

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
שמיני
י"ח – כ"ד ניסן תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד:
לְמוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהֶיה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

רש"י

אבל בארץ לא פליגי – דצריך להביא מן הארץ, ולא מן חוצה לארץ. **ומה אני מקיים וכי תבואו** – דמשמע דאין בא אלא מן הארץ? **קסבר חדש בחוצה לארץ** – קודם לעומר – אסור דאורייתא. דהא דכתיב (ויקרא כג) "ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו" נוהג אפילו בחוצה לארץ. **דמושבותיכם** – דכתיב בההוא קרא – כל מקום שאתם יושבים משמע, ו"כי תבואו" לא ממעט חוצה לארץ, אלא זמן ביאה הוא. לומר: שלא נתחייבו בעומר אלא לאחר שבאו לארץ, אבל לאחר שבאו לארץ – אסור חדש קודם הקרבת העומר. וכיון דמדאורייתא אסור, דנוהג איסור חדש בחוצה לארץ, הכי נמי אקרובי מקרבינן עומר מחוצה לארץ. **נוטלין שברן מתרומת הלשכה** – לפי שהם הפקר, וצריך לשומרן מפני החזיה ומפני העניים שלא ילקטוהו קודם לעומר, כדי שיהא העומר בא מהם. **לאכלה ולא לשריפה** – והיכי מקרבינן קומץ לשורפו על גבי המזבח? **רחמנא אמר** – בעומר "לדורותיכם". **ואת אמרת תיבטל** – שאם אינו מביא של שביעית, נמצא עומר בטל. **לייתי מדאשתקד** – שעורים שגדלו אשתקד. **בעינן כרמל** – שתהא "כרמל" – רך למלול בשעת קצירה. **ולייתי מכרמל דאשתקד** – מתבואה שנקצרה אשתקד כשהיא כרמל. **איתמר רבי יוחנן אמר** – משום הכי אין מביאים מתבואה ישנה, משום דבעינן "כרמל תקריב". **רבי אלעזר אמר** – משום ד"ראשית קצירכם" אמר רחמנא – דבשעת הבאה ליהוי ראשית קציר דהאי תבואה. ואי מייתי משל אשתקד – אינו מביא מראשית קציר, שהרי נקצר מאשתקד, וסוף קציר שנה שעברה הוא בשעת הבאה. **אלמא משום בכורים הוא** – דבעינן שיהו בכורים בקציר, והיינו כרבי אלעזר דאמר "ראשית קצירכם", ותיובתא דרבי יוחנן דאמר "כרמל תקריב" – דמשמע שיכול להקריב כרמל, אף על פי שאינו בכורים.

מתמרים

שומרי ספיחים בשביעית — ואם תאמר: היאך עומר בא מן המשומר? הא בעינן (יחזקאל מה) "ממשקה ישראל"! ובסוף יבמות (קכב,א) מוכח דאסור, גבי "גוי שהיה מוכר פירות בשוק, ואמר: פירות הללו של ערלה הן, של עוקה הן, של נטע רבעי הן — לא אמר כלום" ופירש בקונטרס בשם רבותיו: "של ערלה הן" — פירות נטיעות הן, וישנן משובחים מפירות אילן זקן. "של עוקה הן" — מפרדס מעוזק וגדר לו סביב, והיא שנת שביעית. "לא אמר כלום" — לאוסרם על כך. אלא הלך אחר הרוב, שזה משקר, ולהשביחו מקחו מתבזין. וכן בנטע רבעי — להודיע שפירות נטיעה הן. והקשה בקונטרס: מה איסור יש כאן? אם עבר זמן הביעור — לא שנא מן המשומר ולא שנא מן המופקר, אסורין. וקודם הזמן — אלו ואלו מותרין! ופירש דהאי "עוקה" — שם עיר שבארץ ישראל, כדכתיב (יהושע י) "ויכם עד עזקה", ופירותיה משובחים. ואם היה גוי זה בחוצה לארץ, ומשבח לאמר "מעוקה הבאתים" — אין חוששין לומר אמת דבריו, ושמא לא נתעשרו, וישראל מכרם לו. אלא להשביחו מקחו אומר כן. ובערוך פירש: "של עזקה" — פירות שביעית שנחרשו בשביעית. כלומר, לא תהא סבור שבשדה בור גדלו, אלא נחרש יפה, ו"נעזק" כמו (ישעיה ה) "ויעזקהו". וכן "עוזק תחתיהן של זיתים" דלקמן (פה,ב) פירש: חופר ומשליך אבנים. ועל "ויעזקהו" דקרא פירש דיש מפרשין: הסביבו גדר. "בטבעת" — תרגום: עיזקא. ורבינו תם מקיים פירוש רבותיו, ד"עוקה" לשון גדר, כמו "ויעזקהו ויסקלהו", וכן "בית יעזק היתה נקראת" דתנן בראש השנה (כג,ב). ובתוספתא (פרק חמישי דדמאי) נמי גרסינן "עזק" — כלומר, פירות משומרים. ואסורין בשביעית — כדדרשינן בתורת כהנים: "את עבני נזיריך לא תבצור" — מן המשומר אי אתה בוצר, אבל אתה בוצר מן המופקר. ואמרינן בפרק "לולב הגזול" (סוכה לט,ב): במה דברים אמורים? בלוקח מן המופקר, אבל בלוקח מן המשומר — אפילו בכחצי איסר, אסור. ובקונטרס פירש שם: כיון דחשוד לשמור — חשוד להניח דמים לאחר הביעור. וקשה לפירושו: דאם הוה חשוד — אפילו מן המופקר נמי! ועוד קתני התם: הפיגם והריבוזין — כולם נלקחין מכל אדם בשביעית, לפי שאין כיוצא בהן נשמר. ואי טעמא משום דחשוד להניח דמים אחר הביעור — אפילו הני נמי! אלא ודאי משומר אסור באכילה, ואם כן היכי שריא הכא להביא עומר מספיחים

אֲבָל בָּאָרֶץ לָא פְּלִיגִי דְּעוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם מֵאָרֶץ - אֵין, מְחוּצָה לָאָרֶץ - לָא, כְּמַאן? דְּלָא כִּי הַאי תַּנָּא. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עוֹמֶר בָּא מְחוּצָה לָאָרֶץ, וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים "כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ"? שֶׁלֹּא נִתְחַיְּבוּ בָּעוֹמֶר קוֹדֶם שֶׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ. וְקָסָבַר: חָדָשׁ בְּחוּצָה לָאָרֶץ דְּאוֹרַיְיתָא הִיא, דִּכְתִיב "מִמּוֹשְׁתֵיכֶם" - כָּל מָקוֹם שֶׁאַתֶּם יוֹשְׁבִין מַשְׁמַע. וְ"כִּי תָבֹאוּ" - זְמַן בִּיאָה הִיא, וְכֵיוָן דְּאוֹרַיְיתָא הִיא - אַקְרוּבֵי נַמִּי מַקְרִיבִין. תָּנַן הָתָם: שׁוֹמְרֵי סְפִיחִין בַּשְּׁבִיעִית נוֹטְלִין שִׁכָּרָן מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. רַמֵּי לֵיהּ רָמִי בַּר חָמָא לְרַב חִסְדָּא, תְּנַן: שׁוֹמְרֵי סְפִיחִין בַּשְּׁבִיעִית נוֹטְלִין שִׁכָּרָן מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, וּרְמִינְהוּ: "לְאָכְלָה" - וְלֹא לְשׂרֵיפָה! אָמַר לֵיהּ: רַחֲמָנָא אָמַר לָךְ "לְדֹרֹתֵיכֶם", וְאַתְּ אָמְרַתְּ: תִּיבָּטֵל! אָמַר לֵיהּ: וּמִי קָאָמִינָא אֲנָא תִּיבָּטֵל? לֵיתֵי מִדְּאֶשְׁתָּקַד! - בָּעֵינָא "כַּרְמֶל", וְלֵיפָא! - וְלֵיתֵי מִכַּרְמֶל דְּאֶשְׁתָּקַד! - אָמַר קְרָא "כַּרְמֶל תַּקְרִיב" - בָּעֵינָא כַּרְמֶל בִּשְׁעַת הַקָּרָבָה וְלֵיפָא! אִיתְמַר, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: "כַּרְמֶל תַּקְרִיב". רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: "רֵאשִׁית קְצִירְךָ", רֵאשִׁית קְצִירְךָ - וְלֹא סוֹף קְצִירְךָ. מוֹתִיב רַבָּה: "וְאִם תַּקְרִיב מִנְחַת בִּכּוּרִים" - בְּמִנְחַת הָעוֹמֶר הַכָּתוּב מְדַבֵּר. מֵהֵיכָן הִיא בָּאָה? מִן הַשְּׂעוֹרִים. אַתָּה אוֹמֵר: מִן הַשְּׂעוֹרִים, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִן הַחִיטִּין? רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: נֶאֱמַר "אָבִיב" בְּמִצְרַיִם, וְנֶאֱמַר "אָבִיב" לְדוֹרוֹת, מָה "אָבִיב" הָאָמוּר בְּמִצְרַיִם - שְׂעוֹרִים, אַף "אָבִיב" הָאָמוּר לְדוֹרוֹת אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַשְּׂעוֹרִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מָצִינוּ יָחִיד שֶׁמֵּבִיא חוֹבָתוֹ מִן הַחִיטִּין וּמֵבִיא חוֹבָתוֹ מִן הַשְּׂעוֹרִין, וְאַף צִיבּוּר מֵבִיא חוֹבָתוֹ מִן הַחִיטִּין וּמֵבִיא חוֹבָתוֹ מִן הַשְּׂעוֹרִין. אִם אַתָּה אוֹמֵר מִן הַחִיטִּין - לֹא מָצִינוּ צִיבּוּר שֶׁמֵּבִיא חוֹבָתוֹ מִן הַשְּׂעוֹרִין. דָּבָר אַחֵר: אִם אַתָּה אוֹמֵר עוֹמֶר בָּא מִן הַחִיטִּין - אֵין שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בִּיכּוּרִים. אַלְמָא מִשּׁוּם בִּיכּוּרִים הוּא! תְּיוּבְתָּא. תְּנַן הָתָם: אֵין מְבִיאִין בִּיכּוּרִים חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין, וְלֹא

מתמרים

המשומרים, הא בעינן "ממשקה ישראל" — מן המותר לישראל? ואין לומר: משום דכתיב "לדורותיכם" כדבסמוך — דהא יכול להביא מן המופקר! ויש לומר: דמדאורייתא בצירה דווקא אסור, אבל באכילה — שרי, דקרא בתורת כהנים בבצירה מיירי ולא באכילה. ובפרק קמא דמועד קטן (ג,א) נמי אמרינן: מכדי זמירה תולדה דזריעה היא, זמירה דכתב רחמנא למה לי? ועוד יש לפרש: דשומרי ספיחים דהכא לא היו מונעים בני אדם מליקח, אבל היו מודיעין להן, והם פורשין מאליהן. אי נמי: "קצירך" ו"נזירך" אמר רחמנא — דידך אין, ולא של הקדש, ומהאי טעמא שריא קצירה. אי נמי: קצירה שרי, משום דכתיב "לדורותיכם". דהא אפילו שבת דחזי, לרבי אלעזר ברבי שמעון דסוף פרק "רבי ישמעאל" (מנחות עב,א). ואם תאמר: ולרבי עקיבא, דאמר (פסחים נא,ב): ספיחין אסורין, הא בעינן "ממשקה ישראל"! לאו פירכא היא, דבשאר שנים נמי לאו "ממשקה ישראל" הוא, ושרייה רחמנא. דאמרינן בפרק קמא (מנחות ה,ב): משום דמצוותה בכך — שאני, בשביעית נמי לרבי עקיבא — הרי מצוותה בכך. **רחמנא** אמר לדורותיכם ואת אמרת תיבטל — הקשה רבינו תם: דאמרינן בסוף פרק קמא דבכורות (יב,ב): בהמת שביעית פטורה מן הבכורה, "לאכלה" אמר רחמנא — ולא לשריפה. ופריך מהאוכל מעיסת שביעית שלא הורמה חלתה — חייב מיתה, אמאי? כיון דאילו מיטמיא בת שריפה היא, ורחמנא אמר: "לאכלה" — ולא לשריפה! ומשני: שאני התם, דכתיב "לדורותיכם". ופריך: וניגמר מיניה! ומשני: הכא — מעיקרא לאכילה, הכא — מעיקרא לשריפה. והשתא אכתי נילף ממנחת העומר, דמעיקרא לשריפה! ויש לומר: מה לעומר — שכן ציבור, ודוחה שבת וטומאה. ועוד: שאני עומר — דמצותו בכך, ולא מיקיימא מצותו אלא בשל שביעית. וניחא נמי שתי הלחם הבאות בפני עצמן בשביעית, למאן דאמר דלשריפה קאתיין, בפרק "התכלת" (מנחות מו,ב). **בעינא** כרמל וליכא — תימה: ולרבי יוסי בר רבי יהודה, נייתי מחוצה לארץ! ושמא הך ברייתא דלא כוותיה. **אלמא** דשתי הלחם משום בכורים הוא — דבכורים בעינן, והוא הדין לעומר, דהא "בכורים" נמי כתיב ביה, והיינו כרבי אלעזר, וקשה לרבי יוחנן. כך פירש בקונטרס. ונראה: דלתרוייהו פריך, דהא רבי אלעזר פירש טעמא משום דכתיב "ראשית קצירך" — ולא סוף קצירך. ואם תאמר: ומאי טעמא הוי תיובתא? לימא: דחד — למצוה, וחד — לעכב! ויש לומר: דתרי "בכורים" כתיב.

שבח ארץ — אין לפרש: ממובחר שבפירות, אפילו כולם מבית הבעל — דמ"מבחר נדריכם" נפקא, כדתניא בתוספתא (פרק ט). אלא כמו שפירש בקונטרס: שבח ארץ שבעת המינים. **ארץ** מארץ לא משמע ליה — דלא דמי ל"מאלה", דדרשינן לעיל בפרק "כל המנחות באות מצה" (ס,ב), דהכא לא מצי למכתב "אשר תביא ארצך".

כאן בספינה של עץ כאן בספינה של חרס — פירש בקונטרס: ספינה של חרס — מביא וקורא. והא דלא משני: אידי ואידי בספינה של עץ, כאן — בנקובה, כאן — בשאינה נקובה. משום דאין דרך ספינה להיות נקובה, שלא יכנסו בה המים. והשתא לא הוי דומיא דאינך שינויי, דבכולהו מזכיר ברישא ההוא דמביא וקורא. וכמו כן פירש בפרק קמא דגיטין (ז,ב) גבי עפר חוצה לארץ הבא בספינה לארץ — חייב במעשר ובשביעית. אמר רבי יהודה: אימתי? בזמן שהספינה גוששת. אמר רבי זירא: עציץ נקוב המונח על גבי יתידות — באנו למחלוקת רבי יהודה ורבנן. פירש שם בקונטרס: דספינה דלעיל של חרס היא, ואינה צריכה לינקב, אם היתה מונחת בקרקע, כדאמר במנחות. והקשה רבינו תם: דבפרק שני דגיטין (כא,ב) אמרינן: כתבו על חרס של עציץ נקוב, משמע: דחרס בעי נקיבה. ואמרינן בסוף "המצניע" (שבת צה,ב): חמש מדות בכלי חרס, ניקב בשורש קטן — טהור מלהבשיר את הזורעים. ועוד: דסתם עציץ — של חרס הוא, כדמשמע בפרק "שמנה שרצים" (שם קח,א): מאן דתלש פיטרא מאונא דחצבא כו', ופריך עלה מהתולש מעציץ נקוב, וסתם חצבא — דחרס הוא. ועוד

מִתְמָרִים שֶׁבַּהָרִים וְלֹא מִפֵּירוֹת שֶׁבַּעֲמָקִים. אָמַר עוּלָּא: אִם הֵבִיא לֹא קִידֵּשׁ. יָתִיב רַבָּה וְקָא אָמַר לָהּ לְהָא שְׁמַעֲתָא. אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי אַחָא בַּר אַבָּא לְרַבָּה: "קָרְבַּן רֵאשִׁית" - שֶׁתְּהֵא רֵאשִׁית לְכָל הַמְּנָחוֹת, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה' בְּשָׁבְעֹתֵיכֶם". אֵין לִי אֶלָּא חֲדָשָׁה שֶׁל חִטִּים, חֲדָשָׁה שֶׁל שְׂעוֹרִים מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "חֲדָשָׁה" - אִם אֵינוֹ עִנְיָן לַחֲדָשָׁה שֶׁל חִיטִּין, תְּנֵהוּ עִנְיָן לַחֲדָשָׁה שֶׁל שְׂעוֹרִים. וּמִנַּיִן שֶׁתְּהֵא קוֹדֶמֶת לְבִיכּוּרִים? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְחַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים". וְאֵין לִי אֶלָּא בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים, קְצִיר שְׂעוֹרִים מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה". וְאֵין לִי אֶלָּא שֶׁתִּזָּרַע, עָלוּ מֵאֲלֵיהֶן מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "בַּשָּׂדֶה". וְאֵין לִי אֶלָּא בַּשָּׂדֶה, מִנַּיִן לְרַבּוֹת שֶׁבַּגַּג וְשֶׁבַּחוּרְבָּה וְשֶׁבָּעֲצִיץ וְשֶׁבַּפְּפִינָה? תַּלְמוּד לוֹמַר "בִּכּוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצָם". מִנַּיִן שֶׁתְּהֵא קוֹדֶמֶת לִנְסָכִים וּפֵירוֹת הָאִילָן? נֶאֱמַר כָּאן "בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "בְּאָסְפְּךָ אֶת מַעֲשֶׂיךָ מִן הַשָּׂדֶה", מַה לְּהַלָּן - נְסָכִים וּפֵירוֹת אִילָן, אַף כָּאן - נְסָכִים וּפֵירוֹת אִילָן.

קָתָנֵי מִיהָא: שֶׁבַּגַּג שֶׁבַּחוּרְבָּה שֶׁבָּעֲצִיץ וְשֶׁבַּפְּפִינָה?! - סֵיפָא אַתָּאן לְמִנְחוֹת. מַתְקִיף לָהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: אִי הָכִי, הַיְינוּ דִּכְתִיב: "כָּל טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ", וְאִי מִנְחוֹת - לְזִכְרֵי כְהוּנָּה הוּא דְּמִיתְאֲכְלָן! אֲמַר רַב מְשַׁרְשִׁיָא, תְּרֵי קְרָאֵי כְּתִיבִי: "לְךָ יִהְיֶה", וּכְתִיב: "כָּל טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ", הָא כֵּיצַד? כָּאן - בְּבִיכּוּרִים, כָּאן - בְּמִנְחוֹת. רַב אַשִׁי אֲמַר: כּוּלֵּיהּ בְּמִנְחוֹת, וְסֵיפָא דְּקָרָא אֲתָאן לְלַחְמֵי תּוֹדָה. בִּפְלוּגְתָּא, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אִם הֵבִיא - לֹא קִדֵּשׁ. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אִם הֵבִיא - קִדֵּשׁ, נַעֲשָׂה כְּכָחוּשׁ בְּקָדָשִׁים. בְּשִׁלְמָא רֵישׁ לָקִישׁ - כְּדַאֲמַר טַעֲמָא, אֶלָּא רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי טַעֲמָא? אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: רַבִּי יוֹחָנָן חֲזַאי בַּחֲלוֹם, מִילְּתָא מְעַלְּיָיתָא אָמְינָא, אֲמַר קְרָא: "מֵרֵאשִׁית" - וְלֹא כָּל רֵאשִׁית, "מֵאַרְצְךָ" - וְלֹא כָּל אַרְצְךָ. וְרֵישׁ לָקִישׁ הַאי "אַרְצְךָ" מַאי עֲבִיד לֵיהּ? מִיבָּעֵי לֵיהּ לִכְדְרַבִּי נְחֶמְיָה, רַבָּן גַּמְלִיאֵל בַּר רַבִּי אוֹמֵר: נֶאֱמַר כָּאן "אֶרֶץ" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "אֶרֶץ", מַה לְּהַלָּן - שָׂבָח אֶרֶץ, אַף כָּאן - שָׂבָח אֶרֶץ. - וְאִידָךְ? - "אֶרֶץ" "מֵאֶרֶץ". - וְאִידָךְ? - "אֶרֶץ" "מֵאֶרֶץ" לָא מַשְׁמַע לֵיהּ. תָּנֵי חֲדָא: שֶׁבַּגַּג וְשֶׁבַּחוּרְבָּה שֶׁבָּעֲצִיץ וְשֶׁבַּפְּפִינָה? - מֵבִיא וְקוֹרֵא. וְתַנְיָא אִידָךְ: מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא. בְּשִׁלְמָא רֵישׁ לָקִישׁ, גַּג אַגַּג לָא קָשְׁיָא: הָא - בְּגַג דְּמֵעָרָה, הָא - בְּגַג דְּבַיִת, חוּרְבָּה אַחוּרְבָּה לָא קָשְׁיָא: כָּאן - בְּחוּרְבָּה עֲבוּדָה, כָּאן - בְּחוּרְבָּה שֶׁאֵינָהּ עֲבוּדָה. עָצִיץ אַעָצִיץ לָא קָשְׁיָא: כָּאן - בִּנְקוּבָה, כָּאן - בְּשֶׁאֵינוֹ נָקוּב. סְפִינָה אַסְּפִינָה לָא קָשְׁיָא: כָּאן - בִּסְפִינָה שֶׁל עֵץ, כָּאן - בִּסְפִינָה שֶׁל חֶרֶס.

מתמרים שבהרים – אף על פי שהם משבעה מינים, ד"דבש" – היינו דבש תמרים. הני שבהרים ושבעמקים – אינן מן המובחר, לפי שהן כחושין. **וקאמר להא שמעתא** – "אם הביא – לא קדש". **קרבן ראשית** – משמע נמי אשתי הלחם, אף על גב דכתיב בבכורים, כדאמרינן: מה יש לך להביא בכורים מן הדבש ושתי הלחם מן החמץ? **אין לי אלא חדשה של חיטין** – דומיא דשתי הלחם שהן חיטין, שאין יכול להביא קודם שתי הלחם. **חדשה של שעורים** – כגון מנחת קנאות. **מנין** – שלא יביא קודם לשתי הלחם? **תלמוד לומר חדשה חדשה** – שתי פעמים, דכתיב "בהקריבכם מנחה חדשה", "והקרבתם מנחה חדשה" (ויקרא כג). **מנין שתהא שתי הלחם קודם לבכורים** – שלא יביא בכורים קודם לשתי הלחם? **תלמוד לומר בכורי קציר חטים** – כלומר, שתי הלחם יהא קודם לכל קציר חטין, אפילו בכורים. ענין אחר: חג שבועות, "בכורי קציר חטים" (בחג שבועות שהוא מביא בו שתי הלחם) יהא קודם לכל קציר, אפילו לבכורים. **תלמוד לומר חג הקציר בכורי מעשיך** – חג שאתה מביא בכורים, שתי הלחם יהא קודם לכל "אשר תזרע בשדה", אפילו לחדש של שעורים. **מנין שתהא קודם לבכורים** – של חטין שגדלו בגג ובחורבה? דהאי דתנן "מן המובחר" – היינו למצוה. **תלמוד לומר בכורי כל אשר בארצכם** – אפילו בגג. דנאמר כאן "בכורי כל אשר בארצם", ונאמר להלן – "בכורי קציר חטים". מה בכורים האמור להלן – שתי הלחם [קודם לכל], אף כאן – שתי הלחם [קודם] לכל בכורים שבארצכם. **מנין שתהא קודמת לנסכים ופירות האילן** – שלא יביא נסכים מן החדש, ובכורים מפירות תמרים וזיתים קודם לשתי הלחם? דנסכים לא משמע ליה מ"בכורי כל אשר בארצם", דהאי קרא בבכורים כתיב, ואין מביאין נסכים בכורים. ואיידי דבעי נסכים, בעי פירות האילן. **מה להלן נסכים ופירות האילן** – דכתיב "מעשיך" "כל מעשיך". ועוד: דבאותו זמן מאספין יין ופירות האילן. **אף כאן** – חג הקציר, אף על גב דכתיב "תזרע בשדה" נסכים ופירות האילן במשמע, דשתי הלחם קודם להם. **קתני מיהא שבגג ושבחורבה מנין** – ומדקתני הכי, שמע מינה דמביא בכורים מהן, וכל שכן מתמרים שבהרים ושבעמקים דעדיפי מינייהו דמביאין מהם בכורים, וקשיא לעולא. **סיפא** – דקתני "שבגג ושבחורבה" אתאן למנחות, שיהו שתי הלחם קודמין נמי למנחות דחיטים שגדלו בגג ושבחורבה, וליכא למימר דמביאין מהן בכורים, ולא קשיא לעולא. ענין אחר: "סיפא דקרא אתאן למנחות" – דהאי "בכורי", היינו בכורים, ו"כל אשר בארצם" – היינו מנחות, וגמרינן גזרה שוה: נאמר כאן "בכורים", ונאמר להלן "בכורי קציר חיטים", מה להלן – שתי הלחם קודם להם, אף כאן בהאי קרא דקמיירי במנחות – שתי הלחם קודם להם. היינו **דכתיב כל טהור בביתך יאכל אותו** – דמשמע: אפילו נשים ועבדים. **כאן בבכורים** – כתיב "כל טהור בביתך יאכל אותו". **כאן במנחות** – כתיב "לך יהיו" – דאין נאכלין אלא לזכרי כהונה, והאי סיפא "כל אשר בארצם" – היינו למנחות. **רב אשי אמר כולה למנחות** – וסיפא דקרא דכתיב "כל טהור בביתך" – אתאן ללחמי תודה דנאכלין לכל טהור, ולא קשה לעולא. **נעשה** – הני תמרים שבהרים. **כבחוש שבקדשים** – שהמקדיש בהמה כחושה – קדשה, ואף על גב דלא הוי מצוה מן המובחר. **רבי יוחנן חזאי בחילמא** – למתרצא למילתיה שפיר. **מראשית ולא כל ראשית** – למעוטי שאר פירות שאינן משבעת המינין. **מארצך ולא כל ארצך** – למעוטי שלא מן המובחר דשבעה מינין גופייהו, כגון מתמרים שבהרים ושבגג ושבחורבה. **וריש לקיש** – כיון דאמר אם הביא – קדש, האי "מארצך" מאי עביד ליה? **נאמר כאן ארץ** – "אשר תביא מארצך" (דברים כו), ונאמר להלן (שם ח) "ארץ חטה ושעורה". **מה להלן מספר בשבחה של ארץ ישראל** – דהני פירות הן משובחין משאר פירות. **אף כאן** – אין מביאין בכורים אלא מן המשובח, ולעולם מביאין מתמרים שבהרים, ובלבד שיהו מן המשובח. **ואידך ארץ מארץ** – כלומר, רבי יוחנן אמר לך: אין הכי נמי, מה להלן – שבח ארץ וכו'. והא מילתא הוה מצי למימרא כתיב "ארץ" לחוד, אבל השתא דכתיב "מארצך" – ולא כל ארצך, להוציא תמרים שבהרים ושבעמקים. **וריש לקיש** – האי דרשה דהוי משתמע ליה "מארץ", לא משמע ליה. **בשלמא ריש לקיש** – דאמר קדשה, איכא לתרוצי הא דתני מביא וקורא – בחורבה עבודה. דכיון דנעבדה, דטרח בה – "מארצך" קרינא בה. **בספינה של חרס** – מביא וקורא, משום דשל ארץ היא. אלא

אלא

רש"י

אלא לרבי יוחנן – דאמר: לא קדש, והא הכא דלדברי הכל קדש בחורבה עבודה וכל הני, אף על פי שאינן מובחרים (דהא) – לדברי הכל מביא ולקורא! **תנאי היא** – דאיכא תנא דאמר: שבעציץ ושבספינה – אינו מביא, והוא הדין לתמרים שבהרים ושבעמקים. ורבי יוחנן דאמר כי האי תנא. **אמרי ליה יוחנא וממרא** – ראשי מכשפים של מצרים, למשה רבינו כשהתחיל לעשות האותות לעיני פרעה, שהיו סבורין שהיה עושה אותם על ידי כשוף. **תבן אתה מכנים לעפריים** – עפריים, שהוא מקום הרבה תבואה, אתה מביא לשם תבואה למכור? בתמיה. כך ארץ מצרים, שהיא מלאה כשפים, אתה בא לשם לעסוק בכשפים? **אמר להם למתא ירקא ירקא שקול** – לעיר שגדל שם ירק הרבה, הבא ירק שלך למכור. לפי שמתקבצין שם הכל לקנות. הם אמרו לו דברי ליצנות, והוא השיב להם בענינם. **משנה לא מבית הזבל** – משדה הצריכה לזבל. **ולא מבית האילן** – משדה שיש בו אילנות, לפי שהאילנות עושים לה צל, ואין התבואה גדלה יפה. **כיצד הוא עושה** – לשדה שמביא ממנה סלת? **נרה שנה ראשונה** – ומניחה בורה. [**זורעה**] **קודם לפסח שבעים יום** – שכבר יש כח לחמה שזורחת עליה. **כיצד הוא בודק** – שלא יהא אבק בסלת? **גמרא כרזיים** – של אותו מקום. **אלמלא שהן ממוכות לירושלים** – הרבה, והן עומדות בין ההרים, דכתיב (תהלים קכה): "ירושלים הרים סביב לה". **היו מביאין מהן** – לפי שהן עומדות בדרום. **המודרמות** – שבדרום. **שבהן החמה זורחת** – כל היום. **המנורות** – חרושות הרבה לכך. **וזורעה קודם לפסח שבעים יום** – שכבר מתחלת החמה לזרוח בקרן מזרחית צפונית. וכשזורחת, מושך העמוד מיד לדרום, וכל היום היא זורחת לדרום. **סך ידו שמן ומכנים בסלת** – וכך בודקה יפה, שאם יש בה אבק – מידבק בשמן. **קתני מיהא ושניה חורש ושונה** – וזורעה, ותפשוט מדא מתניתא דבשניה נמי נרה. **ולימעמיך** – היכי תפשוט? הא במתניתין לא קתני "שונה"!

ובריייתא

אוֹתָהּ שְׁנִיָּה, מִשּׁוּם רַבִּי נָתָן אָמְרוּ: גִּוְבָּר סָךְ יָדוֹ שֶׁמֶן, וּמַכְנִים לְתוֹכָהּ עַד שֶׁמַּעֲלֶה כָּל אֲבָקָהּ. קָתָנֵי מִיהַת: חוֹרֵשׁ וְשׁוֹנֶה! וּלְטַעֲמִיךָ, מַתְנִיתִין לָא קָתָנֵי שׁוֹנֶה,

אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן קַשְׁיָא! תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: שֶׁבַּגִּנָּה וְשֶׁבַּחוּרְבָּה - מֵבִיא וְקוֹרֵא, שֶׁבָּעֲצִיץ וְשֶׁבַּסְּפִינָה - אֵינוֹ מֵבִיא כָּל עִיקָּר. "וְכוּלָּן אֵינָן בָּאוֹת אֶלָּא מִן הַמּוּבְחָר" כו'. אָמְרִי לֵיהּ יוֹחָנָא וּמַמְרֵא לְמֹשֶׁה: תֶּבֶן אַתָּה מַכְנִים לַעֲפָרַיִים? אָמַר לְהוּ, אָמְרִי אֱינָשֵׁי: לְמָתָא יְרָקָא יַרְקָא שְׁקוֹל. **משנה אֵין מְבִיאִין לֹא מִבֵּית הַזִּבְלִים וְלֹא מִבֵּית הַשָּׁלְחִים וְלֹא מִבֵּית הָאִילָן, וְאִם הֵבִיא - כָּשֵׁר. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נָרָה שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, וּבַשָּׁנָה שְׁנִיָּה זוֹרְעָהּ קוֹדֶם לַפֶּסַח שִׁבְעִים יוֹם, וְהוּא עוֹשֶׂה סוֹלֶת מִרוּבָּה. כֵּיצַד בּוֹדֵק? - הַגִּוְבָּר מַכְנִים יָדוֹ לְתוֹכָן, עָלָה בָּהּ אָבָק - פְּסוּלָה עַד שֶׁיְּנַפֶּנָּה. וְאִם הִתְלִיעָה - פְּסוּלָה. **גמרא** "נָרָה שָׁנָה רִאשׁוֹנָה". אִיבַּעְיָא לְהוּ: הֵיכִי קָאָמַר? נָרָה שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, וּשְׁנִיָּה נָרָה וְזוֹרָעָהּ. אוֹ דִלְמָא: נָרָה שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, וּשְׁנִיָּה זוֹרָעָהּ בְּלֹא נָרָה? תָּא שְׁמַע: דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אַף חִיטֵּי כְּרָזַיִים וּכְפַר אֲחִים, אִלְמָלֵא סְמוּכוֹת לִירוּשָׁלַיִם הָיוּ מְבִיאִין מֵהֶן, לְפִי שֶׁאֵין מְבִיאִין אֶת הָעוֹמֶר אֶלָּא מִן הַשְּׂדוֹת הַמּוּדְרָמוֹת וְהַמְּנוֹרוֹת לְכָךְ, שֶׁבָּהֶן חַמָּה זוֹרַחַת וּמֵהֶן חַמָּה שׁוֹקַעַת. כֵּיצַד עוֹשֶׂה? - נָרָה שָׁנָה רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה חוֹרֵשׁ וְשׁוֹנֶה, וְזוֹרָעָהּ קוֹדֶם לַפֶּסַח שִׁבְעִים יוֹם, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא סְמוּכָה לַחַמָּה, וְעוֹשֶׂה קָנֶה יָרֵת וְשִׁיבּוֹלֶת זָרַתְיִם, וְקוֹצֵר וּמְעַמֵּר וְדָשׁ וְזוֹרֶה וּבוֹרֵר וְטוֹחֵן וּמְרַקֵּד, וּמֵבִיא אֲצֶל גִּזְבָּר. וְגִזְבָּר מַכְנִים יָדוֹ לְתוֹכָהּ, אִם עָלְתָה בָּהּ אָבָק, אוֹמֵר לוֹ: חֲזוֹר וְנַפֵּה

והשוקע גמר שקיעתו, נמצאו ששה עולין בשתים עשרה שעות של יום, וששה בלילה. כל ימי ניסן — ראש טלה מתחיל לצאת, ובאייר — שור, ובסיון — תאומים, וכן הסדר. נמצא באדר: מזל דגים — מתחיל לעלות בבוקר, ולסוף שתי שעות — טלה מתחיל לעלות. ולבסוף ארבע — גמר עלייתו. ושור — עולה לסוף שש. גמר שור — ומתחיל תאומים. ולסוף שמונה — גמר תאומים, ומתחיל סרטן. נמצא ראש טלה באמצע הרקיע, שהרי עברו שש שעות משהתחיל לעלות, ובשש שעות ראשו מגיע לאמצע הרקיע, שהרי מתחלת עליית המזל עד תחלת שיקועו שתים עשרה שעות. נמצא שמשעה שמתחיל לעלות עד שש שעות — מגיע לאמצע הרקיע, ולסוף שמונה שעות משעלה, הוי זגבו באמצע הרקיע. נמצא זנב טלה באדר בסוף שעה עשירית — באמצע הרקיע. ומשני התם: הא — בחרפי, הא — באפלי. ופירש שם בקונטרס: "בחרפי" — חטין ושיפון, הנזרעים בתחלת החורף. "באפלי" — שעורים וקטניות, הנזרעים באדר. ומיהו קשיא לפירוש הקונטרס: דבעשר שעות ביום אין כוכבים נראין, ומזל כימה נראה. ועוד: ובי דרך פועלים לצאת ממלאכתם בעשרה שעות? הא אמרינן ברישׁ "הפועלים" (בבא מציעא פג,ב) דפועל "בכניסתו לביתו משלו", דהיינו בלילה. על כן נראה: דהיינו בשבט, שמזל דלי מתחיל לעלות בבקר, ונמצא דקיימא כימה ארישייהו בסוף היום.

בעי רבא הקדישו מהו שילקה — שמא יש שום צריכותא הא דאזיל ומיבעיא ליה אבל חד וחד. ונראה דבעיא בעצים — אליבא דרבי, לעיל ב"הקומץ רבה" (כ,ב) דעצים קרבן גמור הוא, ושייך בהן "לא תקריבו". **הלך** לצור — אין זה "צור המעטירה", אלא צור אחרת שהיתה בארץ ישראל. **עוזק** — יש מפרשים כמו (ישעיה ה) "ויעזקהו" — עושה גדר סביב זיתיו. ולא יתכן, דהא תניא "עוזק תחת זיתיו". ובערוך פירש: חופר ומשליך אבנים, כדפרישית בריש פירקין. ואם

בְּרַייְתָא קָתָנֵי שׁוֹנֶה! הָא לָא קַשְׁיָא: כָּאן - בַּעֲבוּדָה, כָּאן - בְּשַׁאֲינָהּ עֲבוּדָה. מַאי הֲוֵי עֲלָהּ? תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: נִיר חֲצִיָּה וְזוֹרֵעַ חֲצִיָּה, נִיר חֲצִיָּה וְזוֹרֵעַ חֲצִיָּה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין מְבִיאִין אֶת הָעוֹמֶר אֶלָּא מִן הַשָּׁדוֹת הַמּוּדְרָמוֹת שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵן חַמָּה וְרוּחַ וּמֵהֶן חַמָּה שׁוֹלַעַת. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: עוֹמֶר הָיָה בָּא מִבְּקִיעַת בֵּית מִקְלֶה, כְּבַת שָׁלֹשׁ סְאִין הָיְתָה, וְשָׁדֶה מוּדְרֶמֶת הָיְתָה, וּבָהּ חַמָּה וְרוּחַ וּמִמֶּנָּהּ חַמָּה שׁוֹלַעַת, נִיר חֲצִיָּה וְזוֹרֵעַ חֲצִיָּה, נִיר חֲצִיָּה וְזוֹרֵעַ חֲצִיָּה. רַב חִלְקִיָּה בַּר טוּבִי הֲוָה לֵיהּ קַרְנָא דְּאַרְעָא, נִיר חֲצִיָּה וְזָרַע חֲצִיָּה, נִיר חֲצִיָּה וְזָרַע חֲצִיָּה, וַעֲבָדָה עַל חַד תְּרֵי, וּמְזַבֵּין לְהוּ לְחִטֵּי לְסְמִידָא. וְאִם הִתְלִיעָה - פְּסוּלָה. תָּנוּ רַבָּנָן: סוֹלֶת שֶׁהִתְלִיעָה רוּבָּהּ - פְּסוּלָה, וְחִטִּין שֶׁהִתְלִיעוּ רוּבָּן - פְּסוּלוֹת. בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: בְּרוֹב חִטָּה אוֹ בְּרוֹב סְאָה? תֵּיקוּ. בָּעֵי רָבָא: הִקְדִּישׁוֹ, מַהוּ שֶׁיִּלְקֶה עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם בַּעַל מוּם? כֵּיוָן דְּפָסֵיל בְּבַעַל מוּם דָּמֵי, אוֹ דִּלְמָא אֵין בַּעַל מוּם אֶלָּא בִּבְהֵמָה? תֵּיקוּ. תְּנַן הָתָם: כָּל עֵץ שֶׁנִּמְצָא בּוֹ תּוֹלַעַת - פָּסוּל לִגְבֵי מִזְבֵּחַ. אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לַח, אֲבָל יָבֵשׁ - גּוֹרְרוֹ וְכָשֵׁר. בָּעֵי רָבָא: הִקְדִּישׁוֹ, מַהוּ שֶׁיִּלְקֶה עָלָיו מִשּׁוּם בַּעַל מוּם? כֵּיוָן דְּפָסֵיל בְּבַעַל מוּם דָּמֵי, אוֹ דִּלְמָא אֵין בַּעַל מוּם אֶלָּא בִּבְהֵמָה? תֵּיקוּ. **משנה** תִּקּוּעַ - אַלְפָּא לַשָּׁמֶן, אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: שְׁנֵיהֶן לָהּ - רֶגֶב בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן. כָּל הָאֲרָצוֹת הָיוּ כְּשֵׁרוֹת, אֶלָּא מִיכָּן הָיוּ מְבִיאִין. אֵין מְבִיאִין לֹא מִבֵּית הַזַּבָּלִים וְלֹא מִבֵּית הַשַּׁלָּחִים וְלֹא מִן מַה שֶּׁנִּזְרַע בְּיניֵיהֶם, וְאִם הֵבִיא - כָּשֵׁר. אֵין מְבִיאִין אַנְפַּקְטָן, וְאִם הֵבִיא - כָּשֵׁר. אֵין מְבִיאִין מִן הַגַּרְגְּרִין שֶׁנִּשְׁרוּ בַּמַּיִם, וְלֹא מִן הַכְּבָשִׁים וְלֹא מִן הַשְּׁלוּקִים, וְאִם הֵבִיא - פָּסוּל. **גמרא** "וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוֹעָה וַיִּקַּח מִשָּׁם אִשָּׁה חֲכָמָה" - מַאי שְׁנָא תְּקוֹעָה? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִתּוֹךְ שֶׁרְגִילִין בְּשֶׁמֶן זַיִת, חָכְמָה מְצוּיָה בָּהֶן. תָּנוּ רַבָּנָן: "וְטֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ" - זֶה חֶלְקוֹ שֶׁל אָשֵׁר, שֶׁמּוֹשֵׁךְ שַׁמָּן כַּמַּעְיָן. אָמְרוּ: פַּעַם אַחַת נִצְרְכוּ לָהֶן אַנְשֵׁי לוּדְקִיָּא בְּשֶׁמֶן, מִינּוּ לָהֶן פּוֹלְמוֹסְטוֹס אֶחָד, אָמְרוּ לוֹ: לֵךְ וְהָבֵא לָנוּ שֶׁמֶן בְּמֵאָה רִיבּוֹא. הָלַךְ לִירוּשָׁלַיִם, אָמְרוּ לוֹ: לֵךְ לְצוֹר, אָמְרוּ לוֹ: לֵךְ לְגוּשׁ חָלָב. הָלַךְ לְגוּשׁ חָלָב, אָמְרוּ לוֹ: לֵךְ אֵצֶל פְּלוֹנִי לַשָּׁדֶה הַלָּז, וּמְצָאוֹ שֶׁהָיָה עוֹזֵק תַּחַת זֵיתָיו. אָמַר לוֹ: יֵשׁ לְךָ שֶׁמֶן בְּמֵאָה רִיבּוֹא שֶׁאֲנִי צָרִיךְ? אָמַר לוֹ: הַמְתֵּן לִי עַד שֶׁאֲסַיֵּים מְלַאכְתִּי. הִמְתִּין עַד שֶׁסִּיֵּים מְלַאכְתּוֹ. לְאַחַר שֶׁסִּיֵּים מְלַאכְתּוֹ, הִפְשִׁיל בְּלָיו לַאֲחוֹרָיו וְהָיָה מְסַקֵּל וּבָא בַּדֶּרֶךְ. אָמַר לוֹ: יֵשׁ לְךָ שֶׁמֶן בְּמֵאָה רִיבּוֹא?! כְּמַדּוּמָּה אֲנִי שֶׁשְּׂחוֹק שָׂחֲקוּ בִּי הַיְּהוּדִים. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְעִירוֹ, הוֹצִיאָה לוֹ שִׁפְחָתוֹ קוּמְקְמוֹם שֶׁל חַמִּין, וְרָחַץ בּוֹ יָדָיו וְרַגְלָיו. הוֹצִיאָה לוֹ סֵפֶל שֶׁל זָהָב מְלֵיאָה שֶׁמֶן, וְטָבַל בּוֹ יָדָיו וְרַגְלָיו. לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר "וְטֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ". לְאַחַר שֶׁאָכְלוּ וְשָׁתוּ, מָדַד לוֹ שֶׁמֶן בְּמֵאָה רִיבּוֹא. אָמַר לוֹ: כְּלוּם אַתָּה צָרִיךְ לְיוֹתֵר? אָמַר לוֹ: הֵן, אֶלָּא שֶׁאֵין לִי דְּמִים. אָמַר לוֹ: אִם אַתָּה רוֹצֶה לִיקַּח - קַח, וַאֲנִי אֵלֵךְ עִמְּךָ, וְאֶטּוֹל דָּמָיו. מָדַד לוֹ שֶׁמֶן בִּשְׁמוֹנָה עָשָׂר רִיבּוֹא. אָמְרוּ: לֹא הִנִּיחַ אוֹתוֹ הָאִישׁ לֹא סוּם וְלֹא פֶּרֶד וְלֹא גָּמָל וְלֹא חֲמוֹר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא שְׁכָרוֹ. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְעִירוֹ, יָצְאוּ אַנְשֵׁי עִירוֹ לְקַלְּסוֹ. אָמַר לָהֶם: לֹא לִי קַלְּסוּנִי, אֶלָּא לְזֶה שֶׁבָּא עִמִּי, שֶׁמְּדַד לִי שֶׁמֶן בְּמֵאָה רִיבּוֹא, וַהֲרֵי נוֹשֶׂה בִּי בִּשְׁמוֹנָה עָשָׂר רִיבּוֹא. לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר "יֵשׁ מִתְעַשֵּׁר וְאֵין כֹּל מִתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רָב". "אֵין מְבִיאִין לֹא מִבֵּית הַזַּבָּלִים". וְהָתַנְיָא: אֵין מְבִיאִין אַנְפַּקְטָן, ואם

ובריייתא קתני "שונה". **הא לא קשיא** – מתניתין דקתני "נרה שנה ראשונה", ולא קתני "(ושניה חורש) ושונה" – היינו, שכבר היתה עבודה שנה ראשונה, ועכשיו נוחה ליגדל יותר. ובריייתא דקתני "חורש ושונה וזורעה" – היינו, משום שלא היתה עבודה קודם שנה ראשונה. אבל מתניתין אם [לא] היתה עבודה – לא ידענא אם חורש ושונה בשניה אם לא, דהא לא קתני לא "חורש" ולא "שונה", ומאי הוי עלה? **ניר חציה וזורע חציה** – כגון שנרה כולה בשנה ראשונה וזרע חציה. ובשניה – ניר חציה, וזורע חציה מה שנר בשנה ראשונה. ובשנה שלישית – זורע מה שנר בשניה, ונר מה שזורע בשניה. וכן יעשה מכאן ואילך בכל שנה: נר חציה, וזורע חציה. ותפשוט מינה דבשניה זורעה בלא נרה. והאי דאין זורעה כולה (בשנה שלישית) – היינו, לפי שאין כח בקרקע להיזרע כולה בכל שנה. **כמין שלשה סאין היתה** – גדל בשנה בשיעור שצריך לקצור לצורך העומר. **קרנא דארעא** – חתיכת שדה. **בעי רבי ירמיה** – הא דקתני "חיטין שהתליעו רובן פסולין". **ברוב חטה** – שאינה פסולה, עד שיתליע רוב כל חטה. הקדישן – לצורך מנחות. **מהו שילקה עליהן משום מקדיש בעל מום** – דהכי אמר רבי במסכת תמורה (ו,ב): שהמקדיש בעלי מומין – לוקה. **אלא לח** – לפי שלח אינו יכול לגרר ממנו מה שהתליע כמו היבש. הקדיש – לעצים שהתליעו. **משנה ולא מן מה שנזרע ביניהם** – מן הזיתים שנזרעו זרעים ביניהם, לפי שהזרעים מכחישים לאילנות. **אנפקטן** – מה שלא נתבשל יפה. **אין מביאין מן הגרגרין** – של זיתים שנפלו ונשרו במים ושהו בהם הרבה, או שנכבשו או שנשלקו, לפי שאין שומנם יפה יפה. ענין אחר: "מן הגרגרים שנשרו" – אין מביאין מאותן זיתים שאין מוציאין שמנה אלא אם כן נשרו במים, או שצריך לשולקן או לכובשן קודם שיוציאו שומנן. **גמרא פולמוסטוס** – שליח גוי. **צור** – הוא שכונת עיירות שבארץ ישראל. **עוזק** – שחופר סביב הזית כעין טבעת, כמו "עיזקתא". **הפשיל בליו לאחוריו** – כמו שכיר עני. והיה מסקל – השליך האבנים מן הפרדס. **לקלסו** – לשבחו על שקנה להם כל כך. יש מתעשר ואין כל – שנוהג בעצמו בעשיר, ואין לו כלום. **מתרושש** – ויש נוהג בעני, ויש לו הון רב. כגון זה, שהיה עשיר גדול, והוא עושה עבודת שדהו בעצמו כמו עני.

מפני

מפני שהוא מוהל שרף – בעלמא, ואינו שומן. **לרבי שמעון דמטביל ביה** – הוי שמן, ואם הביא – פסול. **סלקתא** – שקורין בלשמ"א. **תניא רבי יהודה [אומר] אנפיקינון** – דתני במתניתין, היינו שמן זית וכו'. **שמשיר את השיער** – לפי שהוא בוסר, ויש בו כח. **של ריח רע** – שמן שריחו רע. **משנה שלשה** – לקיטות יש בזית, שולקטין אותו בשלש פעמים, ובכל לקיטה יש בו שלשה שמנים. **הזית הראשון** – זיתים שלקטן בראשונה. **מגרגרו בראש זית** – מניחו להתבשל, דנעשה גרגרין בראש הזית באילן. ענין אחר: מלקטן בראש הזית, בגובה שבאילן, במקום שהזיתים קודמין להתבשל תחילה מפני שהחמה זורחת שם תדיר. מורי רבי זכרונו לברכה. **וכותש** – אותן הגרגרים. **ונותנן בתוך הסל** – כדי שיזוב הצלול שבשמן מעצמו בלא דוחק חוץ לסל, והפסולת והשמרים שבשמן נשארין בסל. זה **היה שמן ראשון** – שבליקוט ראשון. חוזר ולוקח – מה שכתש הגרגרים שנשארו בסל – טוענו בקורת בית הבד, ומוציא שמנו. מה שהוא יוצא עכשיו – זהו שמן שני. **רבי יהודה אומר** – לא היה טוענו בקורה – לפי שהיה נטען ביתר, והיו השמרים יוצאין ומתערבין בשמן. אלא באבנים טוענו. ומה שיוצא עכשיו – זה היה שמן שני. **חזר וטחן** – הגרגרים וטענן בקורה, ומה שיוצא – זה שמן שלישי. **מגרגרו בראש הגג**— אותם זיתים אין מתבשלין כל צורכן באילן, אלא שוטחן בראש הגג בחמה כדי לרככן. כך שמעתי. ענין אחר מרבותינו זכרונם לברכה: "מגרגרו בראש הגג" — כלומר, מלקט זיתים שבאמצע האילן, שאינן בראש הזית. כלומר, אותן שיכול לעמוד בראש גגו ונוטלן. שאותן אין מתבשלין במהרה, כמו אותן שבראש הזית. והאי דאמר "בראש הגג" — לסימנא קאמר. **הזית השלישי** — לוקט זיתים התחתונות, לפי שאין הח זורחת עליהן תדיר — אין מתבשלין יפה, ומאחר בלקיטתן. ומשום הכי "עוטנן בבית הבד" — מניחם במעטן, "עד שילקו" — שיתרכך קליפתן וישתנו מראיהן, "ומנגבן בראש הגג" — שכשיהיו ביחד במעטן בדוחק יצא מהן מוהל, ונושרו. **גמרא** מגרגרו תנן – **שמניח הזית עד שנתבשלו הגרגרים כל צורכן**. או מגלגלו תנן — דהיינו נמי שמניחו באילן עד שנתבשלו יפה, כגון "ביצה מגולגלת" (עוקצין פרק ב משנה ו). שמן זית — דכתיב בקרא "שמן זית זך כתית" (שמות כז). מזיתו — שיהיו הזיתים באילן עד שיהיה בהן שמן. תמרה — כשעושין אותו גרוגרות. רבי יהודה אומר לא היה טוחנו — לזית ראשון, אלא כותשו. כותש — דקתני במתניתין מני? רבי יהודה היא, "תוך הסל" דקתני במתניתין — אתאן לרבנן דברייתא, תנא קמא דרבי יהודה. האי תנא — דמתניתין סבר לה כרבי יהודה בחדא — ב"כותש", ופליג עליה בחדא — ב"תוך הסל". **משנה** השני שבזית ראשון הראשון שבזית שני שוין — ואף על גב דשני שבראשון וראשון שבשני שוין למנחות, אפילו הכי, לא אתי בשני שבראשון למנורה — דהא אמרינן בגמרא דלמנורה בעינן "כתית", ולא היה כתית אלא ראשון שבכל זית (דמתניתין ד"כותש" — רבי יהודה היא).

ואם הביא פסול מפני שהוא שרף — מוהל בעלמא ולא שמן, והיכי חשיב ליה מתניתין בהדי שמנים פסולין? דמכל מקום "שמן" קרי ליה! כך פירש בקונטרס. ורבינו תם גריס במתניתין "ואם הביא — כשר". **זריק** ליה — כלומר, לא היה אוכלו. אבל לא זורק ממש, דסכין אותו, שמשיר את השיער ומעדן את הבשר.

שלשה זיתים — פירש בקונטרס: שלש פעמים בשנה מלקטין את הזיתים, לפי שאין מתבשלין בבת אחת. וקשיא: דבמסכת פאה (פרק א משנה ה) משמע דחייבין בפאה, וכל דבר שאין לקיטתו באחד — לא מחייבא בפאה, כדאיתא בריש "כלל גדול" (שבת סח,א), וממעט תאינה דלא נלקטין כולן כאחת, אלא שזה מתבשל יותר מזה, כדמפרש ואזיל. ובערוך פירש כפירוש הקונטרס, דבשלשה זמנים לוקט את הזיתים, לפי שאין מתבשלין כולן ביחד. ובגמרא דבעי: "מגרגר" תנן, או "מגלגל" תנן, פירש בערוך: "מגרגר תנן" — כלומר, לוקט אחד אחד אותן המבושלין, "או מגלגל תנן" — שעושה להם סימן שלא יתערבו עם אחרים, ומניחם עד שיתבשלו יפה ויתרככו, כ"ביצה מגולגלת". ובמסכת עדיות (פרק ד משנה ו), ומייתי לה בפרק קמא דיבמות (טו,ב): חבית של זיתים המגולגלין, ובפרק "אין מעמידין" (עבודה זרה לט,ב): "זיתי קלוסקא המגולגלין" — פירוש: זיתים הנמתקים לאבילה נקראין "מגולגלין".

וְאִם הֵבִיא - פָּסוּל, וְהָתַנְיָא וְאִם הֵבִיא כָּשֵׁר מִפְּנֵי שֶׁהוּא שָׁרָף! אֲמַר רַב יוֹסֵף, לָא קַשְׁיָא: הָא - רַבִּי חִיָּיא, הָא - רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי. דְּרַבִּי חִיָּיא זָרִיק לֵיהּ, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי מְטַבֵּל [בֵּיהּ] (לֵיהּ). וְסִימָנֵיךְ: עֲשִׂירִים מְקַמְּצִין. "שְׁשָׁה חֲדָשִׁים בְּשֶׁמֶן הַמּוֹר" - מַאי שֶׁמֶן הַמּוֹר"? רַב הוּנָא בַּר חִיָּיא אָמַר: סְטַכְתָּא. רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר: שֶׁמֶן זַיִת שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַנְפִּקְנוֹן - שֶׁמֶן זַיִת שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ, לָמָּה סָכִין אוֹתוֹ? - שֶׁמְּשִׁיר אֶת הַשֵּׂעָר וּמְעַדֵּן אֶת הַבָּשָׂר. "אֵין מְבִיאִין מִן הַגַּרְגְּרִין שְׁנִשְׁרוּ בְּמַיִם". תָּנוּ רַבָּנָן: שֶׁמֶן זַיִת כָּבוּשׁ, שָׁלוּק, שָׁרוּי, וְשֶׁל שְׁמָרִים, וְשֶׁל רֵיחַ רַע - לֹא יָבִיא, וְאִם הֵבִיא - פָּסוּל. בָּעֵי רַבָּה: הִקְדִּישׁוֹ, מַהוּ שֶׁיְּלֵקֶה עָלָיו מִשּׁוּם בַּעַל מוּם? כֵּיוָן דְּפָסוּל - כְּבַעַל מוּם דָּמֵי, אוֹ דִּלְמָא אֵין בַּעַל מוּם אֶלָּא בִּבְהֵמָה? **משנה שְׁלֹשָׁה זֵיתִים הֵן, וּבָהֶן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה שְׁמָנִים. הַזַּיִת הָרִאשׁוֹן, מְגַרְגְּרוֹ בְּרֹאשׁ הַזַּיִת וְכוֹתֵשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסַּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סְבִיבוֹת הַסַּל, זֶה רִאשׁוֹן. חָזַר וְטָחַן וְטָעַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בָּאֲבָנִים, זֶה שֵׁנִי. חָזַר וְטָחַן וְטָעַן, זֶה שְׁלִישִׁי. הָרִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה, וְהַשְּׁאָר לְמְנָחוֹת. הַשֵּׁנִי, מְגַרְגְּרוֹ בְּרֹאשׁ הַגַּג וְכוֹתֵשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסַּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סְבִיבוֹת הַסַּל, זֶה רִאשׁוֹן. טוֹעֲנָן בַּקּוֹרָה, וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בָּאֲבָנִים, זֶה שֵׁנִי. חָזַר וְטָחַן וְטָעַן, זֶה שְׁלִישִׁי. הָרִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה וְהַשְּׁאָר לְמְנָחוֹת. שְׁלִישִׁי, עוֹטְנוֹ בְּבֵית הַבַּד עַד שֶׁיְּלֵקֶה וּמְנַגְּבוֹ בְּרֹאשׁ הַגַּג, כּוֹתֵשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסַּל, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סְבִיבוֹת הַסַּל, זֶה רִאשׁוֹן. טוֹעֲנָן בַּקּוֹרָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בָּאֲבָנִים, זֶה שֵׁנִי. חָזַר וְטָחַן וְטָעַן, זֶה שְׁלִישִׁי. הָרִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה וְהַשְּׁאָר לְמְנָחוֹת. **גמרא** אִיבַּעְיָא לְהוּ: "מְגַרְגְּרוֹ" תְּנַן, אוֹ "מְגַלְגְּלוֹ" תְּנַן? תָּא שְׁמַע: דְּתַנְיָא: שֶׁמֶן זַיִת - מִזֵּיתוֹ, מִבָּאן אָמְרוּ: זַיִת רִאשׁוֹן, מְגַלְגְּלוֹ בְּרֹאשׁ הַזַּיִת וְכוֹנְסוֹ לְבֵית הַבַּד וְטוֹחֲנָן בְּרֵיחַיִם וְנוֹתְנוֹ בַּסַּלִּין, שֶׁמֶן הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ זֶה הָיָה רִאשׁוֹן, טָעַן בַּקּוֹרָה, שֶׁמֶן הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ זֶה הָיָה שֵׁנִי, וְחָזַר וּפֵרַק טָחַן וְטָעַן, זֶה הָיָה שְׁלִישִׁי, הָרִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה וְהַשְּׁאָר לְמְנָחוֹת. וְכֵן זַיִת שֵׁנִי. וְזַיִת שְׁלִישִׁי, עוֹטְנוֹ בְּבֵית הַבַּד עַד שֶׁיְּלֵקֶה וּמַעֲלֶה לְרֹאשׁ הַגַּג, וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ כְּמִין תְּמָרָה, עַד שֶׁיָּזוּבוּ מֵימָיו, וְכוֹנְסוֹ לְבֵית הַבַּד וְטוֹחֲנוֹ בְּרֵיחַיִם וְנוֹתְנוֹ בַּסַּלִּין, וְשֶׁמֶן הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ זֶה הָיָה רִאשׁוֹן, טָעַן בַּקּוֹרָה, שֶׁמֶן הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ זֶה הָיָה שֵׁנִי, פָּרַק חָזַר וְטָחַן וְטָעַן, זֶה הָיָה שְׁלִישִׁי, הָרִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה וְהַשְּׁאָר לְמְנָחוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה טוֹחֲנוֹ בְּרֵיחַיִם אֶלָּא כּוֹתְשׁוֹ בַּמַּכְתֵּשֶׁת, וְלֹא הָיָה טוֹעֲנָן בַּקּוֹרָה אֶלָּא בָּאֲבָנִים, וְלֹא הָיָה נוֹתְנוֹ בַּסַּלִּין אֶלָּא לְתוֹךְ סְבִיבוֹת הַסַּל. הָא גּוּפָא קַשְׁיָא, כּוֹתֵשׁ מָנִי? רַבִּי יְהוּדָה הִיא, תּוֹךְ הַסַּל אַתָּאן לְרַבָּנַן! הַאי תַּנָּא סָבַר לָהּ כְּוָותֵיהּ בַּחֲדָא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא. **משנה** הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּרִאשׁוֹן אֵין לְמַעְלָה הֵימֶנּוּ, הַשֵּׁנִי שֶׁבָּרִאשׁוֹן וְהָרִאשׁוֹן שֶׁבַּשֵּׁנִי שָׁוִין, הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבָּרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי שֶׁבַּשֵּׁנִי וְהָרִאשׁוֹן שֶׁבַּשְּׁלִישִׁי שָׁוִין, הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבַּשֵּׁנִי וְהַשֵּׁנִי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁי שָׁוִין, הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁי אֵין לְמַטָּה הֵימֶנּוּ. אַף כָּל הַמְּנָחוֹת הָיוּ בַּדִּין שֶׁיִּטְעֲנוּ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ, מַה מְּנוֹרָה שֶׁאֵינָהּ לַאֲכִילָה טְעוּנָה שֶׁמֶן זַיִת זָךְ, מְנָחוֹת שֶׁהֵן לַאֲכִילָה אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּטְעֲנוּ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ! תַּלְמוּד לוֹמַר "זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר", וְאֵין זָךְ כָּתִית לְמְנָחוֹת.

גמרא

שוין

גמרא

שוין למנחות — אבל למנורה אינן שוין, דאין "זך" אלא נקי, והראשון לעולם נקי. ופירוש הקונטרס עיקר. דאי כדפרישית — מרישא שמעינן הראשון למנורה והשאר למנחות. **לא** לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך — יש מפרשים: מדנותן שולחן בצפון ומנורה בדרום ולא לצד מערב ששם שכינה. וליתא — דלאו לאפוקי לצד מערב קאתי, וכי מימשכי נמי לצד מערב, אפשר שינתן זה לצד צפון וזה לצד דרום. ומחצי הבית ולפנים היו מונחים, כדאמר לקמן בפרק "שתי הלחם" (צח,ב), ואיכא למאן דאמר: מזרח ומערב, ואיכא למאן דאמר: צפון ודרום מונחין. ופירוש הקונטרס עיקר — דדייק מדשולחן בצפון ומנורה בדרום ומזבח היה באמצע, שמע מינה לא לאורה אני צריך ולא לאכילה. דאם הייתי צריך — הייתי נותן מנורה סמוך לשולחן, כנוהג שבעולם.

מחוץ לפרכת העדות יערוך כו' — בפרק "במה מדליקין" (שבת כב,ב) גרסינן: וכי לאורה הוא צריך, והלא כל אותן ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו כו'. ומפרש רבינו תם: דאאהרן קאי, וכי לאורה הוא צריך — אהרן, והלא כל אותן ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו של עמוד האש, כדאיתא בברייתא דמלאכת המשכן: מסתכל בטפיח — ורואה בו, בחבית — ורואה מה שבתוכה. ובתורת כהנים בפרשת "אמור אל הכהנים" גרסינן: וכי צריכין לנר, והלא כל אותם ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הוצרכו לנר, שנאמר "כי ענן ה' על המשכן". ומיהו סוגיא דשמעתין משמע דאשכינה קאי. וקשיא: דהוה ליה למימר "כל העולם כלו לאורו של מקום היו הולכים"!

ממנה היה מדליק — כלומר, ממנה מתחיל ההדלקה, שאותו מדליק תחילה בערב, ובו היה מסיים — ההטבה בבוקר, שאותו מטיב אחרון. לפי שבכל בוקר מוצא אותו דולק, והשאר מוצא שכבה. ופעמים שהיה דולק כל היום כולו. ומדליק ממנו שאר הנרות — שבבוקר היו כולם כבות, חוץ ממנו. ומטיבו — שמנערו מן הדשן, כדכתיב "בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות" וגו'. ונר מערבי שדולק כל היום, לערב היה מדליק ממנו שאר הנרות. כך פירש בקונטרס. וזה היה קודם שמת שמעון הצדיק, שהיה נר מערבי דולק כל היום כו'. כדאמר בריש "טרף בקלפי" (יומא לט,א): כל ארבעים שנה ששימש שמעון הצדיק, היה נר מערבי דולק. מכאן ואילך — פעמים דולק, פעמים כבה. והיה צריך ליתן בה שמן בשחרית, שתהא דולקת עד הערב להדליק בה השאר. והכי תנן במסכת תמיד פרק ראשון

גמרא שוין – בתמיה. דקתני "השני שבראשון והראשון שבשני – שוין". והא אמרת "ראשון למנורה והשאר למנחות", דהשני שבראשון – אין ראוי למנורה, וראשון שבשני – ראוי למנורה, והיכי הוי שוין? **למנחות** – שאם רוצה ליתן הראשון שבשני למנחות – הרי הוא כשני שבראשון. **יכול יהא כתית זך פסול למנחות** – הואיל וכתיב ביה "למאור"? **אם כן** – הואיל וכשר נמי למנחות. **מה תלמוד לומר** – "זך" ו"כתית למאור"? **מפני החיסכון** – לא בעינן זך וכתית למנחות, כמו לנרות. דהכי נמי כשרות אפילו אינו [זך] וכתית. לפי שהמנחות הן מרובות, וצריכות שמן הרבה, ואילו היה צריך לחזור במנחות נמי אחר זך וכתית כמו למנורה – היו מפסידים, שהיו לוקחין אותו ביוקר. **שלחן בצפון ומנורה בדרום** – והמזבח בינתים, לידע שלא לאורה אני צריך. **שקופים** – מבפנים. שהמשקופין של חלונות, היינו צר שבחלון, היו מבפנים. והרוחב שבחלון מוחזר כלפי חוץ, להוציא אורה לעולם. **ממנה היה מדליק** – האחרות, ובה היה מסיים. כדתנן (תמיד לג,א): בא ומצא שתי נרות מזרחיות דולקים. שמנורה היתה עומדת מזרח ומערב. מכבה האחת שבצד מזרח ומדשנה, ומניח האחת שבצד אותה שבמזרח, הוא נר מערבי. ומניחה דולקת עד לערב, ומדליק האחרות שכבו בשחר, ומטיבו, ווזרק מזה שנשאר מן השמן ומן הפתילה לחוץ, ונותן בה שמן ופתילה, ומדליקה כדי לקיים בה מצות הדלקה. ומסיים בה הדלקה – שהיה מדליקה בתר כל הנרות. **משנה** הלפטיון – שנתבשלו הענבים בחמה יותר מדאי. **מעושן** – כשהיו הענבים מרים, היו מעשנין אותן כדי למתקן, או מבשלין אותן. **לא מתוק** – כשהוא מתוק מחמת עצמו, כדמפרש בגמרא. ענין אחר: תירוש שלא עברו עליו ארבעים יום. **מן הדליות** – שקורין טרייל"ש, לפי שאין יינו יפה. **אלא מן הרגליות** – יין שגדל בגפנים נמוכים, שהוא יפה. **העבודים** – מפרש בגמרא. **לא היו כונסין אותו בחצבין גדולים** – לפי שכשהיו מסתפקין ממנו על יד, היו החצובין מתרוקנים, ומתקלקל היין. **כדי שיהא ריחו נודף** – שכשהיא חסירה קימעא, היין נודף יותר מכשהיא מליאה.

קמחים

גמרא שָׁוִין? וְהָא אָמְרַתְּ: רִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה וְהַשְּׁאָר לִמְנָחוֹת! אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מַאי "שָׁוִין"? שָׁוִין לִמְנָחוֹת. "אַף [כָּל] הַמְּנָחוֹת הָיוּ בְּדִין" [וכו']. תָּנוּ רַבָּנַן: "זָךְ" - אֵין "זָךְ" אֶלָּא נָקִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "כָּתִית" - אֵין "כָּתִית" אֶלָּא כָּתוּשׁ. יָכוֹל יְהֵא זָךְ כָּתִית פָּסוּל לִמְנָחוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְעָשָׂרוֹן סֹלֶת בָּלוּל בְּשֶׁמֶן כָּתִית". אִם כֵּן מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "לַמָּאוֹר"? אֶלָּא מִפְּנֵי הַחִיסָּכוֹן. מַאי חִיסָּכוֹן? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. "צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ" - אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי: "אֵלֶיךָ" - וְלֹא לִי, לֹא לְאוֹרָהּ אֲנִי צָרִיךְ. שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן וּמְנוֹרָה בַּדָּרוֹם. אָמַר רַבִּי זְרִיקָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא לַאֲכִילָה אֲנִי צָרִיךְ, וְלֹא לְאוֹרָהּ אֲנִי צָרִיךְ. "וַיַּעַשׂ לַבַּיִת חַלּוֹנֵי שְׁקֻפִים אֲטֻמִים" - תָּנָא: שְׁקוּפִין מִבִּפְנִים וַאֲטֻמִים מִבַּחוּץ, לֹא לְאוֹרָהּ אֲנִי צָרִיךְ. "מִחוּץ לְפָרֹכֶת הָעֵדוּת בְּאֹהֶל מוֹעֵד" - עֵדוּת הוּא לְכָל בָּאֵי עוֹלָם שֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל. וְאִם תֹּאמַר: לְאוֹרָהּ אֲנִי צָרִיךְ - וַהֲלֹא כָּל אַרְבָּעִים שָׁנָה שֶׁהָלְכוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר לֹא הָלְכוּ אֶלָּא לְאוֹרוֹ! אֶלָּא עֵדוּת הוּא לְכָל בָּאֵי עוֹלָם שֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל. מַאי עֵדוּתָהּ? אָמַר רָבָא: זֶה גֵּר מַעֲרָבִי, שֶׁנּוֹתְנִין בָּהּ שֶׁמֶן כְּנֶגֶד חֲבֵרוֹתֶיהָ, וּמִמֶּנָּה הָיָה מַדְלִיק וּבָהּ הָיָה מְסַיֵּים. **משנה** מֵאַיִן הָיוּ מְבִיאִין אֶת הַיַּיִן? קְדוּחִים וְעֲטוּלִין - אַלְפָּא לַיַּיִן, שְׁנִיָּה לָהֶן - בֵּית רִימָּה וּבֵית לָבָן בָּהָר, וּכְפַר סִיגְנָא בַּבִּקְעָה. כָּל אַרְצוֹת הָיוּ כְּשֵׁרוֹת, אֶלָּא מִיקָּן הָיוּ מְבִיאִין. אֵין מְבִיאִין לֹא מִבּוּשָׁל הַזְּבָלִים וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלָחִים וְלֹא מִמַּה שֶׁנִּזְרַע בֵּינֵיהֶן, וְאִם הֵבִיא - כָּשֵׁר. אֵין מְבִיאִין הִלֵּסְטִיוֹן, וְאִם הֵבִיא - כָּשֵׁר. אֵין מְבִיאִין יָשָׁן, דִּבְרֵי רַבִּי, וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין. אֵין מְבִיאִין לֹא מָתוֹק וְלֹא מְעוּשָּׁן וְלֹא מְבוּשָּׁל, וְאִם הֵבִיא - פָּסוּל. וְאֵין מְבִיאִין מִן הַדָּלִיּוֹת, אֶלָּא מִן הָרָגְלִיּוֹת וּמִן הַכְּרָמִים הָעֲבוּדִין. וְלֹא כּוֹנְסִין אוֹתוֹ בַּחֲצָבִין גְּדוֹלִים אֶלָּא בְּחָבִיּוֹת קְטַנּוֹת. וְאֵינוֹ מְמַלֵּא אֶת הֶחָבִית עַד פִּיהָ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רֵיחוֹ נוֹדֵף. אֵינוֹ מֵבִיא מִפִּיהָ, מִפְּנֵי

הקמחין

"אמר להן הממונה קמא" (ל,ב): נכנס ומצא שתי נרות מזרחיות דולקות, מדשן את השאר, ומניח את אלו — פירוש: שתי נרות מזרחיות מניח עד לאחר דם התמיד, כדנפקא לן מקרא בפרק שלישי דיומא (לג,א) סידור מערכה משמיה דגמרא. וקא סבר האי תנא כמאן דאמר לקמן בפרק "שתי הלחם" (צח,ב): מזרח ומערב היו מונחין. והדר קתני: מצאו שכבה — פירוש: דהיינו לאחר שמת שמעון הצדיק, שלא היה הנס רגיל. מדשנו ומדליקו מן הדולקין — פירוש: ומשים חצי לוג שמן שתהא דולקת עד הערב להדליק ממנה את השאר. ואחר כך מדשן את השאר — דהיינו, הטבת חמש נרות. ובפרק "החלו עולים" קתני: נכנס ומצא שתי נרות מזרחיים דולקים — מדשן את המזרחי, ומניח את המערבי דולק, שממנו מדליק את המנורה בין הערבים. מצאו שכבה — מדשנו ומדליקו ממזבח העולה. ובפרק "במה מדליקין" (שבת כב,ב) פירש בקונטרס: דנר מערבי היה מטיב בין הערבים. ואוחזו את הישנה בידו, או היה מניחה בכלי, עד שהיה נותן שמן ופתילה ומדליקה, ומדליק ממנה את השאר. והקשה רבינו תם: אם אפשר לעשות כך, מאי קפריך התם: והא הכא כיון דקביעי נרות לא סגי דלא למישקל ואדלוקי, וקשיא למאן דאמר (שבת כב,ב): אין מדליקין מנר לנר! מאי קושיא? הרי באותה שעה יכול להדליק את כולן, דמאחר שהוציא פתילה ישנה מן הנר שבמנורה, אין בו משום מצוה! ויש לומר: דלא אפשר לעשות כן, משום דדרשינן בתורת כהנים: "להעלות נר תמיד" — שצריך שיהא נר קבוע להדליק שאר נרות. ואיזה? זה נר מערבי. ורבינו יצחק בן אברהם פירש: דבעוד שהישנה דולקת בנר מערבי, היה מדליק ממנה את השאר על ידי פתילות ארוכות, ושוב מדשן את זו, ונותן בה שמן ופתילה חדשה ארוכה, ומדליקה מן השאר. והיינו "ובה היה מסיים" — ההדלקה. והיינו "עדות" — שהיה מדליק ממנה, מאותה שהודלקה אמש, את השאר כל ימי שמעון הצדיק. ולישנא דמתניתין דתמיד משמע כדבריו, מדקתני "שממנו מדליק המנורה בין הערבים". ואפשר במה שמדליקה שחרית ממזבח העולה, ואין ממתינין עד הערב שידליקנה ממזבח העולה ואחר כך ידליק ממנה את השאר, משום דכתיב "תמיד" — דבעינן שתהא המנורה דולקת תמיד. ואם הטענה תלוי בכך, אם כן, לפירוש הקונטרס קשיא: דבשעה שאוחז הישנה בידו, אין שום נר דולק במנורה! ושמא הא דתקון הכי, היינו טעמא שלא לשנות מכמות שהיה בשעה שהנס קיים בימי שמעון הצדיק.

הליסטין —

קמחים – שקויי"ש. **כיצד בודק** – לידע אם היין יפה. **נזבר יושב וקנה בידו** – ורואה כשזה מוציא היין מן נקב החבית. **זרק הגיר** – שהתחיל לצאת אותו לבן שתחת היין שצף על השמרים. **הקיש** – הגזבר על גבי הכד, וסותם זה מיד. וזה היה סימנו שלא היה רוצה לדבר כל זמן שמוציאין היין. **שנאמר תמימים יהיו לכם** – ואם היו בו קמחים – הוי כבעל מום.

גמרא כרוך ותני – "אין מביאין הליסטיון, לפי שאין מביאין לא מתוק וכו' ואם הביא – פסול". **רב אשי אמר** – לא תברוך, הליסטיון – כשר, דהויא חוליא דשמשא ולא מאיס, אבל מתוק מחמת הפירי – מאיס והיינו דקתני "פסול". **מאן שמעת ליה דאמר לא יביא רבי** – דקתני במתניתין "דברי רבי", והא ברייתא דקתני "לא יביא [על כרחך, רבי], וקתני (בהא ברייתא) "אם הביא – כשר", והיכי מצי למימר "הכי נמי פסול"? היינו **טעמא** – שאין מביא ישן – דכתיב "אל תרא יין כי יתאדם", דלא הוה חשוב יין אלא אדום. ושנה ראשונה יש בו עיקר אדמומית, **טפי** – לא, ולאו משום דלכבש דמי יין. **העבודים** – חפורים פעמיים. **רפיק ליה טפי ריפקא** – שחפרו פעמיים. **ודרי מיא על חד תרין** – שהיה יכול למוזגו במים כפליים מיין אחר. דיין דעלמא דרי על חד תלתא, וזהו מקבל על חד ששה, והיינו "על חד תרין" – דיין אחר. **כדיות לודיות בינוניות** – כדים בינונים של לוד. **אין מניחין את הכדים שתים** – זו על גב זו. **שגובהן כרחבן** – שהיו רחבים מרוב שמנות, כמו שגבוהים, והיינו "כר נרחב". **שומרים** = מלאכים. **תמיד לא יחשו** – מאי אמרי הנך שומרים? **ומעיקרא** – קודם שחרב. **הוו אמרי כי בחר ה' בציון** – אף לעתיד לבא עתידים המלאכים להיות שומרים, ולומר "כי בחר ה' בציון".

הדרן עלך כל קרבנות

משנה **שתי** מדות, **רבי מאיר אומר עשרון** עשרון – דשני כלים היו שם, כל אחד מחזיק עשרון. **ולא היה מודד** – לפר בכלי שמחזיק שלש עשרונות, אלא מודד שלש פעמים בעשרון. **גמרא** אחד גדוש – שלא היה בו עשרון אלא אם כן גודשו. **ואחד מחוק** – שהמחוק היה גדול כל כך, שכשהיה מחוק היה בו עשרון.

מחוק

הַקָּמְחִין, וְלֹא מְשׁוּלֶיהָ מִפְּנֵי הַשְּׁמָרִים, אֶלָּא מֵבִיא מִשְּׁלִישָׁהּ מֵאֶמְצָעָהּ. כֵּיצַד הוּא בּוֹדֵק? הַגִּזְבָּר יוֹשֵׁב וְהַקָּנֶה בְּיָדוֹ, זָרַק הַגִּיר הַקִּישׁ בַּקָּנֶה. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֵׁשׁ בּוֹ קְמָחִין - פָּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר: "תְּמִימִים יִהְיוּ לָכֶם. וּמִנְחָתָם... תְּמִימִים יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם". **גמרא** "אֵין מְבִיאִין לֹא מָתוֹק וְלֹא מְבוּשָׁל וְלֹא מְעוּשָׁן, וְאִם הֵבִיא - פָּסוּל". וְהָא קָתָנֵי רֵישָׁא: אֵין מְבִיאִין אֶת הַלִּיסְטִיוֹן, וְאִם הֵבִיא - כָּשֵׁר! אָמַר רָבִינָא: כָּרוּךְ וְתָנֵי. רַב אַשִׁי אָמַר: חוּלְיָא דִּשְׁמַשָּׁא - לָא מְאִיס, חוּלְיָא דְּפִירָא - מְאִיס. "אֵין מְבִיאִין יָשָׁן, דִּבְרֵי רַבִּי וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין". אֲמַר חִזְקִיָּה: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי? אֲמַר קְרָא "לַכֶּבֶשׂ יַיִן", מַה כֶּבֶשׂ - בֶּן שְׁנָתוֹ, אַף יַיִן - בֶּן שְׁנָתוֹ. אִי מַה כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים - פָּסוּל, אַף יַיִן בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים - פָּסוּל! וְכִי תֵּימָא: הָכִי נַמִּי, וְהָתַנְיָא: יַיִן בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים - לֹא יָבִיא, וְאִם הֵבִיא - כָּשֵׁר! - מַאן שְׁמַעְתְּ לֵיהּ דַּאֲמַר: לֹא יָבִיא? רַבִּי, וְקָאָמַר: אִם הֵבִיא - כָּשֵׁר! אֶלָּא אֲמַר רָבָא: הֵיינוּ טַעְמָא דְּרַבִּי, דִּכְתִיב "אַל תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם". "אֵין מְבִיאִין לֹא מִן הַדָּלִיּוֹת" כו'. תָּנָא: כְּרָמִים הָעֲבוּדִים פַּעֲמַיִם בַּשָּׁנָה. רַב יוֹסֵף הֲוָה לֵיהּ קַרְנָא דְּפַרְדֵּיסָא דְּרָפִיק בֵּיהּ טְפֵי רִיפְקָא, וַעֲבַד חַמְרָא דְּדָרֵי מַיָּא עַל חַד תְּרֵין. "לֹא הָיוּ כּוֹנְסִין אוֹתָן בַּחֲצֵבִין גְּדוֹלִים". תָּנָא: חֲבִיּוֹת כַּדִּיּוֹת לוּדִיּוֹת וּבֵינוֹנִיּוֹת, אֵין מַנִּיחִין אוֹתָן שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם אֶלָּא אַחַת אַחַת. "בֵּיצַד בּוֹדֵק גִּזְבָּר יוֹשֵׁב וְקָנֶה בְּיָדוֹ, זָרַק הַגִּיר - הִקִּישׁ בַּקָּנֶה". תָּנָא: זָרַק הַגִּיר שֶׁל שְׁמָרִים, גִּזְבָּר הִקִּישׁ בַּקָּנֶה. וְלֵימָא לֵיהּ מֵימַר! - מְסַיַּע לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן, דַּאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּשֵׁם שֶׁהַדִּיבּוּר יָפֶה לַבְּשָׂמִים, כָּךְ דִּיבּוּר רַע לַיַּיִן. "רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה

הליסטיון — יין ענבים שנתמתקו בשמש, כדמוכח בגמרא, דמוקי לה בחוליא דשמשא. ומיהו לא כמו שפירש בקונטרס שתולין הענבים לשמש, דהא בפרק "המוכר פירות" (בבא בתרא צז,ב) קתני בברייתא "יין הליסטין ושל צמוקין", אלא במחובר, בעודן בגפן נמתקו בשמש.

מתוק — לשון אחר פירש בקונטרס: תירוש, שלא עברו עליו ארבעים יום. ולא יתכן, דהא הכא קתני "ואם הביא — פסול", ובפרק "המוכר" (שם,א) תני רבי חייא: יין מגיתו — לא יביא, ואם הביא — כשר. ונראה כלשון אחר שפירש: מתוק. היינו, מאליו, ולא מחמת השמש.

כרוך ותני — להכשיר קאמר, כדמוכח סוגיא ד"המוכר פירות" (שם,א) דהליסטיון כשר. ואף על גב דאיצטריך ליה לתנא למיתני הליסטיון ומתוק — לא משמע ליה לרבינא לחלק בין זה לזה.

כשם שהדיבור יפה לבשמים כו' — בפרק קמא דבריתות (ו,ב) קאמר רבי יוחנן איפכא גבי קטורת. דתניא: כשהוא שוחק אומר "היטב הדק", וקאמר: מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר: כשם שהדיבור רע ליין כך דיבור יפה לבשמים. משום דכי קאמר רבי יוחנן בנסכים — קאמר להו: כי היכי דקים לן בקטורת שהדיבור יפה לבשמים, כך הדיבור רע ליין. וכי קאי בקטורת — קאמר להו: כי היכי דקים לן בנסכים שהדיבור רע ליין, כך הדיבור יפה לבשמים. **שגובהן** רחבים גרסינן — ולא "שגובהן כרחבן", כדאשכחן רוחבו מייתי קרא דכתיב "כר נרחב". ובבראשית רבה אמר: דכבשים של תמיד, דהיו כל כך גבוהים, שאוכלים על גבי ארזים. וכשהיו מרביצין אותן על הגמלים — רגלי הכבשים נגררין לארץ.

הדרן עלך כל קרבנות

שתי מדות, אחד גדוש ואחד מחוק — תימה גדול: דרבי מאיר דריש לה מקרא דכתיב "עשרון עשרון לכבש האחד", ובקונטרס פירש דרבי מאיר סבירא ליה גמרא דשתי עשרונות בצבור.

גדוש שבו היה מודד לכל המנחות — איפכא לא רצו לעשות, למדוד בגדוש לחביתי כהן גדול — שלא ישפוך הסלת לארץ כשחוצהו.

מודד

אוֹמֵר" וכו'. בָּעֵי רַבִּי יוֹחָנָן: הִקְדִּישׁוֹ, מַהוּ שֶׁיִּלְקֶה עָלָיו מִשּׁוּם בַּעַל מוּם? כֵּיוָן דְּפָסוּל - כְּבַעַל מוּם דָּמֵי. אוֹ דִלְמָא, אֵין בַּעַל מוּם אֶלָּא בִּבְהֵמָה? תֵּיקוּ. תָּנוּ רַבָּנָן: אֵלִים - מְמוּאָב, כְּבָשִׂים - מֵחֲבְרוֹן, עֲגָלִים - מִשָּׁרוֹן, גּוֹזָלוֹת - מֵהַר הַמֶּלֶךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְבִיאִין כְּבָשִׂים שֶׁגִּבְּנָן כָּרֵחְבָּן. אֲמַר רָבָא בַּר רַב שֵׁילָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? דִּכְתִיב "יִרְעֶה מִקְנֶךָ בְּיוֹם הַהוּא כַּר נִרְחָב". כְּתִיב "עַל חוֹמֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַם הִפְקַדְתִּי שֹׁמְרִים כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה תָּמִיד לֹא יֶחֱשׁוּ הַמַּזְכִּירִים אֶת ה' אַל דֳּמִי לָכֶם" - מַאי אָמְרִי? הָכִי אֲמַר רָבָא בַּר רַב שֵׁילָא: "אַתָּה תָּקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן". רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: "בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם ה'". וּמַעִיקָּרָא מַאי הָוֵי אָמְרִי? אֲמַר רָבָא בַּר רַב שֵׁילָא: "כִּי בָחַר ה' בְּצִיּוֹן אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ".

הדרן עלך כל קרבנות הצבור

שְׁתֵּי מִדּוֹת שֶׁל יָבֵשׁ הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, עִשָּׂרוֹן, וַחֲצִי עִשָּׂרוֹן, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: עִשָּׂרוֹן, עִשָּׂרוֹן, וַחֲצִי עִשָּׂרוֹן. עִשָּׂרוֹן מֶה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ? - שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד לְכָל הַמְּנָחוֹת. לֹא הָיָה מוֹדֵד, לֹא בִּשְׁלִשָּׁה לַפָּר, וְלֹא בְּשֶׁל שְׁנַיִם לָאַיִל, אֶלָּא בְּשֶׁל מוֹדְדָן עֶשְׂרוֹנוֹת. חֲצִי עִשָּׂרוֹן מֶה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ? - שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד חֲבִיתֵי כֹהֵן גָּדוֹל, מֻחֲצָה בַּבֹּקֶר וּמֻחֲצָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. **גמרא** תַּנְיָא: הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר: "עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד"? - מְלַמֵּד שֶׁשִּׁשְׁתֵּי עֶשְׂרוֹנוֹת הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, אֶחָד גָּדוּשׁ וְאֶחָד מָחוֹק, גָּדוּשׁ - שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד לְכָל הַמְּנָחוֹת,

מחוק

מודד ורמינהו חביתי כהן גדול בו' — מהא דקאמר רבי מאיר "ומחוק, שבו מודד לחביתי כהן גדול" לא בעי לאקשויי — דסלקא דעתך: שפעמים מודד בזה, ופעמים בזה. **במה** מחלקה לחלות — פירש בקונטרס: שמחלקה לעיסה. ואי אפשר לומר כך, דהא אמרינן לקמן (פח,ב): דרביעית נמשחה, שבו היה מודד לחביתי כהן גדול רביעית שמן לכל חלה וחלה. וקודם לישה צריך לבלול, כשהוא סלת. ומכל מקום לא אפשר לעשות בו טורטני — דמשקולת ומאזנים סימן קללה בסלת, כמו בעיסה. ומדה קטנה כל כך של אחד משנים עשר בעשרון לא רצו לתקן, ואפשר דקטנה כל כך — גם היא אינה סימן ברכה.

מהו שיקדש קמצים בגודש שלו — פירש בקונטרס: שני קומצי לבונה בלא בזיכין. וקשיא: דהוה ליה למימר "לבונה" בהדיא! ועוד: כיון דעם שולחן נמי בעי בזיכין, כדכתיב "בפותיו", ותניא לקמן בפרק "שתי הלחם" (צז,א): "בפותיו" — אלו הבזיכין, היאך תיסק אדעתין למימר דסגי בלא בזיכין? ונראה לפרש: דמיירי בקומץ של מנחה, כדאמרינן בפרק קמא (מנחות ח,א): דמנחה שקמצה בהיכל — כשרה. ומיהו הא דמסיק "אינו מקדש ליקרב, אבל מקדש ליפסל", לפירוש הקונטרס ניחא דמקדש ליפסל — בטבול יום ובלינה. דאי לאו שולחן — לא מיפסלי, דעדיין לא נתקדשה בכלי שרת, כיון דלא נתנוה בבזיכין. אבל למאי דפרישית — הא מיקמי הכי כבר נתקדשה כולה מנחה בכלי שרת, ומיפסלא בטבול יום ובלינה! ויש לפרש: כי ההוא דפרק קמא (שם ו,ב) גבי "זר שקמץ" דמקדשין ליפסל — לענין דלא מדחי תו חזרה, מאחר שנתקדש הקומץ על השולחן. **שנתות** היו בהין — בפרק "המוכר את הספינה" (בבא בתרא פו,ב) אמרינן: כדאמר רב כהנא, שנתות היו בהין, הכי נמי שנתות היו במדות. ופירש שם רבינו שמואל: דמילתא דרב כהנא בפרק "שתי מדות". ואינה כאן, אלא משנה שלימה שנינו! אבל במסכת שבת פרק "המוציא יין" (פ,ב) גבי "אנדיפי", מפרש רב כהנא: שנתות, כדתנן שנתות היו בהין. והשתא הכי קאמרינן התם "בדאמר רב כהנא" על תירוץ אחר: שנתות היו בהין, הכא נמי נתרץ: שנתות היו במדות.

אף

מחוק שבו היה מודד חביתי כהן גדול – לפי שיש לו לחלק בשני חצאי עשרון, ואם היה גדוש – בשהיה מטלטלו לחצותו, היה מתפזר על גבי קרקע. **מוי"ו דועשרון** – נפקא ליה. **מנקודו** – שאותו נקוד שעליו אתי למעט. **שבו היה מודד חביתי כהן גדול** – השתא משמע: שמודד חצי עשרון בביתו ומביא, והיינו דקא פריך "מודד"? **מחלק** – שהיה מביאו מביתו שלם לעזרה, ואחר כך חוצהו בחצי העשרון. **ותיבעי לך לרבנן** – דלדברי הכל צריך חצי עשרון. **מדאמר רבי מאיר עשרון שבו מודד לחביתי כהן גדול מחוק חצי עשרון נמי מחוק הוה** – דהא הוה נמי לחביתי כהן גדול. **ומדרבי מאיר** – דאמר שניהם מחוק היו, אותו עשרון של כהן גדול והחצי עשרון נמי, לרבנן נמי לא היה בו אלא עשרון אחד, ובו היה מודד לחביתי כהן גדול, הכי נמי דמחוק היה זה וזה. דלדברי הכל של כהן גדול, מחוק היה. דהכי פליגי בברייתא רבי מאיר ורבנן. מחוק שבו היה מודד לחביתי כהן גדול, וחכמים אומרים: לא היה בו אלא עשרון אחד מחוק. **חביתי כהן גדול** – אותן שנים עשר חלות שעושה ששה בבקר וששה בערב. **במה מחלקן** – לחלות, "ביד או בכלי" – ישער בידו, או יחלקם בכלי? **וכי טורטני יכנים** – אם היה צריך להביא משקולת? **כיון דבקללה כתיב** – "והשיבו לחמכם במשקל" (ויקרא כו). **שלחן מהו שיקדש קמצים בגודש שלו** – כגון שאם הניח קומץ של מנחה, או (של) לבונה בלא בזיכין. שהיה לו לקדשו בכלי, והניחן על השולחן שבו לחם, ולא קידשו בכלי אחר. והיינו "בגודש שלו" – שלא הניחו בבזיכין, אלא למעלה, בין לחם ללחם, שהכל היה בגודש, שלא הניחן בתוך כלי. ענין אחר: "בגודש שלו" – דשולחן לא היה לו בית קיבול כלל למעלה, וכל מה שמניחין עליו הוי כמו שמונח בגודש. כך שמעתי. **דלא חזי ליה** – כגון קומץ ולבונה בלא בזיכין. **אינו מקדש** – שאין דרכו לקדש כי אם לחם. **לדברי האומר טפחיים ומחצה קופל** – כדאמרינן בפרק "שתי הלחם" (מנחות צו,א): נותן ארכו של כל לחם, שהוא עשרה טפחים, כנגד רחבו של שולחן, שהוא חמשה טפחים. נמצא ארכו של לחם יותר מרחבו של שולחן חמשה טפחים. נמצא קופל כל לחם ולחם טפחיים ומחצה מכאן, וטפחיים ומחצה מכאן. נמצא ששה קיפולין של טפחיים ומחצה. שכל מערכה, של ששה לחם, גבוה חמש עשרה טפחים. "נמצא השלחן מקדש חמש עשרה טפחים למעלה" – כלומר, דקידושו של שלחן היה עולה חמשה עשר טפחים. והיה מקדש כל דבר, בין לחם בין קמצים בחמש עשרה טפחים, דהיינו "גודש" שלו, ואמאי אמרת אינו מקדש? **אמר ליה** – הא דאמרינן "אינו מקדש מאי דלא חזי ליה" – היינו ליקרב. שאין הקומץ מתקדש שם, שעדיין יש לו לקדשו בכלי אחר קודם שיקטירנו. אבל מקדש הקמצים ליפסל, דקדשי ליפסל בלינה וביוצא. עניין אחר מפי רבי זכרונו לברכה: "אבל מקדש ליפסל" – שפסולה המנחה, הואיל ועשאן שלא במצותן, ושוב אין יכול להחזירן לעשרון. **משנה רבי אליעזר ברבי צדוק אומר** – לא היה שם ארבע מדות,

מָחוֹק - שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבִיתֵי כֹהֵן גָּדוֹל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא הָיָה שָׁם אֶלָּא עִשָּׂרוֹן אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד", אִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן"? - לְרַבּוֹת חֲצִי עִשָּׂרוֹן. וְרַבִּי מֵאִיר, חֲצִי עִשָּׂרוֹן מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִ"וְעִשָּׂרוֹן". - וְרַבָּנַן? - וָ"ו לָא דָּרְשִׁי. - וְרַבִּי מֵאִיר הַאי "וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד" מַאי עֲבִיד לֵיהּ? - הַהוּא, שֶׁלֹּא יִמְדּוֹד לֹא בְּשֶׁל שְׁלֹשָׁה לַפָּר וְלֹא בְּשֶׁל שְׁנַיִם לָאַיִל. - וְרַבָּנַן? - נָפְקָא לְהוּ מִנְּקוּדּוֹ. דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לָמָּה נָקוּד וָ"ו שֶׁבְּאֶמְצַע "עִשָּׂרוֹן" שֶׁל עִשָּׂרוֹן רִאשׁוֹן שֶׁל יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג? - שֶׁלֹּא יִמְדּוֹד לֹא בְּשֶׁל שְׁלֹשָׁה לַפָּר וְלֹא בְּשֶׁל שְׁנַיִם לָאַיִל. - וְרַבִּי מֵאִיר? - נְקוּדוֹ לָא דָּרֵישׁ. "חֲצִי עִשָּׂרוֹן מֵהֶם הָיָה מְשַׁמֵּשׁ? שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבִיתֵי כֹהֵן גָּדוֹל" מוֹדֵד. וּרְמִינְהִי: חֲבִיתֵי כֹהֵן גָּדוֹל לֹא הָיוּ בָּאִין חֲצָאִין, אֶלָּא מֵבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם וְחוֹצֵהוּ! אֲמַר רַב שֵׁשֶׁת: מַאי "מוֹדֵד" נַמִּי דְּקָתָנֵי? - מְחַלֵּק. בְּעָא מִינֵּיהּ רָמִי בַּר חָמָא מֵרַב חִסְדָּא: חֲצִי עִשָּׂרוֹן לְרַבִּי מֵאִיר, גָּדוּשׁ הָיָה אוֹ מָחוּק הָיָה? (סִימָן: חֲצִי. חֲבִיתֵי. שֶׁלְּחָן). - וְתִיבְּעֵי לָךְ לְרַבָּנַן! - לְרַבָּנַן, עִשָּׂרוֹן גּוּפֵיהּ קָא מִיבָּעְיָא לְהוּ: גָּדוּשׁ הָיָה אוֹ מָחוּק הָיָה? - אֲמַר לֵיהּ: מִדְּרַבִּי מֵאִיר נִשְׁמַע לְרַבִּי מֵאִיר, וּמִדְּרַבִּי מֵאִיר נִשְׁמַע לְרַבָּנַן. מְדַאֲמַר רַבִּי מֵאִיר עִשָּׂרוֹן מָחוּק - חֲצִי עִשָּׂרוֹן נַמִּי מָחוּק, מִדְּרַבִּי מֵאִיר מָחוּק - לְרַבָּנַן נַמִּי מָחוּק. בְּעָא מִינֵּיהּ רָמִי בַּר חָמָא מֵרַב חִסְדָּא: חֲבִיתֵי כֹהֵן גָּדוֹל בְּמָה מְחַלְּקָן לְחַלּוֹת, בַּיָּד אוֹ בַּכְּלִי? - פְּשִׁיטָא דְּבַיָּד, דְּאִי בַּכְּלִי, טוּרְטָנֵי יַכְנִים?! - וַיַּכְנִים! - כֵּיוָן דִּבְקִלָּלָה כְּתִיב, לָאו אוֹרַח אַרְעָא. בְּעָא מִינֵּיהּ רָמִי בַּר חָמָא מֵרַב חִסְדָּא: שֻׁלְחָן מַהוּ שֶׁיְּקַדֵּשׁ קְמָצִים בַּגּוֹדֶשׁ שֶׁלּוֹ? מִדְּמָקְדֵּשׁ לֶחֶם, קְמָצִים נַמִּי מְקַדֵּשׁ. אוֹ דִלְמָא: דָּחֲזֵי לֵיהּ - מְקַדֵּשׁ, דְּלָא חָזֵי לֵיהּ - לָא מְקַדֵּשׁ? אֲמַר לֵיהּ: אִינוֹ מְקַדֵּשׁ. - אִינִי? וְהָאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר טְפָחַיִם וּמֶחֱצָה קוֹפֵל - נִמְצָא שֻׁלְחָן מְקַדֵּשׁ חֲמִשָּׁה עָשָׂר טֶפַח לְמַעְלָה, לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר טְפָחַיִם קוֹפֵל - נִמְצָא שֻׁלְחָן מְקַדֵּשׁ שְׁנַיִם עָשָׂר טֶפַח לְמַעְלָה! אֲמַר לֵיהּ: אִינוֹ מְקַדֵּשׁ לִיקָּרֵב, אֲבָל מְקַדֵּשׁ לִיפָּסֵל. **משנה** שֶׁבַע מִדּוֹת שֶׁל לַח הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ: הִין, וַחֲצִי הִין, וּשְׁלִישִׁית הַהִין, וּרְבִיעִית הַהִין, לוֹג, וַחֲצִי לוֹג, וּרְבִיעִית לוֹג. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: שְׁנָתוֹת הָיוּ בַּהִין: עַד כָּאן לַפָּר, וְעַד כָּאן לָאַיִל, עַד כָּאן לַכֶּבֶשׂ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא הָיָה שָׁם הִין, וְכִי מֶה הָיָה הִין מְשַׁמֵּשׁ? אֶלָּא מִדָּה יְתֵירָה שֶׁל לוֹג וּמֶחֱצָה הָיְתָה שָׁם, שֶׁבָּהּ הָיָה מוֹדֵד לְמִנְחַת כֹּהֵן גָּדוֹל, לוֹג וּמֶחֱצָה בַּבּוֹקֶר לוֹג וּמֶחֱצָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנַן, שֶׁבַע מִדּוֹת שֶׁל לַח הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ: רְבִיעִית לוֹג, וַחֲצִי לוֹג, וְלוֹג, וּרְבִיעִית הַהִין, וּשְׁלִישִׁית הַהִין, וַחֲצִי הִין, וְהִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הִין, וַחֲצִי הִין, וּשְׁלִישִׁית הַהִין, וּרְבִיעִית הַהִין, וְלוֹג, וַחֲצִי לוֹג, וּרְבִיעִית לוֹג. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא הָיָה שָׁם הִין, וְכִי מֶה הָיָה הִין מְשַׁמֵּשׁ?

אֶת

אלא הין בלבד ושנתות סימנין היו בו: עד כאן לפר כו'. והכי נמי היו בו שנתות ללוג וחצי לוג. וכי מה היה הין משמש – והלא לא הוצרכו לו מעולם? אלא פעם אחת היה מימי משה לשמן המשחה, דכתיב "שמן זית הין" (שמות ל). **מדה יתירה** – להשלים השבע מדות. **שבו היה מודד שמן לחביתי כהן גדול** – שהיה צריכה שלשה לוגין, כדאמרינן לעיל (נא,א): "בשמן" – להוסיף לה שמן. **גמרא רבי יהודה** – קחשיב ממטה למעלה, ורבי מאיר קחשיב ממעלה למטה.

את מי אביא תחתיו – להשלים שבעה מדות? **ואפשר לשער בחצי לוג** – שלשה חצאי לוגין בבוקר ושלשה בערב. **ואפשר לשער ברביעית** – דארבע רביעית הוו לוג. **אלא** – לפיכך לא היה משער לחביתין בשלשה חצאי לוג, ולא לחצי ברביעית, דזה הכלל היה במקדש וכו'. ורבי אלעזר בר רבי צדוק לית ליה זה הכלל. **בירוצי המדות** – דכשממלאים את הכלי ביותר, נופל מן המשקה שבתוכו לדופני הכלי אילך ואילך. וכשמערין אותו מהרה לתוך כלי אחר – נופל המשקה בתוכו, ואם לאו – נופל לארץ. **איכא ביניהו** – לרבי יהודה דאמר מלמטה למעלה – קסבר: בירוצי המדות נתקדשו. כיצד? דרביעית יהיב ליה רחמנא למשה מסיני, ואמר ליה: שער ברביעית את האחרים. וימדוד שני רביעית, ויעשה מהם חצי לוג. ושוב לוג וכו' עד הין. ושער אותו הין כל כך, גדול שיכנסו בירוצין של כל אלו מדות. דבירוצין נתקדשו. וכשאדם מערה שני כלים קטנים בכלי המחזיק שניהם – יכול לשופכו לאלתר כולו בגדול עם הבירוצין, וכן השני. הלכך צריך הגדול, המקבל שניהם, להיות גדול כל כך שיקבל אותם ואת בירוציהם. הילכך נתקדשו. **ומאן דאמר ממעלה למטה** – קסבר: בירוצי המדות לא נתקדשו. והין יהיב ליה רחמנא למשה, ואמר ליה: שער ממנו את האחרים, חצי ההין ושלישית ההין ורביעית ההין. וכיון דצריך לשפוך ממדה גדולה לחלקם לשני כלים – אין יכול לשפוך בבת אחת עם הבירוצים. לפי שזה כלי גדול, וזה כלי קטן, וצריך לשפוך על יד. ומתוך שממעטין נחסרין הבירוצין – מה שצף על הכלי כל שעה. ולא היו שם בירוצין. והיינו, דנפקי בירוצין. וכיון דלא הוו התם בירוצין – לא נתקדשו. **איכא למימר נתקדשו ואיכא למימר לא נתקדשו כו'** – כדמפרשינן התם. **במלאים קמיפלגי** – דכתיב (במדבר ז) "שניהם מלאים סלת", והוא הדין בשאר כלי [לח]. מאן דאמר ממעלה למטה – קסבר: מלאים דווקא. דהאי קרא במזרק, שהוא כלי לח, שלא יחסר ולא יותיר. אלא ההין מחלק בתוך שני חצאי ההין מצומצמים, וכן כולם. **ומאן דאמר ממטה למעלה** קסבר **שלא יחסר אבל יותיר** – שיעשה הגדול שיעור שני קטנים. דבשני חצאין יש בו יותר כל שהוא מבשלם, כדאמרינן (שקלים ב,א) לענין שנים ששוקלין שקל שלם ביניהן – שחייבין בקלבון, משום הכרע דשני חצאי שקל. **שבע מדירות** – אבל אפשר לעשות כולם בכלי אחד. **משנה רביעית מה היתה משמשת** – השתא קחשיב ממטה למעלה (דכתיב בה "מים חיים"). **חצי לוג** – דהיינו, שתי רביעיות. **רביעית מים למצורע** – דכתיב (ויקרא יד) "על מים חיים" במים – שיהא דם צפור ניכר בהן, שיערו חכמים רביעית. **שמן לנזיר** – משום דנזיר היתה באה שתי ידות, כמצה שבתודה חלות ורקיקין, ולא הוה צריך אלא רביעית לוג. **חצי לוג לסוטה** – הלכתא גמירי לה. **גמרא רביעית למה נמשחה** – שכל כלי המקדש נמשחו בשמן המשחה. **אם בשביל רביעית מים** – למצורע. והלא

אף לדבריכם חצי לוג [ולוג] לא יעשה שרביעית היתה שם — ורבנן סברי: דלא דמי. כמדה של לוג ומחצה — לא צריכה אלא לחביתין, אבל חצי לוג — צריך למילי טובא: לסוטה, ולתודה, ולמנורה.

בירוצי מדות נתקדשו — למאן דאמר לא נתקדשו — ניחא הא דאמר לקמן (צ,א): מותר נסכים לקיץ מזבח, ומפרש רבינו חיים בר רבי יוסי: בירוצי מדות, דיש להן פדיון, ולוקחין ממותר נסכים כבשים לעולה, ומקיצין אותו. אבל למאן דאמר נתקדשו — קשיא: הא אין להם פדיון? ויש לומר: דמיירי בנסכי צבור, ולב בית דין מתנה עליהן, כדמפרש בירושלמי דשקלים. ומיהו, אם לנו — מיפסלי בלינה, כדאמרינן לקמן. דלענין הכי, לא מתנו. ומדמיפסלי בלינה נמי יש לדקדק דקסבר: בירוצי מדות נתקדשו. ואם תאמר: ונגזור, שמא יאמרו "מוציאין מכלי שרת לחול", כדגזרינן התם לרבי יוסי בלח בדנעקר, ולעיל בפרק "התודה" (עט,ב)! ויש לומר: דהכא לא גזרינן, דאמרינן לנפשייהו: בירוצין לא נתקדשו.

ומאן דאמר מלמעלה למטה קסבר מלאים שלא יחסר ולא יותיר — הלכך יעשה הין מצומצם, וממנו יכוין שאר המדות. ומאן דאמר רביעית ברישא, ומרביעית יעשה שאר המדות עד הין. ואי אפשר לעולם שלא יהו שתי מדות קטנות, כשמדדו לתוך אחת גדולה, שלא יהו יתירות עליה, מפני האופיא הגדולה כשמערין שני כלים בתוך כלי אחד. אבל כשמודד בהין את חצי ההין — שופך מן ההין לחצי ההין בנחת, אין כאן אופיא. כך מוגה בפירושי רש"י. ועוד יש לפרש: דהיינו טעמא דמאן דאמר מלמעלה למטה — הוי סימן, דכמו שהולך ומחסר ואינו הולך ומוסיף, כך לא יותיר. דאפילו נתקדשו בירוצין — היינו, דיעבד. אבל לכתחילה — לא יותיר. ומאן דאמר מלמטה למעלה — הוי סימן, דכמו שהולך ומוסיף, כך יכול להותיר הבירוצין. **שבע** מדידות — פירוש: לתוך כלי אחד, דשנתות היו בהין. וכן פירש במתניתין ד"לא היתה שם אלא הין". וקשיא: דבתוספתא (פרק י) תניא, אמר רבי אלעזר [בן רבי צדוק]: ארבע מדות של לח היו במקדש, ובמתניתין נמי לא קתני שנתות אלא לפר ואיל וכבש. **רביעית** מים למצורע — תימה: דבפרק בתרא דנגעים תנן: כיצד מטהרין את המצורע? היה מביא פיילי של חרס חדשה, ונותן לתוכה חצי לוג מים! והגיה הרב רבינו יהודה בן הרב רבינו יום טוב "רביעית מים", כדתנן הכא. ורב רבינו יום טוב בר יצחק מפרש: דתנאי היא, כדאשכחן גבי סוטה בפרק "היה מביא" (טז,ב): שלשה צריכין שֵׁירָאוּ: עפר סוטה, ואפר פרה, ורוק יבמה. משום רבי ישמעאל אמרו: אף דם צפור. ומפרש טעמא דרבי ישמעאל: משום דכתיב "וטבל אותם בדם הצפור השחוטה ובמים" — הָבֵא מים שדם הצפור ניכר בהן, וכמה הן? רביעית. ומסתברא דרבנן, דלא חיישי, בעו חצי לוג. כדתנן התם גבי סוטה: ונותן לתוכו חצי לוג מים מן הכיור. רבי יהודה אומר: רביעית. ואשכחן התם לעיל בגמרא דילפינן סוטה "בלי" "בלי" ממצורע — משמע שיש להשוותם. ושקשה לפירוש זה: לחשוב גבי דתנן הכא במתניתין רביעית מים למצורע וחצי לוג לסוטה! ועוד: בנזיר, בפרק "שלשה מינין" (לח,א) קא חשיב גבי "עשר רביעית" [רביעית] מים למצורע. ופריך: דלא חשיב רביעית מים לסוטה! ומשני: דבפלוגתא לא קמיירי. אלמא, דמצורע לאו פלוגתא היא! ושמא אף דפלוגתא היא, לא חשיב לה לפלוגתא. ודווקא בסוטה פליגי, כדקאמר במתניתין, דרבי יהודה כשם שממעט בכתב, כך ממעט במים, דלא היה ניכר בחצי לוג. אבל במצורע, אף על גב דלכולי עלמא הוי ברביעית פליגי הכי: דמר — בעי אדמומית דם גמור, ומר — לא חיישי, אלא אפילו נתבטל במים, וליכא אלא חוותא בעלמא, שיש בו קצת אדמומית.

אֵת מִי אָבִיא תַּחְתָּיו? אֶלָּא מִדָּה יְתֵירָה שֶׁל לוֹג וּמֶחֱצָה הָיְתָה שָׁם, שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבִיתֵי כֹהֵן גָּדוֹל: לוֹג וּמֶחֱצָה בַּבֹּקֶר, לוֹג וּמֶחֱצָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמְרוּ לוֹ: חֲצִי לוֹג הָיְתָה שָׁם, וְאֶפְשָׁר לְשָׁעֵר בַּחֲצִי לוֹג. אָמַר לָהֶם: אַף לְדִבְרֵיכֶם, חֲצִי לוֹג וְלוֹג לֹא יַעֲשֶׂה, רְבִיעִית הָיְתָה שָׁם וְאֶפְשָׁר לְשָׁעֵר בִּרְבִיעִית! אֶלָּא זֶה הַכְּלָל הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ: כְּלִי שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ מִדָּה זוֹ, אֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ מִדָּה אַחֶרֶת. "רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר שְׁנָתוֹת הָיוּ בַּהִין" וכו'. מַאי אִיכָּא בֵּין רַבִּי מֵאִיר לְרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בֵּירוּצֵי מִדּוֹת אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. לְמַאן דַּאָמַר מִמַּטָּה לְמַעְלָה - קָסָבַר: בֵּירוּצֵי הַמִּדּוֹת נִתְקַדְּשׁוּ, וּרְבִיעִית יָהֵיב לֵיהּ רַחֲמָנָא לְמֹשֶׁה, וַאֲמַר לֵיהּ: שָׁעֵר, דְּקָא עָיְילִי לְהוּ בֵּירוּצִין. לְמַאן דַּאָמַר מִמַּעְלָה לְמַטָּה - קָסָבַר: בֵּירוּצֵי מִדּוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ, וְהִין יָהֵיב לֵיהּ רַחֲמָנָא לְמֹשֶׁה, וַאֲמַר לֵיהּ: שָׁעֵר בְּהָא, דְּקָא נָפְקִי בֵּירוּצִין. אַבַּיֵי אָמַר: דְּכוּלֵי עָלְמָא - בֵּירוּצֵי הַמִּדּוֹת, אִיכָּא לְמֵימַר נִתְקַדְּשׁוּ וְאִיכָּא לְמֵימַר נִתְקַדְּשׁוּ לֹא נִתְקַדְּשׁוּ. וְהָכָא, בִּ"מְלֵאִים" קָא מִיפַּלְגִי: מַאן דַּאָמַר מִלְמַעְלָה לְמַטָּה קָא סָבַר: "מְלֵאִים" - שֶׁלֹּא יֶחְסַר וְשֶׁלֹּא יוֹתִיר. וּמַאן דַּאָמַר מִמַּטָּה לְמַעְלָה: "מְלֵאִים" - שֶׁלֹּא יֶחְסַר, אֲבָל יוֹתִיר - "מְלֵאִים" קְרֵינָא בֵּיהּ. אֲמַר מָר "רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר לֹא הָיָה שָׁם הִין". שַׁפִּיר קָאָמַר לְהוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבָּנַן? - וְרַבָּנַן? - הָוָה הִין דַּעֲבַד מֹשֶׁה לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, דִּכְתִיב: "וְשֶׁמֶן זַיִת הִין". מָר סָבַר: בֵּיוָן דִּלְדוֹרוֹת לָא הָוָה צְרִיךְ - לְפִי שָׁעָה הוּא דְּעַבְדֵיהּ, וְאִיגְּנוּ. וְאִידָךְ - בֵּיוָן דַּהֲוָה הֲוָה. אֲמַר מָר "וְאֶת מִי אָבִיא תַּחְתָּיו". לָא סַגְיָא דְּלָא מְעַיֵּיל? - כְּדַאֲמַר רָבִינָא: גְּמִירִי שְׁתֵּי סְמִיכוֹת בְּצִיבּוּר, הָכָא נַמִּי גְּמִירִי דְּשֶׁבַע מִדּוֹת שֶׁל לַח הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ. "רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר שְׁנָתוֹת הָיוּ בַּהִין". וְלֵית לֵיהּ שֶׁבַע מִדּוֹת? - לֵית לֵיהּ. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: מַאי שֶׁבַע מִדּוֹת? - שֶׁבַע מִדִּידוֹת. **מִשְׁנָה** רְבִיעִית מֶה הָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת? רְבִיעִית מַיִם לַמְּצוֹרָע, וּרְבִיעִית שֶׁמֶן לַנָּזִיר. חֲצִי לוֹג מֶה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ? חֲצִי לוֹג מַיִם לַסּוֹטָה, וַחֲצִי לוֹג שֶׁמֶן לַתּוֹדָה. וּבְלוֹג הָיָה מוֹדֵד לְכָל הַמְּנָחוֹת, אֲפִילּוּ מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עֶשָׂרוֹן נוֹתֵן לָהּ שִׁשִּׁים לוֹג. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֲפִילּוּ מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עֶשָׂרוֹן אֵין לָהּ אֶלָּא לוֹגָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר "לְמִנְחָה וְלֹג שָׁמֶן". שִׁשָּׁה לַפָּר, וְאַרְבָּעָה לָאַיִל, וּשְׁלִשָּׁה לַכֶּבֶשׂ. שְׁלִשָּׁה וּמֶחֱצָה לַמְּנוֹרָה, חֲצִי לוֹג לְכָל נֵר. **גְּמָרָא** יָתֵיב רַבִּי וְקָא קַשְׁיָא לֵיהּ: רְבִיעִית לְמָה נִמְשְׁחָה? אִי מִצּוֹרָע,

אי לסוטה חולין הוא — בתמיה. וכי חולין הוו המים, שיהא צריך לקדשן? והא "מים קדושים" כתיב (במדבר ה), ואמרינן בספרי: אין "קדושים" אלא שנתקדשו בכיור, אלמא כבר קדשו להו! ואם תאמר: והא פרישית בפרק קמא (מנחות ח,א) דאחר שנתקדשו בכלי שרת, לא משימינן להו בכלי חול משום דמיגניא מילתא! ויש לומר: דהני מילי בדבר הקרב למזבח. **נר** ישראל כך היה — כאן ובפרק שני דערכין (י,א) קרי ליה "נר ישראל" גבי "מעשה ועשה רבי תשעה חסירין, ונראה חודש בזמנו". ומפרש הרב רבינו חיים: משום דאיירי במידי דאורה, כגון הבא בנרות והתם בלבנה. **נר** של מקדש של פרקים הוה — ולא של חוליות, שיוכל לסלקה. והא דאמרינן בפרק "במה מדליקין" (שבת כב,א): והא הכא כיון דקביעי נרות, לא סגי דלא משקל ואדלוקי — היינו כמאן דאמר: של פרקים. **מכלל** דאי בעי לאוזוחי מצי מזיז לה — וכי תימא: אין הכי נמי, דשל חוליות היה — אם כן טוב היה שיסלק לגמרי, כדי שיקנח יפה. וליעבד

חוֹץ הוּא! וְאִי נָזִיר - לֶחֶם נָזִיר בִּשְׁחִיטַת אַיִל הוּא דְּקָדֵישׁ! אֲמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא: שֶׁבָּהּ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבֵרוֹתָיו כֹּהֵן גָּדוֹל, רְבִיעִית שֶׁמֶן לְכָל חַלָּה וְחַלָּה. קְרֵי עֲלֵיהּ "מֵאֶרֶץ מֶרְחָק אִישׁ עֲצָתִי". "חֲצִי לוֹג מֶה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ". יָתֵיב רַבִּי וְקָא קַשְׁיָא לֵיהּ: חֲצִי לוֹג לְמָה נִמְשַׁח? אִי סוֹטָה - וְכִי חוּלִּין הוּא, דְּצָרִיכִי לְקַדּוּשֵׁי? "מַיִם קְדוֹשִׁים" כְּתִיב! אִי תּוֹדָה - לַחְמֵי תּוֹדָה בְּשִׁחִיטַת תּוֹדָה הוּא דְּקָדֵישׁ! אֲמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי: שֶׁבּוֹ הָיָה מְחַלֵּק חֲצִי לוֹג שֶׁמֶן לְכָל נֵר וְנֵר. אָמַר לוֹ: נֵר יִשְׂרָאֵל, כָּךְ הָיָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר רַבִּי: נֵר שֶׁכָּבְתָה, נִידַּשֵּׁן הַשֶּׁמֶן נִידַּשְׁנָה הַפְּתִילָה. כֵּיצַד עוֹשֶׂה? מְטִיבָהּ, וְנוֹתֵן בָּהּ שֶׁמֶן וּמַדְלִיקָהּ. יָתֵיב רַבִּי זְרִיקָא וְקָא מִיפָּעֲיָא לֵיהּ: כְּשֶׁהוּא נוֹתֵן בָּהּ שֶׁמֶן - כְּמִדָּה רִאשׁוֹנָה, אוֹ כְּמוֹ שֶׁחָסְרָה? אֲמַר רַבִּי יִרְמְיָה: פְּשִׁיטָא דִּכְמִדָּה רִאשׁוֹנָה, דְּאִי כְּמָה שֶׁחָסְרָה - מְנָא יָדְעִינַן מַאי חִיסַּר? וְכִי תֵּימָא דִּמְשָׁעֵר לֵיהּ - אִם כֵּן שֶׁבַע מִדּוֹת, נָפִישׁ לְהוּ מִדּוֹת טוֹבָא. קְרֵי עֲלֵיהּ "וַהֲדַרְתָּ צַלַּח רְכֹב עַל דִּבְרַ אֱמֶת וַעֲנָוָה צֶדֶק". אִיתְמַר נַמִי: אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַבִּי אַבָּא, אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, אָמַר רַבִּי: נֵר שֶׁכָּבְתָה, נִידַּשֵּׁן הַשֶּׁמֶן נִידַּשְׁנָה הַפְּתִילָה. כֵּיצַד עוֹשֶׂה? מְטִיבָהּ, וְנוֹתֵן בָּהּ שֶׁמֶן כְּמִדָּה רִאשׁוֹנָה וּמַדְלִיקָהּ. אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה, אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: נֵר שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שֶׁל פְּרָקִים הָיָה. קָסָבַר: כִּי כְּתִיב "כִּפֹּר" וּ"מְכַפֶּה" - אַמְנוֹרָה וְנֵרוֹתֶיהָ כְּתִיב. כֵּיוָן דְּמִיבָּעֲיָא הֲטָבָה - אִי לָאו דִּפְרָקִים הָווּ, לָא הֲוָה מְטַיְיבָא לֵיהּ. מֵיתִיבִי: כֵּיצַד עוֹשֶׂה? - מְסַלְּקָן וּמַנִּיחָן בָּאוֹהֶל, וּמְקַנְּחָן בְּסִפּוֹג, וְנוֹתֵן בָּהֶן שֶׁמֶן וּמַדְלִיקָן! - הוּא דַּאֲמַר כִּי הַאי תַּנָּא. דְּתַנְיָא, חֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא הָיוּ מְזִיזִין אוֹתָהּ מִמְּקוֹמָהּ. מִכְּלָל דְּאִיבַּעֲיָא לֵיהּ לְאוֹזוֹהָּ - מָצֵי מֵזֵיז לָהּ? אֶלָּא אֵימָא: לֹא הָיְתָה זָזָה מִמְּקוֹמָהּ. וּמַאן "חֲכָמִים"? רַבִּי אֶלְעָזָר הוּא. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: כְּמִין טַס שֶׁל זָהָב הָיָה לָהּ עַל גַּבָּהּ, כְּשֶׁהוּא מִטִּיבָהּ - דּוֹחֲקוֹ כְּלַפֵּי פִּיהָ, כְּשֶׁהוּא נוֹתֵן בָּהּ שֶׁמֶן - דּוֹחֲקוֹ כְּלַפֵּי רֹאשָׁהּ. וּבְפִלּוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי, דְּתַנְיָא: מְנוֹרָה וְנֵרוֹתֶיהָ בָּאוֹת מִן הַכֶּפֶר, וְאֵין מַלְקָחֶיהָ וּמַחְתּוֹתֶיהָ בָּאוֹת מִן הַכֶּפֶר. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: מְנוֹרָה הָיְתָה בָּאָה מִן הַכֶּפֶר, וְלֹא נֵרוֹתֶיהָ וּמַלְקָחֶיהָ וּמַחְתּוֹתֶיהָ בָּאוֹת מִן הַכֶּפֶר. בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? - בְּהַאי קְרָא, דְּתַנְיָא: "כִּפֹּר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ" - לְמַדְנוּ לַמְּנוֹרָה שֶׁבָּאָה מִן הַכֶּפֶר. מִנַּיִן לְרַבּוֹת נֵרוֹתֶיהָ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֵת כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה". יָכוֹל שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה אַף מַלְקָחֶיהָ וּמַחְתּוֹתֶיהָ? - תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֹתָהּ", דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה. - קַשְׁיָא דְּרַבִּי נְחֶמְיָה אַדְּרַבִּי נְחֶמְיָה! - תְּרֵי תַּנָּאֵי וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי נְחֶמְיָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: מְנוֹרָה בָּאָה מִן הַכֶּפֶר, וְאֵין מַלְקָחֶיהָ וּמַחְתּוֹתֶיהָ וְנֵרוֹתֶיהָ בָּאָה מִן הַכֶּפֶר, וְאֶלָּא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "אֵת כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה"? שֶׁהָיוּ כֵּלִים שֶׁל זָהָב. - זָהָב, בְּהֶדְיָא כְּתִיב בּוֹ "וְעָשִׂיתָ אֶת נֵרֹתֶיהָ שִׁבְעָה וְהֶעֱלָה אֶת נֵרֹתֶיהָ וְהֵאִיר אֶל עֵבֶר פָּנֶיהָ. וּמַלְקָחֶיהָ וּמַחְתֹּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר"! - לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְפִי נֵרוֹת. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וּפִי נֵרוֹת אַשְׁחוּרֵי מִשְׁחַר, הַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וליעבד

והלא בחוץ היו – כל מעשיו בשער נקנור, ולא בעזרה. **ואי בשביל רביעית שמן של נזיר** – שיתקדש השמן בכלי שרת. ועל ידי השמן שהיה נבלל בלחם, יהא הלחם מתקדש – בשביל כך לא היה צריך, דלחם נזיר בשחיטת איל מתקדש! **רביעית שמן לכל חלה וחלה** – היה נותן רביעית. משום דהוו שלשה לוגין, שהם שנים עשר רביעיות. והיינו דאמר במתניתין "לוג ומחצה בבוקר" – שהן ששה רביעיות. **מארץ מרחק איש עצתי** – שרבי חייא עלה מבבל לארץ ישראל. **אי לחצי לוג של מי סוטה חוץ הוא** – שהיה משקה אותה בחוץ, בשער נקנור, ולא היה צריך להכניס המים בעזרה ולקדשם בכלי. **אי למדוד בו חצי לוג שמן לתודה** – כדי שיתקדש השמן, ויתקדשו החלות אגב השמן – לכך לא צריך, דלחמי תודה וכו'. **נר ישראל כך היה** – שקילסו שיפה השיבו. **נר שכבתה** – בחצי הלילה או קודם אור היום. **נדשן השמן נדשנה הפתילה** – האי "נדשן השמן" – לאו דווקא, אלא הכי קאמר: כשם שהפתילה שכבתה – אין לה תקנה, שהרי היא כדשן. כך השמן שנשאר בנר – הרי הוא כדשן, ואין לו תקנה, הואיל ונדשנה הפתילה נדשן השמן. **כיצד הוא עושה מטיבה** – שמשליך כל מה שבנר לחוץ, ונותן בה שמן ופתילה אחרת, ומדליקה. **כמדה ראשונה** – חצי לוג, כמו שנתן מתחלה. או כמה שחסרה במה שזורק לחוץ. **נפישי להו מדות טובא** – לשער כמה חסר – הא לא ודאי. אלא כמדה ראשונה היה נותן בה, ולמחר כשמכבה המזרחית, מכבה נמי זו. **והדרך צלח רכב על דבר אמת** – כלומר, הצלחה הוא שהשבתני דבר אמת כזה. **נר של מקדש** – נרות הקבועים במנורה שמדליק בהן, שקורין קרושולייי"ש. **של פרקים היה** – של חֻלְיות. לא שהיה יכול ליטלן, אלא מן המנורה עצמה היו הנרות, כדכתיב "מקשה". אלא היינו "של פרקים" – שהיו קנים שבהם הנרות קבועים דקים הרבה, והיה יכול לכופפן ולהטותן למטה בשעת הטבה, ולהשליך הדשן חוץ, ולזוקפה בשעת הדלקה. ענין אחר: "של פרקים" – שהנרות היו קבועות במנורה, אבל היה כסוי שלהן כסוי מלמעלה, כמין טס שהיה יכול ליטלו כל שעה שירצה. והיינו "של פרקים" אמנורה ואנרות כתיב (שם). "נרותיה" – קרי למקום הנחת השמן. וזהו ודאי הוה "מקשה". וכיון דבעיא הטבה, אי לא דהוי הכיסוי של פרקים שיכול לסלקו – לא מתייטבנא. והיינו חכמים, וכדמתרץ לה לקמן, וכן כולה. כך שמעתי. **קסבר כי כתיב כבר ומקשה אמנורה ונרותיה כתיב** – שהמנורה והנרות היו מחתיכה אחת. וכיון דבעי הטבה, אי לאו דשל פרקים היתה, שהיה יכול לכופפה ולנטות ולזוקפה ולפנות את הדשן – לא הוות מתייטב. **מסלקן** – הנרות בשעת הטבה מן המנורה, ומניחן באהל – אלמא דלא היתה מקשה, אלא של פרקים ממש היתה. **רב הונא דאמר כי האי תנא חכמים אומרים לא היו מזיזין אותה לנר מן המנורה** – דמחוברים היו במנורה. **מצי לאוזוזה** – אם כן לא הוה ליה מקשה. **לא היתה הנר זזה ממקומה** – דמקשה היתה. **טס של זהב היתה על גבה** – על כל נר ונר, כעין כסוי, כאותן שעשויין מלבנים. ובהאי טס לא עביד כלום, אלא כמין כסוי הוא שמכסה את הנר, מקום שפתילה דולקת. **דוחקו** – לטס שעל גבי הנר כלפי פיה, ודולפת השמן לחוץ. וכשהוא נותן בה השמן ורוצה לזוקפה – דוחק לטס שעל גבי הנר כלפי ראשה וזוקפה, אבל לא היה מזיזה ממקומה. **נרותיה באות מן הכבר** – שאף הן מקשה. והיינו, כרב ששת דאמר: "כבר" ו"מקשה" אמנורה ואנרותיה כתיב. רבי נחמיה אומר: אין נרותיה באות מן הכבר, אלא שהיו מחוברין במנורה. והיינו, כי האי תנא דאמר: מסלקן ומניחן. **תלמוד לומר אותה** – דמנורה ונרותיה, דכולה חדא היא – באות מן הכבר, ולא מלקחיה. ותנא קמא, דפליג עליה דרבי נחמיה, דריש לקרא הכי: "כבר זהב טהור יעשה אותה" – למדנו למנורה וכו', יכול שאני מרבה אף נרותיה ומלקחיה וכו'? תלמוד לומר "אותה" – ולא נרותיה, כדדריש ליה רבי יהושע בן קרחה לקמן. **קשיא דרבי נחמיה לדרבי נחמיה** – דלעיל אמר: ואין נרותיה באות מן הכבר, והכא אמר: לרבות נרותיה. **לפי נרות** – במקום שהפתילה דולקת. **וליעבד זהב כל דהו** – לאותם פי נרות, ולא ליבעו זהב טהור – קא משמע לן דצריך זהב טהור.

מה תלמוד לומר בשמן בשמן שני פעמים – "חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן" (ויקרא ז). **חד ריבוי** – דחד "בשמן" צריך לגופיה, ואידך "בשמן" – חד ריבויא לחודי! **הרי הוא בכל המנחות ללוג** – דלא מצינו חלות ורקיקין בלא שמן. **עכשיו שנאמר בשמן בשמן** – דלא צריכי כלל. **מתחלק לשלשה מינין** – בשוה, שיתן בכיצה לכל מין ומין. **כשהוא אומר בשמן ברכוכה שאין תלמוד לומר** – שהרי מצינו שמן ברבוכה בחביתין, דכתיב "על מחבת בשמן תעשה מורבכת" (ויקרא ו). **ריבה שמן ברבוכה** – שיתן בה שמן יותר מבשאר המינין. **הלכה למשה מסיני** – הוא דחציו לחלות וחציו לרבוכה, ולאו מקרא אתי. תנו רבנן **ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולוג שמן וגו'** – במצורע כתיב – לימד על עשרון, שיהא כל עשרון סלת טעון לוג שמן. **אפילו מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוג של שמן** – דבהכי נבללות, כדאמר לקמן (קג,ב): ששים עשרון – נבללין בכלי אחד, ששים ואחד – אין נבללין. **שנאמר למנחה** – כלומר, כמה שתהא המנחה גדולה – אין לה אלא לוג שמן. **מצורע** – עשיר, שמביא [שלש] קרבנות – מביא שלשה עשרונות למנחה. הכי נמי בעני, דלא מייתי אלא חד קרבן לאשם – בחד עשרון סגי, כי איצטריך קרא לכדאמרן: ללמד על עשרון שטעון לוג. **ואידך** – רבי אליעזר בן יעקב אומר: אפילו הכי איצטריך לגופיה, סלקא דעתך וכו'. **לגמרי** – זבח בלא מנחה כלל לא אשכחן, ולא מצית למימר דלהכי איצטריך. **ורבנן** – דלית להו האי סברא, דאפילו מנחה של ששים עשרון – אין לה אלא לוג אחד. **האי למנחה** – צריך, דכל מנחה אינה פחותה מעשרון. **ששה לוגין יין ושמן לפר** – דכתיב (במדבר כח) "חצי ההין יהיה לפר" ושמן – דכתיב (שם טו) "בלול בשמן חצי ההין", וארבעה לוגין יין ושמן לאיל – דכתיב (שם כח) "ושלישית ההין לאיל", והוא הדין לשמן. **זה בגמטריא תריסר הוי** – ואי קשיא לך: אימא תריסר רביעית? הא לא קשיא, דלא אשכחן מדאורייתא מדה פחותה מלוג, להכי אמרי שנים עשר לוג. **שכשר מערב ועד בקר** – שתהא כשרה אחר תמיד בין הערבים, ואחר כל העבודות, אלא זו. **ושיערו חכמים חצי לוג מאורתא** – והיכי שיערו? איכא דאמרי: מלמעלה למטה שיערו – שבתחלה נתנו שמן בנר, ונשתייר בבקר. ובלילה השני פחתו, עד ששיערו הדבר, שלא היה צריך יותר מחצי לוג אפילו בליל ארוך. וכן נותן אפילו בליל קצר, ומה שנשתייר בבוקר – זורק לחוץ. ואיבא דאמר: בקיע – היה עושה פתילה עבה, ובחורף – הוה פתילה דקה, כדי שיכלה בקיע נמי בבקר. ולמאן דאמר: ממטה למעלה – שבתחלה נתנו רביעית, ועמדו שם וראו שאין סיפוק, ושוב הוסיפו, עד חצי לוג. **מאן דאמר ממטה למעלה התורה חסה על ממונן של ישראל** – שאילו היה נותנין בו לוג לכתחלה, ומה שמשייר למחר היו שופכין לחוץ – איבא חסרון. **אין עניות במקום עשירות** – אין חוששין במה ששופך לחוץ. **משנה** **מערבין נסכי פרים** – האי מיין ושמן קאמר, והכי קאמר: מערבין מיין נסכי פרים ביין נסכי אילים, ואף על גב דלפר – איתיליה שלשה עשרון סלת וחצי ההין יין ושמן, ולאיל – שני עשרון סלת ושלישית ההין יין וכן שמן. אף על פי כן מערבים זה בזה, משום דשניהם בלילתן שוה – דלתרוייהו איכא שני לוגין לעשרון. דבאיל כתיב "שלישית ההין לאיל" – דהיינו ארבעה לוגין, והוא הדין לשמן [וכתיב "שני עשרונים", ובפרים כתיב "חצי הין" – דהיינו ששה לוגין, והוא הדין שמן], וכתיב "שלשה עשרונים לפר" – דהיינו שני לוגין לעשרון. וכיון דבלילתן שוה, משום הכי מערבין נסכיהן. **ומערבין נמי נסכי בכשים בנסכי בכשים** – כגון בנסכי מוספין, משום דתרוייהו בלילתן רכה. דבשניהן יש שלשה לוגין שמן לעשרון, דכתיב (שם כח) "ועשרון לכבש", וכתיב (שם) "ורביעית ההין לכבש יין" – דהיינו שלשה לוגין, וכן שמן. וכן נמי מערבין נסכי בכשים של יחיד בנסכי בכשים של צבור וכן

וְלִיעָבֵד זָהֳב כָּל דְּהוּ. קָא מַשְׁמַע לָן. "חֲצִי לוֹג שֶׁמֶן לְתוֹדָה". תַּנְיָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "בַּשֶּׁמֶן" "בַּשֶּׁמֶן" שְׁנֵי פְּעָמִים? אִילּוּ לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא "בַּשֶּׁמֶן" אֶחָד, הָיִיתִי אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא בְּכָל הַמְּנָחוֹת לְלוֹג. עַכְשָׁיו שֶׁכָּתַב "בַּשֶּׁמֶן" "בַּשֶּׁמֶן" - הֲוֵי רִיבּוּי אַחַר רִיבּוּי, וְאֵין רִיבּוּי אַחַר רִיבּוּי אֶלָּא לְמַעֵט, מִיעֵטוֹ הַכָּתוּב לַחֲצִי לוֹג. - רִיבּוּי אַחַר רִיבּוּי? חַד רִיבּוּי הוּא! אֶלָּא, אִילּוּ לֹא נֶאֱמַר "בַּשֶּׁמֶן" כָּל עִיקָּר - הָיִיתִי אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא בְּכָל הַמְּנָחוֹת, לְלוֹג. עַכְשָׁיו שֶׁנֶּאֱמַר "בַּשֶּׁמֶן" "בַּשֶּׁמֶן" - הֲוֵי רִיבּוּי אַחַר רִיבּוּי, וְאֵין רִיבּוּי אַחַר רִיבּוּי אֶלָּא לְמַעֵט, מִיעֵטוֹ הַכָּתוּב, לַחֲצִי לוֹג. יָכוֹל יְהֵא חֲצִי לוֹג זֶה מִתְחַלֵּק לִשְׁלֹשֶׁת מִינִין, לַחַלּוֹת וְלִרְקִיקִין וְלִרְבִיכָה? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "בַּשֶּׁמֶן" בִּרְבִיכָה, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר - רִיבָּה שֶׁמֶן לִרְבִיכָה. הָא כֵּיצַד? מֵבִיא חֲצִי לוֹג שֶׁמֶן וְחוֹצִיהוּ, [חֲצָיוֹ] לַחַלּוֹת וְלִרְקִיקִין וְחֶצְיוֹ לִרְבִיכָה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: עֲקִיבָא, אִם אַתָּה מְרַבֶּה כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ "בַּשֶּׁמֶן" "בַּשֶּׁמֶן" אֵינִי שׁוֹמֵעַ לְךָ. אֶלָּא, חֲצִי לוֹג שֶׁמֶן לְתוֹדָה, וּרְבִיעִית שֶׁמֶן לְנָזִיר, וְאַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁבֵּין נִדָּה לְנִדָּה - הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. "בְּלוֹג הָיָה מוֹדֵד". תָּנוּ רַבָּנָן: בְּמִצּוֹרָע עָנִי כְּתִיב "עֶשְׂרוֹן... בָּלוּל... וְלוֹג" - לְיַמֵּד עַל עֶשְׂרוֹן שֶׁטָּעוּן לוֹג, דִּבְרֵי חֲכָמִים. רַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עֶשְׂרוֹנִים - אֵין לָהּ אֶלָּא לוּגָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר "לְמִנְחָה וְלֹג שָׁמֶן". וְרַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הַאי "עֶשְׂרוֹן... בָּלוּל... וְלֹג" מַאי עָבְדִי לֵיהּ? - הַהוּא לְגוּפֵיהּ, דְּקָא אָמַר רַחֲמָנָא: לֵיתֵי חַד עֶשְׂרוֹן. - וְאִידָךְ? - לְגוּפֵיהּ לָא צְרִיךְ, מִדְּגַלֵּי רַחֲמָנָא גַּבֵּי מְצוֹרָע שְׁלֹשָׁה קָרְבָּנוֹת וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנוֹת, הָכָא דְּחַד קָרְבָּן חַד עֶשְׂרוֹן. - וְאִידָךְ? - אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וְחַס רַחֲמָנָא עֲלֵיהּ לְאַתּוּיֵי בְּדַלּוּת, אֵימָא לָא לִיבְעֵי מִינָּהּ כְּלָל. - וְאִידָךְ? - לְגַמְרֵי לָא אַשְׁכַּחַן. - וְרַבָּנַן, הַאי "לְמִנְחָה וְלֹג שָׁמֶן" מַאי עָבְדִי לֵיהּ? - הַהוּא, לַמַּתְנַדֵּב מִנְחָה, שֶׁלֹּא יִפְחוֹת מִדָּבָר הַטָּעוּן לוֹג, וּמַאי נִיהוּ? עֶשְׂרוֹן. - וְאִידָךְ? - תַּרְתֵּי שָׁמְעַתְּ מִינָּהּ. "שִׁשָּׁה לַפָּר אַרְבָּעָה לָאַיִל שִׁשָּׁה לַכֶּבֶשׂ". מְנָלַן? - דִּכְתִיב: "וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר", הִין תְּרֵיסָר לוּגֵי הָווֹין, דִּכְתִיב "שֶׁמֶן זֵית הִין", וּכְתִיב "שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם", "זֶה" בְּגִימַטְרִיָּא - תְּרֵיסָר הָווֹין. "שִׁשָּׁה וּמֶחֱצָה לַמְּנוֹרָה חֲצִי לוֹג לְכָל נֵר". מְנָא הָנֵי מִילֵּי? - דְּתָנוּ רַבָּנָן: "מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר" - תֵּן לָהּ מִדָּתָהּ שֶׁתְּהֵא דּוֹלֶקֶת וְהוֹלֶכֶת מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר. דָּבָר אַחֵר: "מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר" - אֵין לְךָ עֲבוֹדָה שֶׁכְּשֵׁרָה מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר אֶלָּא זוֹ בִּלְבַד. וְשִׁעֲרוּ חֲכָמִים חֲצִי לוֹג מֵאוֹרְתָּא וְעַד צַפְרָא. אִיכָּא דְּאָמְרִי: מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה שִׁעֲרוּ, וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: מִמַּטָּה לְמַעְלָה שִׁעֲרוּ. מַאן דַּאֲמַר מִמַּטָּה לְמַעְלָה שִׁעֲרוּ - הַתּוֹרָה חָסָה עַל מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּמַאן דַּאֲמַר מִמַּעְלָה לְמַטָּה שִׁעֲרוּ - אֵין עֲנִיּוּת בְּמָקוֹם עֲשִׁירוּת. **מִשְׁנָה מְעָרְבִין נִסְכֵּי פָרִים בְּנִסְכֵּי אֵילִים, נִסְכֵּי כְבָשִׂים בְּנִסְכֵּי כְבָשִׂים, שֶׁל יָחִיד בְּשֶׁל צִיבּוּר,

של

בללן אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן |ונתערבו| כשרות — כרבנן דפליגי עליה דרבי יהודה ב"הקומץ רבה" (מנחות כג,א), דאמרי: חרב שנתערב בבלול — יקרב. **ואם** עד שלא בלל נתערבו פסולות — דבעינן ראוי לבילה.

והא מדקתני סיפא בללן אלו בפני עצמן כו' — תימה: מאי קשיא? דלעולם אין מערבין, אפילו נתערבו נמי לא, וכגון שלא בלל! ונראה דלא מייתי ההוא ד"אין מערבין" אלא משום דסיפא ד"בללן אלו בפני עצמן" כו' עלה קאי, א"נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים". אבל לא דייק כלל אלא מהא דמדקתני סיפא "ונתערבו" בלשון דיעבד, מכלל ד"מערבין" דרישא — לכתחילה קאמר.

שאם אי אתה אומר כן פסלתו — תימה: אם כן בכבשי עצרת ששחטן שלא לשמן, דתניא בפרק "התכלת" (מנחות מח,א): הדם — יזרק, והבשר — יאכל, אמאי? הא כיון דבעי לחם, ולא קדש הלחם — יפסל! וכן תודה ששחטה שלא לשמה — תיפסל, כיון דלא קדש הלחם. ושלמי נזיר ששחטן שלא במצותן, דקאמר דאין טעונין לא לחם ולא זרוע. וכן מפריש מעות לנזירותו ומת, דאמר בפרק קמא (מנחות ד,ב): דמי שלמים — יביא בהן שלמים, ואין טעונים לחם. ולרבא ניחא, דמשני: בשלמא הנך עולות נינהו, אי לא חזו לעולת חובה, חזו לעולת נדבה — הבא נמי שלמים נינהו, אי לא חזו לשלמי חובה, חזו לשלמי נדבה. אלא לאביי קשיא. ואפילו לרבא נמי קשה: דהא ציבור לא מייתו שלמי נדבה. ויש לומר: דלחם לא דמי לנסכים. דנסכים — חשיבי טפי כגוף הקרבן, משום דקרבי למזבח, אבל לחם — לא חשיב כגוף הקרבן, משום דאין בו למזבח. וזרוע בשילה נמי, אף על גב דגופא דזיבחא הוא — אין לחוש בכך, דשלמי נזיר גופייהו אפילו לא היה מקיים בהן מצות זרוע בשילה, לא היו פסולין בכך, הואיל ונעשו העבודות במצותן.

תמיד של שחר טעון שני גזירין — בכהן אחד, אחר סידור כל המערכה. ושל בין הערבים — בשני כהנים ושני גזירין, כדמפרש בפרק שני דמסכת יומא (כו,ב). כך פירש בקונטרס. והכי תנן התם בפרק שני (שם): דתמיד קרב בתשעה, בעשרה, באחד עשר, לא פחות ולא יותר. עצמו — בתשעה, בחג, ביד אחד צלוחית של מים — הרי כאן עשרה. בין הערבים — באחד עשר, עצמו בתשעה ושנים בידן שני גזירי עצים. והשתא תימה: אי גזירי עצים דתמיד של שחר בכהן אחד — הוה ליה עצמו בעשרה, או באחד עשר — אי טעונים שני כהנים! וצריך לומר: דלא חשיבא שני

שֶׁל יוֹם בְּשֶׁל אֶמֶשׁ, אֲבָל אֵין מְעָרְבִין נִסְכֵּי כְבָשִׂים בְּנִסְכֵּי פָּרִים וְאֵילִים. וְאִם בִּלְלָן אֵלּוּ בְּפְנֵי עַצְמָן וְאֵלּוּ בְּפְנֵי עַצְמָן וְנִתְעָרְבוּ - כְּשֵׁרִים, אִם עַד שֶׁלֹּא בָּלַל - פְּסוּל. הַמֻּבָּשׁ הַבָּא עִם הָעוֹמֶר, אַף עַל פִּי שֶׁמְּנָחָתוֹ כְּפוּלָה לֹא הָיוּ נְסָכָיו כְּפוּלִים. **גמרא** וּרְמִינְהוּ: "וְהִקְטִירוֹ" - שֶׁלֹּא יְעָרֵב חֲלָבִים בַּחֲלָבִים! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִם נִתְעָרְבוּ קָא אָמַר. - אִי הָכִי, וְאֵין מְעָרְבִין נִסְכֵּי כְבָשִׂים בְּנִסְכֵּי פָּרִים וְאֵילִים, וַאֲפִילּוּ נִתְעָרְבוּ נַמִּי לָא, וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: בְּלָלָן אֵלּוּ בְּפְנֵי עַצְמָן וְאֵלּוּ בְּפְנֵי עַצְמָן וְנִתְעָרְבוּ - כְּשֵׁרִין, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא לְכַתְּחִלָּה קָא אָמַר! - אֲמַר אַבַּיֵי, הָכִי קָאָמַר: מְעָרְבִין יַיִן אִם נִתְעָרֵב סָלְתָן וְשַׁמְנָן. - וְיַיִן לְכַתְּחִלָּה לָא? וְהָתַנְיָא: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - בְּסֹלֶת וְשֶׁמֶן, אֲבָל יַיִן מְעָרְבִין! - אֶלָּא אֲמַר אַבַּיֵי, הָכִי קָאָמַר: הֵיכָא דְּהוּקְטַר סָלְתָן וְשַׁמְנָן - מְעָרְבִין יַיִן לְכַתְּחִלָּה. הֵיכָא דְּלָא הוּקְטַר, אִם נִתְעָרֵב סָלְתָן וְשַׁמְנָן - מְעָרְבִין נַמִּי יַיְנָן, וְאִם לָאו - אֵין מְעָרְבִין, דִּלְמָא אָתֵי לְאִיעָרוּבֵי סֹלֶת וְשֶׁמֶן לְכַתְּחִלָּה. "מֻבָּשׁ הַבָּא עִם הָעוֹמֶר". תָּנוּ רַבָּנָן: "וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים" - לִימֵּד עַל מֻבָּשׁ הַבָּא עִם הָעוֹמֶר שֶׁמְּנָחָתוֹ כְּפוּלָה. יָכוֹל כְּשֵׁם שֶׁמְּנָחָתוֹ כְּפוּלָה, כָּךְ יֵינוֹ כָּפוּל? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְנִסְכּוֹ יַיִן רְבִיעִית הַהִין". יָכוֹל לֹא יְהֵא יֵינוֹ כָּפוּל, שֶׁאֵינוֹ נִבְלָל עִם מְנָחָתוֹ. אֲבָל יְהֵא שָׁמְנוֹ כָּפוּל, שֶׁנִּבְלָל עִם מְנָחָתוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְנִסְכּוֹ" - כָּל נְסָכָיו לֹא יְהוּ אֶלָּא רְבִיעִית. מַאי תַּלְמוּדָא? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בְּתִיב "וְנִסְכָּהּ" וְקָרֵינַן "וְנִסְכּוֹ", בֵּיצַד? נִסְכָּהּ דְּמִנְחָה בְּנִסְכּוֹ דְּיַיִן, מַה יַּיִן - רְבִיעִית, אַף שֶׁמֶן - נַמִּי רְבִיעִית. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲשֶׁם מְצוֹרָע שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ טָעוּן נְסָכִים, שֶׁאִם אִי אַתָּה אוֹמֵר כֵּן, פְּסָלַתּוּ. מַתְקִיף לָהּ רַב מְנַשְּׁיָא בַּר גַּדָּא: אֶלָּא מֵעַתָּה, בֻּבָּשׁ הַבָּא עִם הָעוֹמֶר שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - תְּהֵא מִנְחָתוֹ כְּפוּלָה, שֶׁאִם אִי אַתָּה אוֹמֵר כֵּן, פְּסָלַתּוּ! וְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - יְהֵא טָעוּן שְׁנֵי גְּזִירִין בְּכֹהֵן אֶחָד, שֶׁאִם אִי אַתָּה אוֹמֵר כֵּן, פְּסָלַתּוּ! וְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - אֵין הָכִי נַמִּי. - אֶלָּא אֲמַר אַבַּיֵי: חֲדָא מִינַּייְהוּ נָקְטוּ. רַבִּי אַבָּא אָמַר: בִּשְׁלָמָא הָנָךְ עוֹלוֹת נִינְהוּ, אִי

וכן נמי מערבין נסכי כבשים של היום בנסכי כבשים של אמש, כדאמרינן (מנחות טו,ב): מביא אדם זבחו היום, ונסכיו מכאן עד עשרה ימים. **אבל אין מערבין וכו'** – משום דהללו בלילתן רכה, והללו בלילתן עבה. **בללן** – לנסכי פרים בפני עצמן, ולנסכי כבשים בפני עצמן, ושוב נתערבו – כשרין. ואם נתערבו, עד שלא בלל – פסולה. **גמרא שלא יערב חלבים** – הכי נמי לא יערב נסכים! **אמר רבי יוחנן** – לא תימא "מערבין" לכתחלה, אלא "אם נתערבו" קאמר. והא דקתני "והקטירו, שלא יערב" – לכתחלה מיירי. **אי הכי** – דקתני במתניתין "אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים", דאפילו נתערבו דיעבד – נמי לא. **והא מדקתני סיפא נתערבו כשרות** – דהיינו דיעבד. **מכלל דרישא אין מערבין לכתחלה** – והוא הדין רישא דרישא נמי "מערבין" – לכתחלה, והדר קשיא לדוכתיה, שלא יערב חלבים בחלבים. **אמר אביי** – ודאי רישא דמתניתין דתני "מערבין" – לכתחילה היא. ולא תיקשי לך, ד"נתערבו נסכים" דמתניתין – ביינות קמיירי. והכי קאמר: מערבין יינן של נסכים פרים ואילים לכתחלה, אם נתערב כבר סלתן ושמנן מאילימן. הואיל והתחיל לערב, ליכא משום "לא יערב חלבים". והא דתני "אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים" – אפילו הכא דנתערב סלתן ושמנן. **ויין לכתחלה לא** – אפילו דאילים ופרים, אם לא נתערב סלתן ושמנן. והא תניא: במה דברים אמורים דאין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים? בסלת ושמן, אבל יין – מערבין לכתחילה. בין נתערב סלתו ושמנו, בין לא נתערב. **אלא אמר אביי היכא דהוקטר כבר סלתן ושמנן** – של פרים ואילים כמצותן. **מערב נמי יין** – לכתחלה, דליכא למיחש דילמא אתי לערובי סלתן ושמנן דבני הקטרה נינהו, ואיכא משום "והקטירו" שלא יערב חלבים בחלבים – שהרי כבר מערבין ועומדין. ואם לאו, דלא הוקטר סלתן ושמנן – אין מערבין. דחיישינן, דלמא אתי לעירובי סלת ושמן לכתחלה, דאסור שלא יערב חלבים בחלבים. והא דקתני ברייתא "אבל יין מערבין" – היינו, אם הוקטר סלתן ושמנן. והא דקתני מציעתא דמתניתין "אבל אין מערבין" – היינו, בשלא נתערבו סלתן ושמנן. **אף על פי שמנחתו כפולה** – דכתיב "ומנחתם שני עשרונים", ושאר כבשים אין להם אלא עשרון לכבש. **לא היו נסכיו כפולים** – אלא שלשה לוגין יין ושלשה לוגין שמן. **לימד על כבש** – כלומר, דלימד בזבח זה מה שלא לימד בכל הזבחים. **שנבלל עם מנחתו** – וסלתו כפולה היא, כך יהא שמנו כפול. **מאי תלמודא** – היכי משמע מן "ונסכו" שאין שמנו כפול? **נסכה של מנחה** – דהיינו שמן, "בנסכו של כבש" – דהיינו יין. **טעון נסכים** – כמו שאם שחטו לשמן. ולהכי נקט "אשם מצורע" – דאילו אשם דעלמא, אם שחטו שלא לשמן – קרב בלא נסכים כדמעיקרא. אבל אשם מצורע, דטעון נסכים – איצטריך למימר דכי שחטו שלא לשמן, טעון נסכים. **שאם אי אתה אומר כן** – דטעון נסכים, אלא יקריב בלא נסכים. **פסלתו** – מליקרב על גבי המזבח. דלמצורע לא חזי – שהרי נשחט שלא לשמו, ולעולה לא חזי – שהרי לא ניתק לרעייה, ואין ראוי לנדבה – דאשם לא אתי בנדבה. אבל נסכים אתו למזבח, ואשם – לבהנים, וצריך אשם אחר להכשירו. **כבש הבא עם העומר** – דומיא דאשם מצורע. דכי היכי דאשם מצורע טעון נסכים, ואין שאר אשמות טעונין נסכים – כך כבש הבא עם העומר, נשתנית מנחתו משאר מנחות כבשים. דאילו שאר כבשים – אין טעונין אלא עשרון, וזה – טעון שני עשרונות. להכי נקט "כבש הבא עם העומר". **תמיד של שחר יהא טעון שני גזירין בכהן אחד** – כדמפרש במסכת יומא (כו,ב): "ובער עליה הכהן עצים", אבל בין הערבים – שני גזירין בשני כהנים, כדכתיב "ובער וערכו". **אין הכי נמי** – דצריך למיעבד להו דינייהו כאילו נשחטו לשמן, כמו אשם מצורע. **אלא אמר אביי** – הא דלא אמרי אלא באשם מצורע, חדא מינייהו נקט. **בשלמא הנך** – כבשים דעומר ותמיד ששחטן שלא לשמן – לעולם אימא לך דלא צריכי הלבתייהו כדמעיקרא, לא גזירין ולא מנחה כפולה. ואפילו הכי לא מיפסלו למיקרב למזבח – משום דעולות נינהו

ואי לא חזו וכו'. אשם נדבה מי איכא – הילכך, לא הותר ליקרב למזבח אלא על ידי נסכים. **משנה שהיה גודשה בתוכה** – שהיתה גדולה כל כך, שכשהיתה נמחקת היה בה עשרון. **מדת היבש בירוציהן חול** – מה שנופל מן הכלי לאחר שנתמלא, היינו "בירוצין". **אלא שהלח נעקר** – שהבירוצין נכנסו בכלי ונתקדשו בו, ושוב נעקרו ממנו כשנפלו חוץ. לפיכך הן קדש – דנכנסו בכלי ונתקדשו בו. **וכירוצין של יבש אינו נעקר** – מתוכו של כלי, שלא נכנס בתוך הכלי ולא נתקדש בו. לפיכך הוא חול. **גמרא מני** – הא דקתני "כל המדות היו נגדשות"? **אי רבי מאיר** – דאמר לעיל (פז,א): גדוש – שבו היה מודד לכל המנחות, מחוק – מדה של כהן גדול, שהיתה גדולה כל כך שגודשה בתוכה. ומחוק הוי – ואפילו חד גדוש לא הוה! **ומאי כל מדות** – דלא תימא: כל המדות שהיו שם היו גדושות, דלא היתה אלא אחת גדושה. **אלא הכי קתני מתניתין כל מדיות** – שהיו מודדין בה היו גדושות. **לא נמשחו בחוץ** – לפיכך בירוציהן חול. **רבי עקיבא סבר מדת יבש לא נמשחה כל עיקר** – וחול היא. לפיכך מה שבפנים בכלי – קדושת פה הוא דמקדש ליה. הילכך, מה דאיצטריך ליה – מקדש, בירוצין, דלא צריך ליה – לא מקדש. לפיכך בירוציהן חול. היינו **טעמא** – דלח בירוציהן קודש – שבירוציהן שלה נעקר מתוך הכלי. **ומגווה דמנא קאתי** – מן הקדש, להכי הוי קודש. **למאי דצריך** – למה שבתוך הכלי איכוין למיקדש, ולא לבירוצין, ואנאי מיקדשי הבירוצין? **שלא מדעת** – שאף על פי שלא נתכוין להקדיש – הבירוצין קדושין כלי שרת. **גזירה שמא יאמרו** – דמאן דחזי דהנך בירוצין לא קדשי, אף על גב דאתו מגוויה דמנא, אמרי: הכי נמי מוציאין מכלי שרת לחול. אבל יבש, דלא אתי מגופיה דמנא, לא אתו למימר ביה: מוציאין מכלי שרת לחול. **סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת** – שלא כמצותו. דמצותו היה לסדרו בשבת. **פסולה** – לפי שצריך שיהא הלחם על השולחן שתי שבתות. **כיצד יעשה** – שיהיו כשירין הלחם והבזיכין? **יניחנו** – שלא יקטיר הבזיכין, ולא יסלק הלחם עד לשבת שניה הבאה. ונמצא הלחם והבזיכין על השולחן חמשה עשר ימים ושני ימי שבת. שאפילו הוא על השולחן אותן שבעה ימים שעד לשבת יותר מדינו – אין בכך כלום. הכא נמי, ניגזור שלא יניחנו לשבת הבאה, שמא יאמרו: כשם שאלו אין נפסלין, אף על פי ששהו שם יותר מדינן – כך מפקידים בכלי שרת כל זמן שרוצה, ואין נפסל בלינה. **פנים** – לחם הפנים דהוה בהיכל, אמדות קרמית שהן חוץ בעזרה?! **פנים לאו כולי עלמא ידעי** – שכן אירע בזה הלחם, אלא הכהנים. וכהנים – ידעי טעמא דמילתא, דכהנים זריזין, וליכא למיגזר. **חוץ כולי עלמא ידעי** – ואיכא למיגזר, שמא יאמרו וכו'. **לקיון המזבח** – שקונין מהן עולות ומקייצין בהן את המזבח, כשאין שם קרבנות, כדי שלא יהא המזבח בטל. **המקבל עליו לספק סלתות** – שקבל מעות מן הגזבר כדי לספק סולת כל השנה, וקיבל עליו לתת ארבעה סאין בסלע, והוקרו. **ועמדו שלשה סאין בסלע** – נותן ארבע סאין כמו שקיבל. קיבל עליו לתת שלש סאין בסלע, והוזלו.

ועמדו

אִי לָא חָזוּ לְעוֹלַת חוֹבָה - קָרְבִי לְעוֹלַת נְדָבָה, אֶלָּא הָכָא, אִי לָא מוֹקְמִית לֵיהּ בְּמִילְּתֵיהּ - אָשָׁם נְדָבָה מִי אִיכָּא?! תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: אֲשַׁם מְצוֹרָע שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא נָתַן מִדָּמוֹ עַל גַּבֵּי בְּהוֹנוֹת - הֲרֵי זוֹ עוֹלָה לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, וְטָעוּן נְסָכִים, וְצָרִיךְ אָשָׁם אַחֵר לְהַתִּירוֹ. **משנה** כָּל מִדּוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ נִגְדָּשׁוֹת, חוּץ מִשֶּׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁהָיָה גּוֹדְשָׁהּ לְתוֹכָהּ. מִדַּת הַלַּח - בִּירוּצֵיהֶן קֹדֶשׁ, וּמִדַּת הַיָּבֵשׁ - בֵּירוּצֵיהֶן חוֹל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִדַּת הַלַּח - קֹדֶשׁ, לְפִיכָךְ בֵּירוּצֵיהֶן קֹדֶשׁ. מִדַּת הַיָּבֵשׁ - חוֹל, לְפִיכָךְ בֵּירוּצֵיהֶן חוֹל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לֹא מְשׁוּם זֶה, אֶלָּא שֶׁהַלַּח נֶעֱקָר, וְהַיָּבֵשׁ אֵינוֹ נֶעֱקָר. **גמרא** מָנִי? אִי רַבִּי מֵאִיר - חַד גָּדוּשׁ הֲוָה! אִי רַבָּנַן - חֲדָא וּמָחוֹק הֲוָה! אֲמַר רַב חִסְדָּא: לְעוֹלָם רַבִּי מֵאִיר, וּמַאי "כָּל מִדּוֹת"? - כָּל מִדּוֹת. "מִדַּת הַלַּח בֵּירוּצֵיהֶן קֹדֶשׁ". בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? תַּנָּא קַמָּא סָבַר: מִדַּת הַלַּח - נִמְשְׁחָה בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ, מִדַּת יָבֵשׁ - נִמְשְׁחָה מִבִּפְנִים וְלֹא נִמְשְׁחָה מִבַּחוּץ. וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: מִדַּת הַלַּח - נִמְשְׁחָה בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ, מִדַּת יָבֵשׁ - לֹא נִמְשְׁחָה כָּל עִיקָּר. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: אֵידִי וְאֵידִי - נִמְשְׁחָה מִבִּפְנִים וְלֹא נִמְשְׁחָה מִבַּחוּץ, וְהָכָא הַיְינוּ טַעֲמָא: דְּלַח - נֶעֱקָר, וּמִגַּוֵּוהּ דְּמָנָא קָא אָתֵי, וְהַיָּבֵשׁ - אֵינוֹ נֶעֱקָר. וְכִי נֶעֱקָר מַאי הָוֵי? גְּבָרָא לְמַאי דְּצָרִיךְ קָא מְכַוֵּין! אֲמַר רַב דִּימִי בַּר שִׁישְׁנָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב, זֹאת אוֹמֶרֶת: כְּלֵי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁין שֶׁלֹּא מִדַּעַת. רָבִינָא אֲמַר, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: כְּלֵי שָׁרֵת אֵין מְקַדְּשִׁין אֶלָּא מִדַּעַת, וּגְזֵרָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ מוֹצִיאִין מִכְּלֵי שָׁרֵת לַחוֹל. מוֹתִיב רַבִּי זֵירָא: סִידֵּר אֶת הַלֶּחֶם וְאֶת הַבְּזִיכִין לְאַחַר הַשַּׁבָּת, וְהִקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִין בַּשַּׁבָּת - פְּסוּלָה. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יַנִּיחֵנוּ לַשַּׁבָּת הַבָּאָה, שֶׁאֲפִילּוּ הוּא עַל שֻׁלְחָן יָמִים רַבִּים - אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. וְאַמַּאי? הָתָם נַמִּי לֵימָא: גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ מַפְקִידִין בִּכְלֵי שָׁרֵת! - פָּנִים אַחוּץ קָא רָמֵית? פָּנִים - לָאו כּוּלֵי עָלְמָא יָדְעִי, חוּץ - כּוּלֵי עָלְמָא יָדְעִי. תְּנַן הָתָם: מוֹתַר נְסָכִים לְקֵץ הַמִּזְבֵּחַ. מַאי "מוֹתַר נְסָכִים"? רַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף אָמַר: בֵּירוּצֵי מִדּוֹת. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, כְּאוֹתָהּ שֶׁשָּׁנִינוּ: הַמְקַבֵּל עָלָיו לְסַפֵּק סְלָתוֹת מֵאַרְבַּע, וְעָמְדוּ בְּשָׁלֹשׁ - יְסַפֵּק מֵאַרְבַּע,

משלש

מארבע ועמדו משלש מספק מארבע — בפרק "הזהב" (בבא מציעא נז,ב) מפרש: דהאי "רבית הקדש" היכי דמי? כגון שקיבל עליו לספק סלתות מארבע, ועמדו משלש — דמספק מארבע. דבחבירו, כי האי גוונא — אסור. ותימה: היכי דמי? אי דאית ליה סלתות או חיטין שיתחללו עליהן מעות הקדש — אפילו בהדיוט שרי, דאפילו על הגדיש תנן (שם עב,ב): פוסק עמו על הגדיש. וכי תימא: הא דשרי לפסוק עמו על הגדיש — היינו בפוסק לפי השער, (או) אפילו בשער הלקוטות. אבל אי מוחיל טפי — אסור אפילו ביש לו. והכא גבי הקדש, שרי — אי אפשר לומר כן, דהא ברייש "הזהב" (שם מו,א) תניא: היו חמריו ופועליו תובעים אותו, ואמר לשולחני "תן לי

שני גזירין של שחרית — משום דלפני שחיטת תמיד השחר הן משכימין לסדר המערכה, לא חשיב אלא העוסקין בשעת התמיד. דסידור שני גזירין היה אפילו קודם תרומת הדשן, כדאיתא בסידור המערכה דאביי בפרק "אמר להן הממונה" (יומא לג,א). והיינו דאמר בירושלמי בפרק שני דיומא: אמר רבי יוחנן, לא גזרו על שני גזירין בשחרית — פירוש: שיהו בשעת הקטרת איברים. אמר רב אסי: מתניתין אמרה כן "בכל יום קרב בין הערבים באחד עשר", ולא אמר בשחרית כלום. ומהשתא ליכא למידק מהתם כלל, אי הויא בכהן אחד או בשני כהנים. ומיהו יש לדקדק מהא דתניא התם בגמרא ביומא (כו,ב): מנין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזירין בשני כהנים? שנאמר "וערכו עצים על האש" — אם אינו ענין לתמיד של שחר, שנאמר "ובער עליה הכהן עצים בבקר", תניהו ענין לתמיד של בין הערבים. ואימא: אידי ואידי — בתמיד של שחר, וקאמר רחמנא ניעבד בחד, והדר נעביד בתרי! אלמא משמע בהדיא דשל שחר — בחד, משום דכתיב "וביער" לשון יחיד, ושל בין הערבים — בתרי, משום דכתיב "וערכו" לשון רבים. ועוד תניא התם (כז,ב) בסוף פירקא: מי שזכה בתרומת הדשן — יזכה בסידור מערכה ובשני גזירי עצים.

כיצד יעשה — שלא יבא דבר לפסול? יניחנה עם הבזיכין לשבת הבאה. אי נמי: מה יעשה מן הלחם אחר שהוקטרו הבזיכין?

שאפילו הוא על השולחן ימים [רבים] אין בכך כלום — תימה דבפרק "המזבח מקדש" (זבחים פז,א) בעא מיניה רבא מרבה: לינה מועלת בראשו של מזבח או אינה מועלת? היכי דמי: אי דלא ירדו — השתא לנו בעזרה אמרת "לא ירדו", בראשו של מזבח מיבעיא?! אלא דירדו לשולחן מדמינן לה, דתנן: שאפילו הוא על השולחן ימים [רבים] אין בכך כלום. והשתא, הא לא דמי לשולחן, דהא אסידרו באחד בשבת קאי, משום דכלי שרת אין מקדשין שלא בזמנן. כדמוכח בפרק "שתי הלחם" (מנחות ק,א) דדייקינן מדהכא: ואי סלקא דעתך כלי שרת מקדשין שלא בזמנן — ליקדוש וליפסל. ואם סידרן בשבת — הכי נמי, דאם לא סילקן לשבת אחרת, היה נפסל בלינה. ואדהך גופה דאחד בשבת מקשי התם, דאי לילה אין מחוסר זמן, כי מטי לילה דבי שימשי — תיקדוש ותיפסל! ומשני רבא: בשקדם וסילקו. ורב אשי משני: אפילו בשלא קדם וסילקו — נעשה כמי שסידרו הקוף. ואם כן גבי מזבח, אפילו מדמית ליה לשולחן, נמי תועיל בו לינה! ויש לומר: דלשון "שאפילו הוא על השולחן" משמע ליה נתינת טעם אההוא דסידרו אחר השבת, דלכך לא חיישינן עליה, משום דבכל לחם הפנים כמו הנסדר בזמנו אפילו הוא על השולחן ימים [רבים] — אין בכך כלום. ומיהו על כרחין לאו טעם גמור הוא, דהכא היינו טעמא: משום דכלי שרת אין מקדשין אלא בזמנן. **בירוצי** מדות — אף על גב דנתקדשו, לוקחין מהן כבשים לעולות קיין, כדפרישית ברייש פירקין (פח,א): דלב בית דין מתנה עליהם.

לי בדינר מעות ואפרנסם, ואני אעלה לך יפה דינר וטריסית". אם יש לו — מותר, כדפרישית: דמטבע נעשה חליפין, או בפרוטטות. דכיון דיש לו — אזולי אזיל גביה, ואין כאן אגר נטר ליה. ואם אין לו אפילו גדיש — אם כן, מה מרויחו בהקדמת מעות? הרי לא יוכל להשתמש בהן, דאין להם על מה שיתחלל, ולא נפקי לחולין! ויש לומר: דלעולם בדלית ליה אפילו גדיש, אלא מקבל מעות הקדש והולך אצל בעלי בתים שנותנין לו יותר מארבע סאין, ומרויח היתר. ומה שאין נותן להקדש אותו העודף, מידי דהוה אמשלש ועמדו אארבע — משום דלא יהיב להקדש אלא בפי השער, והשער הוא מארבע. ומיהו לפי טעם זה, היה מותר להוליך מעות הקדש לסחורה, כדי להשתכר בהן. וזהו תימה, דאם כן, אמאי לא אשכחן ריבית בהקדש בכי האי גוונא, בפרק "הזהב" (בבא מציעא נז,ב)?! לכך נראה דאין נכון לעשות כן — או משום בזיון הקדש, או משום שלא יבא לידי מעילה. והא דשרי הכא בהקדש ואסור בהדיוט — יש לומר: כי ההיא דסוף "איזהו נשך" (שם עד,א): אמר רב, מחוסר שתים — פוסק, שלש — אינו פוסק. ושמואל אמר: בידי אדם, אפילו מאה — פוסק. בידי שמים, אפילו אחת — אינו פוסק. תנן: פוסק עמו על הגדיש, והא מחוסר משדא בחמה למיבש ולמידש ומידד? ומשני: כגון דשדא בחמה ויבש. ולשמואל [דאמר בידי שמים אפילו אחד אינו פוסק, והא מחוסר] מידד, דבידי שמים היא! אפשר בנפוותא. ובהקדש אפילו מחוסר כל הני — שרי. ועוד יש לומר: דמיירי הכא בעשירים המתנדבים ונותנין מעות חולין למוכרי סלתות, כדי לספק מארבע. ואפילו למאן דחייש שמא לא ימסרום יפה, בפרק "הבית והעליה" (שם קיח,א) גבי "שומרי ספיחים בשביעית, דאין מתנדב שומר חנם" — הכא ליכא למיחש. דאפילו לא מסרו העשירים יפה יפה, מכל מקום מוכרי הסלתות שקיבלו המעות מוסרין אותם יפה יפה. וכי תימא: אפילו ריבית קצוצה לישתרי, שילוו העשירים מאה של חולין לשלם להקדש מאה ועשרים, כדאשכחן ב"הזהב" (בבא מציעא נז,ב) גבי "אבני בית המסורות לגיזבר"! לא דמי, דהתם — הכל יודעים שהאבנים עומדות לבנין, וליכא למיגזר אטו הדיוט. אבל הכא — גזרינן דילמא אתי למימר, דכי מלוה מאה במאה ועשרים, שרי אם הקדישום אחר כך, כי היכי דשרי להלוותן מאה לשלם להקדש מאה ועשרים. ועוד: דאפילו כי האי גוונא אסור מדאורייתא, דחשיב כאילו הויא הנאה למלוה, כיון דקעביד על פיו, כגון "תן מנה לפלוני ואקדש אני לך" דמקודשת מדין ערב. ולא דמי לאבני בנין, שאין לגזבר חלק בהן. ולא דמי לנמי ל"שקול ארבע זוזי, ולימא ליה לפלניא דלחפן זוזי" — דהא פשיטא ודאי דאסור למימר לחבריה "אנא מוזפנא לך זוזי והב לפלניא ארבע זוזי".

משלש ועמדו מארבע מספק מארבע — בהא ליכא קולא בהקדש טפי מבהדיוט לרבי יהודה, דתנן בסוף "איזהו נשך" (בבא מציעא עב,ב): אף על פי שלא פסק עמו בשער הגבוה, יכול לומר לו "תן לי כזה, או תן לי מעותי". **אפילו** מנחה תלמוד לומר עולה — תימה: דבריש "המזבח מקדש" (זבחים פג,ב) משמע דמדכתיב "עולה" — לא ממעטינן מנחה, גבי "כל הנוגע במזבח יקדש". דאמרינן: אי כתיב "עולה", ולא כתיב "בבשים" — הוה אמינא: כל עולין, אפילו מנחה! ויש לומר: דשאני התם, דכתיב "כל הנוגע" — דמשמע לרבות. אי נמי: "זאת תורת" ריבה. אי נמי: הכא גבי נסכים, דכולן למזבח, מסתבר עולה ממש דכולה כליל. **שלמים** מנין — ואם תאמר: שלמים בהדיא כתיבי (במדבר טו) "לפלא נדר או שלמים לה'"! ויש לומר: דהא ברישיה דההוא קרא כתיב "וכי תעשה בן בקר", ואתא "זבח" לרבויי מן הצאן. **שלמי** חגיגה ועולת ראייה — הוה מצי למינקט כבשי עצרת, אלא נקט דבר הנוהג בכל הרגלים. **או** במועדיכם — מ"במועדיכם" דריש, דלקמן (צא,א) דריש: "או" "או". **בן** בקר בכלל היה — פירש בקונטרס: בכלל "ועשיתם אשה", דשמעינן: כל העולה לאישים. ובחנם פירש כן, דבהדיא כתיב בפרשה (במדבר טו) "מן הבקר או מן הצאן". ועוד כתיב בתריה "והקריב על בן הבקר". ולשון "בכלל" משמע כפירוש הקונטרס. **מה** בן בקר מיוחד בא בנדר או בנדבה — ומפיק שעירי חטאת טפי — משום דאין כיוצא בהן נדבה. אבל שלמי דחגיגה ועולת ראייה — כיוצא בהן נדבה.

הואיל

מִשָּׁלֹשׁ וְעָמְדוּ מֵאַרְבַּע - מְסַפֵּק מֵאַרְבַּע, שֶׁיַּד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֶלְיוֹנָה. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף: בֵּירוּצֵי מִידּוֹת הַלָּלוּ מֶה הָיוּ עוֹשִׂין בָּהֶן? אִם יֵשׁ זֶבַח אַחֵר - יַקְרִיבוּ עִמּוֹ, וְאִם לָאו - יִפָּסְלוּ בְּלִינָה. וְאִם לָאו - מְקַיְּצִין בָּהֶן אֶת הַמִּזְבֵּחַ, וְקַיִץ זֶה מַהוּ? עוֹלוֹת, הַבָּשָׂר - לַשֵּׁם, וְעוֹרוֹת - לַכֹּהֲנִים. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: הַמַּקְבֵּל עָלָיו לְסַפֵּק סְלָתוֹת מֵאַרְבַּע, וְעָמְדוּ מִשָּׁלֹשׁ - מְסַפֵּק מֵאַרְבַּע. מִשָּׁלֹשׁ וְעָמְדוּ מֵאַרְבַּע - מְסַפֵּק מֵאַרְבַּע, שֶׁיַּד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֶלְיוֹנָה. וְזֶהוּ שֶׁשָּׁנִינוּ: מוֹתַר נְסָכִים לְקַיִץ הַמִּזְבֵּחַ. משנה כָּל קָרְבְּנוֹת הַצִּיבּוּר וְהַיָּחִיד טְעוּנִין נְסָכִים, חוּץ מִן הַכְּבוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם, אֶלָּא שֶׁהַחַטָּאת שֶׁל מְצוֹרָע וַאֲשָׁמוֹ טְעוּנִין נְסָכִים. גמרא תָּנוּ רַבָּנָן: "וַעֲשִׂיתֶם אִשֶּׁה לַה'" - יָכוֹל כָּל הָעוֹלֶה לָאִישִׁים יְהֵא טָעוּן נְסָכִים, אֲפִילּוּ מִנְחָה? תַּלְמוּד לוֹמַר "עֹלָה". שְׁלָמִים מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "זֶבַח". תּוֹדָה מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "אוֹ זֶבַח". יָכוֹל שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה אַף בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר וּפֶסַח וְחַטָּאת וְאָשָׁם? תַּלְמוּד לוֹמַר "לְפַלֵּא נֶדֶר אוֹ בִּנְדָבָה", בָּא בְּנֶדֶר וּנְדָבָה - טָעוּן נְסָכִים, שֶׁאֵינוֹ בָּא בְּנֶדֶר וּנְדָבָה - אֵין טָעוּן נְסָכִים. מַשְׁמַע לְהוֹצִיא אֶת אֵלּוּ, אוֹצִיא אֶת חוֹבוֹת הַבָּאוֹת מֵחֲמַת הֶרֶגֶל בְּרֶגֶל, וּמַאי נִינְהוּ? - עוֹלוֹת רְאִיָּיה וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה? תַּלְמוּד לוֹמַר "אוֹ בְּמוֹעֲדֵיכֶם", כָּל הַבָּא בְּמוֹעֲדֵיכֶם טָעוּן נְסָכִים. מַשְׁמַע לְהָבִיא אֶת אֵלּוּ, אָבִיא שְׁעִירֵי חַטָּאת הוֹאִיל וּבָאִין חוֹבָה בָּרֶגֶל? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְכִי תַּעֲשֶׂה בֶּן בָּקָר", בֶּן בָּקָר בַּכְּלָל הָיָה, וְלָמָּה יָצָא? לְהַקִּישׁ אֵלָיו, מַה בֶּן בָּקָר מְיוּחָד - בָּא בְּנֶדֶר וּנְדָבָה, אַף כֹּל - בָּא בְּנֶדֶר וּנְדָבָה. "לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ לַה'... מִן הַבָּקָר אוֹ מִן הַצֹּאן" - מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר "עֹלָה", שׁוֹמֵעַ אֲנִי אֲפִילּוּ עוֹלַת הָעוֹף בְּמַשְׁמַע, תַּלְמוּד לוֹמַר "מִן הַבָּקָר אוֹ מִן הַצֹּאן", דִּבְרֵי רַבִּי יְאוֹשִׁיָּה. רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר "זֶבַח", וְעוֹף אֵינוֹ זֶבַח, אִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "מִן הַבָּקָר אוֹ מִן הַצֹּאן"? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר "אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן", יָכוֹל הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה" יָבִיא מִשְּׁנֵיהֶם? תַּלְמוּד לוֹמַר "מִן הַבָּקָר אוֹ מִן הַצֹּאן", רָצָה אֶחָד - מֵבִיא, רָצָה שְׁנַיִם - מֵבִיא. - וְרַבִּי יוֹנָתָן לָמָּה לִי קְרָא? הָאֱמַר: עַד שֶׁיִּפְרוֹט לְךָ הַכָּתוּב "יַחְדָּו"! - אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא:

הכי

וְעָמְדוּ – ארבע סאין בסלע – מספק מארבע סאין. ואותה סאה שנותן להקדש יותר ממה שקיבל עליו – היינו "מותר נסכים", שהן לקיץ המזבח. **ואם** לנו – לפי שאין שם זבח אחר. **הבשר לשם ועורות לכהנים** – דמהו דתימא: הואיל ולקיץ המזבח הוא – יהא כולו עולה, ואפילו עורה. שיחזור ויקח מדמי עור הבהמה לצורך עולה, ולא יהא עורה לכהנים. קא משמע לן. **משנה** חוץ מן הכבור ומעשר ופסח – דהנך כולהו – משום חובה נינהו, אבל חטאות משכחת בציבור נמי. **אלא חטאת וכו'** – ואף על גב דאמרינן "חוץ מחטאת ואשם" – חטאתו ואשמו של מצורע טעונין נסכים, משום דכתיבי בהדיא. **גמרא ואפילו מנחה** – הבאה בפני עצמה בלא זבח. תלמוד לומר עולה – דמנחה הבאה עם זבח טעונה נסכים, ולא מנחה הבאה בפני עצמה בלא זבח. **משמע להוציא את אלו** – בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם, שאין באין בנדבה אלא חובה הן, (ומאי ניהו: עולת ראייה ושלמי חגיגה) שאינם חובת הרגל אלא עולת ראיה – ל"לא יראו פני ריקם", וחגיגה – לשלמים. ומוספין וחובת היום לא מצי להוציא, אף על גב דלא הוו בנדר ובנדבה – דהא בהדיא כתב בהו נסכים. **משמע להביא את אלו** – עולות ראייה ושלמי שמחה, משום דהויא דומיא דעולות ושאר עולות הבאין בנדר ובנדבה שאינן חובת הרגל. **אביא שעירי חטאת** – דהואיל ובאין במועד יהו טעונין נסכים. **כן בקר בכלל היה** – דהא כתיב ברישיה דקרא "לעשות ריח ניחוח לה' מן הבקר או מן הצאן", "וכי תעשה בן בקר" למה ליה? ליכתוב "והקריב על בן הבקר" וגו'! **אף כל הבא בנדר** – טעון נסכים, לאפוקי שעירי חטאת – דלא מצינו חטאת שיהא בא בנדר ונדבה. **מן הבקר או מן הצאן מה** תלמוד לומר – והלא כבר נאמר "זבח", וכולהו בכלל זבח נינהו? **אפילו עולת העוף** – יביא עמה נסכים. **יביא משניהם** – בקר וצאן. **ורבי** יונתן למה לי **קרא** – לחלק מן הבקר או מן הצאן? הא גבי מקלל אביו ואמו אמר (סנהדרין סו,א): כיון דלא כתיב בהו "יחדו" – משמע נמי אחד אחד, עד שיפרוט לך הכתוב "יחדו".

הכי

[כא.]

גָּדוֹל הוּא דָּבָר שֶׁהוּא כִּפְרִיעַת חוֹב, מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ כִּפְרִיעַת חוֹב.

תָּנֵי: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁמִּתַּן שְׂכָרָן שָׁוֶה, כָּךְ פֵּרְעָנוּתָן שָׁוֶה. "עַיִן תִּלְעַג לְאָב וְתָבֵז לִיקְהַת אֵם" (משלי ל, יז) – עַיִן שֶׁהִלְעִיגָה עַל כִּבּוּד אָב וָאֵם, וּבִיזָּת "לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים" - "יִקְרוּהָ עוֹרְבֵי נַחַל" – יָבֹא עוֹרֵב שֶׁהוּא אַכְזָרִי וְיִקְּרֶנָּה וְלֹא יֵהָנֶה מִמֶּנָּה; "וְיֹאכְלוּהָ בְּנֵי נָשֶׁר" – יָבֹא נָשֶׁר שֶׁהוּא רַחְמָן וְיֹאכְלֶנָּה וְיֵהָנֶה מִמֶּנָּה.

רַבִּי יַנַּי וְרַבִּי יוֹנָתָן הֲווֹן יְתִיבִין. אֲתָא חַד בַּר נָשׁ וּנְשַׁק רִגְלוֹי דְּרַבִּי יוֹנָתָן. אֲמַר לֵהּ רַבִּי יַנַּאי: מַה טִיבוֹ הוּא שָׁלֵם לָךְ מִן יוֹמוֹי? אֲמַר לֵהּ: חַד זִמַן אֲתָא קַבֵּיל לִי עַל בְּרֵיהּ דִּיזוּנוּנֵיהּ. וְאַמְרִית לֵהּ: ׳אֱזֵיל צוּר כְּנִישְׁתָּא עֲלוֹי, וּבַזֵּיתֵיהּ׳. אֲמַר לֵהּ: וּלְמָה לָא כְּפַתּוּנֵיהּ? אֲמַר לֵהּ: וְכוֹפִין? אֲמַר לֵהּ: וַאֲדַיִן אַתְּ לָזוּ?! חֲזַר בֵּיהּ רַבִּי יוֹנָתָן, וְקַבְּעַהּ שְׁמוּעָה מִשְּׁמֵיהּ.

אֲתָא רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן, שֶׁכּוֹפִין אֶת הַבֵּן לָזוּן אֶת הָאָב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: הַלְוַאי הָיִיתָ כָּל שְׁמוּעָתַי בְּרִירָן לִי כַּהֲדָא, שֶׁכּוֹפִין אֶת הַבֵּן לָזוּן אֶת הָאָב!

אִי זוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא? כְּגוֹן סֻכָּה, וְשׁוֹפָר, וְלוּלָב, וּתְפִלִּין. אִי זוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָא? כְּגוֹן אֲבֵדָה, וְשִׁלּוּחַ הַקֵּן, וּמַעֲקֶה, וְצִיצִית.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר הַנָּשִׁים מִן הַצִּיצִית, שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָהּ. אָמַר לָהֶן רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵין אַתֶּם מוֹדִין לִי שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָהּ? שֶׁהֲרֵי כְּסוּת לַיְלָה פָּטוּר מִן הַצִּיצִית! אָמַר רַבִּי הִלָּא: טַעְמוֹן דִּרַבָּנִין, שֶׁכֵּן אִם הָיוּ מְיֻחָדוֹת לוֹ לְיוֹם וְלַיְלָה, שֶׁהִיא חַיֶּבֶת בְּצִיצִית.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: פִּסְחָן שֶׁל נָשִׁים חוֹבָה, וְדוֹחִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: פִּסְחָן שֶׁל נָשִׁים וְשֶׁל עֲבָדִים רְשׁוּת, וְאֵין דּוֹחִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. מַצָּתָן מַהוּ? אֲמַר לֵהּ: חוֹבָה. רַבִּי זְעֵירָה אָמַר: מַחֲלֹקֶת. רַבִּי הִלָּא אָמַר: דִּבְרֵי הַכֹּל. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְדֵין וּמַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְדֵין.

מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי זְעֵירָא: חֲזֶרֶת, מַצָּה וּפֶסַח – לַיְלָה הָרִאשׁוֹן חוֹבָה, וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים – רְשׁוּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בַּאֲנָשִׁים – חוֹבָה, וּבְנָשִׁים – רְשׁוּת.

מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי הִלָּא: נֶאֱמַר (דְּבָרִים טז, ג): "לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ", וְנֶאֱמַר (שם): "שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת, לֶחֶם עֹנִי". אֶת שֶׁהוּא בְּ׳בַל תֹּאכַל חָמֵץ׳, הֲרֵי הוּא בְּ׳קוּם אֱכֹל מַצָּה׳. וְנָשִׁים הֲרֵי הֵן בְּ׳בַל תֹּאכַל חָמֵץ׳, הֲרֵי הֵן בְּ׳קוּם אֱכֹל מַצָּה׳. וְהָא תְּנִינַן: ׳כָּל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא הָאֲנָשִׁים חַיָּבִין וְהַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת׳! אָמַר רַבִּי מָנָא: חֹמֶר הוּא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהִיא בָּאָה מִכֹּחַ ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳. וְאָתְיָא כְּמַאן דְּאָמַר פִּסְחָן שֶׁל נָשִׁים רְשׁוּת.

תָּנֵי: הָאִשָּׁה עוֹשָׂה פֶּסַח הָרִאשׁוֹן לְעַצְמָהּ, וְהַשֵּׁנִי[סב] טְפֵלָה לָאֲחֵרִים – דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָאִשָּׁה עוֹשָׂה פֶּסַח שֵׁנִי לְעַצְמָהּ, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר הָרִאשׁוֹן. רַבִּי

(בְּפֶסַח שֵׁנִי)[סב]

אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הָאִשָּׁה עוֹשָׂה פֶּסַח רִאשׁוֹן טְפֵלָה לָאֲחֵרִים, וְאֵינָהּ עוֹשָׂה פֶּסַח שֵׁנִי.

מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי מֵאִיר?

[כא:]

"אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבֹת" (שְׁמוֹת יב, ג), וְאִם רָצוּ לַבַּיִת. מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי? "אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבֹת" – כָּל שֶׁכֵּן לַבַּיִת. מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? "אִישׁ" – לֹא אִשָּׁה. מָה מְקַיְּמִין רַבָּנִין "אִישׁ"? פְּרָט לְקָטָן. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אֲפִלּוּ כְּמַאן דְּמַר חוֹבָה, שָׁנְיָא הִיא שֶׁהַדָּבָר מְסָיָם, שֶׁלֹּא יְקַבֵּעַ הַדָּבָר חוֹבָה.

חוּץ מִ"בַּל תַּשְׁחִית" וּ"בַל תַּקִּיף" וּמִ"בַּל תְּטַמֵּא לַמֵּתִים". אִיסִי אוֹמֵר: אַף מִשּׁוּם "לֹא יְקֹרְחוּ קָרְחָה". מַה טַּעֲמָא? "לֹא יְקֹרְחוּ קָרְחָה" – אֶת שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּפֵאַת זָקָן יֵשְׁנוֹ בְּקָרְחָה, וְנָשִׁים, שֶׁאֵין לָהֶן זָקָן, פְּטוּרוֹת מִן הַקָּרְחָה. וְעוֹד מִן הָדָא: "בָּנִים" – וְלֹא בָּנוֹת.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: נָשִׁים חַיָּבוֹת בְּקָרְחָה. מַה טַּעֲמָא? "כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ" (דְּבָרִים יד, ב) – אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים. מַה מְקַיֵּם רַבִּי לְעָזָר "בָּנִים"? בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא – קְרוּיִין בָּנִים, וּבְשָׁעָה שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא – אֵינָן קְרוּיִין בָּנִים.

רַב מְפַקֵּד לְאִילֵּין דְּבֵי רַב אַתִי, רַב הַמְנוּנָא מְפַקֵּד לְחַבְרַיָּא: פַּקְדוּן לִנְשֵׁיכוֹן, כַּד הָווֹן קַיְמִין עַל מֵתַיָּא, דְּלָא לֶהֱווֹן מִתְלַשָּׁן בְּשַׁעֲרֵיהוֹן, שֶׁלֹּא יָבֹאוּ לִידֵי קָרְחָה.

עַד כַּמָּה הִיא קָרְחָה? אִית תַּנֵּי תָּנֵי: כָּל שֶׁהוּא. וְאִית תַּנֵּי תָּנֵי: כִּגְרִיס. מַאן דְּמַר כָּל שֶׁהוּא – מִמַּשְׁמַע "קָרְחָה" כָּל שֶׁהוּא. מַאן דְּאָמַר כִּגְרִיס – נֶאֱמַר כָּאן "קָרְחָה" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "קָרְחָה": מַה קָּרְחָה הָאֲמוּרָה לְהַלָּן כִּגְרִיס, אַף כָּאן כִּגְרִיס.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר מַמָּל: כֹּהֶנֶת מֻתֶּרֶת לָצֵאת חוּצָה לָאָרֶץ. מַה טַּעֲמָא? "אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן" – לֹא אֶל הַכֹּהֲנוֹת. דְּלָא כֵן מָה אֲנַן אָמְרִין?! הוֹאִיל וְהִיא בִּכְלַל גְּזֵרָה, לֹא תֵצֵא. אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן, נִמְצֵאתָ דּוֹחֶה פָּרָשַׁת טֻמְאוֹת.

וְכֹהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ תַּחְתֶּיהָ וּמְנִיפָהּ, אֵין הַדָּבָר כָּאוּר? מֵבִיא מַפָּה. וְאֵינוֹ חוֹצֵץ? מֵבִיא כֹּהֵן זָקֵן. וַאֲפִלּוּ תֵּימַר כֹּהֵן יֶלֶד – אֵין יֶצֶר הָרָע מָצוּי לְשָׁעָה. תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: סוֹטָה גְּדֵמֶת – שְׁנֵי כֹּהֲנִים מְנִיפִים עַל יָדֶיהָ.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: כָּל מִצְוָה שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בָּאָרֶץ, נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ. וְכָל שֶׁהִיא תְלוּיָה בָּאָרֶץ, אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בָּאָרֶץ, חוּץ מִן הָעָרְלָה וְהַכִּלְאַיִם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף הֶחָדָשׁ.

גְּמָרָא: כְּתִיב (דְּבָרִים יב, א): "אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ" – בָּאָרֶץ אַתֶּם חַיָּבִין לַעֲשׂוֹת, אֵין אַתֶּם חַיָּבִין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. אֲדַיִן אָנוּ אוֹמְרִים: מִצְוֹת הַתְּלוּיוֹת בָּאָרֶץ אֵינָן נוֹהֲגוֹת אֶלָּא בָּאָרֶץ, יָכוֹל אֲפִלּוּ מִצְוֹת שֶׁאֵינָן תְּלוּיוֹת בָּאָרֶץ לֹא יְהוּ נוֹהֲגוֹת אֶלָּא בָּאָרֶץ? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים יא, טז-יח): "הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם... וְחָרָה אַף יְיָ" וְגוֹ' – "וְשַׂמְתֶּם אֶת דְּבָרַי אֵלֶּה" –

[כב.]

אֲפִלּוּ גּוֹלִים.

״וְשַׂמְתֶּם אֶת דְּבָרַי אֵלֶּה עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם״ – מָה אִית לָךְ? כְּגוֹן תְּפִלִּין וְתַלְמוּד תּוֹרָה. מַה תְּפִלִּין וְתַלְמוּד תּוֹרָה, שֶׁאֵינָן תְּלוּיִין בָּאָרֶץ, נוֹהֲגִין בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ – אַף כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ תָּלוּי בָּאָרֶץ יְהֵא נוֹהֵג בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ.

מֵעַתָּה, מְשֻׁנְגָּאלוּ יְהוּ פְּטוּרִין? כְּתִיב (נְחֶמְיָה ח, יז): ״וַיַּעֲשׂוּ כָל הַקָּהָל הַשָּׁבִים״ וְגוֹ׳ עַד ״יְמֵי יֵשׁוּעַ״. וְלָמָּה ״יֵשׁוּעַ״? הִלֵּל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן אָמַר: פְּגַם הַכָּתוּב כְּבוֹד צַדִּיק בַּקֶּבֶר, מִפְּנֵי כְּבוֹד צַדִּיק בְּשַׁעֲתּוֹ[ג]. הִקִּישׁ בִּיאָתָן בִּימֵי עֶזְרָא לְבִיאָתָן בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ: מַה בִּיאָתָן בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ פְּטוּרִין הָיוּ וְנִתְחַיְּבוּ, אַף בִּיאָתָן בִּימֵי עֶזְרָא פְּטוּרִין הָיוּ וְנִתְחַיְּבוּ.

מִמַּה נִתְחַיְּבוּ[ד]? רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָה אָמַר: מִדְּבַר תּוֹרָה נִתְחַיְּבוּ. הֲדָא הִיא דִכְתִיב (דְּבָרִים ל, ה): ״וֶהֱבִיאֲךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ״ – הִקִּישׁ יְרוּשָּׁתְךָ לִירֻשַּׁת אֲבוֹתֶיךָ: מַה יְרוּשַּׁת אֲבוֹתֶיךָ מִדְּבַר תּוֹרָה, אַף יְרוּשָּׁתְךָ מִדְּבַר תּוֹרָה.

״וְהֵיטִבְךָ וְהִרְבְּךָ מֵאֲבֹתֶיךָ״ – פְּטוּרִין הָיוּ וְנִתְחַיְּבוּ. וְאַתֶּם, פְּטוּרִין הֱיִיתֶם וְנִתְחַיַּבְתֶּם. אֲבוֹתֶיךָ לֹא הָיָה עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת, וְאַתֶּם, אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיכֶם עֹל מַלְכוּת. אֲבוֹתֶיךָ לֹא נִתְחַיְּבוּ אֶלָּא לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה, שֶׁבַע שֶׁכִּבְּשׁוּ וְשֶׁבַע שֶׁחִלְּקוּ, אֲבָל אַתֶּם – רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן קוֹנֶה וּמִתְחַיֵּב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מֵאֵילֵיהֶן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶן אֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת. מַה טַּעַם? ״וּבְכָל זֹאת אֲנַחְנוּ כֹרְתִים אֲמָנָה וְכֹתְבִים״ וְגוֹ׳ (נְחֶמְיָה י, א). מַה מְקַיֵּם רַבִּי לְעָזָר: ״וְאֶת בְּכוֹרוֹת בְּקָרֵינוּ וְצֹאנֵינוּ״? מִכֵּיוָן שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶן דְּבָרִים שֶׁלֹּא הָיוּ חַיָּבִין עֲלֵיהֶם, אֲפִלּוּ דְּבָרִים שֶׁהֵן חַיָּבִין – הֶעֱלָה עֲלֵיהֶם הַמָּקוֹם כְּאִלּוּ מֵאֵילֵיהֶם קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם. מַה מְקַיֵּם רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָה ״וּבְכָל זֹאת אֲנַחְנוּ כֹרְתִים אֲמָנָה״? מִכֵּיוָן שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶן בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, הֶעֱלָה עֲלֵיהֶן הַמָּקוֹם כְּאִלּוּ מֵאֲלֵיהֶן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶן אֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת.

מַה מְקַיֵּם רַבִּי לְעָזָר ״מֵאֲבֹתֶיךָ״? פְּתַר לַהּ לֶעָתִיד לָבוֹא. דְּאָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ, שְׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אֲבוֹתֶיךָ יָרְשׁוּ אֶרֶץ שִׁבְעָה עַמִּים, וְאַתֶּם עֲתִידִין לִירַשׁ אֶרֶץ שֶׁל עֶשֶׂר עַמִּים. תְּלָתֵי אַחֲרָנְיָתָא אִלֵּין אִנּוּן (בְּרֵאשִׁית טו, יט): ״אֶת הַקֵּינִי וְאֶת הַקְּנִזִּי וְאֶת הַקַּדְמֹנִי״. רַבִּי יוּדָה אָמַר: שַׁלְמָאָה, עַרְבָיֵיה, נַבְטָיָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: אַסְיָא, וְאַסְפַּמְיָא, וְדַרְמֶשֶׁק. רַבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אַסְיָא, וְקַרְתִּיגְנָה, וְתוּרְקִי. רַבִּי אוֹמֵר: אֱדוֹם וּמוֹאָב וּרְאשִׁית בְּנֵי עַמּוֹן.

״מֵאֲבֹתֶיךָ״ – אֲבוֹתֶיךָ, אַף־עַל־פִּי שֶׁנִּגְאֲלוּ, חָזְרוּ וְנִשְׁתַּעְבְּדוּ. אֲבָל אַתֶּם, מִשֶּׁאַתֶּם נִגְאָלִין עוֹד אֵין אַתֶּם מִשְׁתַּעְבְּדִין. מַה טַּעֲמָא? ״שַׁאֲלוּ נָא וּרְאוּ אִם יֹלֵד זָכָר״ (יִרְמְיָה ל, ו) – כְּשֵׁם שֶׁאֵין זָכָר יוֹלֵד, כָּךְ

[ג] (שֶׁכָּתוּב ״יֵשׁוּעַ״ בִּמְקוֹם יְהוֹשֻׁעַ, לִכְבוֹד עֶזְרָא שֶׁהִנְהִיג אֶת יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר)

[ד] (מִכֹּחַ מַה חָזְרוּ וְהִתְחַיְּבוּ בִּימֵי עֶזְרָא בְּמִצְוֹת הַתְּלוּיוֹת בָּאָרֶץ, מִדִּין תּוֹרָה אוֹ מִדְּרַבָּנָן?)

אַתֶּם, מִשֶּׁאַתֶּם נִגְאָלִין, אֵין אַתֶּם מִשְׁתַּעְבְּדִין.

חוּץ מִן הָעֶרְלָה וּמִן הַכִּלְאַיִם. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף הֶחָדָשׁ. מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי אֶלִיעֶזֶר? "בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם" (וַיִּקְרָא כג, יד) – בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. מַה מְקַיְּמִין רַבָּנִין "בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם"? בְּחָדָשׁ שֶׁכֵּן שֶׁיָּצָא לְחוּצָה לָאָרֶץ.

רַבִּי יוֹנָה בְּעָה:

[כב:]

וּלְמָה לָא תְּנִינַן: 'אַף הַחַלָּה'? אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוֹסֵי: לָא תְּנִינַן אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁנּוֹהֲגִין בְּיִשְׂרָאֵל וְנוֹהֲגִין בְּגוֹיִם. וְחַלָּה נוֹהֶגֶת בְּיִשְׂרָאֵל וְאֵינָהּ נוֹהֶגֶת בְּגוֹיִם. מַה טַּעַם? "רֵאשִׁית עֲרִיסֹתֵיכֶם" (בְּמִדְבַּר טו, כ) – וְלֹא שֶׁל גּוֹיִם.

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, מְטִיבִין לוֹ וּמַאֲרִיכִין אֶת יָמָיו וְנוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ. וְכָל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, אֵין מְטִיבִין לוֹ וְאֵין מַאֲרִיכִין אֶת יָמָיו וְאֵינוֹ נוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ. וְכָל שֶׁאֵינוֹ לֹא בְּמִקְרָא וְלֹא בְּמִשְׁנָה וְלֹא בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, אֵין זֶה מִן הַיִּשּׁוּב. וְהַמַּחֲזִיק בִּשְׁלְשְׁתָּן, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (קֹהֶלֶת ד, יב): "וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק".

גְּמָרָא: הָא 'כָּל הַיּוֹשֵׁב וְלֹא עָבַר עֲבֵרָה, נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר כְּעוֹשֶׂה מִצְוָה', וְאַתְּ אָמַר אָכֵן? אֶלָּא כֵּן אֲנַן קָיְמִין, בְּמִחוּצָה[סה]. עָשָׂה מִצְוָה אַחַת – מְטִיבִין לוֹ וּמַאֲרִיכִין אֶת יָמָיו וְנוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ. וְהָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת – אֵין מְטִיבִין לוֹ וְאֵין מַאֲרִיכִין יָמָיו וְאֵינוֹ נוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ.

תַּמָּן תְּנִינַן: 'הָא כָּל הַיּוֹשֵׁב וְלֹא עָבַר עֲבֵרָה, נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר כְּעוֹשֶׂה מִצְוָה'! אָמַר רַבִּי זְעֵירָה: מִי שֶׁבָּאת לְיָדוֹ סָפֵק עֲבֵרָה וְלֹא עֲשָׂאָהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: מִי שֶׁיִּחֵד לוֹ מִצְוָה, וְלֹא עָבַר עָלֶיהָ מִיָּמָיו. מָה אִית לָךְ? אָמַר רַבִּי מַר עוּקְבָן: כְּגוֹן כִּבּוּד אָב וָאֵם.

אָמַר רַבִּי מָנָא (תְּהִלִּים קיט, א): "אַשְׁרֵי תְמִימֵי דָרֶךְ הַהֹלְכִים בְּתוֹרַת יְיָ" – כְּהוֹלְכִים בְּתוֹרַת יְיָ. אָמַר רַבִּי אָבוּן (שָׁם, ב): "אַף לֹא פָעֲלוּ עַוְלָה בִּדְרָכָיו הָלָכוּ" – כִּבְדָרְכָיו הָלָכוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: מַה כְתִיב (תְּהִלִּים א, א): "אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים" – מִכֵּיוָן שֶׁלֹּא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים, כְּמִי שֶׁהָלַךְ בַּעֲצַת צַדִּיקִים.

דָּרַשׁ בֶּן עַזַּאי (קֹהֶלֶת י, א): "זְבוּבֵי מָוֶת יַבְאִישׁ יַבִּיעַ שֶׁמֶן רוֹקֵחַ" – אִלּוּ זְבוּב אֶחָד שֶׁמֵּת, שֶׁמָּא אֵינוֹ מַבְאִישׁ שֶׁמֶן רוֹקֵחַ?! וְזֶה, עַל־יְדֵי חֵט אֶחָד שֶׁחָטָא, אִבֵּד כָּל זְכֻיּוֹת שֶׁבְּיָדוֹ.

דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָה (יְשַׁעְיָה ה, יד): "לָכֵן הִרְחִיבָה שְׁאוֹל נַפְשָׁהּ וּפָעֲרָה פִּיהָ לִבְלִי חֹק" – "לִבְלִי חֻקִּים" אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא "לִבְלִי חֹק". לְמִי שֶׁאֵין בְּיָדוֹ מִצְוָה אַחַת שֶׁיִּסַּיַּע לוֹ לְכַף זְכוּת. הֲדָא דְאַתְּ אָמַר – לָעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֲפִלּוּ תִּשַּׁע מֵאוֹת וְתִשְׁעִים וְתִשְׁעָה מַלְאָכִים מְלַמְּדִין עָלָיו חוֹבָה, וּמַלְאָךְ אֶחָד מְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת – הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַכְרִיעוֹ לְכַף זְכוּת. וּמַה טַּעַם? "אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ

[סה] בְּמִי שֶׁשָּׁקוּל מֻחֲצָה עֲוֹנוֹת וּמֻחֲצָה זְכֻיּוֹת

אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יְשָׁרוֹ, וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת מָצָאתִי כֹּפֶר" (אִיּוֹב לג, כג-כד).

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִם שָׁמַעְתָּ דָּבָר מֵרַבִּי לִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי – נַקֵּב אָזְנְךָ כַּאֲפַרְכֵּס הַזּוֹ וּשְׁמַע! דַּאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי לִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אֲפִלּוּ תְּשַׁע מֵאוֹת וְתִשְׁעִים וְתִשְׁעָה מַלְאָכִים מְלַמְּדִין עָלָיו חוֹבָה, וּמַלְאָךְ אֶחָד מְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת – הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַכְרִיעוֹ לְכַף זְכוּת. וְלֹא סוֹף דָּבָר כָּל אוֹתוֹ הַמַּלְאָךְ, אֶלָּא אֲפִלּוּ תְּשַׁע מֵאוֹת וְתִשְׁעִים וְתִשְׁעָה צְדָדִין מֵאוֹתוֹ הַמַּלְאָךְ מְלַמְּדִין עָלָיו חוֹבָה, וְצַד אֶחָד מֵאוֹתוֹ הַמַּלְאָךְ מְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת – הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַכְרִיעוֹ לְכַף זְכוּת! מַה טַּעַם? "אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ אֶחָד מֵאֶלֶף" אֵין כְּתִיב, אֶלָּא "אֶחָד מִנִּי אָלֶף" – מֵאֶלֶף לְצָדָדִין שֶׁל אוֹתוֹ מַלְאָךְ. מַה כְּתִיב בָּתְרֵיהּ? "וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת מָצָאתִי כֹּפֶר".

[כג.]

"פְּדָעֵהוּ" – בְּיִסּוּרִין. "מָצָאתִי כֹּפֶר" – מָצָא כֹּפֶר לְעַצְמוֹ.

הָדָא דְאַתְּ אָמַר בָּעוֹלָם הַזֶּה. אֲבָל לָעוֹלָם הַבָּא: רַבּוֹ זְכֻיּוֹת – יוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן. רַבּוֹ עֲבֵרוֹת – יוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם. הָיָה מֻחְצָיִין? רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה אָמַר: "נֹשֵׂא עָוֹן". רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר: "נֹשֵׂא עָוֹן" כְּתִיב, מָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה? חוֹטֵף אֶחָד מֵחוֹבוֹתָיו, וְזִכְיוֹתָיו מַכְרִיעוֹת.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר (תְּהִלִּים סב, יג): "וּלְךָ אֲדֹנָי חָסֶד כִּי אַתָּה תְשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ" – אֵין לִית לֵיהּ, אַתְּ יָהִיב לֵהּ מִן דִּידָךְ. הֵיא דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר. דְּרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: "וְרַב חֶסֶד" – מְלַמֵּד שֶׁהוּא מַטֶּה כְּלַפֵּי הַחֶסֶד.

רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בְּעָא (מִשְׁלֵי יג, ו): "צְדָקָה תִּצֹּר תָּם דָּרֶךְ, וְרִשְׁעָה תְּסַלֵּף חַטָּאת", "חַטָּאִים תְּרַדֵּף רָעָה, וְאֶת צַדִּיקִים יְשֻׁלַּם טוֹב" (שָׁם יג, כא), "רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר, וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ" וְגוֹ' (שְׁמוּאֵל א׳ ב, ט), "אִם לַלֵּצִים הוּא יָלִיץ, וְלַעֲנָוִים יִתֵּן חֵן. כָּבוֹד חֲכָמִים יְנַחֲלוּ, וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן" (מִשְׁלֵי ג, לד-לה): סָיְיגִין – סָיְיגָה, וְתָרְעִין – תְּרֵיעָה. וְכֵנִי: סָיְיגִין – סָיְיגָה, וְתָרְעִין – תְּרֵיעָה.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: שׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מִן הָעֲבֵרָה פַּעַם רִאשׁוֹנָה, וּשְׁנִיָּה, וּשְׁלִישִׁית – מְכָּן וְהֵילָךְ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְשַׁמְּרוֹ. מַה טַּעַם? "הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר" (אִיּוֹב לג, כט). אָמַר רַבִּי זְעִירָא: וּבִלְחוֹד דְּלָא יְתוּב לֵהּ. "וְהַחוֹט הַמְשֻׁלָּשׁ, לֹא לְעוֹלָם יִנָּתֵק" – אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא "לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק". אִין אַטְרַחְתְּ עֲלוֹי – מִיפְסַק הוּא.

רַבִּי חוּנָה בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ: הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֵין לְפָנָיו שִׂכְחָה. הָא מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל, נַעֲשֶׂה שׁוֹכְחָן. מַה טַּעַם? "מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע" (מִיכָה ז, יח) – "נֹשֵׂא" כְּתִיב. וְכֵן דָּוִד הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים פה, ג): "נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ כָל חַטָּאתָם סֶלָה".

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ בּוֹ וּבְשִׁלּוּחוֹ. וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בָּהּ

וּבִשְׁלוּחָהּ. הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה – בּוֹ וּבִשְׁלוּחוֹ.

הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּתִמְרָה זוֹ׳, ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בָּזוֹ׳ – אִם יֵשׁ בְּאַחַת מֵהֶן שָׁוֶה פְּרוּטָה, מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳בָּזוֹ וּבָזוֹ׳ – אִם יֵשׁ בְּכֻלָּן שָׁוֶה פְּרוּטָה, מְקֻדֶּשֶׁת. הָיְתָה אוֹכֶלֶת רִאשׁוֹנָה רִאשׁוֹנָה – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיְּהֵא בְּאַחַת מֵהֶן שָׁוֶה פְּרוּטָה.

גְּמָרָא: מִנַּיִן שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ? אָמַר רַבִּי לְעָזָר (שְׁמוֹת יב, ו): "וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם" – וְכִי כֻּלָּן שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ? וַהֲלֹא אֶחָד הוּא שֶׁהוּא שׁוֹחֵט עַל־יְדֵי כֻּלָּם! אֶלָּא מִכָּן שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ. וַיְדָא אָמַר דָּא? "וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבֹת שֶׂה לַבָּיִת" (שָׁם יב, ג) – וְכִי כֻּלָּם הָיוּ לוֹקְחִין? וַהֲלֹא אֶחָד הוּא שֶׁהוּא לוֹקֵחַ עַל־יְדֵי כֻּלָּם! אֶלָּא מִכָּן שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: שָׁנְיָא הִיא, שֶׁאָדָם שׁוֹחֵט פִּסְחוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ.

[כג:]

אִין תֵּימַר: אָדָם מַפְרִישׁ פִּסְחוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, לֵית יָכִיל. דְּאָמַר רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: אָדָם שׁוֹחֵט פִּסְחוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, אֲבָל אֵינוֹ מַפְרִישׁוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ.

בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין הַשְּׁלִיחַ עוֹלֶה מִשָּׁם עַד. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַשְּׁלִיחַ עוֹלֶה מִשָּׁם עַד. הֵיךְ עֲבִידָא? שְׁלַח שְׁלֹשָׁה: עַל דַּעְתּוֹן דְּבֵית שַׁמַּאי – שָׁלִיחַ וּשְׁנֵי עֵדִים. עַל דַּעְתּוֹן דְּבֵית הִלֵּל – שְׁלָשְׁתָּן שְׁלוּחִין וּשְׁלָשְׁתָּן עֵדִים.

אָמַר רַבִּי אָבוּן בַּר חִיָּה: נִרְאִין דְּבָרִים בְּשֶׁקִּדְּשָׁהּ בְּשִׁטָּר, אֲבָל אִם קִדְּשָׁהּ בְּכֶסֶף – נַעֲשָׂה כְּנוֹגֵעַ בְּעֵדוּתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִכְּיוָן שֶׁהֶאֱמִינַתּוּ הַתּוֹרָה, אֲפִלּוּ קִדְּשָׁהּ בְּכֶסֶף אֵינוֹ כְּנוֹגֵעַ בְּעֵדוּתוֹ.

אָמַר רַבִּי בָּא: אַתָּא עוּבְדָא קָמֵי רַב, וְעָשָׂה שְׁלִיחַ עֵד. חַד בַּר נָשׁ אַפְקֵיד גַּרְבּוֹי גַּבֵּי קַרְפִּיפָא דְּחַבְרִיהּ, וְכָפַר בֵּיהּ. אָמַר רַבִּי פִּינְחָס: אַתָּא עוּבְדָא קָמֵי רַבִּי יִרְמְיָה, וְעָשָׂה שְׁלִיחַ עֵד, וְחִיְּבוֹ שְׁבוּעָה עַל־יְדֵי הַכַּתָּף.

אִית מַתְנִיתָא אָמְרָה: שְׁשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ. וְאִית מַתְנִיתָא אָמְרָה: שְׁאֵין שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ.

"וְאִם הָמֵר יָמִיר אֹתוֹ" (וַיִּקְרָא כז, י) – "יָפֵר יְפֵרֶנּוּ" (בַּמִּדְבָּר ל, יד). הֲוֵינַן סָבְרִין מֵימַר שְׁאֵין שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ!

אֶלָּא שְׁמִעַת הַכָּתוּב (וַיִּקְרָא א, ד): "וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה" – "יָדוֹ", וְלֹא יַד בְּנוֹ, וְלֹא יַד עַבְדּוֹ, וְלֹא יַד שְׁלוּחוֹ. הֲוֵינַן סָבְרִין מֵימַר שְׁשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ! אֶלָּא שְׁמִעַת הַכָּתוּב.

"וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ" (שְׁמוֹת כא, ו). "אֲדֹנָיו" – וְלֹא בְנוֹ. "אֲדֹנָיו" – וְלֹא שְׁלוּחוֹ. הֲוֵינַן סָבְרִין מֵימַר שְׁשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, אֶלָּא שְׁמִעַת הַכָּתוּב. אִית תַּנֵּי תָּנֵי: "וְרָצַע" – לְרַבּוֹת אֶת הַשְּׁלִיחַ. עַד כְּדוֹן כְּרַבִּי עֲקִיבָה, כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל? "אֲדֹנָיו" – כָּל שֶׁהוּא בָּא מֵחֲמַת אֲדֹנָיו.

תַּמָּן תְּנִינַן: נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה, הִיא וְאָבִיהָ מְקַבְּלִין אֶת גִּטָּהּ. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כְּמַחֲלֹקֶת בְּגִטִּין, כֵּן מַחֲלֹקֶת בְּקִדּוּשִׁין. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּל מוֹדִין בְּקִדּוּשִׁין שֶׁאָבִיהָ מְקַדְּשָׁהּ, לֹא הִיא. מוֹדֶה רֵישׁ לָקִישׁ בְּנִשּׂוּאִין שֶׁלֹּא הַכֹּל מְמֻנֶּה לְהַשִּׂיא עַצְמָהּ, לְהַפְסִיד מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ עַל אָבִיהָ.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: אֵין לָהּ דַּעַת אֶצֶל אָבִיהָ, וְאֵינָהּ עוֹשָׂה שָׁלִיחַ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: יֵשׁ לָהּ דַּעַת אֶצֶל אָבִיהָ, וְהִיא עוֹשָׂה שָׁלִיחַ.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן: ׳הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ בּוֹ וּבְשִׁלּוּחוֹ, וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בָּהּ וּבְשִׁלּוּחָהּ׳! פְּתַר לַהּ בִּגְדוֹלָה. וְהָתְנִינַן: קְטַנָּה שֶׁאָמְרָה ׳הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי׳ –

[כד.]

אֵינוֹ גֵּט עַד שֶׁיַּגִּיעַ הַגֵּט לְיָדָהּ! פְּתַר לַהּ בִּיתוֹמָה. וְהָתְנִינַן: אִם אוֹמֵר לוֹ אָבִיהָ: ׳צֵא וְהִתְקַבֵּל לְבִתִּי גִּטָּהּ׳ – אִם רָצָה לְהַחְזִיר, לֹא יַחֲזִיר! פְּתַר לַהּ לְצָדָדִין הָא מַתְנִיתָא. רֹאשָׁהּ בִּיתוֹמָה, וְסוֹפָהּ בְּשֶׁיֵּשׁ לָהּ אָב.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: ׳הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה בּוֹ וּבְשִׁלּוּחוֹ׳! פְּתַר לַהּ כְּרַבִּי יוּדָה. דְּרַבִּי יוּדָה אָמַר: אֵין שְׁתֵּי יָדַיִם זוֹכוֹת כְּאַחַת.

אָמַר רַב אַסִּי: חַד רַב נְפַק מִן בֵּית וַעְדָּא. אָמַר: נְפַק עוּבְדָא כְּרַבִּי יוֹחָנָן. וְסַמְכוּן עֲלוֹי? לָא דַּהֲוָה צָרְכָא מִיסְמַךְ עֲלוֹי, אֶלָּא דַּהֲוָת מִן יַמָּא לְטִבְרְיָא.

רַב הַמְנוּנָא בְּשֵׁם רַב אַסִּי: קְטַנָּה שֶׁקִּדְּשָׁהּ אֶת עַצְמָהּ בִּשְׁתֵּי שְׁעָרוֹת – אָבִיהָ מְמָאֵן, לֹא הִיא. לָא אָתְיָא, לֹא כְּרַבִּי יוֹחָנָן וְלָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. אִין כְּרַבִּי יוֹחָנָן – אֵין כָּאן מֵאוֹן, אִין כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ – נְשׂוּאֵי תּוֹרָה הֵן! לָא אָתְיָא אֶלָּא כְּרַבִּי יוֹחָנָן. אַף עַל גַּב דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר הַכֹּל מוֹדִין בְּקִדּוּשִׁין שֶׁאָבִיהָ מְקַדְּשָׁהּ – לֹא הִיא, מוֹדֶה בָּהּ - אָבִיהָ יְמָאֵן עַל־יְדֵיהּ.

רַבִּי בָּא בַּר כָּהֲנָא וְרַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: קִדְּשָׁהּ לְדַעַת וְהִכְנִיסָהּ שֶׁלֹּא לְדַעַת – זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וּבָא אָבִיהָ וְהוֹצִיאָהּ מִגְּנוּנָהּ[סו].

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: סִימָן הַוָּה לוֹ, דַּהֲוָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי פְּלִיג עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. לֵית הִיא פְּלִיגָא – הֵיךְ מָה דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר תַּמָּן ׳לֹא הַכֹּל מְמֻנֶּה לְהַשִּׂיא אֶת עַצְמָהּ וּלְהַפְסִיד מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ לְאָבִיהָ׳, כֵּן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר הָכָא ׳לֹא הַכֹּל מְמֻנֶּה לְהַשִּׂיא אֶת עַצְמָהּ וּלְהַפְסִיד מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ עַל אָבִיהָ׳.

אַתָּא רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא, רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: קִדְּשָׁהּ שֶׁלֹּא לְדַעַת וּכְנָסָהּ שֶׁלֹּא לְדַעַת – זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וּבָא אָבִיהָ וְעָקַר קִדּוּשֶׁיהָ.

קִדְּשָׁהּ לְדַעַת וּכְנָסָהּ שֶׁלֹּא לְדַעַת, מַהוּ שֶׁתֹּאכַל בִּתְרוּמָה? רַב אָמַר: אוֹכֶלֶת. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֵינָהּ אוֹכֶלֶת. אָמַר רַבִּי מָנָא: טַעְמָא דְּרַב – מִכֵּיוָן שֶׁקִּדְּשָׁהּ לְדַעַת, חֲזָקָה שֶׁכְּנָסָהּ לְדַעַת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: טַעְמָא דְּרַב – שֶׁכֵּן מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה אֲרוּסָה בַּת יִשְׂרָאֵל אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה.

[סו] מֻחְפָּתָהּ.

מַה נָפַק מִן בֵּינֵיהוֹן? מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי מָנָא כְּרַב - מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְבַעְלָהּ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן כְּרַב - מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְאָבִיהָ. מֵתָה מִי יוֹרְשָׁהּ? עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי מָנָא כְּרַב - בַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן כְּרַב - מֵתָה, אָבִיהָ יוֹרְשָׁהּ.

[כד:]

אֲתָא רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן כְּרַב: מֵתָה, בַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ.

קִדְּשָׁהּ שֶׁלֹּא לְדַעַת, וְהִכְנִיסָהּ שֶׁלֹּא לְדַעַת, מַהוּ שֶׁתֹּאכַל בִּתְרוּמָה? שְׁמוּאֵל אָמַר: אוֹכֶלֶת. אֶתָּא חֲמִי! אִלּוּ קִדְּשָׁהּ לְדַעַת וּכְנָסָהּ שֶׁלֹּא לְדַעַת - שְׁמוּאֵל אָמַר אֵינָהּ אוֹכֶלֶת, וְהָכָא הוּא אוֹמֵר אוֹכֶלֶת?! שְׁמוּאֵל עָבַד לַהּ כִּיתּוֹמָה.

מַתְנִיתָא: 'הִתְקַדְּשִׁי לִי בִּתְמָרָה זוּ' וְכוּ'. מַתְנִיתָא בְּשֶׁאָמְרָה: 'אִי אֶפְשִׁי בָּזוֹ אֶלָּא בָּזוֹ', 'אִי אֶפְשִׁי בָּזוֹ אֶלָּא בָּזוֹ'. 'בָּזוֹ וּבָזוֹ וּבָזוֹ'- מַאן תַּנָּא וָוִין? רַבִּי יוּדָה. בְּרַם כְּרַבִּי מֵאִיר - 'אוֹ בָּזוֹ אוֹ בָּזוֹ אוֹ בָּזוֹ'.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב: 'הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּסֶלַע זוֹ לְאַחַר שְׁלשִׁים', אוֹכֶלֶת בְּתוֹךְ שְׁלשִׁים יוֹם - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. אוֹף רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר מוֹדֶה בָּהּ. מַה בֵּינָהּ לְמִלְוֶה? מִלְוֶה לֹא נִתְּנָה לְשֵׁם קִדּוּשִׁין, קִדּוּשִׁין לְכָךְ נִתְּנוּ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה.

וְהָא תְנִינַן: 'הָיְתָה אוֹכֶלֶת רִאשׁוֹנָה, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיְּהֵא בְּאַחַת מֵהֶן שָׁוֶה פְּרוּטָה', מֵעַתָּה, אֲפִלּוּ לֹא נִשְׁתַּיֵּר שָׁם שָׁוֶה פְּרוּטָה, תְּהֵא מְקֻדֶּשֶׁת! פְּתַר לַהּ עַל רֹאשָׁהּ, וְאֵין עַל רֹאשָׁהּ, בְּדָא תְנִינַן: הָיְתָה אוֹכֶלֶת רִאשׁוֹנָה - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיְּהֵא בְּאַחַת מֵהֶן שָׁוֶה פְּרוּטָה?! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:

[כה.]

דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הִיא. דְּתָנֵי: 'הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּפִקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֵךְ' - וְהָלְכָה וּמְצָאַתּוּ שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד, אִם נִשְׁתַּיֵּר שָׁם שָׁוֶה פְּרוּטָה, מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. 'בְּמִלְוֶה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֵךְ' - וְהָלְכָה וּמְצָאַתָּה שֶׁנִּגְנְבָה אוֹ שֶׁאָבְדָה, אֲפִלּוּ לֹא נִשְׁתַּיֵּר שָׁם שָׁוֶה פְּרוּטָה, מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: מִלְוֶה כְּפִקָּדוֹן - אִם נִשְׁתַּיֵּר שָׁם שָׁוֶה פְּרוּטָה - מְקֻדֶּשֶׁת, וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: אָתְיָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר כְּרַבִּי מֵאִיר. כְּמָה דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר: כָּל הַמְּשַׁנֶּה מִדַּעַת הַבְּעָלִים נִקְרָא גּוֹזְלָן, כֵּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר הָכָא: כָּל הַמְּשַׁנֶּה מִדַּעַת הַבְּעָלִים נִקְרָא גּוֹזְלָן. דְּהוּא פְּתַר לַהּ בְּמִלְוֶה שֶׁהַלְוָוהּ אָמַר לְקַח לוֹ חִטִּים, וְלָקַח לוֹ שְׂעוֹרִים. וְקַשְׁיָא: מְקֻדֶּשֶׁת בִּגְזֵלָה?! רַבִּי יוֹסֵי בְּעָא: נִיחָא אָדָם נוֹתֵן שָׁוֶה פְּרוּטָה עַל דִּינָר, שֶׁמָּא נוֹתֵן שָׁוֶה פְּרוּטָה עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה?

אִית תַּנַּי תָּנֵי: מְקֻדֶּשֶׁת בִּגְזֵלָה. וְאִית תַּנַּי תָּנֵי: אֵין מְקֻדֶּשֶׁת בִּגְזֵלָה. אָמַר רַבִּי מָנָא: מַאן דְּאָמַר מְקֻדֶּשֶׁת בִּגְזֵלָה - בִּגְזֵלָה שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַצִּילָהּ מִיָּדוֹ. מַאן דְּאָמַר אֵין מְקֻדֶּשֶׁת בִּגְזֵלָה - בִּגְזֵלָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ מִיָּדָהּ.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מַאן דְּאָמַר מְקֻדֶּשֶׁת בִּגְזֵלָה -

בִּגְזֵלָה שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מִמֶּנָּה. וּמֵאן דְּאָמַר אֵין מְקַדְּשִׁין בִּגְזֵלָה – בִּגְזֵלָה שֶׁלֹּא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מִמֶּנָּה.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מַתְנִיתָא בְּשֶׁאָמַר לָהּ ׳בִּפְקָדוֹן

[כה:]

שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֵךְ׳. אֲבָל אָמַר לַהּ ׳בְּכָל מַה שֶׁהִפְקַדְתִּי בְּיָדֵךְ׳ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּן קַיָּמִין. מַה בֵּינוֹ לְמִלְוֶה? מִלְוֶה נִתְּנָה לְהוֹצִיאָהּ, וְזֶה לֹא נִתַּן לְהוֹצִיאוֹ.

וְהָתְנֵינַן: ׳הָיְתָה אוֹכֶלֶת רִאשׁוֹנָה רִאשׁוֹנָה, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיְּהֵא בְּאַחַת מֵהֶן שָׁוֶה פְּרוּטָה׳. מֵעַתָּה, אֲפִלּוּ נִשְׁתַּיֵּר שָׁם שָׁוֶה פְּרוּטָה, לֹא תְּהֵא מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּן קַיָּמִין? פְּתַר לַהּ עַל רֹאשָׁהּ. וְאֵין עַל רֹאשָׁהּ, בְּדָא תְּנִינַן: הָיְתָה אוֹכֶלֶת רִאשׁוֹנָה רִאשׁוֹנָה, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיְּהֵא בְּאַחַת מֵהֶן שָׁוֶה פְּרוּטָה! אָמַר רַבִּי אָבוּן: לָא כֵן סְבַרְנָן מֵימַר: מַאן תַּנָּא וָוִין? רַבִּי יוּדָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי רַבִּי יוּדָה – נִכְלָלִין בְּקָרְבָּן אֶחָד, וְנִפְרָטִין בִּשְׁלֹשָׁה קָרְבָּנוֹת. כַּמָּה דְּהוּא אָמַר תַּמָּן: נִכְלָלִין בְּקָרְבָּן אֶחָד וְנִפְרָטִין בִּשְׁלֹשָׁה קָרְבָּנוֹת, כֵּן הוּא אָמַר הָכָא: נִכְלָלִין בְּקִדּוּשׁ אֶחָד, וְנִפְרָטִין בִּשְׁלֹשָׁה קִדּוּשִׁין.

׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּסֶלַע זוּ׳, וְאָמְרָה: ׳הִשְׁלִיכָהּ לַיָּם אוֹ לַנָּהָר׳ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳תְּנֵהוּ לְעָנִי׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. מִכָּל מָקוֹם לֹא נִכְנַס לְתוֹךְ יָדָהּ כְּלוּם, הָכָא אַתְּ אָמַר מְקֻדֶּשֶׁת, וְהָכָא אַתְּ אָמַר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת?! אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: רוֹצָה הִיא מְקֻדֶּשֶׁת וְתִרְאֶה עוֹשֶׂה טוֹבָה לְעָנִי.

אָמַר רַבִּי פִּינְחָס: וְאָתְיָא אוֹ כְרַבִּי זְעֵירָא אוֹ כְרַבִּי אִילָא. דְּתָנֵי: אוֹמֵר הוּא אָדָם לְפוֹעֵל: ׳הֵילֵךְ דִּינָר זֶה, אֱכֹל בּוֹ׳, ׳הֵילֵךְ דִּינָר זֶה, שְׁתֵּה בּוֹ׳, אֵין חוֹשְׁשִׁין עַל שְׂכָרוֹ לֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית, וְלֹא מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת, וְלֹא מִשּׁוּם יֵין נֶסֶךְ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: ׳צֵא וְקַח לְךָ כְּכָר, וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ דָּמָיו׳, ׳צֵא וְקַח לְךָ רְבִיעִית שֶׁל יַיִן, וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ דָּמֶיהָ׳ – חוֹשְׁשִׁין עַל שְׂכָרוֹ מִשּׁוּם שְׁבִיעִית, וּמִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת, וּמִשּׁוּם יֵין נֶסֶךְ.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: נַעֲשָׂה הַחֲנָוָנִי שְׁלוּחוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת לִזְכוֹת לַפּוֹעֵל. אָמַר רַבִּי הִלָּא: פּוֹעֵל זוֹכֶה לְבַעַל הַבַּיִת מִשֶּׁל הַחֲנָוָנִי, וְחוֹזֵר וְזוֹכֶה לְעַצְמוֹ.

[כו.]

אוֹף הָכָא: עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי זְעֵירָא – הַבַּעַל נַעֲשָׂה שְׁלוּחוֹ שֶׁל אִשָּׁה לְזַכּוֹת לָעָנִי. אָמַר רַבִּי הִלָּא – הֶעָנִי זוֹכֶה לָאִשָּׁה מִשֶּׁל בַּעְלָהּ, וְחוֹזֵר וְזוֹכֶה לְעַצְמוֹ.

מַה נָפַק מִן בֵּינֵיהוֹן? הָיָה חֲנָוָנִי חֵרֵשׁ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי זְעֵירָא – לֹא חָשַׁשׁ, שֶׁאֵין שְׁלִיחוּת לְחֵרֵשׁ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי הִלָּא – חָשַׁשׁ. הָיָה הַפּוֹעֵל חֵרֵשׁ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי הִלָּא – לֹא חָשַׁשׁ, שֶׁאֵין זְכִיּוּת לְחֵרֵשׁ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי זְעֵירָא – חָשַׁשׁ.

חָטַף הַסֶּלַע מִיָּדָהּ וּנְתָנוֹ לָהּ, וּבִשְׁעַת מַתָּנָה אָמַר לָהּ: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. בַּמֶּה קִדְּשָׁהּ?! רַבִּי חַגַּי בְּשֵׁם רַבִּי פְּדָת: רוֹצָה הִיא שֶׁתִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת לוֹ, וְיֵהָא חַיָּב לָהּ סֶלַע. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אִלּוּ אָמַר ׳כְּלִי׳ – יָאוּת. סֶלַע – דַּרְכָּהּ לְהִתְחַלֵּף.

׳כְּנֵסִי לִי סֶלַע זוֹ׳, וּבְשָׁעַת מַתָּנָה אָמַר לָהּ: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳ - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. אִם מְשֻׁנְּתָנָה לָהּ רָצָת - מְקֻדֶּשֶׁת. לֹא רָצָת - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

׳הֵילָךְ סֶלַע זוֹ שֶׁאֲנִי חַיָּב לָךְ׳, וּבְשָׁעַת מַתָּנָה אָמַר לָהּ: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳. רָצָת - מְקֻדֶּשֶׁת, וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אִם מִשֶּׁבָּאת לְתוֹךְ יָדָהּ אָמַר לָהּ: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳ - אַף־עַל־פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶן רוֹצִין, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְּלֶנּוּ מִמֶּנָּה, וְיַחְזֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ, וְיֹאמַר לָהּ: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳.

׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּמָנֶה זֶה׳, וְנִמְצָא חָסֵר דִּינָר - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. הָיָה בּוֹ דִּינָר רַע - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, וְהוּא שֶׁיַּחְלִיף. הָיָה מוֹנֶה רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וּמַשְׁלִיךְ לְתוֹךְ יָדָהּ - יְכוֹלָה הִיא שֶׁתַּחְזֹר בָּהּ עַד שָׁעָה שֶׁיַּשְׁלִים.

רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּמָנֶה׳, וְנָתַן לָהּ דִּינָר - מְקֻדֶּשֶׁת בָּרִאשׁוֹן, וְתִשָּׁאֵר עַל תְּנַאי. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לִכְשֶׁיַּשְׁלִים. אָמְרִין: חֲזַר בֵּיהּ רַבִּי יוֹחָנָן. חַד בַּר נָשׁ עַרְבוֹנָא יְהִיב לְחַבְרֵיהּ, וּכְפַר בֵּיהּ חַבְרֵיהּ. רַבִּי בָּא וְרַבִּי הִלָּא וְרַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, תְּלָתֵיהוֹן אָמְרִין: זָרַע פִּשְׁתָּן הָיָה, וּמִקְצָת דְּמִים נָתַן לֵהּ. אַתָּא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי חִיָּה בַּר יוֹסֵף, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אוֹ יִתֵּן לוֹ בְּכָל מְקָחוֹ, אוֹ יִמְסֹר אוֹתוֹ לְמִי שֶׁפָּרַע׳. רַבִּי חִיָּה בַּר יוֹסֵף אָמַר: אוֹ יִתֵּן לוֹ בְּכָל עֵרְבוֹנוֹ, אוֹ יִמְסֹר אוֹתוֹ לְמִי שֶׁפָּרַע׳.

מוֹדֶה רַבִּי חִיָּה בַּר יוֹסֵף לְרַבִּי יוֹחָנָן בְּמִקָּח שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהִקָּנוֹת חֲצָיִים, כְּגוֹן פָּרָה וְטַלִּית. וְאִשָּׁה, דַּרְכָּהּ לְהִקָּנוֹת חֲצָיִין?! רַבִּי חַגַּי וְרַבִּי יוּדָן, תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: מִקָּח, דַּרְכּוֹ לְהִקָּנוֹת חֲצָיִין, וְאִשָּׁה אֵין דַּרְכָּהּ לְהִקָּנוֹת לַחֲצָיִין.

[כו:]

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּכוֹס זֶה שֶׁל יַיִן׳, וְנִמְצָא שֶׁל דְּבַשׁ; ׳שֶׁל דְּבַשׁ׳, וְנִמְצָא שֶׁל יַיִן. ׳בְּדִינָר זֶה שֶׁל כֶּסֶף׳, וְנִמְצָא שֶׁל זָהָב; ׳שֶׁל זָהָב׳, וְנִמְצָא שֶׁל כֶּסֶף; ׳עַל מְנַת שֶׁאֲנִי עָנִי׳, וְנִמְצָא עָשִׁיר; ׳עָשִׁיר׳, וְנִמְצָא עָנִי - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הִטְעָה לְשֶׁבַח - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת.

׳עַל מְנַת שֶׁאֲנִי כֹהֵן׳ וְנִמְצָא לֵוִי; ׳לֵוִי׳, וְנִמְצָא כֹהֵן; ׳נָתִין׳, וְנִמְצָא מַמְזֵר; ׳מַמְזֵר׳, וְנִמְצָא נָתִין; ׳בֶּן עִיר׳, וְנִמְצָא בֶּן כְּרָךְ; ׳בֶּן כְּרָךְ׳, וְנִמְצָא בֶּן עִיר; ׳עַל מְנַת שֶׁבֵּיתִי קָרוֹב לַמֶּרְחָץ׳, וְנִמְצָא רָחוֹק; ׳רָחוֹק׳, וְנִמְצָא קָרוֹב; ׳עַל מְנַת שֶׁיֵּשׁ לִי בַּת אוֹ שִׁפְחָה גּוֹדֶלֶת׳, וְאֵין לוֹ; ׳עַל מְנַת שֶׁאֵין לִי׳, וְיֵשׁ לוֹ; ׳עַל מְנַת שֶׁיֵּשׁ לִי בָּנִים׳, וְאֵין לוֹ; ׳עַל מְנַת שֶׁאֵין לִי׳, וְיֵשׁ לוֹ. וְעַל כֻּלָּם, אַף־עַל־פִּי שֶׁאָמְרָה ׳בְּלִבִּי הָיְתָה לְהִתְקַדֵּשׁ לוֹ אַף־עַל־פִּי־כֵן׳ - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן הִיא שֶׁהִטְעַתּוּ.

גְּמָרָא: ׳בְּכוֹס זֶה וּבְמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ׳, אִם יֵשׁ בָּם שָׁוֶה פְּרוּטָה - מִתְקַדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו, אֵינָהּ מִתְקַדֶּשֶׁת, וְזָכְתָה בּוֹ וּבְמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ. ׳בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ׳, אִם יֵשׁ בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה - מִתְקַדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו - אֵינָהּ מִתְקַדֶּשֶׁת. לֹא זָכְתָה אֶלָּא בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ בִּלְבַד.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הִטְעָה לְשֶׁבַח - מְקֻדֶּשֶׁת. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מוֹדֶה רַבִּי

שְׁמְעוֹן שֶׁאִם הִטְעָה לְשֶׁבַח יְחָסִים - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אָמַר רַבִּי יוֹסָה: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן: ׳עַל מְנַת שֶׁאֲנִי כֹהֵן׳, וְנִמְצָא לֵוִי. נִיחָא כֹהֵן וְנִמְצָא לֵוִי, לֵוִי וְנִמְצָא כֹהֵן? יְכֹלָה הִיא מֵימַר: ׳לָא הֲוֵינָא בָּעְיָא דִי רוּחֵיהּ רַבָּא עָלַי׳.

נִיחָא בֶּן כְּרָךְ וְנִמְצָא בֶּן עִיר, בֶּן עִיר וְנִמְצָא בֶּן כְּרָךְ? יְכֹלָה הִיא מֵימַר: ׳בָּעְיָא הֲוֵינָא מִטַּעְנָא[סז]׳. ׳עַל מְנַת שֶׁבִּיתִי קָרוֹב לַמֶּרְחָץ׳, וְנִמְצָא רָחוֹק - נִיחָא, קָרוֹב וְנִמְצָא רָחוֹק. רָחוֹק וְנִמְצָא קָרוֹב?! יְכֹלָה הִיא מֵימַר: ׳בָּעְיָא הֲוֵינָא מְטַרְפְסָא אָזְלָה, מְטַרְפְסָא אָתְיָא[סח]׳.

׳עַל מְנַת שֶׁאֵין לִי בַּת אוֹ שִׁפְחָה גּוֹדֶלֶת׳, וְיֵשׁ לוֹ - נִיחָא. ׳עַל מְנַת שֶׁיֵּשׁ לִי׳, וְאֵין לוֹ - הַגַּע עַצְמָךְ: שֶׁהָיָה לוֹ בְּסוֹף הָעוֹלָם? אָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: כְּנִי מַתְנִיתָא: ׳בַּת לְגוֹדֶלְתֵּיךְ, וְשִׁפְחָה לְשַׁמָּשׁוּתֵיךְ׳.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ: ׳צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳הֲרֵי הִיא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת.

גְּמָרָא: מַתְנִיתָא דְּלָא כְּרַבִּי לְעָזָר. בְּרַם כְּרַבִּי לְעָזָר: לְעוֹלָם הֲרֵי הִיא מְקֻדֶּשֶׁת, עַד שֶׁיֹּאמַר לוֹ ׳אַל תְּקַדְּשֶׁנָּה לִי אֶלָּא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, אוֹף רַבִּי לְעָזָר מוֹדֶה בָּהּ. ׳הֲרֵי זוֹ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, אוֹף רַבָּנִין מוֹדַיי בַּהּ, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כְּמַרְאֶה לָהּ מָקוֹם.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל מְנַת שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִים, וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. כְּנָסָהּ סְתָם, וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים - תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִכְתֻבָּה. עַל מְנָת שֶׁאֵין בָּהּ מוּמִין, וְנִמְצְאוּ בָהּ מוּמִין -אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. כְּנָסָהּ סְתָם, וְנִמְצְאוּ בָהּ מוּמִין - תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִכְתֻבָּה. שֶׁכָּל הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בְּכֹהֲנִים פּוֹסְלִין בְּנָשִׁים.

גְּמָרָא: תְּנִינַן מוּמִין. בְּאֵילּוּ נְדָרִים אָמְרוּ? רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹצָדָק: נְדָרָה שֶׁלֹּא לוֹכַל בָּשָׂר, וְשֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת יַיִן, וְשֶׁלֹּא לִלְבֹּשׁ בִּגְדֵי צִבְעוֹנִין. אָמַר רַבִּי זְעִירָא:

[כז.]

כְּלֵי פִשְׁתָּן הַדַּקִּים הַבָּאִין מִבֵּית שְׁאָן, כִּכְלֵי צְבוּעִין הֵן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתָא בְּשֶׁאָמַר לָהּ ׳עַל מְנַת שֶׁאֵין עָלַיִךְ נְדָרִים׳, אֲבָל אִם אָמַר לָהּ ׳עַל מְנַת שֶׁאֵין לִיךְ כָּל נֶדֶר׳ - אֲפִלּוּ נָדְרָה שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל חֲרוּבִין - נֶדֶר הוּא.

הֲלָכָה אֵצֶל הַזָּקֵן[סט] וְהִתִּיר לָהּ - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. אֵצֶל הָרוֹפֵא וְרִפְאָהּ - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. מַה בֵּין זָקֵן מַה בֵּין רוֹפֵא? זָקֵן עוֹקֵר אֶת הַנֶּדֶר מֵעִקָּרוֹ. רוֹפֵא אֵינוֹ מְרַפֵּא אֶלָּא מִכָּן וּלְהַבָּא.

אִית תַּנֵּי תָּנֵי: אֲפִלּוּ הֲלָכָה אֵצֶל הַזָּקֵן וְהִתִּיר לָהּ - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת! מַתְנִיתָא דְּרַבִּי לְעָזָר. דְּתָנֵינַן תַּמָּן: אָמַר רַבִּי לְעָזָר: לֹא אָסְרוּ זֶה אֶלָּא מִפְּנֵי זֶה. מַה טַּעַם דְּרַבִּי

[סז] אֲנִי רוֹצָה לִהְיוֹת בְּצִנְעָה וּבְשַׁלְוָה בְּעִיר קְטַנָּה, וְלֹא בִּכְרַךְ הוֹמֶה אֲנָשִׁים.

[סח] אֲנִי רוֹצָה לְקֵפֵץ וּלְנַתֵּר בַּהֲלִיכָתִי לַמֶּרְחָץ כִּי תַּעֲנוּג הוּא לִי, וְתַעֲנוּג זֶה חָסֵר לִי כַּאֲשֶׁר אֲנִי גָּרָה בְּבַיִת שֶׁהוּא קָרוֹב לַמֶּרְחָץ.

[סט] חָכָם.

לְעָזָר? בְּדִין הָיָה נֶדֶר שֶׁהוּא צָרִיךְ חֲקִירַת חָכָם - יַחֲזִיר. וְלָמָּה אָסְרוּ נֶדֶר שֶׁהוּא צָרִיךְ חֲקִירַת חָכָם? מִפְּנֵי נֶדֶר שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ חֲקִירַת חָכָם.

אִית תַּנֵּי תָּנֵי: מֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא בְּלֹא גֵּט. וְאִית תַּנֵּי תָּנֵי: אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא בְּלֹא גֵּט. הַוּוֹן בָּעֵיי מֵימַר: מַן דְּמַר מֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא בְּלֹא גֵּט - רַבִּי לְעָזָר. וּמַן דְּמַר אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא בְּלֹא גֵּט - רַבָּנִין. כֻּלָּהּ רַבָּנִין! מַאן דְּאָמַר מֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא בְּלֹא גֵּט - שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהִיא יוֹדַעַת שֶׁאִם הוֹלֶכֶת הִיא אֵצֶל הַזָּקֵן וְהוּא מַתִּיר לָהּ אֶת נִדְרָהּ, וְהִיא אֵינָהּ הוֹלֶכֶת, לְפִם כֵּן מֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא בְּלֹא גֵּט. מַה טַּעֲמָא דְּמַאן דְּמַר אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא בְּלֹא גֵּט? שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ אֵצֶל הַזָּקֵן וְיַתִּיר לָהּ אֶת נִדְרָהּ, וְקִדּוּשִׁין חָלִין עָלֶיהָ לְמַפְרֵעַ, וְנִמְצְאוּ בָנֶיהָ בָּאִין לִידֵי מַמְזֵרוּת. לְפִם כֵּן אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא בְּלֹא גֵּט.

כְּנָסָהּ סְתָם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: מַתְנִיתָא בְּשֶׁקִּדְּשָׁהּ עַל תְּנַאי וּכְנָסָהּ סְתָם. אֲבָל אִם קִדְּשָׁהּ סְתָם וּכְנָסָהּ סְתָם - יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִלּוּ קִדְּשָׁהּ סְתָם וּכְנָסָהּ סְתָם - אֵין לָהּ כְּתֻבָּה. וַאֲמַר רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: וּצְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט, אֲפִלּוּ קִדְּשָׁהּ עַל תְּנַאי וּכְנָסָהּ עַל תְּנַאי.

רַבִּי זְעֵירָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי מָנָא: קִדְּשָׁהּ סְתָם וְגֵרְשָׁהּ מִן הָאֵרוּסִין, מָה אָמַר בַּהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ? בְּעָא נְשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: ״הָיוּ בָהּ מוּמִין וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ, הָאָב צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה״, הָא אִם לֹא הֵבִיא רְאָיָה, אֵין לָהּ כְּתֻבָּה! מָה חָמַיְתְּ לְמֵימַר בְּשֶׁקִּדְּשָׁהּ סְתָם וְגֵרְשָׁהּ מִן הָאֵרוּסִין אֲנַן קָיְמִין? מִן דְּתַנֵּי: ״בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמוּמִין שֶׁבַּסֵּתֶר. אֲבָל בְּמוּמִין שֶׁבַּגָּלוּי, אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן״. וְאִם בְּמַתְנָה, אַף מוּמִין שֶׁבַּגָּלוּי טוֹעֵן הוּא!

אָמְרִין חַבְרַיָּא קֳמֵי רַבִּי יוֹסָה: אֲמוּר דְּבָתְרָהּ, וּתְהֵא פְלִיגָא עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: ״נִכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל, הַבַּעַל צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה״, הָא אִם הֵבִיא הַבַּעַל רְאָיָה, אֵין לָהּ כְּתֻבָּה! וְהֵיךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה? רַבִּי כֹּהֵן בְּשֵׁם רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין: מַתְנִיתָא בְּשֶׁכָּנַס וְלֹא בָעַל. מַה דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ - בְּשֶׁכָּנַס וּבָעַל. אֲנִי אוֹמֵר: נִתְרַצָּה לוֹ בִּבְעִילָה.

שֶׁכָּל הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בְּכֹהֲנִים פּוֹסְלִין בִּנָּשִׁים. הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן בְּאִשָּׁה: רֵיחַ הַפֶּה, וְרֵיחַ הַזֵּיעָה, וְשׁוּמָא שֶׁאֵין בָּהּ שֵׂעָר. רַבִּי חָמָא בַּר עֻקְבָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה:

[כז:]

בְּעוֹר הַפָּנִים שָׁנוּ. וְהָתְנִינַן: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמוּמִין שֶׁבַּסֵּתֶר. אֲבָל בְּמוּמִין שֶׁבַּגָּלוּי אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן. וְזוֹ לֹא מִן הַמּוּמִים שֶׁבַּגָּלוּי הוּא? תִּפְתַּר בְּהָהִיא דְּמִטַּמְּרָה לָהּ תְּחוֹת קְלוּסְתָּהּ דְּרֵישָׁהּ[ע].

תָּנֵי: שׁוּמָא שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שֵׂעָר - בֵּין גְּדוֹלָה בֵּין קְטַנָּה, בֵּין בַּגּוּף בֵּין בַּפָּנִים, הֲרֵי זֶה מוּם. וְשֶׁאֵין בָּהּ שֵׂעָר - בַּפָּנִים - מוּם. בַּגּוּף - אֵינָהּ מוּם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּקְטַנָּה. אֲבָל בִּגְדוֹלָה, בֵּין בַּגּוּף בֵּין בַּפָּנִים - הֲרֵי זֶה מוּם. עַד כַּמָּה הִיא גְּדוֹלָה? רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עַד כְּאִיסָּר הָאִיטַלְקִי. רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: כְּגוֹן הָדֵין דִּינָר קוּרְדִּינָא שְׁעוּרוֹ כַּחֲצִי זְהוּב כָּל שֶׁהוּא.

ע בְּשׁוּמָא הַמִּסְתֶּרֶת תַּחַת כְּסוּי רֹאשָׁהּ.

רַבִּי רְדִיפָה, רַבִּי יוֹנָה: רַבִּי יִרְמְיָה שְׁאַל: אִשָּׁה קְרֵחַת וְשִׁיטָה שֶׁל שֵׂעָר מַקֶּפֶת מֵאָזֶן לְאָזֶן? בָּעֵי מִשְׁמְעַנָּה מִן הָדָא: הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן בָּאִשָּׁה רֵיחַ הַפֶּה, וְרֵיחַ הַזֵּיעָה, וְשׁוּמָא שֶׁאֵין בָּהּ שֵׂעָר; וְלֹא אַדְכְּרוּן קָרְחָה. סָבְרִין מֵימַר שֶׁאֵינוֹ מוּם. אֲתָא רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן בְּשֵׁם רַבִּי נִיסָא: מוּם הוּא, לָא אַתַּיינָן מִתְנֵי אֶלָּא דָּבָר שֶׁהוּא כָּעוֹר בָּזֶה וּבָזֶה - מוּם בַּזֶּה, וְאֵין מוּם בָּזֶה. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא נוֹי בָּזֶה וּמוּם בָּזֶה, כְּגוֹן הָדָא קָרַחְתָּהּ - אַף עַל גַּב דְּהוּא מוּם, לָא תְּנִינְתַּהּ. תֵּדַע לָךְ שֶׁהֵיא כֵן: הֲרֵי זָקֵן, הֲרֵי נוֹי בָּאִישׁ וּמוּם בָּאִשָּׁה, וְלָא תְּנִינַן ׳יֶתֶר עֲלֵיהֶם בָּאִשָּׁה זָקֵן׳! הֲרֵי דַּדִּים, הֲרֵי נוֹי בָּאִשָּׁה וּמוּם בָּאִישׁ, וְלָא תְּנִינְתַּהּ ׳יֶתֶר עֲלֵיהֶם בָּאִישׁ דַּדִּים׳!

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הַמְקֻדֶּשׁ שְׁתֵּי נָשִׁים בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה, אוֹ אִשָּׁה אַחַת בְּפָחוּת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה - אַף־עַל־פִּי שֶׁשִּׁלַּח סִבְלוֹנוֹת לְאַחַר מִכָּן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמֻּחֲמַת קִדּוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים שִׁלַּח. וְכֵן קָטָן שֶׁקִּדֵּשׁ.

גְּמָרָא: תָּנֵי: וְכֻלָּן שֶׁבָּעֲלוּ - קָנוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: וְכֻלָּן שֶׁבָּעֲלוּ - לֹא קָנוּ, שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּעִילָתוֹ אֶלָּא לְשׁוּם קִדּוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים.

אִם קָנוּ? רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: קָנוּ לְחֻמְרִין. רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל תְּנַאי שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה מִתְּחִלָּתוֹ - מְקֻדֶּשֶׁת לְחֻמְרִין. רַבִּי מָנָא בְּעָא קֳמֵי דְּרַבִּי יוּדָן: מַאן תָּנָא ׳כָּל תְּנַאי שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה מִתְּחִלָּתוֹ, תְּנָיוֹ בָּטֵל׳? דְּלָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי יוּדָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מְקֻדֶּשֶׁת לְחֻמְרִין. הֵיךְ עֲבִידָא? ׳הֲרֵי אֲנִי מְקֻדֶּשֶׁת בְּבְעִילָה, עַל מְנַת שֶׁיֵּרְדוּ גְשָׁמִים׳. יָרְדוּ גְשָׁמִים - מְקֻדֶּשֶׁת, וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: בְּקִדּוּשֵׁי מִלְוֶה לְחֻמְרִין. וּבְקַרְקָעוֹת - לֹא קָנָה. וּבְמִטַּלְטְלִין - אֵין מוֹסְרִין אוֹתוֹ לְ׳מִי שֶׁפָּרַע׳. בִּקֵּשׁ לְהַעֲמִיד לוֹ מַקָּחוֹ? נִשְׁמְעִנָּהּ מִן הָדָא: ׳הֲרֵי לְךָ אֶצְלִי בָּהֶן יַיִן׳, וְיַיִן אֵין לוֹ; הָא אִם יֵשׁ לוֹ יַיִן - הֲרֵי זֶה חַיָּב. תָּנֵי רַבִּי חִיָּא: אִם יֵשׁ לוֹ יַיִן, חַיָּב לִתֵּן לוֹ.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק שָׁלַח אָמַר לְתַמָּן: ׳הֱוֹון יָדְעִין דְּהוֹרֵי רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן, קִדּוּשֵׁי מִלְוֶה לְחוּמְרִין׳. וּבְאִישׁ לְרַבִּי זְעֵירָא:

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין אָדָם מַתְנֶה עַל שְׁנֵי דְּבָרִים כְּאֶחָד. אֶלָּא אִם בָּא חָכָם לַמִּזְרָח - עֵרוּבוֹ לַמִּזְרָח. וְאִם בָּא חָכָם לַמַּעֲרָב - עֵרוּבוֹ לַמַּעֲרָב. אֲבָל בָּא לְכָאן וּלְכָאן, לֹא בָּא לְכָאן וּלְכָאן - הֲרֵינִי כִבְנֵי עִירִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן רַבּוֹ - יֵלֵךְ אֵצֶל רַבּוֹ. שְׁנֵיהֶם רַבּוֹתָיו - יֵלֵךְ אֵצֶל הָרָגִיל אֶצְלוֹ. אִם הָיָה רָגִיל אֵצֶל שְׁנֵיהֶם - יֵלֵךְ לְאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה.

ב. מַתְנֶה אָדָם עַל עֵרוּבוֹ, וְאוֹמֵר: ׳עֵרוּבִי לְשַׁבָּת זוֹ וְלֹא לְשַׁבָּת אַחֶרֶת׳ - ׳לְשַׁבָּת אַחֶרֶת וְלֹא לְשַׁבָּת זוֹ׳ - ׳עֵרוּבִי לְשַׁבָּתוֹת וְלֹא לְיָמִים טוֹבִים׳ - ׳לְיָמִים טוֹבִים וְלֹא לְשַׁבָּתוֹת׳ - ׳לְיוֹם הַכִּפּוּרִים׳ - ׳לְיוֹם הַכִּפּוּרִים וְלֹא לְשַׁבָּת׳.

ג. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳עָרֵב לִי בַּתְּמָרִים׳, וְעֵרַב לוֹ בִּגְרוֹגָרוֹת. ׳בַּגְּרוֹגָרוֹת׳ וְעֵרַב לוֹ בַּתְּמָרִים. ׳בְּמִגְדָּל׳ וְעֵרַב לוֹ בְּשׁוּבָךְ. ׳בְּשׁוּבָךְ׳ וְעֵרַב לוֹ בְּמִגְדָּל. ׳בַּבַּיִת׳ וְעֵרַב לוֹ בָּעֲלִיָּה. ׳בָּעֲלִיָּה׳ וְעֵרַב לוֹ בַּבַּיִת - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. אֲבָל אָמַר לוֹ סְתָם: ׳עָרֵב לִי׳ וְעֵרַב לוֹ, בֵּין בַּתְּמָרִים, בֵּין בִּגְרוֹגָרוֹת, בֵּין בְּמִגְדָּל, בֵּין בְּשׁוּבָךְ, בֵּין בַּבַּיִת, בֵּין בָּעֲלִיָּה - עֵרוּבוֹ עֵרוּב.

ד. עֵרְבוּ זֶה לַצָּפוֹן וְזֶה לַדָּרוֹם - זֶה מְהַלֵּךְ לַצָּפוֹן בְּעֵרוּבוֹ שֶׁל זֶה בַּדָּרוֹם, וּבַדָּרוֹם בְּעֵרוּבוֹ שֶׁל זֶה בַּצָּפוֹן. אִם מִצְּעוּ אֶת הַתְּחוּם - אַל יָזוּז מִמְּקוֹמוֹ. עֵרַב לַצָּפוֹן וְחָזַר וְעֵרַב לַדָּרוֹם - בִּטֵּל הָאַחֲרוֹן אֶת הָרִאשׁוֹן. טָעָה וְעֵרַב לִשְׁתֵּי רוּחוֹת, כְּמַדֶּמֶה הוּא שֶׁמְּעָרְבִין לִשְׁתֵּי רוּחוֹת, אוֹ שֶׁאָמַר לַעֲבָדָיו: ׳צְאוּ וְעִרְבוּ לִי׳, אֶחָד עֵרַב עָלָיו לַצָּפוֹן וְאֶחָד עֵרַב עָלָיו לַדָּרוֹם - מְהַלֵּךְ בַּצָּפוֹן בְּעֵרוּבוֹ לַדָּרוֹם, וּמְהַלֵּךְ לַדָּרוֹם בְּעֵרוּבוֹ לַצָּפוֹן. וְאִם מִצְּעוּ עָלָיו אֶת הַתְּחוּם - לֹא יָזוּז מִמְּקוֹמוֹ.

ה. נָכְרִים שֶׁצָּרוּ עַל עֲיָרוֹת יִשְׂרָאֵל - אֵין יוֹצְאִין עֲלֵיהֶן בִּכְלֵי זֵינָם, וְאֵין מְחַלְּלִין

הַשָּׁלֵם

עֲלֵיהֶן אֶת הַשַּׁבָּת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? כְּשֶׁבָּאוּ עַל עִסְקֵי מָמוֹן, אֲבָל אִם בָּאוּ עַל עִסְקֵי נְפָשׁוֹת - יוֹצְאִין עֲלֵיהֶם בִּכְלֵי זֵינָם וּמְחַלְּלִין עֲלֵיהֶן אֶת הַשַּׁבָּת. וּבְעִיר הַסְּמוּכָה לַסָּפָר, אֲפִלּוּ לֹא בָּאוּ עַל עִסְקֵי נַפְשׁוֹת, אֶלָּא עַל עִסְקֵי תֶּבֶן וְקַשׁ - יוֹצְאִין עֲלֵיהֶן בִּכְלֵי זֵינָם וּמְחַלְּלִין עֲלֵיהֶן אֶת הַשַּׁבָּת. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַנִּיחִין כְּלֵי זֵינָם בַּבַּיִת הַסָּמוּךְ לַחוֹמָה. פַּעַם אַחַת, הִכִּירוּ בָּהֶם אוֹיְבִים וְרָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם וְנִכְנְסוּ לְטוֹל כְּלֵי זֵינָם, וְנִכְנְסוּ אוֹיְבִים אַחֲרֵיהֶם, וְדָחֲקוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָרְגוּ זֶה אֶת זֶה יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהָרְגוּ אוֹיְבִים. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְקִינוּ - שֶׁיְּהוּ חוֹזְרִין לִמְקוֹמָם בִּכְלֵי זֵינָם.

ו. מַחֲנֶה הַיּוֹצְאִים לְמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת - אֵין צָרִין עַל עֲיָרוֹת שֶׁל נָכְרִים פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם לַשַּׁבָּת. וְאִם הִתְחִילוּ - אֵין מַפְסִיקִין וַאֲפִלּוּ בַּשַּׁבָּת. וְכֵן הָיָה שַׁמַּאי הַזָּקֵן דּוֹרֵשׁ (דְּבָרִים כ, כ): ״עַד רִדְתָּהּ״ - וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת.

ז. עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ נָכְרִים אוֹ נָהָר, וְכֵן סְפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת בַּיָּם, וְכֵן יָחִיד שֶׁהָיָה נִרְדָּף מִפְּנֵי הַנָּכְרִים, וּמִפְּנֵי הַלִּסְטִים, וּמִפְּנֵי רוּחַ רָעָה - הֲרֵי אֵלּוּ מְחַלְּלִין אֶת הַשַּׁבָּת, וּמַצִּילִין אֶת עַצְמָן.

ח. הָרוֹעִים, וְהַקַּיָּצִין, וְהַבּוּרְגָנִין, וְשׁוֹמְרֵי פֵּרוֹת, בִּזְמַן שֶׁדַּרְכָּן לָלוּן בָּעִיר, אַף עַל פִּי שֶׁחָשְׁכוּ חוּץ לַתְּחוּם - הֲרֵי אֵלּוּ כְּאַנְשֵׁי הָעִיר, וְיֵשׁ לָהֶם אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. וּבִזְמַן שֶׁדַּרְכָּן לָלוּן בַּשָּׂדֶה - אֵין לָהֶם אֶלָּא אַלְפַּיִם אַמָּה בִּלְבַד.

ט. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי בָתִּים, וּבֵינֵיהֶם שְׁנֵי תְחוּמֵי שַׁבָּת, כֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ - קָנָה עֵרוּב; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. יֶתֶר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה: אֲפִלּוּ מְצָאוֹ חֲבֵרוֹ בַּדֶּרֶךְ, וְאָמַר: ׳לִין בְּפֹה, עֵת חַמָּה, עֵת צִנָּה הוּא׳, לְמָחָר מַשְׁכִּים וְהוֹלֵךְ. הֶחֱזִירוֹ מִן הָעִיר - הֲרֵי הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר.

תּוֹסֶפְתָּא

י. רְשׁוּת שַׁבָּת כָּךְ הִוא: עוֹמֵד אָדָם בִּמְקוֹמוֹ וְאוֹמֵר: ׳שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹמִי׳, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טז): ״שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו״; כַּמָּה תַּחְתָּיו? מְלֹא קוֹמָתוֹ וּפִשּׁוּט יָדָיו, גּוּפוֹ שְׁתֵּי אַמּוֹת, וְאַמָּה כְּדֵי לִפְשֹׁט יָדָיו וְרַגְלָיו; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: גּוּפוֹ שָׁלוֹשׁ אַמּוֹת וְאַמָּה כְּדֵי לְטוֹל חֻפָּץ מִתַּחַת מַרְגְּלוֹתָיו, וּמֵנִיחַ יָדָיו תַּחַת מְרַאֲשׁוֹתָיו - זָכָה לוֹ מְקוֹמוֹ לְכָל רוּחַ, מֻרְבָּעוֹת לֹא עֻגָּלוֹת. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: עֻגָּלוֹת וְלֹא מְרֻבָּעוֹת.

יא. הַשּׁוֹבֶת בְּתֵל גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּבְנָקַע עָמֹק עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּבַגִּנָּה מֻקֶּפֶת גָּדֵר גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים - מְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. הַשּׁוֹבֶת בָּעִיר, אֲפִלּוּ גְּדוֹלָה כְּאַנְטוֹכְיָא - מְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. עַל גַּבָּהּ - אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת בִּלְבַד.

יב. הַנּוֹתֵן אֶת עֵרוּבוֹ בְּתוֹךְ עִבּוּרָהּ שֶׁל עִיר - לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם. נְתָנָהּ חוּץ לְעִבּוּרָהּ שֶׁל עִיר, אֲפִלּוּ אַמָּה אַחַת - מִשְׁתַּכֵּר אוֹתָהּ אַמָּה וּמַפְסִיד אֶת כָּל הָעִיר, מִפְּנֵי שֶׁמִּדַּת הָעִיר עוֹלָה כֻּלָּהּ לְמִדַּת הַתְּחוּם. הָאוֹמֵר: ׳שְׁבִיתָתִי עַל גַּבֵּי אִילָן׳, ׳עַל גַּבֵּי הַגִּנָּה׳ - לֹא יוֹתֵר מִבֵּית סָאתַיִם. פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - לֹא יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. וּבַנָּקַע עָמֹק מֵעֲשָׂרָה - וְלֹא יוֹתֵר מִבֵּית סָאתַיִם. פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - לֹא יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. וּבַגִּנָּה, מֻקֶּפֶת גָּדֵר גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים - וְלֹא יוֹתֵר מִבֵּית סָאתַיִם. פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - וְלֹא יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. וּמוֹדֵד עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְאוֹתוֹ מָקוֹם. בָּא לְאוֹתוֹ מָקוֹם - מְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ, וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהָיָה בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁלּוֹ. לֹא הָיָה בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁלּוֹ - אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת בִּלְבַד.

יג. הָאוֹמֵר: ׳שְׁבִיתָתִי בְּצַד אִילָן, בְּצַד חָרוּב, בְּצַד גִּנָּה׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שֶׁיְּקַנֶּה לְצָפוֹנוֹ אוֹ לְדָרוֹמוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. נֶעֱקַר הָאִילָן, אוֹ נֶעֱקַר הֶחָרוּב, אוֹ נֶעֱקַר הַגִּנָּה, אִם מַכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ - הֲרֵי זֶה מָתָר. וְאִם לָאו - הֲרֵי זֶה אָסוּר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם הָיוּ שְׁנַיִם, אֶחָד מַכִּיר וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר, שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר - מוֹסֵר שְׁבִיתָתוֹ לַמַּכִּיר. זֶה שֶׁמַּכִּיר - אוֹמֵר: ׳תְּהֵא שְׁבִיתָתֵנוּ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳.

יד. הָאוֹמֵר: ׳שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, בְּשָׂדֶה פְּלוֹנִי, בְּמָקוֹם שֶׁאֲזְכֶּה בּוֹ מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם; שֶׁאֵין מְעָרְבִין מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ, זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ: הֶעָנִי מְעָרֵב בְּרַגְלָיו. אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר מְעָרְבִין בְּפַת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּץ לַתְּחוּם, וְיֹאמַר: ׳שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, שֶׁלֹּא אָמְרוּ ׳מְעָרְבִין בָּרֶגֶל׳ אֶלָּא לְמִי שֶׁבָּא בַּדֶּרֶךְ וְחָשְׁכָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר מְעָרְבִין בָּרֶגֶל, לֹא יֵצֵא עָשִׁיר חוּץ לַתְּחוּם וְיֹאמַר: ׳שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹמִי׳; וְזֶה הוּא עִקָּרוֹ שֶׁל עֵרוּב.

טו. וְהִתִּירוּ חֲכָמִים לְבַעַל הַבַּיִת לְשַׁלֵּחַ אֶת עֵרוּבוֹ בְּיַד בְּנוֹ, בְּיַד עַבְדּוֹ, בְּיַד שְׁלוּחוֹ - בִּשְׁבִיל לְהָקֵל עָלָיו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי בֵּית מֶמְלִי וּבְאַנְשֵׁי בֵּית גּוּרְיוֹן בְּאַרוּמָא, שֶׁהָיוּ מְחַלְּקִין גְּרוֹגְרוֹת וְצִמּוּקִין לָעֲנִיִּים בִּשְׁנֵי בַצָּרֹת, וּבָאִין עֲנִיֵּי כְּפַר שִׂיחִין וּכְפַר חֲנַנְיָא וּמַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם, וּלְמָחָר מַשְׁכִּימִין וּבָאִין.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק רְבִיעִי

א. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹם-טוֹב הַסָּמוּךְ לַשַּׁבָּת, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ בֵּין מִלְּאַחֲרֶיהָ - מְעָרֵב אָדָם, יוֹם אֶחָד לַצָּפוֹן וְיוֹם אֶחָד לַדָּרוֹם, יוֹם אֶחָד לַצָּפוֹן וְיוֹם אֶחָד כְּאַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר. מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שֶׁאֵין מְעָרְבִין חֲצִי הַיּוֹם לַצָּפוֹן וַחֲצִי הַיּוֹם לַדָּרוֹם, שֶׁאֵין חוֹלְקִין יוֹם אֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כְּשֵׁם שֶׁאֵין חוֹלְקִין יוֹם אֶחָד - כָּךְ אֵין חוֹלְקִין לִשְׁנֵי יָמִים. אָמַר לָהֶם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּמְעָרֵב בְּרַגְלָיו בְּיוֹם רִאשׁוֹן, שֶׁצָּרִיךְ לְעָרֵב בְּרַגְלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי, נֶאֱכַל עֵרוּבוֹ עַד שֶׁלֹּא חָשְׁכָה - אֵין יוֹצֵא עָלָיו בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי?! אָמְרוּ לוֹ: אֲבָל. אָמַר לָהֶם: הַלָּלוּ שְׁנֵי יָמִים הֵן. אָמְרוּ

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

לוֹ: אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁאֵין מְעָרְבִין מִיּוֹם-טוֹב לַחֲבֵרוֹ? אָמַר לָהֶם: אֲבָל. אָמְרוּ לוֹ: הַלָּלוּ יוֹם אֶחָד הֵם. עֵרֵב בְּרַגְלָיו בְּיוֹם רִאשׁוֹן - מְעָרֵב בְּרַגְלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי, נֶאֱכַל עֵרוּבוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֵין יוֹצֵא עָלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה חֲמָר גַּמָּל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמְרִים: עֵרֵב בְּרַגְלָיו בָּרִאשׁוֹן - אֵין יוֹצְאִין עָלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי. נֶאֱכַל עֵרוּבוֹ בָּרִאשׁוֹן - יוֹצְאִין עָלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בִּרְאשׁ הַשָּׁנָה, כְּשֶׁהָיָה יָרֵא שֶׁמָּא תִּתְעַבֵּר - מְעָרֵב אָדָם שְׁנֵי עֵרוּבִין, וְאוֹמֵר: ׳עֵרוּב בָּרִאשׁוֹן לְמִזְרָח וּבַשֵּׁנִי לְמַעֲרָב, בָּרִאשׁוֹן לְמַעֲרָב וּבַשֵּׁנִי לְמִזְרָח, עֵרוּבִי בָּרִאשׁוֹן וּבַשֵּׁנִי כִּבְנֵי עִירִי, עֵרוּבִי בַּשֵּׁנִי וּבָרִאשׁוֹן כִּבְנֵי עִירִי׳. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר, שֶׁשְּׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת הֵן. אָמַר לָהֶם רַבִּי יוֹסֵי: אִי אַתֶּם מוֹדִים, שֶׁאִם בָּאוּ עֵדִים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה שֶׁנּוֹהֲגִין אוֹתוֹ הַיּוֹם קֹדֶשׁ וּלְמָחָר קֹדֶשׁ?!

ב. כֵּיצַד, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַתְנֶה אָדָם עַל הַכְּלָכָלָה בְּיוֹם-טוֹב רִאשׁוֹן וְאוֹכְלָהּ בְּיוֹם-טוֹב שֵׁנִי. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי כַלְכָּלוֹת שֶׁל טֶבֶל, וְאוֹמֵר: ׳אִם הַיּוֹם חוֹל וּלְמָחָר קֹדֶשׁ - תְּהֵא זֶה תְּרוּמָה עַל זֶה, וְאִם הַיּוֹם קֹדֶשׁ וּלְמָחָר חוֹל - אֵין בִּדְבָרַי כְּלוּם׳, וְקוֹרֵא עָלֶיהָ שֵׁם וְאוֹכְלָהּ, וְכֵן רַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר בִּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גָּלֻיּוֹת.

ג. כֵּיצַד מְעָרְבִין אֶת הֶעָרִים? אֲרֻכָּה כְּמוֹת שֶׁהִיא, עֲגוּלָה - עוֹשִׂין לָהּ זָוִית. מְרֻבַּעַת - אֵין עוֹשִׂין לָהּ זָוִית. הָיְתָה רְחָבָה מִצַּד אֶחָד וְקָצָרָה מִצַּד אַחֵר - רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא שָׁוָה. הָיְתָה בַּיִת אֶחָד יוֹצֵא כְּמִין פֻּגּוּם, אוֹ שְׁנֵי בָתִּים יוֹצְאִין כְּמִין פְּגוּמִין - רוֹאִין כְּאִלּוּ חוּט מָתוּחַ עֲלֵיהֶן, וּמוֹדְדִין מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה. הָיְתָה עֲשׂוּיָה כְּמִין קֶשֶׁת אוֹ כְּמִין גַּם - רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא מְלֵאָה בָתִּים וַחֲצֵרוֹת, וּמוֹדֵד מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה.

הַשָּׁלֵם

ד. הָיָה בַּיִת אֶחָד יוֹצֵא הֵימֶנָּה כְּמִין פִּיגָּם לְרוּחַ אֶחָד, רוֹאִין כְּנֶגְדּוֹ כְּאִלּוּ מָלֵא בָתִּים וַחֲצֵרוֹת - מַרְבִּיעַ כְּנֶגְדּוֹ וּמוֹדֵד הֵימֶנּוּ לְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה. הָיוּ שְׁנֵי בָתִּים יוֹצְאִין הֵימֶנּוּ כְּמִין שְׁנֵי פִּיגָּמִין לִשְׁתֵּי רוּחוֹת, רוֹאִין כְּנֶגְדָּן כְּאִלּוּ הֵן מְלֵאִין בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת - מַרְבִּיעַ כְּנֶגְדָּן וּמוֹדֵד מֵהֶן אַלְפַּיִם אַמָּה.

ה. בָּא לְרַבְּעָהּ - מְרַבְּעָהּ בְּרִבּוּעַ עוֹלָם. נוֹתֵן צְפוֹנָהּ לִצְפוֹן הָעוֹלָם וּדְרוֹמָהּ לְדָרוֹם הָעוֹלָם. וְסִימָנָךְ: עֻגְלָה בַּצָּפוֹן וְעַקְרָב בַּדָּרוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם אֵינוֹ יָכוֹל לְרַבְּעָהּ בָּרִבּוּעַ שֶׁל עוֹלָם - יְרַבְּעָהּ כְּמִין תְּקוּפָה, כֵּיצַד? חַמָּה יוֹצֵאת בְּיוֹם אָרוֹךְ וְשׁוֹקַעַת בְּיוֹם אָרוֹךְ - זֶה הוּא פְּנֵי צָפוֹן. חַמָּה יוֹצֵאת בְּיוֹם קָצָר וְשׁוֹקַעַת בְּיוֹם קָצָר - זֶה פְּנֵי דָרוֹם. תְּקוּפַת נִיסָן וּתְקוּפַת תִּשְׁרֵי, חַמָּה יוֹצְאָה בַּחֲצִי מִזְרָח וְשׁוֹקַעַת בַּחֲצִי מַעֲרָב, שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת א, ו): "הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן". "הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם" - בַּיּוֹם, "וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן" - בַּלַּיְלָה. "סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ" - אֵלּוּ פְּנֵי הַמִּזְרָח וּפְנֵי הַמַּעֲרָב, פְּעָמִים מְהַלַּכְתָּן וּפְעָמִים מְסַבַּבְתָּן.

ו. אֵלּוּ שֶׁמִּתְעַבְּרִין עִמָּהּ: נֶפֶשׁ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אַרְבַּע אֲמוֹת עַל אַרְבַּע אֲמוֹת וְהַגֶּשֶׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּתָלִים וְזִיזִין מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ, הַגֶּשֶׁר וְהַקֶּבֶר שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן בֵּית דִּירָה, וּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּירָה לַחַזָּן, וּבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּירָה לְמִשְׁרָתֶיהָ. וְהָאוּרְיוֹת וְהָאוֹצָרוֹת שֶׁבַּשָּׂדוֹת וְיֵשׁ בָּהֶן בֵּית דִּירָה. וְהַבּוּרְגָנִין שֶׁסְּבִיבָהּ, וְהַבַּיִת שֶׁבַּיָּם - הֲרֵי הֵם מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ. וְאֵלּוּ שֶׁאֵין מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ: נֶפֶשׁ שֶׁנִּפְרְצָה מִשְׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ אֵילָךְ וָאֵילָךְ, וְהַגֶּשֶׁר וְהַקֶּבֶר שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית דִּירָה, וּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית דִּירָה לַחַזָּן, וּבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁאֵין לָהּ בֵּית דִּירָה לַמְשָׁרְתִים. וְהָאוּרְיוֹת וְהָאוֹצָרוֹת שֶׁבַּשָּׂדֶה שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית דִּירָה. וּבוֹר, וְשִׁיחַ, וּמְעָרָה, וְגָדֵר, וְשׁוֹבָךְ שֶׁבְּתוֹכָהּ, וְהַבַּיִת שֶׁבַּסְּפִינָה - אֵין אֵלּוּ מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ.

תּוֹסֶפְתָּא

ז. כַּמָּה יִהְיוּ מְקָרְבוֹת לָעִיר וְיִהְיוּ מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ? שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, שֶׁהֵן מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד וּשְׁלִישׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שִׁירַיִם הוּא דָּבָר מְעַט, וְלֹא נָתְנוּ חֲכָמִים שִׁעוּר. כַּמָּה הֵן שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם? הֵן בֵּית סָאתַיִם כַּחֲצַר הַמִּשְׁכָּן.

ח. הָיָה מוֹדֵד, וְהִגִּיעַ הַמִּדָּה לַבַּיִת - אֲפִלּוּ בַּיִת לִפְנִים מִן הַבַּיִת, אֲפִלּוּ מִגְדָּל לִפְנִים מִן הַמִּגְדָּל - מַכְנִיסָן לָאֶמְצַע, וּמַרְבִּיעַ כְּנֶגְדָּן, וּמוֹדֵד כְּנֶגְדּוֹ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה. הָיָה מוֹדֵד, וְהִגִּיעַ הַמִּדָּה לַמְּעָרָה -אֵין מַכְנִיס אֶת כָּל הַמְּעָרָה אֶלָּא מִכְּנֶגֶד פִּתְחָהּ שֶׁל מְעָרָה. אַחַת מְעָרָה וְאֶחָד מִגְדָּל. מַה בֵּין מְעָרָה לְמִגְדָּל? גַּג הַמְּעָרָה הֲרֵי הוּא כָּאָרֶץ, וְגַג הַמִּגְדָּל הֲרֵי הוּא כָּעִיר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִדַּת הָעִבּוּר, אֲבָל בְּמִדַּת הַתְּחוּם, אֲפִלּוּ כָּלְתָה מִדָּתוֹ בַּחֲצִי בֵּיתוֹ - אֵין לוֹ אֶלָּא חֲצִי בֵּיתוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: יָכוֹלְנִי אֲנִי, שֶׁיִּהוּ עוֹלִין מִטְּבֶרְיָא לְצִפּוֹרִי, וּמִצּוֹר לְצִידוֹן, מִפְּנֵי מְעָרוֹת וּמִגְדָּלוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶם.

ט. הַמּוֹדֵד, מוֹדֵד חוּץ לְקַרְפִּיפָהּ שֶׁל עִיר, לְכָל עֵירוֹת נוֹתֵן קַרְפֵּף; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא אָמְרוּ קַרְפֵּף אֶלָּא בֵּין שְׁתֵּי עֵירוֹת. אִם יֵשׁ לְזוֹ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם וּלְזוֹ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם - מַכְנִיסָם לָאֶמְצַע וּמַרְבֵּעַ כְּנֶגְדָּן, וּמוֹדֵד מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה. הָיוּ שְׁלֹשָׁה מִגְדָּלִים, וְהָאֶמְצָעִי מָבְלָע בֵּינֵיהֶן, אִם אֵין בֵּין שְׁנַיִם הַחִיצוֹנִים מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד וּשְׁלִישׁ - מַכְנִיסָן לָאֶמְצַע וּמַרְבֵּעַ כְּנֶגְדָּן, וּמוֹדֵד מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה. הָיוּ עֲשׂוּיִין שׁוּרוֹת וַאֲחֹרוֹת בֵּינֵיהֶם, אִם אֵין בֵּין שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה וּבֵינֵיהֶם מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד וּשְׁלִישׁ - מַכְנִיסָן לָאֶמְצַע, וּמַרְבֵּעַ כְּנֶגְדּוֹ, וּמוֹדֵד מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה.

י. מַרְבֵּעַ אֶת הָעִיר וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּמִין טַבְלָא מְרֻבַּעַת, וְחוֹזֵר וּמַרְבֵּעַ אֶת הַתְּחוּמִין וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּמִין טַבְלָא מְרֻבַּעַת, וּכְשֶׁהוּא

הַשָּׁלֵם

מוֹדֵד, לֹא יִמְדּוֹד מֵאֶמְצַע הַקֶּרֶן אַלְפַּיִם אַמָּה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַפְסִיד אֶת הַזָּוִית, אֶלָּא מֵבִיא טַבְלָא מְרֻבַּעַת שֶׁהָיְתָה אַלְפַּיִם אַמָּה עַל אַלְפַּיִם אַמָּה, וּמַנִּיחָהּ בַּקֶּרֶן בַּאֲלַכְסוֹנָהּ, נִמְצָא, הָעִיר מִשְׁתַּכֶּרֶת אַרְבַּע מֵאוֹת אַמּוֹת לְכָאן וְאַרְבַּע מֵאוֹת אַמּוֹת לְכָאן. נִמְצָא, תְּחוּמִין מִשְׁתַּכְּרִין אַרְבַּע מֵאוֹת אַמּוֹת לְכָאן וְאַרְבַּע מֵאוֹת אַמּוֹת לְכָאן. נִמְצָא, הָעִיר וְהַתְּחוּמִין מִשְׁתַּכְּרִין אֶלֶף וּמָאתַיִם אַמָּה לְכָאן וְאֶלֶף וּמָאתַיִם אַמָּה לְכָאן.

יא. כֵּיצַד מְקַדְּרִין בֶּהָרִים? הַתַּחְתּוֹן כְּנֶגֶד לִבּוֹ, וְהָעֶלְיוֹן כְּנֶגֶד פַּרְסוֹתָיו, מַקְדִּיר וְעוֹלֶה, מַקְדִּיר וְיוֹרֵד, רוֹאֶה אֶת הָהָר כְּאִלּוּ בָּקוּעַ לְפָנָיו; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְקַדְּרִין בֶּהָרִים. הָיוּ לְפָנָיו הַר וּמִישׁוֹר - מוֹדֵד אֶת הַמִּישׁוֹר וּמַנִּיחַ אֶת הָהָר, וְנִשְׁכָּר הַר וְגֵאָיוֹת. מוֹדֵד אֶת הַגֵּאָיוֹת וּמַנִּיחַ אֶת הָהָר וְנִשְׁכָּר.

יב. הָיָה מוֹדֵד וְהִגִּיעַ הַמִּדָּה לְגֵיא, אִם יָכוֹל לְהַבְלִיעַ בְּחֶבֶל שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה - מַבְלִיעוֹ. וְאִם לָאו - חוֹזֵר לְמָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ. וּמַבְלִיעוֹ וְצוֹפֶה וְחוֹזֵר לְמִדָּתוֹ. אִם הָיָה גַּיְא מְעַקֵּם וְאֵין יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ - מַקְדִּיר וְעוֹלֶה, מַקְדִּיר וְיוֹרֵד, וְצוֹפֶה וְחוֹזֵר לְמִדָּתוֹ. הָיָה מוֹדֵד וְהִגִּיעַ הַמִּדָּה לַכֹּתֶל, אֵין אוֹמְרִים: ׳יִקַּב אֶת הַכֹּתֶל׳, אֶלָּא אוֹמֵד הַכֹּתֶל, וְצוֹפֶה, וְחוֹזֵר לְמִדָּתוֹ, וּמוֹדֵד. אֶחָד מוֹדֵד בְּחֶבֶל וְאֶחָד צוֹפֶה בְּעֵינָיו, בֵּין בָּהָר, בֵּין בַּיָּם, בֵּין בַּמִּישׁוֹר, אֶחָד מִדַּת הָעִבּוּר וְאַחַד מִדַּת הַתְּחוּם, אֶלָּא שֶׁבְּמִדַּת הַתְּחוּם מוֹדֵד בְּחֶבֶל.

יג. אֵין מוֹדְדִין, לֹא בְחוּט, וְלֹא בְגֶמִי, אֶלָּא בְּמִשִּׁיחָה. וְהַמּוֹדֵד - מוֹתֵחַ בְּכָל כֹּחוֹ. מָדַד וְהָלַךְ, וּבָא אֶחָד וְאָמַר: ׳עַד כָּאן תְּחוּם שַׁבָּת׳ - נֶאֱמָן. מַעֲשֶׂה בְּזָקֵן אֶחָד רוֹעֶה שֶׁבָּא לִפְנֵי רַבִּי וְאָמַר לוֹ: ׳זָכוּר הָיִיתִי שֶׁהָיוּ בְּנֵי מִגְדָּל גָּדֵר וַעֲדָרִים יוֹרְדִים לַחֲמָתָהּ, עַד חָצֵר הַחִיצוֹנָה הַסְּמוּכָה לַגֶּשֶׁר׳; וְהִתִּיר רַבִּי שֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי מִגְדָּל יוֹרְדִין לַחֲמָתָהּ עַד חָצֵר הַחִיצוֹנָה סְמוּכָה לַגֶּשֶׁר. וְעוֹד הִתִּיר רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי גֵּדֵר יוֹרְדִין לַחֲמָתָה, וְאֵין בְּנֵי חֲמָתָה יוֹרְדִין לַגֵּדֵר.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הַנּוֹתֵן עֵרוּבוֹ בְּסוֹף אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁל תְּחוּם, אִם הָיָה בֵּיתוֹ סָמוּךְ לַחוֹמָה – יִכָּנֵס. וְאִם לָאו – לֹא יִכָּנֵס. נָתְנוּ אַמָּה אַחַת חוּץ לַתְּחוּם, אִם הָיָה בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁלּוֹ – עֵרוּבוֹ עֵרוּב. וְאִם לָאו – אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב.

ב. בְּרֹאשׁוֹנָה הָיוּ בְּנֵי טְבֶרְיָא מְהַלְּכִין אֶת כָּל חֲמָתָה, וְאֵין בְּנֵי חֲמָתָה בָּאִין אֶלָּא עַד מְקוֹם הַכִּפָּה, עַכְשָׁו בְּנֵי טְבֶרְיָא וּבְנֵי חֲמָתָה חָזְרוּ לִהְיוֹת עִיר אַחַת.

ג. אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר קְטַנָּה, וְאַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר גְּדוֹלָה. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁלָּהֶן. וְאִם לֹא הָיוּ בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁלָּהֶן – אֵין לָהֶם אֶלָּא אַלְפַּיִם אַמָּה בִּלְבַד. וְאַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה – אֵין לָהֶם אֶלָּא אַלְפַּיִם אַמָּה בִּלְבַד.

ד. עִיר שֶׁל רַבִּים שֶׁחָרְבָה, וְנִשְׁתַּיְּרוּ בָהּ גְּדוּדְיוֹת גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה טְפָחִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין צוּרוֹת פְּתָחֶיהָ נִכָּרִים – הֲרֵי זוֹ מִתְעַבֶּרֶת לִהְיוֹת כְּעֵין עִיר. עִיר שֶׁל יָחִיד וְנַעֲשֵׂית שֶׁל רַבִּים, וּרְשׁוּת הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹכָהּ, כֵּיצַד מְעָרְבִין אוֹתָהּ? עוֹשִׂין לֶחִי מִכָּאן וְלֶחִי מִכָּאן, אוֹ קוֹרָה מִכָּאן וְקוֹרָה מִכָּאן, וּמְעָרְבִין וְנוֹשְׁאִין וְנוֹתְנִין בָּאֶמְצַע. וְאֵין מְעָרְבִין אוֹתָהּ לַחֲצָאִין, אֶלָּא אוֹ כֻּלָּהּ, אוֹ מָבוֹי מָבוֹי בִּפְנֵי עַצְמָהּ. עִיר שֶׁל רַבִּים, וַהֲרֵי הִיא שֶׁל רַבִּים, וְאֵין לָהּ אֶלָּא פֶּתַח אֶחָד – מְעָרְבִין אֶת כֻּלָּהּ.

ה. סֻכַּת הֶחָג בֶּחָג, רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב בְּעֵרוּב וּבַמְּזוּזָה וּבְמַעֲשֵׂר, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מְעָרְבִין כִּכָּר שָׁלֵם אֲפִלּוּ הוּא כְּאִיסָּר, אֲפִלּוּ לֹא נִטַּל מִמֶּנּוּ אֶלָּא כְּדֵי דְּמוּעַ וְחַלְתּוֹ, יֶתֶר עַל כֵּן – הֲרֵי זֶה אָסוּר.

ו. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חָמֵשׁ חֲצֵרוֹת בְּעִיר אַחַת, אִם הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֻלָּן – הֲרֵי זֶה אוֹסֵר אֶת כֻּלָּן.

הַשָּׁלֵם

וְאִם לָאו – אֵין אוֹסֵר אֶלָּא מְקוֹם דִּירָתוֹ בִּלְבַד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּבֶן נַפְחָא שֶׁהָיוּ לוֹ חָמֵשׁ חֲצֵרוֹת בְּאוּשָׁא, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְאָמְרוּ: אֵינוֹ אוֹסֵר אֶלָּא בֵּית דִּירָה בִּלְבַד.

ז. חָמֵשׁ חֲבוּרוֹת מְקֻצָּת שְׁרוּיִן בַּחֲדָרִים, וּמְקֻצָּת שְׁרוּיִן בָּעֲלִיּוֹת – טְרַקְלִין שֶׁלָּהֶן כֶּחָצֵר לַבָּתִּים. שְׁנַיִם שֶׁשִּׁתְּפִין זֶה לָזֶה, בֵּין בַּיַּיִן בֵּין בַּשֶּׁמֶן – אֵינָן צְרִיכִין לְעָרֵב. הָיוּ שְׁלֹשָׁה – זֶה שִׁתֵּף לָזֶה בַּיַּיִן, וְזֶה שִׁתֵּף לָזֶה בַּשֶּׁמֶן – צְרִיכִין לְעָרֵב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֶחָד יַיִן וְאֶחָד שֶׁמֶן – אֵין צְרִיכִין לְעָרֵב. אֶלְעָזָר בֶּן תַּדַּאי אוֹמֵר: אֲסוּרִין עַד שֶׁיְּעָרְבוּ.

ח. אָב וּבָנוֹ, נָשָׂיו וְכַלּוֹתָיו, עֲבָדָיו וְשִׁפְחוֹתָיו, הָרַב וְתַלְמִידוֹ, בִּזְמַן שֶׁאֵין עִמָּהֶם דִּיּוּרִים – הֲרֵי הֵן כִּיחִידִים, צְרִיכִין לְעָרֵב, מָבוֹי שֶׁלָּהֶן –בֵּין כָּךְ וְכָךְ נִתַּר בַּלֶּחִי וְקוֹרָה.

ט. עַם הָאָרֶץ שֶׁהָיוּ מוֹלִיכִין אֶצְלוֹ עֵרוּב, מוֹלִיךְ לוֹ כֹּהֵן כִּכַּר תְּרוּמָה, וְיוֹשֵׁב וּמְשַׁמְּרוֹ וּמַחְשִׁיךְ עָלָיו וְאוֹכְלוֹ, וּבָא לוֹ. וּבַשְּׁבִיעִית – הֲרֵי זֶה מָתָר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ עַל הַשְּׁבִיעִית.

י. בַּיִת שֶׁמַּנִּיחִין בּוֹ עֵרוּב – אֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ כִּכָּר, מְעָרְבִין בְּבַיִת יָשָׁן מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם, אִם הָיָה שָׁם רַבּוֹ, אוֹ אָדָם גָּדוֹל, אוֹ שֶׁהָיָה מַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ וְרָצָה לְנַהֵג בּוֹ כָּבוֹד – הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. מִצְוָה עַל כָּל אָדָם לְבַטֵּל רְשׁוּת, אִם הָיָה אָדָם גָּדוֹל – הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ.

יא. אַנְשֵׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵרֵב – עָלָיו לְבַטֵּל הָרְשׁוּת. אִם הָיָה שָׁם בֵּית הָאָבֵל אוֹ בֵּית הַמִּשְׁתֶּה, וְרָצוּ לְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ – הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ.

יב. שְׁלֹשָׁה שֶׁהָיוּ שְׁרוּיִן בֶּחָצֵר, וּמֵת אֶחָד מִבְּנֵי הֶחָצֵר, וְהִנִּיחַ אֶת הָרְשׁוּת לְאֶחָד מִן הַשּׁוּק, מִבְּעוֹד יוֹם – אוֹסֵר. מִשֶּׁחָשְׁכָה – אֵינוֹ אוֹסֵר. וְאֶחָד מִן הַשּׁוּק שֶׁמֵּת, וְהִנִּיחַ אֶת רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד מִבְּנֵי חָצֵר, מִבְּעוֹד יוֹם –

תּוֹסֶפְתָּא

אֵינוֹ אוֹסֵר. מִשֶּׁחָשְׁכָה - אֵין אוֹסֵר. הֲרֵי שֶׁשָּׁכַח וְלֹא עֵרֵב, וְחָזַר וְהוֹצִיא, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּמֵזִיד - אוֹסֵר. בְּשׁוֹגֵג - אֵינוֹ אוֹסֵר. מִי שֶׁבִּטֵּל רְשׁוּתוֹ, וְחָזַר וְהוֹצִיא, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר.

יג. אֶחָד שֶׁלֹּא עֵרֵב - נוֹתֵן רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד שֶׁעֵרֵב. וּשְׁנַיִם שֶׁעֵרְבוּ - נוֹתְנִין רְשׁוּתָן לְאֶחָד שֶׁלֹּא עֵרֵב. וּשְׁנַיִם שֶׁלֹּא עֵרְבוּ - נוֹתְנִין רְשׁוּתָן לִשְׁנַיִם שֶׁעֵרְבוּ, אוֹ לְאֶחָד שֶׁלֹּא עֵרֵב. אֲבָל אֵין אֶחָד שֶׁעֵרֵב נוֹתֵן רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד שֶׁלֹּא עֵרֵב, וְאֵין שְׁנַיִם שֶׁעֵרְבוּ נוֹתְנִין רְשׁוּתָן לִשְׁנַיִם שֶׁלֹּא עֵרְבוּ. וְאֵין שְׁנַיִם שֶׁלֹּא עֵרְבוּ נוֹתְנִין רְשׁוּתָן לִשְׁנַיִם שֶׁלֹּא עֵרְבוּ, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם שְׁרוּיִין בֶּחָצֵר, וְשָׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵרֵב - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר.

יד. יִשְׂרָאֵל מוּמָר מְשַׁמֵּר שַׁבַּתּוֹ בַּשּׁוּק - מְבַטֵּל רְשׁוּת, שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּר שַׁבַּתּוֹ בַּשּׁוּק - אֵינוֹ מְבַטֵּל רְשׁוּת. מִפְּנֵי מָה? שֶׁאָמְרוּ: יִשְׂרָאֵל נוֹטֵל רְשׁוּת וְנוֹתֵן רְשׁוּת, וְהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים עַד שֶׁיִּשְׁכּוֹר. כֵּיצַד מְבַטֵּל רְשׁוּת? אוֹמֵר: ׳רְשׁוּתִי נְתוּנָה לְךָ, רְשׁוּתִי מְבֻטֶּלֶת לְךָ׳ - קָנָה וְאֵין צָרִיךְ לְזַכּוֹת.

טו. חֲצֵרוֹ שֶׁל נָכְרִי, הֲרֵי הוּא כְּדִיר שֶׁל בְּהֵמָה - מָתָר לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מֵחָצֵר לַבָּתִּים וּמִן הַבָּתִּים לֶחָצֵר. וְאִם יֵשׁ שָׁם יִשְׂרָאֵל אוֹסֵר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹסֵר עַד שֶׁיִּהוּ שְׁנֵי יִשְׂרָאֵלִים אוֹסְרִין זֶה עַל זֶה, וַהֲלָכָה כְּדִבְרָיו.

טז. הַגּוֹסֵס, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְחִיּוֹת - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר. קָטָן, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין יָכוֹל לֶאֱכוֹל כַּזַּיִת - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר. קַסְדּוֹר הַבָּא לָעִיר, עַד שְׁלוֹשִׁים יוֹם - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר מִיָּד. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁיִּחֲדוּ לוֹ בֵּית דִּירָה. לֹא יִחֲדוּ לוֹ בֵּית דִּירָה, אוֹ שֶׁאֵין עִמָּהֶן דִּיּוּרִין בֶּחָצֵר - אֵין אוֹסֵר. אַכְסְנַאי - אֵין אוֹסֵר לְעוֹלָם.

הַשָּׁלֵם

יז. אַנְשֵׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵרֵב, וְהָיְתָה לוֹ אַכְסַדְרָה עַל פִּתְחוֹ, בִּזְמַן שֶׁמִּגַּפֶּפֶת - מֻתֶּרֶת לוֹ וַאֲסוּרָה לְכָל בְּנֵי חָצֵר. אִם אֵינָהּ מִגַּפֶּפֶת - אֲסוּרָה לוֹ וַאֲסוּרָה לְכָל בְּנֵי הֶחָצֵר. כֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בֶּחָצֵר - מֻתָּרִין לְטַלְטֵל בֶּחָצֵר. אַנְשֵׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ - אָסוּר מִלְּהַכְנִיס וּמִלְּהוֹצִיא מֵחָצֵר לַבָּתִּים וּמִבָּתִּים לֶחָצֵר. וְכֵלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בֶּחָצֵר - מֻתָּרִין לְטַלְטֵל בֶּחָצֵר.

יח. חָמֵשׁ חֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת זוֹ לָזוֹ וּפְתוּחוֹת לַמָּבוֹי, וְשָׁכְחוּ כֻּלָּם וְלֹא עֵרְבוּ - אָסוּר לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מֵחָצֵר לְמָבוֹי וּמִן הַמָּבוֹי לְחָצֵר. וְכֵלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בֶּחָצֵר - מֻתָּר לְטַלְטֵל בֶּחָצֵר, וּבַמָּבוֹי אָסוּר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר, שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל זְמַן שֶׁהֵן שֶׁל רַבִּים, וְשָׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ, גַּג וְחָצֵר וְאַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת וְקַרְפֵּף וּמָבוֹי - כֻּלָּן רְשׁוּת אַחַת הֵן. אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהָיִינוּ לוֹמְדִין תּוֹרָה אֵצֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּתְקִיעִין, הָיִינוּ מַעֲלִין שֶׁמֶן בַּאֲלוּנְטִית מִגַּג לְגַג, וּמִגַּג לֶחָצֵר, וּמֵחָצֵר לְחָצֵר, וּמֵחָצֵר לְקַרְפֵּף, עַד שֶׁהָיִינוּ מַגִּיעִים אֵצֶל הַמַּעְיָן שֶׁהָיִינוּ רוֹחֲצִין בּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה, הָיִינוּ מַעֲלִין סֵפֶר תּוֹרָה מֵחָצֵר לַגַּג, וּמִגַּג לֶחָצֵר, וּמֵחָצֵר לְקַרְפֵּף לְקָרוֹת בּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: אֵין שְׁעַת הַסַּכָּנָה רְאָיָה.

יט. שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, הַחִיצוֹנָה שֶׁל רַבִּים, וְהַפְּנִימִית שֶׁל יָחִיד - הַחִיצוֹנָה - צְרִיכָה עֵרוּב. וְהַפְּנִימִית - אֵין צְרִיכָה עֵרוּב. הַפְּנִימִית שֶׁל רַבִּים וְהַחִיצוֹנָה שֶׁל יָחִיד, הַפְּנִימִית - צְרִיכָה עֵרוּב. וְהַחִיצוֹנָה - אֵינָהּ צְרִיכָה עֵרוּב. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹסֵר אֶת הַחִיצוֹנָה, שֶׁדְּרִיסַת הָרֶגֶל אוֹסַרְתָּהּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין דְּרִיסַת הָרֶגֶל אוֹסַרְתָּהּ. הָיוּ שְׁתֵּיהֶן שֶׁל רַבִּים, וְנָתְנוּ אֶת עֵרוּבָן בָּחִיצוֹנָה, וְשָׁכַח אֶחָד בֵּין מִן הַחִיצוֹנָה בֵּין מִן הַפְּנִימִית וְלֹא עֵרֵב - שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת. נָתְנוּ עֵרוּבָן בַּפְּנִימִית, וְשָׁכַח אֶחָד מִן הַפְּנִימִית וְלֹא עֵרֵב - שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת. מִן הַחִיצוֹנָה וְלֹא עֵרֵב - שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: פְּנִימִית

תּוֹסֶפְתָּא

מֻתֶּרֶת וְחִיצוֹנָה אֲסוּרָה. אֶחָד שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, וְאֶחָד שָׁלֹשׁ דִּיוֹטָאוֹת - זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁדֶּרֶךְ הַפְּנִימִית לָצֵאת עַל הַחִיצוֹנָה וְעַל מִקְצָתָהּ, וְדֶרֶךְ הָעֶלְיוֹנָה לֵירֵד עַל הַתַּחְתּוֹנָה וְעַל מִקְצָתָהּ. חָמֵשׁ חֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת לְבֵית שַׁעַר, וְשָׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ - מֻתָּרִין בַּחֲצֵרוֹת, וַאֲסוּרִין בְּבֵית שַׁעַר. חָמֵשׁ דִּיוֹטָאוֹת פְּתוּחוֹת לָאֶלְקֵט[1], וְשָׁכְחוּ וְלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ - מֻתָּרִין בַּדִּיוֹטָאוֹת וַאֲסוּרִין בָּאֶלְקֵט.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק שִׁשִּׁי

א. שִׁתּוּף מָבוֹי כֵּיצַד? מֵנִיחַ אָדָם חָבִית שֶׁל יַיִן, וְשֶׁל שֶׁמֶן, וְשֶׁל תְּמָרִים, וְשֶׁל גְּרוֹגָרוֹת וְשֶׁל שְׂאָר מִינֵי פֵּרוֹת, בֵּין מִשֶּׁלּוֹ בֵּין מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ, וְאוֹמֵר: ׳הֲרֵי זוֹ לְכָל בְּנֵי מָבוֹי׳; הָיְתָה מִשֶּׁלָּהֶן - אֵין צָרִיךְ לְזַכּוֹת. הָיְתָה מִשֶּׁלּוֹ - מַגְבִּיהָּ מִן הָאָרֶץ וְאוֹמֵר: ׳זְכִיתִי לָכֶם וּלְכָל שֶׁנִּתְוַסְּפוּ עֲלֵיכֶם׳. נִתְוַסְּפוּ עֲלֵיהֶן - מְזַכֶּה וְאֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה וְהֵיינוּ שְׁרוּיִין בֵּית גְּלוּדָּה בְּלוּד, וְהֵיינוּ מְבַשְּׁלִין קְדֵרָה שֶׁל עֲדָשִׁים, וְאֶחָד עוֹמֵד עַל פֶּתַח הַמָּבוֹי וְאוֹמֵר: ׳זָכִיתִי לָכֶם בְּקְדֵרָה שֶׁל עֲדָשִׁים׳, הַיַּיִן - כְּדֵי לִשְׁתּוֹת בּוֹ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. וְהַשֶּׁמֶן - כְּדֵי לֶאֱכוֹל בּוֹ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. הַחֹמֶץ - כְּדֵי לְטַבֵּל בּוֹ. זֵיתִים וּבְצָלִים - כְּדֵי לֶאֱכֹל בָּהֶן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. תִּחְלָתוֹ וְסוֹפוֹ - כַּשָּׁעוּר הַזֶּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: תִּחְלָתוֹ כַּשָּׁעוּר הַזֶּה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין סוֹפוֹ כַּשָּׁעוּר הַזֶּה. כְּלָה הַחֵפֶץ - מוֹדִיעַ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְזַכּוֹת.

ב. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: פַּעַם אַחַת שָׁבַת רַבִּי מֵאִיר בְּעַרְדַּסְקָא וּבָא אָדָם אֶחָד וְאָמַר: ׳רַבִּי! עֵרַבְתִּי בַּבְּצָלִים [לִטְבָעִין]׳, וְהוֹשִׁיבוֹ רַבִּי מֵאִיר בְּאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלּוֹ. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מְעָרְבִין לְחוֹלֶה וְלָאִסְטְנִיס וּלְזָקֵן כְּדֵי מְזוֹנוֹ. וְלָרַעֲבְתָּן - סְעוּדָה בֵּינוֹנִית שֶׁל כָּל אָדָם.

[1] בַּיִת הֶעָשׂוּי לְהִתְקָרֵר בּוֹ בַּקַּיִץ.

הַשָּׁלֵם

ג. אֵין מִשְׁתַּתְּפִין, לֹא בְּאוֹצָר וְלֹא בְּמָבוֹי, אֶלָּא אִם כֵּן יֵחַד לוֹ מָקוֹם. הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ וְעֵרְבוּ שֶׁלֹּא לְדַעַת הַנָּשִׁים - שִׁתּוּפָן שִׁתּוּף. וְנָשִׁים שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ שֶׁלֹּא לְדַעַת בַּעֲלֵיהֶן - אֵין שִׁתּוּפָן שִׁתּוּף, וְאֵין עֵרוּבָן עֵרוּב. וּמְעָרְבִין בַּחֲצֵרוֹת בְּפַת, וְאִם רָצוּ לְעָרֵב בְּיַיִן - אֵין מְעָרְבִין. מִשְׁתַּתְּפִין בַּמָּבוֹי בְּיַיִן, וְאִם רָצוּ לְהִשְׁתַּתֵּף בְּפַת - מִשְׁתַּתְּפִין. מְעָרְבִין בַּחֲצֵרוֹת, וּמִשְׁתַּתְּפִין בַּמָּבוֹי, שֶׁלֹּא לְשַׁכֵּחַ תּוֹרַת עֵרוּב מִן הַתִּינוֹקוֹת, שֶׁיֹּאמְרוּ: ׳אֲבוֹתֵינוּ לֹא עֵרְבוּ׳; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אוֹ מְעָרְבִים אוֹ מִשְׁתַּתְּפִים.

ד. עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת בֶּחָצֵר וְשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת בְּמָבוֹי. שְׁנַיִם שֶׁשִּׁתְּפִין זֶה לָזֶה זֶה בַּיַּיִן וְזֶה בַּשֶּׁמֶן - צָרִיךְ שֶׁיָּבֵא[2] עִמָּהֶן בַּמָּבוֹי. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ אֵין מְעָרְבִין לְאָדָם אֶלָּא מִדַּעְתּוֹ? לְפִי שֶׁאֵין רוֹצֶה שֶׁיִּשְׁתַּתְּפוּ אֲחֵרִים עִמּוֹ בְּחֶלְקוֹ, אֲבָל אִם הָיָה לוֹ תַּבְשִׁיל אוֹ עִסָּה אֵצֶל חֲבֵרוֹ - זָכָה לוֹ תַּבְשִׁילוֹ.

ה. הַמְעָרֵב עַל יְדֵי בְּנֵי עִירוֹ שֶׁיִּלְכוּ עִמּוֹ לְבֵית הָאֵבֶל, אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶן מִבְּעוֹד יוֹם שֶׁיָּבוֹא - מָתָר. מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ - אָסוּר, שֶׁאֵין מְעָרְבִין מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ. עֵרֵב עֲלֵיהֶן בְּקוּפּוֹת שֶׁל תְּמָרִים, וּבְקוּפּוֹת שֶׁל גְּרוֹגָרוֹת, וּבְקוּפּוֹת שֶׁל זֵיתִים, אִם יֵשׁ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד - יָבוֹאוּ. וְאִם לָאו - לֹא יָבוֹאוּ. קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם זֶה אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם - יָבֹאוּ, אַחֲרוֹנִים - לֹא יָבוֹאוּ.

ו. הַמְעָרֵב עַל יְדֵי עַצְמוֹ לְרוּחַ אַחַת לְשַׁבָּתוֹת שֶׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְאָמַר: רָצִיתִי - אַלַּךְ, לֹא רָצִיתִי - לֹא אֵלֵךְ, רָצָה מִבְּעוֹד יוֹם - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. מִשֶּׁחָשְׁכָה, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עֵרוּבוֹ עֵרוּב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין

[2] לְפִי הַגְּרַ״א תֵּבָה זוֹ הִיא תִּקּוּן בְּדַוְקָא, וּבֵאֵר זֹאת יָפֶה בַּחֲזוֹן יְחֶזְקֵאל.

תּוֹסֶפְתָּא

עֵרוּבוֹ עֵרוּב, עַל יְדֵי עַצְמוֹ לִשְׁתֵּי רוּחוֹת לְכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְאָמַר: ׳לִמְקוֹם שֶׁאֲרָצֶה אֵלֵךְ׳, רָצָה מִבְּעוֹד יוֹם - עֵרוּבוֹ עֵרוּב, מִשֶּׁחָשְׁכָה - הֲרֵי זֶה חֲמָר גַּמְל.

ז. לֹא יְעָרֵב אָדָם עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַגְּדוֹלִים, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ, אֲלָא מִדַּעְתָּן. אֲבָל מְעָרֵב הוּא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, וְעַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַקְּטַנִּים, בֵּין לְדַעְתָּן בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעְתָּן, מִפְּנֵי שֶׁיָּדָן כְּיָדוֹ. וְכֻלָּן שֶׁעֵרְבוּ, וְעֵרֵב עֲלֵיהֶם רַבָּן - יוֹצְאִין בְּשֶׁל רַבָּן, חוּץ מִן הָאִשָּׁה שֶׁיְּכוֹלָה לִמְחוֹת עַל יְדֵי בַּעְלָהּ.

ח. עֶבֶד עִבְרִי, וּמִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין - יוֹצְאִין עַל יְדֵי עַצְמָן. עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִין - יוֹצֵא בְּעֵרוּב שֶׁל זֶה בַּדָּרוֹם, וּמְהַלֵּךְ בַּדָּרוֹם. בְּעֵרוּב שְׁנֵיהֶן - מְהַלֵּךְ בַּצָּפוֹן בְּעֵרוּבוֹ שֶׁל זֶה בַּדָּרוֹם, וּבַדָּרוֹם בְּעֵרוּבוֹ שֶׁל זֶה בַּצָּפוֹן, וְאִם מִצְעוּ אֶת הַתְּחוּם - אַל יָזוּז מִמְּקוֹמוֹ. קָטָן שֶׁצָּרִיךְ לְאִמּוֹ - יוֹצֵא בְּעֵרוּב אִמּוֹ, וְשֶׁאֵין צָרִיךְ לְאִמּוֹ - אֵין יוֹצֵא בְּעֵרוּב אִמּוֹ.

ט. כֹּתֶל חָצֵר שֶׁנִּפְרַץ, מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת - מָתָר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כַּפֶּתַח, יָתֵר מִכָּאן - כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה אָסוּר. נִפְרְצוּ בּוֹ פְּרָצוֹת הַרְבֵּה, אִם הָעוֹמֵד מֻרְבֶּה עַל הַפָּרוּץ - מָתָר. וְאִם הַפָּרוּץ מֻרְבֶּה עַל הָעוֹמֵד, כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה, נִפְרְצָה כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה בָּתִּים - בָּטְלָה הַמְּחִיצָה. שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, וּבֵין זוֹ לְזוֹ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ שֵׁישׁ בָּהּ גּוּדּוּד חֲמִשָּׁה וּמְחִצָּה חֲמִשָּׁה - מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּמַעֲטָהּ בָּאֲבָנִים, בַּכְּפִתִּים וּבְסֶלָּם הַצּוּרִי, אוֹ שֶׁהֵבִיא נָסָר רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים וְקָבְעוּ בָהּ - מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּמַעֲטָהּ בָּאֲבָנִים, בַּכְּפִתִּים וּבְסֶלָּם הַצּוּרִי, אוֹ שֶׁהֵבִיא נָסָר שָׁרָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים וְקָבְעוּ בָהּ - מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. פָּחוֹת מִכֵּן - מְעָרְבִין אֶחָד וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים - עוֹשִׂין לָהּ מְחִיצָה גְּבוֹהָה חֲמִשָּׁה טְפָחִים, וּמְבַטְּלָהּ.

הַשָּׁלֵם

י. כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים וְרָחָב אַרְבָּעָה -מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. מְעָטוֹ בָּאֲבָנִים, בַּכְּפִתִּים וּבְסֶלָּם הַצּוּרִי, אוֹ שֶׁהֵבִיא נָסָר רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְקָבְעוּ בָהּ - מְעָרְבִין שְׁנַיִם, וְאִם רָצוּ - מְעָרְבִין אֶחָד. פָּחוֹת מִכֵּן - מְעָרְבִין אֶחָד וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם.

יא. מַתְבֵּן שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים - מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. אֵלּוּ מַאֲכִילִין מִכָּאן וְאֵלּוּ מַאֲכִילִין מִכָּאן, נִתְמַעֵט הַתֶּבֶן מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - מְעָרְבִין אֶחָד וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם, אֶלָּא אִם רָצָה - סוֹתֵם אֶת פִּתְחוֹ וּמְבַטֵּל אֶת רְשׁוּתוֹ, הוּא אָסוּר וַחֲבֵרוֹ מֻתָּר. וְכֵן בְּכֹתֶל שֶׁל תֶּבֶן שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת.

יב. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: סִילוֹנוֹת שֶׁבַּכְּרַכִּין מַחֲזִיקִין סָאתַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן נְקוּבִין - שׁוֹפְכִין לְתוֹכָם מַיִם בַּשַּׁבָּת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיִּפָּקְקוּ. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: בִּיב שֶׁקָּמוּר אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - שׁוֹפְכִין לְתוֹכוֹ מַיִם בַּשַּׁבָּת. עוּקָּה שֶׁבְּחָצֵר מַחֲזֶקֶת סָאתַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְמַלֵּאת מֵעֶרֶב שַׁבָּת - שׁוֹפְכִין לְתוֹכָהּ בַּשַּׁבָּת, אַחַת עוּקָּה וְאַחַת גִּסְטְרָא שֶׁבְּחָצֵר מַחֲזֶקֶת סָאתַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְמַלְּאוּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת - שׁוֹפְכִין לְתוֹכָן בַּשַּׁבָּת.

יג. הַגַּג וּמִרְפֶּסֶת הֶחָצֵר וְהָאַכְסַדְרָא - מִצְטָרְפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת. הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה הֶחָצֵר וְהַגַּג - אֵין מִצְטָרְפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן מֵאָה אַמָּה - לֹא יִשְׁפֹּךְ עַל פִּי הַבִּיב, אֲבָל הוּא שׁוֹפֵךְ לַגַּג, וְהַמַּיִם יוֹרְדִין לַבִּיב. אֵין עוֹשִׂין לָהּ צִנּוֹר, אֲבָל עוֹשִׂין לָהּ מַזְחֶלָה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ: ׳צִנּוֹרוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי מְקַלֵּחַ מַיִם בְּשַׁבָּת׳.

יד. צִנּוֹר הַמְקַלֵּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶחָד מַיִם וְאֶחָד יַיִן - קוֹלֵט, בֵּין בַּיָּד בֵּין בַּכֶּלִי וְשׁוֹתֶה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְצָרֵף פִּיו עִם פִּי הֶחָבִית, אִם רְשׁוּת הַגַּג לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְיִשְׁתֶּה. אֲבָל מְצָרֵף הוּא פִּיו לְצִנּוֹר לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים וְשׁוֹתֶה, לֹא יְצָרֵף אָדָם יָדוֹ

תּוֹסֶפְתָּא

עִם הַכֹּתֶל וְעִם הַמְּזוּזָה, אִם רְשׁוּת הַגַּג לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְשׁוֹתֶה. אֲבָל מְצָרֵף הוּא יָדוֹ לַצִּנּוֹר לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְשׁוֹתֶה. וְאִם יֵשׁ פִּי צִנּוֹר אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים – אָסוּר, שֶׁאֵין מְטַלְטְלִין מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת.

טו. בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאֵין בֵּינוֹ לַכֹּתֶל אַרְבָּעָה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ אָדָם – בְּנֵי חָצֵר מְתָרִין, וּבְנֵי עֲלִיָּה אֲסוּרִין. אִם יֵשׁ בֵּינוֹ לְבֵין הַכֹּתֶל אַרְבָּעָה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ אָדָם – בְּנֵי חָצֵר אֲסוּרִין, וּבְנֵי עֲלִיָּה מְתָרִין. בְּאֵר שֶׁלִּפְנֵי הַחַלּוֹן – מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא הֵימֶנּוּ בְּשַׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּינוֹ וּבֵין הַכֹּתֶל אַרְבָּעָה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ אָדָם. אִם יֵשׁ בְּפִי הַבּוֹר עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים – בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא הֵימֶנּוּ בַּשַּׁבָּת.

טז. בּוֹר שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת – מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא הֵימֶנּוּ בַּשַּׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּינוֹ לַכֹּתֶל אַרְבָּעָה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ אָדָם. אִם יֵשׁ בְּפִי הַבּוֹר אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים – אָסוּר, שֶׁאֵין מְטַלְטְלִין מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת.

יז. אַמַּת הַמַּיִם שֶׁלִּפְנֵי הַחַלּוֹן – מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא הֵימֶנּוּ בְּשַׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּינָהּ לַכֹּתֶל אַרְבָּעָה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ אָדָם. זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּאַמָּה שֶׁל פַּרְטַלְיָה, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְאָמַר: הוֹאִיל וְאֵין בֵּינָהּ לְבֵין הַכֹּתֶל אַרְבָּעָה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ אָדָם – מֻתֶּרֶת. וְאִם יֵשׁ בְּפִיהָ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא הֵימֶנּוּ בְּשַׁבָּת.

יח. אַמַּת הַמַּיִם שֶׁעוֹבֶרֶת בֶּחָצֵר – אֵין מְמַלְּאִין מִמֶּנָּה בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לָהּ מְחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים בַּכְּנִיסָה וּבִיצִיאָה. עָשׂוּ לָהּ בַּכְּנִיסָה וְלֹא בַּיְּצִיאָה, בַּיְּצִיאָה וְלֹא בַּכְּנִיסָה – אֵין מְמַלְּאִין הֵימֶנָּה בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לוֹ מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים בַּכְּנִיסָה וּבַיְּצִיאָה. הָיְתָה רְחָבָה מֵרֹאשָׁהּ אֶחָד וְצָרָה מֵרֹאשָׁהּ אֶחָד – הֲרֵי זֶה מַרְחִיב אֶת מְקוֹם הַצַּר, וְאֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מְחִצָּה אֶלָּא לָרֹחַב בִּלְבַד. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בְּבֵיבִין הַמְקֻשְׁקָשִׁין תַּחַת הַבָּתִּים וְתַחַת הַחֲצֵרוֹת.

יט. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּתֶל שֶׁעַל גַּבָּהּ – נִדּוֹנִין כְּמִחְצָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאַמַּת הַמַּיִם שֶׁהָיְתָה בָּאָה מֵאָבֵל לְצִפּוֹרִי, וְהָיוּ מְמַלְּאִין הֵימֶנָּה בַּשַּׁבָּת עַל פִּי הַזְּקֵנִים. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה עֲמֻקָּה עֲשָׂרָה וּרְחָבָה אַרְבָּעָה.

כ. גְּזוּזְטְרָא שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַמַּיִם – אֵין מְמַלְּאִין הֵימֶנָּה בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לָהּ מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִלְמַטָּה. וְאִם הָיָה לְמַטָּה מִן הַמַּיִם, אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם צָפִין עַל גַּבָּהּ – אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף מִלְמַעְלָה. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַבְיָא אוֹמֵר: גְּזוּזְטְרָא שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, חוֹקֵק בָּהּ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע, וּמְמַלֵּא הֵימֶנָּה בַּשַּׁבָּת.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. שַׁעֲרֵי גִנָּה, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לָהֶן בֵּית שַׁעַר מִבִּפְנִים – פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶן מִבִּפְנִים. מִבַּחוּץ – פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶן מִבַּחוּץ. מִכָּאן וּמִכָּאן – פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶן מִכָּאן וּמִכָּאן. אֵין לָהֶם לֹא לְכָאן וְלֹא לְכָאן – אֲסוּרִים כָּאן וְכָאן. וְכֵן פִּתְחֵי חֲנֻיּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁהַמַּנְעוּל לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה – מֵבִיא אֶת הַמַּפְתֵּחַ מֵעֵרֶב שַׁבָּת וּמַנִּיחוֹ בָּאִסְקוּפָּא, לְמָחָר, פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל וּמַחֲזִירוֹ לָאִסְקֻפָּה. וּבִזְמַן שֶׁהַמַּנְעוּל לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה – מֵבִיא מַפְתֵּחַ מֵעֵרֶב שַׁבָּת וּמַנִּיחוֹ בַּמַּנְעוּל. לְמָחָר – פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל וּמַחֲזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף בִּזְמַן שֶׁהַמַּנְעוּל לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, מֵבִיא מַפְתֵּחַ מֵעֵרֶב שַׁבָּת וּמַנִּיחוֹ בָּאִסְקוּפָּא, לְמָחָר – פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל וּמַחֲזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ, אוֹ בְּחַלּוֹן שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח. אִם יֵשׁ בַּחַלּוֹן אַרְבַּע עַל אַרְבַּע – אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוֹצִיא מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת.

תּוֹסֶפְתָּא

ב. הַחֹרִים וְהַפַּסְקָנִין[3] וּסְפִינָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, גְּבוֹהִין עֲשָׂרָה טְפָחִים – אֵין מְטַלְטְלִין, לֹא מִתּוֹכָן לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְלֹא מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְתוֹכָן, אֲבָל יוֹרֵד לְתוֹכָן וְאוֹכֵל. פָּחוֹת מִכֵּן, בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת מָתָר, חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת – אָסוּר. אֲמַת הַמַּיִם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, עֲמוּקָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְכֵן גּוּמָא – אֵין מְטַלְטְלִין, לֹא מִתּוֹכָהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְלֹא מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְתוֹכָהּ, אֲבָל יוֹרֵד לְתוֹכָהּ וְשׁוֹתֶה. אִם הָיוּ הַמַּיִם מוּעָטִים – מְזַלֵּף לְתוֹךְ יָדוֹ וְשׁוֹתֶה. אִם הָיוּ שְׁנַיִם, זֶה מַעֲמִיד לַחֲבֵרוֹ, וְהַלָּה שׁוֹתֶה. וְזֶה מַעֲמִיד לַחֲבֵרוֹ וְהַלָּה שׁוֹתֶה. פָּחוֹת מִכֵּן, בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת – מָתָר. חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת – אָסוּר.

ג. אֵילָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. אִם אֵין גּוּפוֹ גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים – מְטַלְטְלִין תַּחְתָּיו. הָיָה גָּבוֹהַּ מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתָיו, וְנָמַךְ מֵרוּחַ אַחַת – רוֹאִין אֶת הַנָּמוּךְ כְּאִלּוּ הוּא פָּתַח, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא נָמוּךְ יֶתֶר עַל הַגָּבוֹהַּ.

ד. חֻרְבָּה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, עֲמוּקָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, חַלּוֹן שֶׁעַל גַּבָּהּ שׁוֹפְכִין לְתוֹכָהּ מַיִם בְּשַׁבָּת. הָיוּ שְׁנַיִם – שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין שְׁתֵּי רְשָׁיוֹת מִשְׁתַּמְּשׁוֹת בִּרְשׁוּת אַחַת. הָיְתָה אַחַת וְהִיא שֶׁל רַבִּים – אֲסוּרָה עַד שֶׁיֵּעָרְבוּ.

ה. אַשְׁפָּה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, חַלּוֹן שֶׁעַל גַּבָּהּ – זוֹרְקִין לָהּ בְּשַׁבָּת. הָיוּ שְׁתַּיִם – שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין שְׁנֵי רְשׁוּיוֹת מְשַׁמְּשׁוֹת כְּאַחַת, הָיְתָה אַחַת וְהִיא שֶׁל רַבִּים – אֲסוּרָה עַד שֶׁיֵּעָרְבוּ.

ו. בְּנֵי חָצֵר וּבְנֵי מִרְפֶּסֶת, שֶׁאֵין צְרִיכִים לְעֵרֶב, שֶׁעֵרְבוּ אֵלּוּ לְעַצְמָן וְאֵלּוּ לְעַצְמָן, כָּל שֶׁגְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים – לַמִּרְפֶּסֶת. פָּחוֹת מִכֵּן – לֶחָצֵר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהֵן שֶׁל רַבִּים, וְעֵרְבוּ אֵלּוּ לְעַצְמָן וְאֵלּוּ לְעַצְמָן, אוֹ שֶׁהָיוּ שֶׁל יְחִידִים וְשָׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ. אֲבָל אִם הָיוּ שֶׁל רַבִּים וְשָׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ, גַּג וְחָצֵר וְאַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת – כֻּלָּן רְשׁוּת אַחַת הֵן.

ז. חָצֵר גְּדוֹלָה שֶׁנִּפְרְצָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנִשְׁתַּיְּרוּ בָּהּ גְּדוּדִיּוֹת גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה טְפָחִים, עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת – מָתָר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּפֶתַח. פָּחוֹת מִכֵּן – מָתְרִין לְאוֹתָהּ שַׁבָּת וַאֲסוּרִין לֶעָתִיד לָבֹא; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁאֲסוּרִין לֶעָתִיד לָבֹא אֲסוּרִין לְאוֹתָהּ שַׁבָּת. וּקְטַנָּה שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא כְּעֶשֶׂר, וְנִטְלָה דוֹפְנָהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנִשְׁתַּיֵּר כְּפַס מִכָּאן כְּפַס מִכָּאן – מָתָר. נִטְלָה כֻּלָּהּ – מָתָר לְאוֹתָהּ שַׁבָּת וַאֲסוּרָה לֶעָתִיד לָבֹא; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁאֲסוּרָה לֶעָתִיד לָבוֹא, כָּךְ אֲסוּרָה לְאוֹתָהּ שַׁבָּת.

ח. חַלּוֹן שֶׁמִּקְצָתָהּ בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה וּמִקְצָתָהּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה – מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. הָיְתָה כֻּלָּהּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה וּמַעֲטָהּ בָּאֲבָנִים, אוֹ בְּגִפְתִּים, וּבְסֶלֶם הַמִּצְרִי, אוֹ שֶׁהָיָה נֶסֶר שֶׁרָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים וְקָבְעָה בָּהּ, מְעָרְבִין שְׁנַיִם, וְאִם רָצוּ – מְעָרְבִין אֶחָד. פָּחוֹת מִכֵּן – מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד[4]. הָיְתָה רְחָבָה מֵרֹאשָׁהּ אַחַת וּקְצָרָה מֵרֹאשָׁהּ אַחֵר – הֲרֵי זֶה מַרְחִיב אֶת מָקוֹם הַצַּר. חַלּוֹן שֶׁהִיא אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים – עוֹשֶׂה לָהּ מֻרְבִּיּוֹת[5] וּמְבַטְּלָהּ. כֵּיוֹצֵא בּוֹ, מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲנֻיּוֹת פְּתוּחוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וּפְתוּחוֹת לַחֲצֵרוֹת, אִם אֵין שָׁם אֶלָּא דָּבָר מוּעָט – מֵבִיא וּמְטַלְטֵל מִזֶּה לָזֶה. הָיְתָה חָצֵר וּבָהּ דִּיּוּרִין. עֵרְבוּ – מָתְרִין. לֹא עֵרְבוּ – אֲסוּרִין.

ט. אֶחָד חַלּוֹן שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָּתִּים, וְאֶחָד חַלּוֹן שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, וְאֶחָד חַלּוֹן שֶׁבֵּין שְׁתֵּי

[3] בְּרֵכוֹת הָעֲשׂוּיוֹת לְמַלֹּאוֹת בָּהֶן מַיִם.

הַשָּׁלֵם

[4] בַּסְּפָרִים כָּתוּב לְהַפֶּךְ, וְהִגַּהְתִּי עַל פִּי ׳חֲזוֹן יְחֶזְקֵאל׳, וְעַיֵּן בְּהַגָּהוֹת הַגְּרָ״א זַ״ל.

[5] סוֹתֵם אֶת הַחַלּוֹן עִם עֲנָפִים.

תּוֹסֶפְתָּא

עֲלִיּוֹת, וְאֶחָד חֲלוֹן שֶׁבֵּין שְׁנֵי גַּנּוֹת, וְאֶחָד חֲלוֹן שֶׁבֵּין שְׁנֵי דִּיּוּרִין, וּגְשָׁרִים, וּנְפָשׁוֹת[6], וּרְשׁוּת הָרַבִּים הַמְקֹרֶה - מְטַלְטְלִין תַּחְתֶּיהָן בְּשַׁבָּת; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. יֵתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּתִּים בִּשְׁנֵי צִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים - עוֹשֶׂה לֶחִי מִכָּאן וְלֶחִי מִכָּאן, אוֹ קוֹרָה מִכָּאן וְקוֹרָה מִכָּאן. מְעָרְבִין וְנוֹשְׂא וְנוֹתֵן בָּאֶמְצַע. אָמְרוּ לוֹ: אֵין מְעָרְבִין רְשׁוּת הָרַבִּים בְּכָךְ. מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, בַּמַּעֲשֶׂה בְּגִינוֹסָר, שֶׁזֶּה פָּתַח דֶּלֶת קַרְפִּיפוֹ וְסָתַם רְשׁוּת הָרַבִּים, וְזֶה פָּתַח דֶּלֶת קַרְפִּיפוֹ וְסָתַם רְשׁוּת הָרַבִּים - שֶׁמְּעָרְבִין וְנוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בָּאֶמְצַע, שֶׁכָּל מְחִיצָה הַנַּעֲשֵׂית לְשַׁבָּת, בֵּין אֲנוּסִין בֵּין שׁוֹגְגִין, בֵּין מֻטְעִין בֵּין מְזִידִין - הֲרֵי זֶה מְחִיצָה. הֶחְזִירוּ הַפְּתָחִים לְמְקוֹמָן - חָזְרוּ לְאִסּוּרָן. חָצֵר שֶׁגַּגּוֹתֶיהָ מְבֻצָּרִין[7] - כָּל אֶחָד וְאֶחָד רְשׁוּת לְעַצְמוֹ.

י. כָּל גַּגּוֹת הָעִיר - רְשׁוּת אַחַת הֵן. אָסוּר לְהַעֲלוֹת וּלְהוֹרִיד מִן הַגַּגִּין לֶחָצֵר וּמִן הֶחָצֵר לַגַּגִּין, וְכֵלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בֶּחָצֵר - מֻתָּר לְטַלְטְלָן בַּגַּגִּין, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא גַּג גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה אוֹ נָמוּךְ עֲשָׂרָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל אֶחָד וְאֶחָד רְשׁוּת לְעַצְמוֹ, וְאֵין מְטַלְטְלִין בּוֹ אֶלָּא בְּאַרְבָּעָה. אָמַר לָהֶם רַבִּי מֵאִיר: אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּאַנְשֵׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ, שֶׁאָסוּר לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מֵחָצֵר לַבָּתִּים, וּמִבָּתִּים לֶחָצֵר, וְכֻלָּן שֶׁשָּׁבְתוּ בֶּחָצֵר - מֻתָּרִין לְטַלְטֵל בֶּחָצֵר, מַה נִּשְׁתַּנָּה גַּג מֵחָצֵר? אָמְרוּ לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בֶּחָצֵר, שֶׁאֵין תַּחְתֶּיהָ דִּיּוּרִין! אָמַר לָהֶם: אַף חָצֵר, פְּעָמִים שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ דִּיּוּרִין. אָמְרוּ לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בֶּחָצֵר, שֶׁאֵין כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ, תֹּאמַר בַּגַּגּוֹת, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ? אָמַר לָהֶם: הֲרֵי שֶׁהָיְתָה חֲלוּקָה, אוֹ שֶׁהָיְתָה עֲשׂוּיָה פִּסְפָּס[8], לֹא כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ?[9] אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: עַד כָּאן הָיְתָה תְּשׁוּבָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַגַּג, וְהַמִּרְפֶּסֶת, הֶחָצֵר וְהָאַכְסַדְרָה - כֻּלָּן רְשׁוּת אַחַת הֵן.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, אַחַת פְּתוּחָה לַצָּפוֹן וְאַחַת פְּתוּחָה לַדָּרוֹם, וְגַגּוֹתֵיהֶן שָׁוִין - הַגַּגִּין רְשׁוּת לְעַצְמָן. וְהַחֲצֵרוֹת - כָּל אַחַת וְאַחַת רְשׁוּת לְעַצְמָן. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּמַעֲטָהּ בָּאֲבָנִים, וּבַכְּפָתִים[10] וּבְסֶלַע הַצּוּרִי, אוֹ שֶׁהֵבִיא נֶסֶר שֶׁהוּא רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים וְקָבְעוֹ בָּהּ - מְעָרְבִין שְׁנַיִם. אִם רָצוּ - מְעָרְבִין אַחַת. פְּחוֹת מִכֵּן - מְעָרְבִין שְׁנַיִם, וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד.

ב. שְׁתֵּי גְּזוּזְטְרָאוֹת, זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבֵין זוֹ לְזוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים - מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. פָּחוֹת מִכָּאן - מְעָרְבִין אֶחָד וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם. שָׁלֹשׁ דִּיּוּטָאוֹת, זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, וְזוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ - הָעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל אֶחָד, וְאֶמְצָעִית שֶׁל אַחֵר - לֹא יְשַׁלְשֵׁל מִן הָעֶלְיוֹנָה לַתַּחְתּוֹנָה דֶּרֶךְ הָאֶמְצָעִית, שֶׁאֵין מְשַׁלְשְׁלִין מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת דֶּרֶךְ רְשׁוּת, אֲבָל מְשַׁלְשֵׁל הוּא מִן הָעֶלְיוֹנָה לַתַּחְתּוֹנָה שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ אֶמְצָעִית. מְשַׁלְשֵׁל אָדָם קְדֵרָה שֶׁל בָּשָׂר וְנוֹתְנָהּ עַל גַּבֵּי זִיז שֶׁרָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים. הָיְתָה חֲלוֹן בָּאֶמְצַע, שֶׁהִיא אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים - אָסוּר, שֶׁאֵין מְשַׁלְשְׁלִין מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת דֶּרֶךְ רְשׁוּת.

ג. צְנוֹר הַמְקַלֵּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶחָד יַיִן וְאֶחָד שֶׁמֶן - קוֹלֵט, בֵּין בַּיָּד בֵּין בַּכֶּלִי,

---

[6] צִיּוּנֵי קְבָרִים.

[7] חָצֵר אֲשֶׁר גַּגּוֹת הַבָּתִּים שֶׁבְּתוֹכָהּ הֵם שָׁוִים לְקַרְקַע הֶחָצֵר, הַיְנוּ שֶׁהַבָּתִּים בְּנוּיִים בְּמָקוֹם נָמוּךְ שֶׁבְּחָצֵר.

[8] סִימָנִים עַד הֵיכָן מַגִּיעָה הַדִּירָה שֶׁל כָּל אֶחָד.

[9] הַיְנוּ שֶׁוַּדַּאי כָּל אֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ.

[10] בַּקּוֹרוֹת (כְּפִיסֵי עֵץ).

תּוֹסֶפְתָּא

וּמַכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. הָיָה עוֹמֵד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּפָשַׁט יָדוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהֵיא מְלֵאָה אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין - מַכְנִיסָהּ אֲצָלוֹ. הָיָה עוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּפָשַׁט יָדוֹ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְהֵיא מְלֵאָה אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין - מוֹצִיאָהּ אֲצָלוֹ. גָּמָל שֶׁרֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בִּפְנִים - אוֹבְסִין אוֹתוֹ בִּפְנִים. בַּחוּץ - אוֹבְסִין אוֹתוֹ בַּחוּץ. אוֹתָן כֵּלִים שֶׁפּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם, שֶׁבַּקְרָקָעוֹת - אֲסוּרִין. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: אַף שֶׁבַּקְרָקָעוֹת, פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם.

ד. הַכּוֹחֶה[11] בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְכָל מִי שֶׁנִּתְלַשׁ רָקוֹ בְּפִיו - לֹא יְהַלֵּךְ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, עַד שֶׁיָּרוֹק.

ה. שְׁתֵּי מְטַהֲרוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ - נוֹטֵל אֶת הַפְּקָק מִבִּנְתַיִם וּמַשִּׁיקָן, וּמַחֲזִיר אֶת הַפְּקָק לִמְקוֹמוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: שְׁתֵּי בְּרֵכוֹת, אַחַת שֶׁל חַמִּין וְאַחַת שֶׁל צוֹנֶן - נוֹטֵל אֶת הַפְּקָק מִבִּנְתַיִם, כְּדֵי שֶׁיֵּרְדוּ חַמִּין לְתוֹךְ הַצּוֹנֶן, וְצוֹנֶן לְתוֹךְ הַחַמִּין, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחֲזִיר אֶת הַפְּקָק לִמְקוֹמוֹ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁנּוֹטֵל אֶת הַפְּקָק כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ הַמַּיִם וְיֵלְכוּ לָהֶם, וְאִם בִּשְׁבִיל שֶׁתִּנָּגֵב - אָסוּר. וּפוֹקְקִין אֶת הַבִּיב בְּסוּדָרִין, וּבְכָל דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָצִיפוּ הַמַּיִם אֶת הָאוֹכְלִין וְאֶת הַכֵּלִים. אֵין פּוֹקְקִין אֶת הַבִּיב כְּדֵי שֶׁיֵּרְדוּ הַמַּיִם לַבּוֹר. רַבִּי מְנַחֵם אִישׁ גַּלְיָא אוֹמֵר: צִנּוֹר שֶׁעָלוּ בּוֹ קוֹצִים וְקִישׁוּשִׁיּוֹת[12] - דּוֹרְסָן בָּרֶגֶל בְּצִנְעָא, כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ הַמַּיִם וְיֵלְכוּ לָהֶם.

ו. חֲבִילָה שֶׁל עֲצִים וְסוֹכָה שֶׁל קוֹצִין שֶׁהִתְקִינָם לַפִּרְצָה שֶׁבְּחָצֵר, אִם הָיוּ קְשׁוּרוֹת וּתְלוּיוֹת - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. אִם לָאו - אֵין פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: אַף שֶׁבַּקְרָקָעוֹת, פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם.

[11] מִלְשׁוֹן כִּיחוֹ וְנִיעוֹ.

[12] מִלְשׁוֹן לְקוֹשֵׁשׁ קַשׁ.

הַשָּׁלֵם

מְפַשֵּׁר בְּיָדוֹ בְּצִנְעָא, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִקְרַע. וְשֶׁל בְּהֵמָה - דּוֹרֵס בְּרַגְלָיו. מַחֲצָלוֹת פְּרוּשׁוֹת עַל פִּתְחֵי חֲנֻיּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אִם הָיוּ קְשׁוּרוֹת וּתְלוּיוֹת - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם. וְאִם לָאו - אֵין פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם. עָשָׂה לָהֶם צִיר שֶׁל קָנִים, וְשֶׁל שִׁבֳּלִין וְשֶׁל כָּל דָּבָר - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. דֶּלֶת שֶׁיֵּשׁ לָהּ צִיר - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. נִשְׁבְּרוּ צִירֶיהָ - אֵין פּוֹתְחִין וְאֵין נוֹעֲלִין בָּהּ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּשַּׁבָּת. דֶּלֶת הַנִּגְרֶרֶת, וּמַחְצֶלֶת הַנִּגְרֶרֶת, וְקַנְקַן הַנִּגְרָר, בִּזְמַן שֶׁהֵן קְשׁוּרִין וּתְלוּיִן פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב.

ז. הָיָה יוֹשֵׁב וְקוֹרֵא בְּסֵפֶר עַל הָאַסְקֻפָּה, וְנִתְגַּלְגֵּל הַסֵּפֶר מִיָּדוֹ, וְלִפְנִים וְלַחוּץ - גּוֹלְלוֹ מִכָּאן וּמִכָּאן וּמַנִּיחוֹ עַל הָאַסְקֻפָּה. אֲבָל מַפְתֵּחַ אֵינוֹ כֵן, אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהַמַּפְתֵּחַ לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - נוֹטֵל אֶת הַמַּפְתֵּחַ מִן הָאַסְקֻפָּה, וְנוֹתְנוֹ לַמַּנְעוּל, וּפוֹתֵחַ וְנוֹטֵל כְּלִי מִתּוֹךְ הַבַּיִת, וּמַחֲזִירוֹ לַמַּנְעוּל, וְנוֹעֵל וּמַנִּיחַ הַמַּפְתֵּחַ בַּחַלּוֹן שֶׁעַל גַּב שָׁקוּף. אִם יֵשׁ בְּפִי הַחַלּוֹן אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים - אָסוּר, שֶׁאֵין מְטַלְטְלִין מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת.

ח. מַלְבֵּן שֶׁל סְפַקְלַרְיָא[13] וּתְרִיסִין שֶׁל חֲנֻיּוֹת - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶן. אִם הָיוּ נִשְׁמָטִים - אֲסוּרִים. נֶגֶר נִשְׁמָט[14] - אָסוּר. נִקְמַז[15] - מֻתָּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נִקְמַז, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נִשְׁמָט - אָסוּר.

ט. נֶגֶר נִגְרָר, אִם הָיָה קָשׁוּר וְתָלוּי - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בּוֹ. וְאִם לָאו - אֵין פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין

[13] מַרְאָה [שְׁפִּיגֶ֫על].

[14] שֶׁנִּפְקָק הַחֻבָּל שֶׁהוּא קָשׁוּר בּוֹ, וּכְשֶׁפּוֹתֵחַ אוֹתוֹ הוּא מַנִּיחוֹ בְּקֶרֶן זָוִית.

[15] שֶׁנִּתְחַב בְּחוֹר הָאַסְקֻפָּה וְנִפְתַּח אוֹתוֹ הַחוֹר, וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ לָאָרֶץ וְנוֹקֵב וְנִכְנָס בָּאָרֶץ.

תּוֹסֶפְתָּא

בּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קָשׁוּר אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ תָּלוּי. אֵיזֶהוּ נָגֵר? הַגּוֹרֵר שֶׁנּוֹעֲלִין בַּמִּקְדָּשׁ, אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה, כָּל שֶׁקָּשׁוּר וְתָלוּי וְרֹאשׁ אֶחָד מַגִּיעַ לָאָרֶץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: זֶה - אַף בַּמְּדִינָה מֻתָּר, אֶלָּא אֵיזֶהוּ נָגֵר שֶׁנּוֹעֲלִין בַּמִּקְדָּשׁ אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה? כָּל שֶׁאֵינוֹ לֹא קָשׁוּר וְלֹא תָּלוּי, וְשׁוֹמְטוֹ וּמַנִּיחוֹ בְּזָוִית.

י. הַמּוֹצֵא תְּפִלִּין - מַכְנִיסָן זוּג זוּג. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁנַיִם שְׁנַיִם. אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה, אֶחָד חֲדָשׁוֹת וְאֶחָד יְשָׁנוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר בַּחֲדָשׁוֹת וּמַתִּיר בַּיְשָׁנוֹת. הַמּוֹצֵא סֵפֶר בַּשָּׂדֶה - יוֹשֵׁב וּמְשַׁמְּרוֹ, וּמַחְשִׁיךְ עָלָיו, וְנוֹטְלוֹ וּבָא לוֹ. וּבִשְׁעַת הַסַּכָּנָה - מְכַסָּן וְהוֹלֵךְ לוֹ. אִם הָיוּ גְּשָׁמִים יוֹרְדִין - הוּא מִתְעַטֵּף בִּבְגָדוֹ וּמְכַסֶּה אוֹתוֹ.

יא. מִי שֶׁיָּצָא לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ תְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ - מְכַסֶּה אֶת רֹאשׁוֹ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְבֵיתוֹ, וּמְכַסֶּה אוֹתָן. אִם הָיָה בֵּית הַמִּדְרָשׁ - נוֹטְלָן וּמַנִּיחָן בְּמָקוֹם הַמֻּצְנָע. מַחֲזִירִין צִיר הַתַּחְתּוֹן שֶׁל דֶּלֶת, שְׂדֵה, תֵּבָה וּמִגְדָּל, וְאֵין מַחֲזִירִין צִיר הָעֶלְיוֹן. שֶׁל בּוֹר, שֶׁל יָצִיעַ, וְשֶׁל דּוּת - הֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר. וְאִם הֶחֱזִיר - חַיָּב חַטָּאת.

יב. נִימַת כִּנּוֹר שֶׁנִּפְסְקָה - קוֹשְׁרִין אוֹתָהּ. קֶשְׁרָהּ וְנִפְסְקָה - אֵין קוֹשְׁרִין אוֹתָהּ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: וַהֲלֹא אִם קוֹשְׁרִין אוֹתָהּ אֵין לָהּ קוֹל! אֶלָּא מְשַׁלְשֶׁל שֶׁל מַעְלָה וְעוֹנֵב לְמַטָּה.

יג. כֹּהֵן שֶׁעָלְתָה בּוֹ יַבֶּלֶת בְּמָתְנָיו - חֲבֵרוֹ חוֹתְכָהּ לוֹ בְּשִׁנָּיו, בַּמִּקְדָּשׁ אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה, אִם בַּכְּלִי - כָּאן וְכָאן אָסוּר.

יד. אֵין מְמַלְּאִין בַּעֲדָשָׁה[16] בְּשַׁבָּת, אִם כְּחָס עַל חֻבָּל וְעַל הַמְשַׁיְּרִים[17] - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. אֵין מְמַלְּאִין מִבְּאֵר הַקָּר בְּגַלְגַּל בְּיוֹם-טוֹב, וּכְשֶׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה וְחָנוּ עָלֶיהָ, הִתִּירוּ לָהֶם נְבִיאִים שֶׁבֵּינֵיהֶם, לִהְיוֹת מְמַלְּאִין מִבּוֹר הַקָּר בְּגַלְגַּל בְּיוֹם-טוֹב, וְלֹא כָל בּוֹר וְדוּת הַקָּר הִתִּירוּ, אֶלָּא אוֹתוֹ בּוֹר שֶׁחָנוּ עָלֶיהָ בִּלְבַד.

טו. הִלְכוֹת שַׁבָּת, חֲגִיגוֹת וּמְעִילוֹת - כַּהֲרָרִים תְּלוּיִן בִּשְׂעָרָה. מִקְרָא מֻעָט וַהֲלָכוֹת מְרֻבּוֹת, וְאֵין לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסָּמְכוּ.

טז. מִכָּאן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: צְבָתָא בִּצְבָתָא מִתְעַבֵּד, צְבָתָא קַדְמַיְתָא בְּמָה מִתְעַבֵּד? הָא לָאו בְּרִיָּה הוּא![18]

יז. הַדִּינִין, וְהָעֲבוֹדוֹת, הַטָּהֳרוֹת, וְהַטֻּמְאוֹת, וְהָעֲרָיוֹת, וּמוּסָף עֲלֵיהֶן הָעַרְכִין, וְהַחֲרָמִין, וְהֶקְדֵּשׁוֹת, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מִקְרָא מְרֻבֶּה, וּמִדְרָשׁוֹת וַהֲלָכוֹת מְרֻבּוֹת, וְיֵשׁ לָהֶן עַל מַה שֶּׁיִּסָּמְכוּ. אַבָּא יוֹסֵי בֶּן חָנָן אוֹמֵר: אֵלּוּ שְׁמוֹנָה מִקְצוֹעַ תּוֹרָה - גּוּפֵי הֲלָכוֹת הֵן.

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹדְקִין אֶת הֶחָמֵץ לְאוֹר הַנֵּר. אֵין בּוֹדְקִין, לֹא לְאוֹר הַחַמָּה, וְלֹא לְאוֹר הַלְּבָנָה, וְלֹא לְאוֹר הָאֲבוּקָה, אֶלָּא לְאוֹר הַנֵּר, מִפְּנֵי שֶׁאוֹר הַנֵּר יָפֶה לַבְּדִיקָה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר - זֵכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, יט): "שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם", וְאוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית מד, יח): "וַיְחַפֵּשׂ בַּגָּדוֹל הֵחֵל", וְאוֹמֵר (צְפַנְיָה א, יב): "וְהָיָה בָּעֵת הַהִיא אֲחַפֵּשׂ אֶת יְרוּשָׁלַיִם בַּנֵּרוֹת"; וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי כ, כז): "נֵר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן".

---

[16] מֹאזְנַיִם.

[17] בְּנֻסַּח הַסְּפָרִים כָּתוּב: מְשִׁיחָה, וְהוּא הַחֻבָּל שֶׁהוֹלִים עִמּוֹ מִן הַבּוֹר.

[18] הַצְּבָת שְׁעוֹשִׁים הַנַּפָּחִים, עַל יְדֵי צְבָת אַחֶרֶת הִיא עֲשׂוּיָה, שֶׁאוֹחֶזֶת בִּצְבָת וּמַכָּה בַּקּוּרְנָס עַד שֶׁנַּעֲשֵׂית. וְזֶהוּ מָשָׁל, כְּשֵׁם שֶׁמִּצְבַת אַחַת נַעֲשׂוּ כַּמָּה צְבָתוֹת, כָּךְ מִשְּׁבוּת אַחַת לָמְדוּ לִגְזֹר אַחֵר כָּךְ כַּמָּה שְׁבִיתוֹת.

תּוֹסֶפְתָּא

ב. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שׁוּרוֹת עַל פְּנֵי כָּל הַמַּרְתֵּף, שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה הָרוֹאָה אֶת הַפֶּתַח, וְהָעֶלְיוֹנָה הָרוֹאָה אֶת הַקּוֹרָה, וְשֶׁלְּפָנִים הֵימֶנָּה וְשֶׁלְּמַטָּה הֵימֶנָּה - אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שׁוּרוֹת הַחִיצוֹנוֹת שֶׁהֵן הָעֶלְיוֹנוֹת, הָעֶלְיוֹנָה הָרוֹאָה אֶת הַפֶּתַח וְאֶת הַקּוֹרוֹת, וְאֶת שְׁנֵיּוֹת שֶׁלְּמַטָּה הֵימֶנָּה, אֲבָל שֶׁלְּפָנִים הֵימֶנָּה - אֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק.

ג. חוֹרֵי הַבַּיִת, הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְגַג הַיָּצִיעַ, וְהַדּוּת, וְגַג הַבַּיִת, וְגַג הַמִּגְדָּל, וְרֶפֶת בָּקָר, וּמַתְבֵּן, וְלוּלִין, וְאוֹצְרוֹת יַיִן, וְאוֹצְרוֹת שֶׁל שֶׁמֶן - אֵין צְרִיכִין בְּדִיקָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִטָּה שֶׁהִיא חוֹצֶצֶת וְחוֹלֶקֶת אֶת כָּל הַבַּיִת, וְעֵצִים וַאֲבָנִים מֻנָּחִים תַּחְתֶּיהָ - בּוֹדֵק אֶת צַד הַחִיצוֹן, וְאֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק אֶת צַד הַפְּנִימִי.

ד. הַיּוֹצְאִין בּוֹ בְּשַׁיָּרָא, וְהַמְפָרֵשׂ בִּסְפִינָה, לְפָנֵי שְׁלשִׁים יוֹם - אֵין צָרִיךְ לִבְדּוֹק. בְּתוֹךְ שְׁלשִׁים יוֹם - בּוֹדֵק וּמַשְׁכִּים, וְהוֹלֵךְ לְדַרְכּוֹ.

ה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: שְׁתֵּי חַלּוֹת שֶׁל תּוֹדָה פְּסוּלוֹת, מֻנָּחוֹת עַל גַּב הָאִצְטַבָּא, כָּל זְמַן שֶׁמֻּנָּחוֹת - כָּל הָעָם אוֹכְלִין חֻלִּין. נִטְלָה אַחַת מֵהֶן - כָּל הָעָם אוֹכְלִין תְּרוּמָה. נִטְלוּ שְׁתֵּיהֶן - שׁוֹרְפִין אֵלּוּ וְאֵלּוּ. אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת - מְבַעֲרִין אֶת הַכֹּל מִלְּפְנֵי הַשַּׁבָּת, וְשׁוֹרְפִין תְּרוּמוֹת טְמֵאוֹת, תְּלוּיוֹת וּטְהוֹרוֹת כְּאַחַת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: טְהוֹרוֹת בִּפְנֵי עַצְמָן וּתְלוּיוֹת בִּפְנֵי עַצְמָן, וּטְמֵאוֹת בִּפְנֵי עַצְמָן. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֶלְיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל הַטְּהוֹרָה וְעַל הַטְּמֵאָה - שֶׁאֵין שׂוֹרְפִין, עַל הַתְּלוּיָה וְעַל הַטְּהוֹרָה - שֶׁשּׂוֹרְפִין, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הַתְּלוּיָה וְעַל הַטְּמֵאָה, שֶׁרַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: תִּשָּׂרֵף זוֹ בְּעַצְמָהּ וְזוֹ בְּעַצְמָהּ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵין הַנִּדּוֹן זֶה דּוֹמֶה לִרְאָיָה! כְּשֶׁהֶעִידוּ רַבּוֹתֵינוּ, עַל מַה הֵעִידוּ? אִם עַל הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּוַדַּאי הַטְּמֵאָה שֶׁשּׂוֹרְפִין אוֹתָהּ עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה, זֶה טָמֵא וְזֶה טָמֵא! אֶלָּא שֶׁזֶּה טָמֵא טְמֵאָה חֲמוּרָה וְזֶה טָמֵא טְמֵאָה קַלָּה, אִם עַל הַשֶּׁמֶן שֶׁנִּפְסַל בְּטִבּוּל יוֹם שֶׁמַּדְלִיקִין אוֹתוֹ בְּנֵר שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת מֵת - זֶה פָּסוּל וְזֶה טָמֵא, אַף אָנוּ מוֹדִים בִּתְרוּמָה שֶׁנִּטְמָא בְּוַלַד הַטֻּמְאָה, שׂוֹרְפִין אוֹתָן עִם תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת בְּאַב הַטֻּמְאָה, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין לָהּ טֻמְאָה עַל טֻמְאָתָהּ. אֲבָל הֵיאַךְ נִשְׂרָף הַתְּלוּיָה עִם הַטְּמֵאָה, נִמְצָא זֶה מְטַמֵּאתָהּ שֶׁמָּא יָבֹא אֵלָיָהוּ וִיטַהֲרֶנָּה? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין שׂוֹרְפִין בָּשָׂר טָהוֹר עִם בָּשָׂר טָמֵא, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין.

ו. בְּרֹאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: אֵין מוֹכְרִים חָמֵץ לְנָכְרִי, וְאֵין נוֹתְנִין לוֹ בְּמַתָּנָה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ שְׁעַת בִּעוּר, עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָה וְלִמֵּד - שֶׁמּוֹכְרִין וְנוֹתְנִין בְּמַתָּנָה אַף בְּשְׁעַת הַבִּעוּר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵלּוּ דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, וְאֵלּוּ דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל, הִכְרִיעַ רַבִּי עֲקִיבָה לְסַיֵּעַ דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כּוּתָּח הַבַּבְלִי וְכָל מִינֵי כּוּתָּח - אָסוּר לְמָכֹר שְׁלוֹשִׁים יוֹם קֹדֶם הַפֶּסַח.

ז. הָאוֹכֵל חָמֵץ אַחַר חֲצוֹת, וְחָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח - הֲרֵי זֶה בִּלֹּא תַעֲשֶׂה וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. תּוֹךְ זְמַנּוֹ - עוֹבֵר עָלָיו בְּלָאו וְכָרֵת. דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה; רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת - אֵין בּוֹ לֹא תַעֲשֶׂה. חָמֵץ לִפְנֵי זְמַנּוֹ וּלְאַחַר זְמַנּוֹ - אֵין עוֹבְרִים עָלָיו בְּלֹא כְלוּם. תּוֹךְ זְמַנּוֹ - עוֹבֵר עָלָיו בְּכָרֵת וּבְלָאו, וְעַל לֹא הוֹדַע אָשָׁם תָּלוּי. וּמִשְׁעָה שֶׁאָסוּר בָּאֲכִילָה - אָסוּר בַּהֲנָאָה. הָאוֹכֵל כַּזַּיִת חָמֵץ בַּפֶּסַח - חַיָּב עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת וְעַל שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת וְעַל לֹא הוֹדַע אָשָׁם תָּלוּי.

ח. הָאוֹכֵל תְּרוּמַת חָמֵץ בְּפֶסַח - פָּטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִין וּמִדְּמֵי עֵצִים לַכֹּהֵן; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְחַיֵּב. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: נַמְתִּי לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָה, מִפְּנֵי מָה הָאוֹכֵל תְּרוּמַת חָמֵץ בְּפֶסַח אֵין מְשַׁלֵּם דְּמֵי עֵצִים לַכֹּהֵן? וּמַה נִּשְׁתַּנִּית זוֹ מִשְּׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁבִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה מְשַׁלֵּם

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

דְּמֵי עֵצִים לַכֹּהֵן? ! אָמַר לוֹ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בִּתְרוּמָה טְמֵאָה בִּשְׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ הֶתֵּר אֲכִילָה - יֵשׁ לוֹ בָּהּ הֶתֵּר הַסָּקָה, תֹּאמַר בְּזֶה שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ, לֹא הֶתֵּר אֲכִילָה וְלֹא הֶתֵּר הַסָּקָה? ! הָא לְמַה זֶּה דּוֹמֶה? לִתְרוּמַת תּוֹתִים וַעֲנָבִים שֶׁנִּטְמְאוּ, שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ הֶתֵּר אֲכִילָה וְלֹא הֶתֵּר הַסָּקָה, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמַפְרִישׁ תְּרוּמָה וְהֶחְמִיצָה, אֲבָל בְּמַפְרִישׁ תְּרוּמַת חָמֵץ בְּפֶסַח זֶה, אֵינָהּ קְדוֹשָׁה.

ט. הָאוֹכֵל קֹדֶשׁ חָמֵץ בְּפֶסַח - אֵינָהּ כִּתְרוּמָה. הָאוֹכֵל קֹדֶשׁ חָמֵץ בְּפֶסַח, בְּשׁוֹגֵג - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי. בְּמֵזִיד -פָּטוּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמַפְרִישׁ קֹדֶשׁ וְהֶחְמִיצוֹ, אֲבָל בְּמַפְרִישׁ קֹדֶשׁ חָמֵץ בְּפֶסַח זֶה, אֵינָהּ קְדוֹשָׁה.

י. אֶחָד הָאוֹכֵל, אֶחָד הַמְמַחֶה, וְהַשּׁוֹתֶה, אָכַל וְחָזַר וְאָכַל, וְחָזַר וְאָכַל, אִם יֵשׁ מֵאֲכִילָה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף אֲכִילָה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס -מִצְטָרְפִין. וְאִם לָאו - אֵין מִצְטָרְפִין. שָׁתָה, וְחָזַר וְשָׁתָה, וְחָזַר וְשָׁתָה, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת שְׁתִיָּה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף שְׁתִיָּה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס - מִצְטָרְפִין. וְאִם לָאו - אֵין מִצְטָרְפִין. כְּשֵׁם שֶׁאֲכִילָה בִּכְזַיִת - כָּךְ שְׁתִיָּה בִּכְזַיִת. וּשְׁתִיָּה וַאֲכִילָה אֵין מִצְטָרְפִין. אָכַל כַּזַּיִת, אֲפִלּוּ מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִים - הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין, אָכַל כַּחֲצִי זַיִת, וְנוֹדַע לוֹ, וְחָזַר וְאָכַל כַּחֲצִי זַיִת אַחֵר, אֲפִלּוּ מִמִּין אֶחָד - אֵין מִצְטָרְפִין.

יא. חָמֵץ שֶׁל נָכְרִים - מֻתָּר אַחַר הַפֶּסַח מִיָּד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמְרִים: אַף שֶׁל הֶקְדֵּשׁ מֻתָּר אַחַר הַפֶּסַח מִיָּד.

הַשָּׁלֵם

נחמיה פרק ד

א וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע סַנְבַלַּט וְטוֹבִיָּה וְהָעַרְבִים
וְהָעַמֹּנִים וְהָאַשְׁדּוֹדִים כִּי־עָלְתָה אֲרוּכָה לְחוֹמוֹת
יְרוּשָׁלַם כִּי־הֵחֵלּוּ הַפְּרָצִים לְהִסָּתֵם וַיִּחַר לָהֶם
מְאֹד: **ב** וַיִּקְשְׁרוּ כֻלָּם יַחְדָּו לָבוֹא לְהִלָּחֶם
בִּירוּשָׁלִַם וְלַעֲשׂוֹת לִוֹ תּוֹעָה: **ג** וַנִּתְפַּלֵּל אֶל־
אֱלֹהֵינוּ וַנַּעֲמִיד מִשְׁמָר עֲלֵיהֶם יוֹמָם וָלָיְלָה
מִפְּנֵיהֶם: **ד** וַיֹּאמֶר יְהוּדָה כָּשַׁל כֹּחַ הַסַּבָּל וְהֶעָפָר
הַרְבֵּה וַאֲנַחְנוּ לְא נוּכַל לִבְנוֹת
בַּחוֹמָה: **ה** וַיֹּאמְרוּ צָרֵינוּ לְא יֵדְעוּ וְלְא יִרְאוּ עַד
אֲשֶׁר־נָבוֹא אֶל־תּוֹכָם וַהֲרַגְנוּם וְהִשְׁבַּתְנוּ אֶת־
הַמְּלָאכָה: **ו** וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּאוּ הַיְהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים
אֶצְלָם וַיֹּאמְרוּ לָנוּ עֶשֶׂר פְּעָמִים מִכֹּל־הַמְּקֹמוֹת
אֲשֶׁר־תָּשׁוּבוּ עָלֵינוּ: **ז** וָאַעֲמִיד מֵתַּחְתִּיוֹת לַמָּקוֹם
מֵאֲחֲרֵי לַחוֹמָה בצחחיים בַּצְּחִחִים וָאַעֲמֵיד אֶת־
הָעָם לְמִשְׁפְּחוֹת עִם־חַרְבֹתֵיהֶם רָמְחֵיהֶם
וְקַשְׁתֹתֵיהֶם: **ח** וָאֵרֶא וָאָקוּם וָאֹמַר אֶל־הַחֹרִים
וְאֶל־הַסְּגָנִים וְאֶל־יֶתֶר הָעָם אַל־תִּירְאוּ מִפְּנֵיהֶם
אֶת־אֲדֹנָי הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא זִכְרוּ וְהִלָּחֲמוּ עַל־
אֲחֵיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם נְשֵׁיכֶם וּבָתֵּיכֶם: {פ}
ט וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אוֹיְבֵינוּ כִּי־נוֹדַע לָנוּ וַיָּפֶר
הָאֱלֹהִים אֶת־עֲצָתָם ונשוב וַנָּשָׁב כֻּלָּנוּ אֶל־
הַחוֹמָה אִישׁ אֶל־מְלַאכְתּוֹ: **י** וַיְהִי | מִן־הַיּוֹם
הַהוּא חֲצִי נְעָרַי עֹשִׂים בַּמְּלָאכָה וְחֶצְיָם מַחֲזִיקִים
וְהָרְמָחִים הַמָּגִנִּים וְהַקְּשָׁתוֹת וְהַשִּׁרְיָנִים וְהַשָּׂרִים
אַחֲרֵי כָּל־בֵּית יְהוּדָה: **יא** הַבּוֹנִים בַּחוֹמָה
וְהַנּוֹשְׂאִים בַּסֶּבֶל עִמְּשִׂים בְּאַחַת יָדוֹ עֹשֶׂה
בַּמְּלָאכָה וְאַחַת מַחֲזֶקֶת הַשָּׁלַח: **יב** וְהַבּוֹנִים
אִישׁ חַרְבּוֹ אֲסוּרִים עַל־מָתְנָיו וּבוֹנִים וְהַתּוֹקֵעַ
בַּשּׁוֹפָר אֶצְלִי: **יג** וָאֹמַר אֶל־הַחֹרִים וְאֶל־הַסְּגָנִים
וְאֶל־יֶתֶר הָעָם הַמְּלָאכָה הַרְבֵּה וּרְחָבָה וַאֲנַחְנוּ
נִפְרָדִים עַל־הַחוֹמָה רְחוֹקִים אִישׁ
מֵאָחִיו: **יד** בִּמְקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל
הַשּׁוֹפָר שָׁמָּה תִּקָּבְצוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ יִלָּחֶם
לָנוּ: **טו** וַאֲנַחְנוּ עֹשִׂים בַּמְּלָאכָה וְחֶצְיָם מַחֲזִיקִים
בָּרְמָחִים מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר עַד צֵאת
הַכּוֹכָבִים: **טז** גַּם בָּעֵת הַהִיא אָמַרְתִּי לָעָם אִישׁ
וְנַעֲרוֹ יָלִינוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלִַם וְהָיוּ־לָנוּ הַלַּיְלָה מִשְׁמָר
וְהַיּוֹם מְלָאכָה: **יז** וְאֵין אֲנִי וְאַחַי וּנְעָרַי וְאַנְשֵׁי
הַמִּשְׁמָר אֲשֶׁר אַחֲרַי אֵין־אֲנַחְנוּ פֹּשְׁטִים בְּגָדֵינוּ
אִישׁ שִׁלְחוֹ הַמָּיִם: {ס}

נחמיה פרק ה

א וַתְּהִי צַעֲקַת הָעָם וּנְשֵׁיהֶם גְּדוֹלָה אֶל־אַחֵיהֶם
הַיְהוּדִים: **ב** וְיֵשׁ אֲשֶׁר אֹמְרִים בָּנֵינוּ וּבְנֹתֵינוּ
אֲנַחְנוּ רַבִּים וְנִקְחָה דָגָן וְנֹאכְלָה וְנִחְיֶה: **ג** וְיֵשׁ
אֲשֶׁר אֹמְרִים שְׂדֹתֵינוּ וּכְרָמֵינוּ וּבָתֵּינוּ אֲנַחְנוּ
עֹרְבִים וְנִקְחָה דָגָן בָּרָעָב: **ד** וְיֵשׁ אֲשֶׁר אֹמְרִים
לָוִינוּ כֶּסֶף לְמִדַּת הַמֶּלֶךְ שְׂדֹתֵינוּ
וּכְרָמֵינוּ: **ה** וְעַתָּה כִּבְשַׂר אַחֵינוּ בְּשָׂרֵנוּ כִּבְנֵיהֶם
בָּנֵינוּ וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ כֹּבְשִׁים אֶת־בָּנֵינוּ וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ
לַעֲבָדִים וְיֵשׁ מִבְּנֹתֵינוּ נִכְבָּשׁוֹת וְאֵין לְאֵל יָדֵנוּ
וּשְׂדֹתֵינוּ וּכְרָמֵינוּ לַאֲחֵרִים: **ו** וַיִּחַר לִי מְאֹד
כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי אֶת־זַעֲקָתָם וְאֶת הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה: **ז** וַיִּמְלֹךְ לִבִּי עָלַי וָאָרִיבָה אֶת־הַחֹרִים
וְאֶת־הַסְּגָנִים וָאֹמְרָה לָהֶם מַשָּׂא אִישׁ־בְּאָחִיו
אַתֶּם נשאים נֹשִׂים וָאֶתֵּן עֲלֵיהֶם קְהִלָּה
גְּדוֹלָה: **ח** וָאֹמְרָה לָהֶם אֲנַחְנוּ קָנִינוּ אֶת־אַחֵינוּ
הַיְהוּדִים הַנִּמְכָּרִים לַגּוֹיִם כְּדֵי בָּנוּ וְגַם־אַתֶּם

תִּמְכְּרוּ אֶת־אַחֵיכֶם וְנִמְכְּרוּ־לָנוּ וַיֶּחֱרְשׁוּ וְלֹא
מָצְאוּ דָּבָר: {ס} **ט** ויאמר וָאֹמַר לֹא־טוֹב הַדָּבָר
אֲשֶׁר־אַתֶּם עֹשִׂים הֲלוֹא בְּיִרְאַת אֱלֹהֵינוּ תֵּלֵכוּ
מֵחֶרְפַּת הַגּוֹיִם אוֹיְבֵינוּ: **י** וְגַם־אֲנִי אַחַי וּנְעָרַי
נֹשִׁים בָּהֶם כֶּסֶף וְדָגָן נַעַזְבָה־נָּא אֶת־הַמַּשָּׂא
הַזֶּה: **יא** הָשִׁיבוּ נָא לָהֶם כְּהַיּוֹם שְׂדֹתֵיהֶם
כַּרְמֵיהֶם זֵיתֵיהֶם וּבָתֵּיהֶם וּמְאַת הַכֶּסֶף וְהַדָּגָן
הַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר אֲשֶׁר אַתֶּם נֹשִׁים
בָּהֶם: **יב** וַיֹּאמְרוּ נָשִׁיב וּמֵהֶם לֹא נְבַקֵּשׁ כֵּן נַעֲשֶׂה
כַּאֲשֶׁר אַתָּה אוֹמֵר וָאֶקְרָא אֶת־הַכֹּהֲנִים
וָאַשְׁבִּיעֵם לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה: **יג** גַּם־חָצְנִי
נָעַרְתִּי וָאֹמְרָה כָּכָה יְנַעֵר הָאֱלֹהִים אֶת־כָּל־
הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יָקִים אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה מִבֵּיתוֹ
וּמִיגִיעוֹ וְכָכָה יְהִיֶה נָעוֹר וָרֵק וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַקָּהָל
אָמֵן וַיְהַלְלוּ אֶת־יְהוָה וַיַּעַשׂ הָעָם כַּדָּבָר
הַזֶּה: **יד** גַּם מִיּוֹם | אֲשֶׁר־צִוָּה אוֹתִי לִהְיוֹת פֶּחָה
בְּאֶרֶץ יְהוּדָה מִשְּׁנַת עֶשְׂרִים וְעַד שְׁנַת שְׁלֹשִׁים
וּשְׁתַּיִם לְאַרְתַּחְשַׁסְתְּא הַמֶּלֶךְ שְׁנֵים שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה אֲנִי וְאַחַי לֶחֶם הַפֶּחָה לֹא
אָכָלְתִּי: **טו** וְהַפַּחוֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר־לְפָנַי
הִכְבִּידוּ עַל־הָעָם וַיִּקְחוּ מֵהֶם בְּלֶחֶם וָיָיִן אַחַר
כֶּסֶף־שְׁקָלִים אַרְבָּעִים גַּם נַעֲרֵיהֶם שָׁלְטוּ עַל־
הָעָם וַאֲנִי לֹא־עָשִׂיתִי כֵּן מִפְּנֵי יִרְאַת
אֱלֹהִים: **טז** וְגַם בִּמְלֶאכֶת הַחוֹמָה הַזֹּאת
חֻזַּקְתִּי וְשָׂדֶה לֹא קָנִינוּ וְכָל־נְעָרַי קְבוּצִים שָׁם
עַל־הַמְּלָאכָה: **יז** וְהַיְהוּדִים וְהַסְּגָנִים מֵאָה
וַחֲמִשִּׁים אִישׁ וְהַבָּאִים אֵלֵינוּ מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־
סְבִיבֹתֵינוּ עַל־שֻׁלְחָנִי: **יח** וַאֲשֶׁר הָיָה נַעֲשָׂה לְיוֹם
אֶחָד שׁוֹר אֶחָד צֹאן שֵׁשׁ־בְּרֻרוֹת וְצִפֳּרִים נֶעֱשׂוּ־
לִי וּבְיַן עֲשֶׂרֶת יָמִים בְּכָל־יַיִן לְהַרְבֵּה וְעִם־זֹאת
לֶחֶם הַפֶּחָה לֹא בִקַּשְׁתִּי כִּי־כָבְדָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת עַל־
הָעָם הַזֶּה: **יט** זָכְרָה־לִּי אֱלֹהַי לְטוֹבָה כֹּל אֲשֶׁר־
עָשִׂיתִי עַל־הָעָם הַזֶּה: {פ}

נחמיה פרק ו

א וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע לְסַנְבַלַּט וְטוֹבִיָּה וּלְגֶשֶׁם
הָעַרְבִי וּלְיֶתֶר אֹיְבֵינוּ כִּי בָנִיתִי אֶת־הַחוֹמָה וְלֹא־
נוֹתַר בָּהּ פָּרֶץ גַּם עַד־הָעֵת הַהִיא דְּלָתוֹת לֹא־
הֶעֱמַדְתִּי בַּשְּׁעָרִים: **ב** וַיִּשְׁלַח סַנְבַלַּט וְגֶשֶׁם אֵלַי
לֵאמֹר לְכָה וְנִוָּעֲדָה יַחְדָּו בַּכְּפִירִים בְּבִקְעַת אוֹנוֹ
וְהֵמָּה חֹשְׁבִים לַעֲשׂוֹת לִי רָעָה: **ג** וָאֶשְׁלְחָה
עֲלֵיהֶם מַלְאָכִים לֵאמֹר מְלָאכָה גְדוֹלָה אֲנִי עֹשֶׂה
וְלֹא אוּכַל לָרֶדֶת לָמָּה תִשְׁבֹּת הַמְּלָאכָה כַּאֲשֶׁר
אַרְפֶּהָ וְיָרַדְתִּי אֲלֵיכֶם: **ד** וַיִּשְׁלְחוּ אֵלַי כַּדָּבָר הַזֶּה
אַרְבַּע פְּעָמִים וָאָשִׁיב אוֹתָם כַּדָּבָר הַזֶּה:
{ס} **ה** וַיִּשְׁלַח אֵלַי סַנְבַלַּט כַּדָּבָר הַזֶּה פַּעַם
חֲמִישִׁית אֶת־נַעֲרוֹ וְאִגֶּרֶת פְּתוּחָה בְּיָדוֹ: **ו** כָּתוּב
בָּהּ בַּגּוֹיִם נִשְׁמָע וְגַשְׁמוּ אֹמֵר אַתָּה וְהַיְהוּדִים
חֹשְׁבִים לִמְרֹוד עַל־כֵּן אַתָּה בוֹנֶה הַחוֹמָה וְאַתָּה
הֹוֶה לָהֶם לְמֶלֶךְ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: **ז** וְגַם־נְבִיאִים
הֵעֱמַדְתָּ לִקְרֹא עָלֶיךָ בִּירוּשָׁלַם לֵאמֹר מֶלֶךְ
בִּיהוּדָה וְעַתָּה יִשָּׁמַע לַמֶּלֶךְ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְעַתָּה לְכָה וְנִוָּעֲצָה יַחְדָּו: {ס} **ח** וָאֶשְׁלְחָה אֵלָיו
לֵאמֹר לֹא נִהְיָה כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה אוֹמֵר
כִּי מִלִּבְּךָ אַתָּה בוֹדֵאם: **ט** כִּי כֻלָּם מְיָרְאִים
אוֹתָנוּ לֵאמֹר יִרְפּוּ יְדֵיהֶם מִן־הַמְּלָאכָה וְלֹא
תֵעָשֶׂה וְעַתָּה חַזֵּק אֶת־יָדָי: **י** וַאֲנִי־בָאתִי בֵּית
שְׁמַעְיָה בֶן־דְּלָיָה בֶּן־מְהֵיטַבְאֵל וְהוּא עָצוּר
וַיֹּאמֶר נִוָּעֵד אֶל־בֵּית הָאֱלֹהִים אֶל־תּוֹךְ הַהֵיכָל

וְנִסְגְּרָה דַּלְתַּוֹת הַהֵיכָל כִּי בָּאִים לְהָרְגֵּךְ וְלַיְלָה
בָּאִים לְהָרְגֵּךְ: **יא** וָאֹמְרָה הַאִישׁ כָּמוֹנִי יִבְרָח וּמִי
כָמוֹנִי אֲשֶׁר־יָבֹא אֶל־הַהֵיכָל וָחָי לֹא
אָבוֹא: **יב** וָאַבִּינָה וְהִנֵּה לֹא־אֱלֹהִים שְׁלָחוֹ כִּי
הַנִּבוּאָה דִּבֶּר עָלַי וְטוֹבִיָּה וְסַנְבַלַּט
שְׂכָרוֹ: **יג** לְמַעַן שָׂכוּר הוּא לְמַעַן־אִירָא וְאֶעֱשֶׂה־
כֵּן וְחָטָאתִי וְהָיָה לָהֶם לְשֵׁם רָע לְמַעַן יְחָרְפוּנִי:
{פ}
יד זָכְרָה אֱלֹהַי לְטוֹבִיָּה וּלְסַנְבַלַּט כְּמַעֲשָׂיו אֵלֶּה
וְגַם לְנוֹעַדְיָה הַנְּבִיאָה וְלִיֶּתֶר הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ
מְיָרְאִים אוֹתִי: **טו** וַתִּשְׁלַם הַחוֹמָה בְּעָשְׂרִים
וַחֲמִשָּׁה לֶאֱלוּל לַחֲמִשִּׁים וּשְׁנַיִם יוֹם: {פ}
טז וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ כָּל־אוֹיְבֵינוּ וַיִּרְאוּ כָּל־
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵינוּ וַיִּפְּלוּ מְאֹד בְּעֵינֵיהֶם וַיֵּדְעוּ
כִּי מֵאֵת אֱלֹהֵינוּ נֶעֶשְׂתָה הַמְּלָאכָה
הַזֹּאת: **יז** גַּם | בַּיָּמִים הָהֵם מַרְבִּים חֹרֵי יְהוּדָה
אִגְּרוֹתֵיהֶם הוֹלְכוֹת עַל־טוֹבִיָּה וַאֲשֶׁר לְטוֹבִיָּה
בָּאוֹת אֲלֵיהֶם: **יח** כִּי־רַבִּים בִּיהוּדָה בַּעֲלֵי
שְׁבוּעָה לוֹ כִּי־חָתָן הוּא לִשְׁכַנְיָה בֶן־אָרַח וִיהוֹחָנָן
בְּנוֹ לָקַח אֶת־בַּת־מְשֻׁלָּם בֶּן בֶּרֶכְיָה: **יט** גַּם
טוֹבוֹתָיו הָיוּ אֹמְרִים לְפָנַי וּדְבָרַי הָיוּ מוֹצִיאִים לוֹ
אִגְּרוֹת שָׁלַח טוֹבִיָּה לְיָרְאֵנִי:

נחמיה פרק ז

א וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִבְנְתָה הַחוֹמָה וָאַעֲמֵיד הַדְּלָתוֹת
וַיִּפָּקְדוּ הַשּׁוֹעֲרִים וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַלְוִיִּם: **ב** וָאֲצַוֶּה
אֶת־חֲנָנִי אָחִי וְאֶת־חֲנַנְיָה שַׂר הַבִּירָה עַל־
יְרוּשָׁלַם כִּי־הוּא כְּאִישׁ אֱמֶת וְיָרֵא אֶת־הָאֱלֹהִים
מֵרַבִּים: **ג** ויאמר וָאֹמַר לָהֶם לֹא יִפָּתְחוּ שַׁעֲרֵי
יְרוּשָׁלַם עַד־חֹם הַשָּׁמֶשׁ וְעַד הֵם עֹמְדִים יָגִיפוּ
הַדְּלָתוֹת וֶאֱחֹזוּ וְהַעֲמֵיד מִשְׁמְרוֹת יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם
אִישׁ בְּמִשְׁמָרוֹ וְאִישׁ נֶגֶד בֵּיתוֹ: **ד** וְהָעִיר רַחֲבַת
יָדַיִם וּגְדֹלָה וְהָעָם מְעַט בְּתוֹכָהּ וְאֵין בָּתִּים
בְּנוּיִם: **ה** וַיִּתֵּן אֱלֹהַי אֶל־לִבִּי וָאֶקְבְּצָה אֶת־
הַחֹרִים וְאֶת־הַסְּגָנִים וְאֶת־הָעָם לְהִתְיַחֵשׂ
וָאֶמְצָא סֵפֶר הַיַּחַשׂ הָעוֹלִים בָּרִאשׁוֹנָה וָאֶמְצָא
כָּתוּב בּוֹ: {פ}
ו אֵלֶּה | בְּנֵי הַמְּדִינָה הָעֹלִים מִשְּׁבִי הַגּוֹלָה אֲשֶׁר
הֶגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיָּשֻׁבוּ לִירוּשָׁלַם
וְלִיהוּדָה אִישׁ לְעִירוֹ: **ז** הַבָּאִים עִם־זְרֻבָּבֶל יֵשׁוּעַ
נְחֶמְיָה ׀ עֲזַרְיָה רַעַמְיָה נַחֲמָנִי מָרְדְּכַי בִּלְשָׁן
מִסְפֶּרֶת בִּגְוַי נְחוּם בַּעֲנָה מִסְפַּר אַנְשֵׁי עַם
יִשְׂרָאֵל: {ס} **ח** בְּנֵי פַרְעֹשׁ אַלְפַּיִם מֵאָה וְשִׁבְעִים
וּשְׁנָיִם: {ס} **ט** בְּנֵי שְׁפַטְיָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁבְעִים
וּשְׁנָיִם: {ס} **י** בְּנֵי אָרַח שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים
וּשְׁנָיִם: {ס} **יא** בְּנֵי־פַחַת מוֹאָב לִבְנֵי יֵשׁוּעַ וְיוֹאָב
אַלְפַּיִם וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שְׁמֹנֶה עָשָׂר: {ס} **יב** בְּנֵי
עֵילָם אֶלֶף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה: {ס} **יג** בְּנֵי
זַתּוּא שְׁמֹנֶה מֵאוֹת אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה: {ס} **יד** בְּנֵי
זַכָּי שְׁבַע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים: {ס} **טו** בְּנֵי בִנּוּי שֵׁשׁ
מֵאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **טז** בְּנֵי בֵבָי שֵׁשׁ
מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **יז** בְּנֵי עַזְגָּד אַלְפַּיִם
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם: {ס} **יח** בְּנֵי אֲדֹנִיקָם
שֵׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה: {ס} **יט** בְּנֵי בִגְוָי
אַלְפַּיִם שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה: {ס} **כ** בְּנֵי עָדִין שֵׁשׁ
מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁה: {ס} **כא** בְּנֵי־אָטֵר
לְחִזְקִיָּה תִּשְׁעִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **כב** בְּנֵי חָשֻׁם
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **כג** בְּנֵי בֵצָי
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה: {ס} **כד** בְּנֵי חָרִיף

מֵאָה שְׁנַיִם עָשָׂר: {ס} **כה** בְּנֵי גִבְעוֹן תִּשְׁעִים
וַחֲמִשָּׁה: {ס} **כו** אַנְשֵׁי בֵית־לֶחֶם וּנְטוֹפָה מֵאָה
שְׁמֹנִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **כז** אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת מֵאָה
עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **כח** אַנְשֵׁי בֵית־עַזְמָוֶת
אַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם: {ס} **כט** אַנְשֵׁי קִרְיַת יְעָרִים
כְּפִירָה וּבְאֵרוֹת שְׁבַע מֵאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁלֹשָׁה:
{ס} **ל** אַנְשֵׁי הָרָמָה וְגָבַע שֵׁשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים
וְאֶחָד: {ס} **לא** אַנְשֵׁי מִכְמָס מֵאָה וְעֶשְׂרִים
וּשְׁנָיִם: {ס} **לב** אַנְשֵׁי בֵית־אֵל וְהָעָי מֵאָה
עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה: {ס} **לג** אַנְשֵׁי נְבוֹ אַחֵר חֲמִשִּׁים
וּשְׁנָיִם: {ס} **לד** בְּנֵי עֵילָם אַחֵר אֶלֶף מָאתַיִם
חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה: {ס} **לה** בְּנֵי חָרִם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
וְעֶשְׂרִים: {ס} **לו** בְּנֵי יְרֵחוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים
וַחֲמִשָּׁה: {ס} **לז** בְּנֵי־לֹד חָדִיד וְאֹנוֹ שְׁבַע מֵאוֹת
וְעֶשְׂרִים וְאֶחָד: {ס} **לח** בְּנֵי סְנָאָה שְׁלֹשֶׁת
אֲלָפִים תְּשַׁע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים: {פ}
לט הַכֹּהֲנִים בְּנֵי יְדַעְיָה לְבֵית יֵשׁוּעַ תְּשַׁע מֵאוֹת
שִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה: {ס} **מ** בְּנֵי אִמֵּר אֶלֶף חֲמִשִּׁים
וּשְׁנָיִם: {ס} **מא** בְּנֵי פַשְׁחוּר אֶלֶף מָאתַיִם
אַרְבָּעִים וְשִׁבְעָה: {ס} **מב** בְּנֵי חָרִם אֶלֶף שִׁבְעָה
עָשָׂר: {פ}
מג הַלְוִיִּם בְּנֵי־יֵשׁוּעַ לְקַדְמִיאֵל לִבְנֵי לְהוֹדָוֶה
שִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה: {ס} **מד** הַמְשֹׁרְרִים בְּנֵי אָסָף
מֵאָה אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **מה** הַשֹּׁעֲרִים בְּנֵי־
שַׁלֻּם בְּנֵי־אָטֵר בְּנֵי־טַלְמֹן בְּנֵי־עַקּוּב בְּנֵי חֲטִיטָא
בְּנֵי שֹׁבַי מֵאָה שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנָה: {ס} **מו** הַנְּתִינִים
בְּנֵי־צִחָא בְּנֵי־חֲשֻׁפָא בְּנֵי טַבָּעוֹת: **מז** בְּנֵי־קֵירֹס
בְּנֵי־סִיעָא בְּנֵי פָדוֹן: **מח** בְּנֵי־לְבָנָה בְּנֵי־חֲגָבָא
בְּנֵי שַׁלְמָי: **מט** בְּנֵי־חָנָן בְּנֵי־גִדֵּל בְּנֵי־גָחַר: **נ** בְּנֵי־
רְאָיָה בְּנֵי־רְצִין בְּנֵי נְקוֹדָא: **נא** בְּנֵי־גַזָּם בְּנֵי־עֻזָּא
בְּנֵי פָסֵחַ: **נב** בְּנֵי־בֵסַי בְּנֵי־מְעוּנִים בְּנֵי
נפושסים נְפִישְׁסִים: **נג** בְּנֵי־בַקְבּוּק בְּנֵי־חֲקוּפָא
בְּנֵי חַרְחוּר: {ס} **נד** בְּנֵי־בַצְלִית בְּנֵי־מְחִידָא בְּנֵי
חַרְשָׁא: **נה** בְּנֵי־ {ר}
בַרְקוֹס {ס} בְּנֵי־סִיסְרָא {ס} בְּנֵי־תָמַח:
{ס} **נו** בְּנֵי {ר}
נְצִיַח {ס} בְּנֵי חֲטִיפָא: {ס} **נז** בְּנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה
{ס} בְּנֵי־ {ר}
סוֹטַי {ס} בְּנֵי־סֹפֶרֶת {ס} בְּנֵי פְרִידָא:
{ס} **נח** בְּנֵי־ {ר}
יַעְלָא {ס} בְּנֵי־דַרְקוֹן {ס} בְּנֵי גִדֵּל: {ס} **נט** בְּנֵי
{ר}
שְׁפַטְיָה {ס} בְּנֵי־חַטִּיל {ס} בְּנֵי פֹכֶרֶת הַצְּבָיִים
{ס} בְּנֵי {ר}
אָמוֹן: **ס** כָּל־הַנְּתִינִים וּבְנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת תִּשְׁעִים וּשְׁנָיִם: {פ}
סא וְאֵלֶּה הָעוֹלִים מִתֵּל מֶלַח תֵּל חַרְשָׁא כְּרוּב
אַדּוֹן וְאִמֵּר וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד בֵּית־אֲבֹתָם וְזַרְעָם
אִם מִיִּשְׂרָאֵל הֵם: **סב** בְּנֵי־דְלָיָה בְּנֵי־טוֹבִיָּה בְּנֵי
נְקוֹדָא שֵׁשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם: {ס} **סג** וּמִן־
הַכֹּהֲנִים בְּנֵי חֲבַיָּה בְּנֵי הַקּוֹץ בְּנֵי בַרְזִלַּי אֲשֶׁר
לָקַח מִבְּנוֹת בַּרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי אִשָּׁה וַיִּקָּרֵא עַל־
שְׁמָם: **סד** אֵלֶּה בִּקְשׁוּ כְתָבָם הַמִּתְיַחְשִׂים וְלֹא
נִמְצָא וַיִּגְאֲלוּ מִן־הַכְּהֻנָּה: **סה** וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא
לָהֶם אֲשֶׁר לֹא־יֹאכְלוּ מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים עַד עֲמֹד
הַכֹּהֵן לְאוּרִים וְתֻמִּים: **סו** כָּל־הַקָּהָל כְּאֶחָד
אַרְבַּע רִבּוֹא אַלְפַּיִם שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת
וְשִׁשִּׁים: **סז** מִלְּבַד עַבְדֵיהֶם וְאַמְהֹתֵיהֶם אֵלֶּה

שִׁבְעַת אֲלָפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה
וְלָהֶם מְשֹׁרְרִים וּמְשֹׁרְרוֹת מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים
וַחֲמִשָּׁה: {ס} **סח** גְּמַלִּים אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים
וַחֲמִשָּׁה {ס} חֲמֹרִים שֵׁשֶׁת אֲלָפִים שְׁבַע מֵאוֹת
וְעֶשְׂרִים: **סט** וּמִקְצָת רָאשֵׁי הָאָבוֹת נָתְנוּ
לַמְּלָאכָה הַתִּרְשָׁתָא נָתַן לָאוֹצָר זָהָב דַּרְכְּמוֹנִים
אֶלֶף מִזְרָקוֹת חֲמִשִּׁים כָּתְנוֹת כֹּהֲנִים שְׁלֹשִׁים
וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: **ע** וּמֵרָאשֵׁי הָאָבוֹת נָתְנוּ לְאוֹצַר
הַמְּלָאכָה זָהָב דַּרְכְּמוֹנִים שְׁתֵּי רִבּוֹת וְכֶסֶף מָנִים
אַלְפַּיִם וּמָאתָיִם: **עא** וַאֲשֶׁר נָתְנוּ שְׁאֵרִית הָעָם
זָהָב דַּרְכְּמוֹנִים שְׁתֵּי רִבּוֹא וְכֶסֶף מָנִים אַלְפַּיִם
וְכָתְנֹת כֹּהֲנִים שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה: {פ}
עב וַיֵּשְׁבוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהַשּׁוֹעֲרִים
וְהַמְשֹׁרְרִים וּמִן־הָעָם וְהַנְּתִינִים וְכָל־יִשְׂרָאֵל
בְּעָרֵיהֶם וַיִּגַּע הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּעָרֵיהֶם:

נחמיה פרק ח

א וַיֵּאָסְפוּ כָל־הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד אֶל־הָרְחוֹב אֲשֶׁר
לִפְנֵי שַׁעַר־הַמָּיִם וַיֹּאמְרוּ לְעֶזְרָא הַסֹּפֵר לְהָבִיא
אֶת־סֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־
יִשְׂרָאֵל: **ב** וַיָּבִיא עֶזְרָא הַכֹּהֵן אֶת־הַתּוֹרָה לִפְנֵי
הַקָּהָל מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה וְכֹל מֵבִין לִשְׁמֹעַ בְּיוֹם
אֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי: **ג** וַיִּקְרָא־בוֹ לִפְנֵי הָרְחוֹב
אֲשֶׁר | לִפְנֵי שַׁעַר־הַמַּיִם מִן־הָאוֹר עַד־מַחֲצִית
הַיּוֹם נֶגֶד הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַמְּבִינִים וְאָזְנֵי כָל־
הָעָם אֶל־סֵפֶר הַתּוֹרָה: **ד** וַיַּעֲמֹד עֶזְרָא הַסֹּפֵר
עַל־מִגְדַּל־עֵץ אֲשֶׁר עָשׂוּ לַדָּבָר וַיַּעֲמֹד אֶצְלוֹ
מַתִּתְיָה וְשֶׁמַע וַעֲנָיָה וְאוּרִיָּה וְחִלְקִיָּה וּמַעֲשֵׂיָה
עַל־יְמִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ פְּדָיָה וּמִישָׁאֵל וּמַלְכִּיָּה
וְחָשֻׁם וְחַשְׁבַּדָּנָה זְכַרְיָה מְשֻׁלָּם: {פ}
ה וַיִּפְתַּח עֶזְרָא הַסֵּפֶר לְעֵינֵי כָל־הָעָם כִּי־מֵעַל
כָּל־הָעָם הָיָה וּכְפִתְחוֹ עָמְדוּ כָל־הָעָם: **ו** וַיְבָרֶךְ
עֶזְרָא אֶת־יְהוָה הָאֱלֹהִים הַגָּדוֹל וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם
אָמֵן | אָמֵן בְּמַעַל יְדֵיהֶם וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה
אַפַּיִם אָרְצָה: **ז** וְיֵשׁוּעַ וּבָנִי וְשֵׁרֵבְיָה | יָמִין עַקּוּב
שַׁבְּתַי | הוֹדִיָּה מַעֲשֵׂיָה קְלִיטָא עַזַרְיָה יוֹזָבָד חָנָן
פְּלָאיָה וְהַלְוִיִּם מְבִינִים אֶת־הָעָם לַתּוֹרָה וְהָעָם
עַל־עָמְדָם: **ח** וַיִּקְרְאוּ בַסֵּפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים
מְפֹרָשׁ וְשׂוֹם שֶׂכֶל וַיָּבִינוּ בַּמִּקְרָא: {ס} **ט** וַיֹּאמֶר
נְחֶמְיָה הוּא הַתִּרְשָׁתָא וְעֶזְרָא הַכֹּהֵן | הַסֹּפֵר
וְהַלְוִיִּם הַמְּבִינִים אֶת־הָעָם לְכָל־הָעָם הַיּוֹם קָדֹשׁ־
הוּא לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם אַל־תֹּאבְלוּ וְאַל־תִּבְכּוּ כִּי
בוֹכִים כָּל־הָעָם כְּשָׁמְעָם אֶת־דִּבְרֵי
הַתּוֹרָה: **י** וַיֹּאמֶר לָהֶם לְכוּ אִכְלוּ מַשְׁמַנִּים וּשְׁתוּ
מַמְתַקִּים וְשִׁלְחוּ מָנוֹת לְאֵין נָכוֹן לוֹ כִּי־קָדוֹשׁ
הַיּוֹם לַאֲדֹנֵינוּ וְאַל־תֵּעָצֵבוּ כִּי־חֶדְוַת יְהוָה הִיא
מָעֻזְּכֶם: **יא** וְהַלְוִיִּם מַחְשִׁים לְכָל־הָעָם לֵאמֹר
הַסּוּ כִּי הַיּוֹם קָדֹשׁ וְאַל־תֵּעָצֵבוּ: **יב** וַיֵּלְכוּ כָל־
הָעָם לֶאֱכָל וְלִשְׁתּוֹת וּלְשַׁלַּח מָנוֹת וְלַעֲשׂוֹת
שִׂמְחָה גְּדוֹלָה כִּי הֵבִינוּ בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר הוֹדִיעוּ
לָהֶם: {ס} **יג** וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי נֶאֶסְפוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת
לְכָל־הָעָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֶל־עֶזְרָא הַסֹּפֵר
וּלְהַשְׂכִּיל אֶל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה: **יד** וַיִּמְצְאוּ כָּתוּב
בַּתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֲשֶׁר יֵשְׁבוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּסֻּכּוֹת בֶּחָג בַּחֹדֶשׁ
הַשְּׁבִיעִי: **טו** וַאֲשֶׁר יַשְׁמִיעוּ וְיַעֲבִירוּ קוֹל בְּכָל־
עָרֵיהֶם וּבִירוּשָׁלַם לֵאמֹר צְאוּ הָהָר וְהָבִיאוּ עֲלֵי־
זַיִת וַעֲלֵי־עֵץ שֶׁמֶן וַעֲלֵי הֲדַס וַעֲלֵי תְמָרִים וַעֲלֵי

עֵץ עָבֹת לַעֲשֹׂת סֵכֶת כַּכָּתוּב: {פ}
טז וַיֵּצְאוּ הָעָם וַיָּבִיאוּ וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם סֻכּוֹת אִישׁ עַל־
גַּגּוֹ וּבְחַצְרֹתֵיהֶם וּבְחַצְרוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים וּבִרְחוֹב
שַׁעַר הַמַּיִם וּבִרְחוֹב שַׁעַר אֶפְרָיִם: **יז** וַיַּעֲשׂוּ כָל־
הַקָּהָל הַשָּׁבִים מִן־הַשְּׁבִי | סֻכּוֹת וַיֵּשְׁבוּ בַסֻּכּוֹת
כִּי לֹא־עָשׂוּ מִימֵי יֵשׁוּעַ בִּן־נוּן כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד
הַיּוֹם הַהוּא וַתְּהִי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד: **יח** וַיִּקְרָא
בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאֱלֹהִים יוֹם | בְּיוֹם מִן־הַיּוֹם
הָרִאשׁוֹן עַד הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן וַיַּעֲשׂוּ־חָג שִׁבְעַת
יָמִים וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת כַּמִּשְׁפָּט: {פ}

נחמיה פרק ט

א וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַזֶּה נֶאֶסְפוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּצוֹם וּבְשַׂקִּים וַאֲדָמָה
עֲלֵיהֶם: **ב** וַיִּבָּדְלוּ זֶרַע יִשְׂרָאֵל מִכֹּל בְּנֵי נֵכָר
וַיַּעַמְדוּ וַיִּתְוַדּוּ עַל־חַטֹּאתֵיהֶם וַעֲוֹנוֹת
אֲבֹתֵיהֶם: **ג** וַיָּקוּמוּ עַל־עָמְדָם וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר
תּוֹרַת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם רְבִעִית הַיּוֹם וּרְבִעִית
מִתְוַדִּים וּמִשְׁתַּחֲוִים לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם: {פ}
ד וַיָּקָם עַל־מַעֲלֵה הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וּבָנִי קַדְמִיאֵל
שְׁבַנְיָה בְּנִי שֵׁרֵבְיָה בָּנִי כְנָנִי וַיִּזְעֲקוּ בְקוֹל גָּדוֹל
אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: **ה** וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ
וְקַדְמִיאֵל בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה
פְּתַחְיָה קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִן־הָעוֹלָם
עַד־הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל־כָּל־
בְּרָכָה וּתְהִלָּה: **ו** אַתָּה־הוּא יְהוָה לְבַדֶּךָ
אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל־
צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר
בָּהֶם וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ
מִשְׁתַּחֲוִים: **ז** אַתָּה־הוּא יְהוָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
בָּחַרְתָּ בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתָּ
שְׁמוֹ אַבְרָהָם: **ח** וּמָצָאתָ אֶת־לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ
וְכָרֹת עִמּוֹ הַבְּרִית לָתֵת אֶת־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי
הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ
וַתָּקֶם אֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי צַדִּיק אָתָּה: **ט** וַתֵּרֶא אֶת־
עֳנִי אֲבֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם וְאֶת־זַעֲקָתָם שָׁמַעְתָּ עַל־
יַם־סוּף: **י** וַתִּתֵּן אֹתֹת וּמֹפְתִים בְּפַרְעֹה וּבְכָל־
עֲבָדָיו וּבְכָל־עַם אַרְצוֹ כִּי יָדַעְתָּ כִּי הֵזִידוּ עֲלֵיהֶם
וַתַּעַשׂ־לְךָ שֵׁם כְּהַיּוֹם הַזֶּה: **יא** וְהַיָּם בָּקַעְתָּ
לִפְנֵיהֶם וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְאֶת־רֹדְפֵיהֶם
הִשְׁלַכְתָּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אֶבֶן בְּמַיִם
עַזִּים: **יב** וּבְעַמּוּד עָנָן הִנְחִיתָם יוֹמָם וּבְעַמּוּד אֵשׁ
לַיְלָה לְהָאִיר לָהֶם אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלְכוּ־
בָהּ: **יג** וְעַל הַר־סִינַי יָרַדְתָּ וַתְּדַבֵּר עִמָּהֶם מִשָּׁמַיִם
וַתִּתֵּן לָהֶם מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים
וּמִצְוֹת טוֹבִים: **יד** וְאֶת־שַׁבַּת קָדְשְׁךָ הוֹדַעְתָּ לָהֶם
וּמִצְוֹת וְחֻקִּים וְתוֹרָה צִוִּיתָ לָהֶם בְּיַד מֹשֶׁה
עַבְדֶּךָ: **טו** וְלֶחֶם מִשָּׁמַיִם נָתַתָּה לָהֶם לִרְעָבָם
וּמַיִם מִסֶּלַע הוֹצֵאתָ לָהֶם לִצְמָאָם וַתֹּאמֶר לָהֶם
לָבוֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָשָׂאתָ אֶת־יָדְךָ
לָתֵת לָהֶם: **טז** וְהֵם וַאֲבֹתֵינוּ הֵזִידוּ וַיַּקְשׁוּ אֶת־
עָרְפָּם וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתֶיךָ: **יז** וַיְמָאֲנוּ לִשְׁמֹעַ
וְלֹא־זָכְרוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּהֶם וַיַּקְשׁוּ
אֶת־עָרְפָּם וַיִּתְּנוּ־רֹאשׁ לָשׁוּב לְעַבְדָּתָם בְּמִרְיָם
וְאַתָּה אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ־אַפַּיִם
וְרַב־וחסד חֶסֶד וְלֹא עֲזַבְתָּם: **יח** אַף כִּי־עָשׂוּ
לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיֹּאמְרוּ זֶה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הֶעֱלֶךָ
מִמִּצְרַיִם וַיַּעֲשׂוּ נֶאָצוֹת גְּדֹלוֹת: **יט** וְאַתָּה
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לֹא עֲזַבְתָּם בַּמִּדְבָּר אֶת־עַמּוּד

הֶעָנָן לֹא־סָר מֵעֲלֵיהֶם בְּיוֹמָם לְהַנְחֹתָם בַּדָּרֶךְ
וְאֶת־עַמּוּד הָאֵשׁ בַּלַּיְלָה לְהָאִיר לָהֶם וְאֶת־הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר יֵלְכוּ־בָהּ: **כ** וְרוּחֲךָ הַטּוֹבָה נָתַתָּ לְהַשְׂכִּילָם
וּמָנְךָ לֹא־מָנַעְתָּ מִפִּיהֶם וּמַיִם נָתַתָּה לָהֶם
לִצְמָאָם: **כא** וְאַרְבָּעִים שָׁנָה כִּלְכַּלְתָּם בַּמִּדְבָּר
לֹא חָסֵרוּ שַׂלְמֹתֵיהֶם לֹא בָלוּ וְרַגְלֵיהֶם לֹא
בָצֵקוּ: **כב** וַתִּתֵּן לָהֶם מַמְלָכוֹת וַעֲמָמִים וַתַּחְלֵקֶם
לְפֵאָה וַיִּירְשׁוּ אֶת־אֶרֶץ סִיחוֹן וְאֶת־אֶרֶץ מֶלֶךְ
חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־אֶרֶץ עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן: **כג** וּבְנֵיהֶם
הִרְבִּיתָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וַתְּבִיאֵם אֶל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר־אָמַרְתָּ לַאֲבוֹתֵיהֶם לָבוֹא לָרֶשֶׁת: **כד** וַיָּבֹאוּ
הַבָּנִים וַיִּירְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ וַתַּכְנַע לִפְנֵיהֶם אֶת־
יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִים וַתִּתֵּנֶם בְּיָדָם וְאֶת־
מַלְכֵיהֶם וְאֶת־עַמֵּי הָאָרֶץ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם
כִּרְצוֹנָם: **כה** וַיִּלְכְּדוּ עָרִים בְּצוּרוֹת וַאֲדָמָה שְׁמֵנָה
וַיִּירְשׁוּ בָּתִּים מְלֵאִים־כָּל־טוּב בֹּרוֹת חֲצוּבִים
כְּרָמִים וְזֵיתִים וְעֵץ מַאֲכָל לָרֹב וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ
וַיַּשְׁמִינוּ וַיִּתְעַדְּנוּ בְּטוּבְךָ הַגָּדוֹל: **כו** וַיַּמְרוּ
וַיִּמְרְדוּ בָךְ וַיַּשְׁלִכוּ אֶת־תּוֹרָתְךָ אַחֲרֵי גֵּוָם וְאֶת־
נְבִיאֶיךָ הָרָגוּ אֲשֶׁר־הֵעִידוּ בָם לְהַשִּׁיבָם אֵלֶיךָ
וַיַּעֲשׂוּ נֶאָצוֹת גְּדוֹלֹת: **כז** וַתִּתְּנֵם בְּיַד צָרֵיהֶם
וַיָּצֵרוּ לָהֶם וּבְעֵת צָרָתָם יִצְעֲקוּ אֵלֶיךָ וְאַתָּה
מִשָּׁמַיִם תִּשְׁמָע וְכִרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תִּתֶּן לָהֶם
מוֹשִׁיעִים וְיוֹשִׁיעוּם מִיַּד צָרֵיהֶם: **כח** וּכְנוֹחַ לָהֶם
יָשׁוּבוּ לַעֲשׂוֹת רַע לְפָנֶיךָ וַתַּעַזְבֵּם בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם
וַיִּרְדּוּ בָהֶם וַיָּשׁוּבוּ וַיִּזְעָקוּךָ וְאַתָּה מִשָּׁמַיִם תִּשְׁמָע
וְתַצִּילֵם כְּרַחֲמֶיךָ רַבּוֹת עִתִּים: **כט** וַתָּעֵד בָּהֶם
לַהֲשִׁיבָם אֶל־תּוֹרָתֶךָ וְהֵמָּה הֵזִידוּ וְלֹא־שָׁמְעוּ
לְמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִשְׁפָּטֶיךָ חָטְאוּ־בָם אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה
אָדָם וְחָיָה בָהֶם וַיִּתְּנוּ כָתֵף סוֹרֶרֶת וְעָרְפָּם הִקְשׁוּ
וְלֹא שָׁמֵעוּ: **ל** וַתִּמְשֹׁךְ עֲלֵיהֶם שָׁנִים רַבּוֹת וַתָּעַד
בָּם בְּרוּחֲךָ בְּיַד־נְבִיאֶיךָ וְלֹא הֶאֱזִינוּ וַתִּתְּנֵם בְּיַד
עַמֵּי הָאֲרָצוֹת: **לא** וּבְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לֹא־עָשִׂיתָם
כָּלָה וְלֹא עֲזַבְתָּם כִּי אֵל־חַנּוּן וְרַחוּם
אָתָּה: **לב** וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר
וְהַנּוֹרָא שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד אַל־יִמְעַט לְפָנֶיךָ
אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר־מְצָאַתְנוּ לְמְלָכֵינוּ לְשָׂרֵינוּ
וּלְכֹהֲנֵינוּ וְלִנְבִיאֵינוּ וְלַאֲבֹתֵינוּ וּלְכָל־עַמֶּךָ מִימֵי
מַלְכֵי אַשּׁוּר עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **לג** וְאַתָּה צַדִּיק עַל
כָּל־הַבָּא עָלֵינוּ כִּי־אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ
הִרְשָׁעְנוּ: **לד** וְאֶת־מְלָכֵינוּ שָׂרֵינוּ כֹהֲנֵינוּ וַאֲבֹתֵינוּ
לֹא עָשׂוּ תוֹרָתֶךָ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ אֶל־מִצְוֹתֶיךָ
וּלְעֵדְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר הֵעַדְתָּ בָּהֶם: **לה** וְהֵם
בְּמַלְכוּתָם וּבְטוּבְךָ הָרָב אֲשֶׁר־נָתַתָּ לָהֶם וּבְאֶרֶץ
הָרְחָבָה וְהַשְּׁמֵנָה אֲשֶׁר־נָתַתָּ לִפְנֵיהֶם לֹא עָבָדוּךָ
וְלֹא־שָׁבוּ מִמַּעַלְלֵיהֶם הָרָעִים: **לו** הִנֵּה אֲנַחְנוּ
הַיּוֹם עֲבָדִים וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתָּה לַאֲבֹתֵינוּ לֶאֱכֹל
אֶת־פִּרְיָהּ וְאֶת־טוּבָהּ הִנֵּה אֲנַחְנוּ עֲבָדִים
עָלֶיהָ: **לז** וּתְבוּאָתָהּ מַרְבָּה לַמְּלָכִים אֲשֶׁר־נָתַתָּה
עָלֵינוּ בְּחַטֹּאותֵינוּ וְעַל גְּוִיֹּתֵינוּ מֹשְׁלִים וּבִבְהֶמְתֵּנוּ
כִּרְצוֹנָם וּבְצָרָה גְדֹלָה אֲנָחְנוּ: {פ}

נחמיה פרק י

א וּבְכָל־זֹאת אֲנַחְנוּ כֹּרְתִים אֲמָנָה וְכֹתְבִים וְעַל
הֶחָתוּם שָׂרֵינוּ לְוִיֵּנוּ כֹּהֲנֵינוּ: **ב** וְעַל הַחֲתוּמִים
נְחֶמְיָה הַתִּרְשָׁתָא בֶּן־חֲכַלְיָה וְצִדְקִיָּה: **ג** שְׂרָיָה
עֲזַרְיָה יִרְמְיָה: **ד** פַּשְׁחוּר אֲמַרְיָה
מַלְכִּיָּה: **ה** חַטּוּשׁ שְׁבַנְיָה מַלּוּךְ: **ו** חָרִם מְרֵמוֹת
עֹבַדְיָה: **ז** דָּנִיֵּאל גִּנְּתוֹן בָּרוּךְ: **ח** מְשֻׁלָּם אֲבִיָּה

מִימָן: **ט** מַעֲזִיָּה בִלְגַּי שְׁמַעְיָה אֵלֶּה הַכֹּהֲנִים:
{ס} **י** וְהַלְוִיִּם וְיֵשׁוּעַ בֶּן־אֲזַנְיָה בִּנּוּי מִבְּנֵי חֵנָדָד
קַדְמִיאֵל: **יא** וַאֲחֵיהֶם שְׁבַנְיָה הוֹדִיָּה קְלִיטָא
פְּלָאיָה חָנָן: **יב** מִיכָא רְחוֹב חֲשַׁבְיָה: **יג** זַכּוּר
שֵׁרֵבְיָה שְׁבַנְיָה: **יד** הוֹדִיָּה בָּנִי בִּנֻּינוּ:
{ס} **טו** רָאשֵׁי הָעָם פַּרְעֹשׁ פַּחַת מוֹאָב עֵילָם
זַתּוּא בָּנִי: **טז** בֻּנִּי עַזְגָּד בֵּבָי: **יז** אֲדֹנִיָּה בִגְוַי
עָדִין: **יח** אָטֵר חִזְקִיָּה עַזּוּר: **יט** הוֹדִיָּה חָשֻׁם
בֶּצַי: **כ** חָרִיף עֲנָתוֹת נוֹבַי נֵיבָי: **כא** מַגְפִּיעָשׁ
מְשֻׁלָּם חֵזִיר: **כב** מְשֵׁיזַבְאֵל צָדוֹק
יַדּוּעַ: **כג** פְּלַטְיָה חָנָן עֲנָיָה: **כד** הוֹשֵׁעַ חֲנַנְיָה
חַשּׁוּב: **כה** הַלּוֹחֵשׁ פִּלְחָא שׁוֹבֵק: **כו** רְחוּם
חֲשַׁבְנָה מַעֲשֵׂיָה: **כז** וַאֲחִיָּה חָנָן עָנָן: **כח** מַלּוּךְ
חָרִם בַּעֲנָה: **כט** וּשְׁאָר הָעָם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם
הַשּׁוֹעֲרִים הַמְשֹׁרְרִים הַנְּתִינִים וְכָל־הַנִּבְדָּל מֵעַמֵּי
הָאֲרָצוֹת אֶל־תּוֹרַת הָאֱלֹהִים נְשֵׁיהֶם בְּנֵיהֶם
וּבְנֹתֵיהֶם כֹּל יוֹדֵעַ מֵבִין: **ל** מַחֲזִיקִים עַל־אֲחֵיהֶם
אַדִּירֵיהֶם וּבָאִים בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה לָלֶכֶת בְּתוֹרַת
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה בְּיַד מֹשֶׁה עֶבֶד־הָאֱלֹהִים
וְלִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֲדֹנֵינוּ
וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקָּיו: **לא** וַאֲשֶׁר לֹא־נִתֵּן בְּנֹתֵינוּ לְעַמֵּי
הָאָרֶץ וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם לֹא נִקַּח לִבָנֵינוּ: **לב** וְעַמֵּי
הָאָרֶץ הַמְבִיאִים אֶת־הַמַּקָּחוֹת וְכָל־שֶׁבֶר בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת לִמְכּוֹר לֹא־נִקַּח מֵהֶם בַּשַּׁבָּת וּבְיוֹם קֹדֶשׁ
וְנִטֹּשׁ אֶת־הַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית וּמַשָּׂא כָּל־
יָד: **לג** וְהֶעֱמַדְנוּ עָלֵינוּ מִצְוֹת לָתֵת עָלֵינוּ שְׁלִישִׁית
הַשֶּׁקֶל בַּשָּׁנָה לַעֲבֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ: **לד** לֶלֶחֶם
הַמַּעֲרֶכֶת וּמִנְחַת הַתָּמִיד וּלְעוֹלַת הַתָּמִיד
הַשַּׁבָּתוֹת הֶחֳדָשִׁים לַמּוֹעֲדִים וְלַקָּדָשִׁים
וְלַחַטָּאוֹת לְכַפֵּר עַל־יִשְׂרָאֵל וְכֹל מְלֶאכֶת בֵּית־
אֱלֹהֵינוּ: {ס} **לה** וְהַגּוֹרָלוֹת הִפַּלְנוּ עַל־קָרְבַּן
הָעֵצִים הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְהָעָם לְהָבִיא לְבֵית
אֱלֹהֵינוּ לְבֵית־אֲבֹתֵינוּ לְעִתִּים מְזֻמָּנִים שָׁנָה
בְּשָׁנָה לִבְעֹר עַל־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּכָּתוּב
בַּתּוֹרָה: **לו** וּלְהָבִיא אֶת־בִּכּוּרֵי אַדְמָתֵנוּ וּבִכּוּרֵי
כָל־פְּרִי כָל־עֵץ שָׁנָה בְשָׁנָה לְבֵית יְהוָה: **לז** וְאֶת־
בְּכֹרוֹת בָּנֵינוּ וּבְהֶמְתֵּנוּ כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְאֶת־
בְּכוֹרֵי בְקָרֵינוּ וְצֹאנֵינוּ לְהָבִיא לְבֵית אֱלֹהֵינוּ
לַכֹּהֲנִים הַמְשָׁרְתִים בְּבֵית אֱלֹהֵינוּ: **לח** וְאֶת־
רֵאשִׁית עֲרִיסֹתֵינוּ וְתִרוּמֹתֵינוּ וּפְרִי כָל־עֵץ
תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר נָבִיא לַכֹּהֲנִים אֶל־לִשְׁכוֹת בֵּית־
אֱלֹהֵינוּ וּמַעְשַׂר אַדְמָתֵנוּ לַלְוִיִּם וְהֵם הַלְוִיִּם
הַמְעַשְּׂרִים בְּכָל עָרֵי עֲבֹדָתֵנוּ: **לט** וְהָיָה הַכֹּהֵן בֶּן־
אַהֲרֹן עִם־הַלְוִיִּם בַּעְשֵׂר הַלְוִיִּם וְהַלְוִיִּם יַעֲלוּ אֶת־
מַעֲשַׂר הַמַּעֲשֵׂר לְבֵית אֱלֹהֵינוּ אֶל־הַלְּשָׁכוֹת
לְבֵית הָאוֹצָר: **מ** כִּי אֶל־הַלְּשָׁכוֹת יָבִיאוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי הַלֵּוִי אֶת־תְּרוּמַת הַדָּגָן הַתִּירוֹשׁ
וְהַיִּצְהָר וְשָׁם כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהַכֹּהֲנִים הַמְשָׁרְתִים
וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַמְשֹׁרְרִים וְלֹא נַעֲזֹב אֶת־בֵּית
אֱלֹהֵינוּ:

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת שמיני

יח	יום ראשון	ג' דחוה"מ פסח, ג' לעומר עלות השחר (72 דק') ... 5:09 | סו"ז תפילה ..... 10:34 נץ החמה ..... 6:21 | חצות היום ..... 12:41 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:44 | שקיעה ..... 7:00 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:31 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:13	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות פד **ירושלמי:** קידושין כא **תוספתא:** עירובין ג **נ"ך:** נחמיה ד **משניות:** ראש השנה ג **זהר:** שמות א עמ' צא-צב	5
יט	יום שני	ד' דחוה"מ פסח, ד' לעומר עלות השחר (72 דק') ... 5:08 | סו"ז תפילה ..... 10:34 נץ החמה ..... 6:20 | חצות היום ..... 12:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:44 | שקיעה ..... 7:00 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:30 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:13	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות פה **ירושלמי:** קידושין כב **תוספתא:** עירובין ד **נ"ך:** נחמיה ה **משניות:** ראש השנה ד **זהר:** שמות א עמ' צג-צד	6
כ	יום שלישי	ה' דחוה"מ פסח, ה' לעומר עלות השחר (72 דק') ... 5:07 | סו"ז תפילה ..... 10:33 נץ החמה ..... 6:19 | חצות היום ..... 12:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:43 | שקיעה ..... 7:01 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:29 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:14 הדלקת נרות (40 דק'): 6:21 (20 דק'): 6:41	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות פו **ירושלמי:** קידושין כג **תוספתא:** עירובין ה **נ"ך:** נחמיה ו **משניות:** תענית א **זהר:** שמות א עמ' צה-צו	7
כא	יום רביעי	שביעי של פסח, יזכור, ו' לעומר עלות השחר (72 דק') ... 5:05 | סו"ז תפילה ..... 10:32 נץ החמה ..... 6:17 | חצות היום ..... 12:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:42 | שקיעה ..... 7:02 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:29 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:15 מוצ"ח לשיטת ר"ת: 8:15	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות פז **ירושלמי:** קידושין כד **תוספתא:** עירובין ו **נ"ך:** נחמיה ז **משניות:** תענית ב **זהר:** שמות א עמ' צז-צח	8
כב	יום חמישי	אסרו חג, ז' לעומר עלות השחר (72 דק') ... 5:04 | סו"ז תפילה ..... 10:32 נץ החמה ..... 6:16 | חצות היום ..... 12:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:41 | שקיעה ..... 7:03 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:28 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:16	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות פח **ירושלמי:** קידושין כה **תוספתא:** עירובין ז **נ"ך:** נחמיה ח **משניות:** תענית ג **זהר:** שמות א עמ' צט-ק	9
כג	יום שישי	ח' לעומר עלות השחר (72 דק') ... 5:03 | סו"ז תפילה ..... 10:31 נץ החמה ..... 6:15 | חצות היום ..... 12:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:40 | שקיעה ..... 7:03 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:27 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:16 הדלקת נרות (40 דק'): 6:23 (20 דק'): 6:43	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות פט **ירושלמי:** קידושין כו **תוספתא:** עירובין ח **נ"ך:** נחמיה ט **משניות:** תענית ד **זהר:** שמות א עמ' קא-קב	10
כד	שב"ק	שבת קודש פרשת שמיני, מברכין חודש אייר, ט' לעומר עלות השחר (72 דק') ... 5:02 | סו"ז תפילה ..... 10:31 נץ החמה ..... 6:14 | חצות היום ..... 12:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:39 | שקיעה ..... 7:04 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:26 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:17 מוצ"ש לשיטת ר"ת: 8:17	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות צ **ירושלמי:** קידושין כז **תוספתא:** פסחים א **נ"ך:** נחמיה י **משניות:** מגילה א **זהר:** שמות א עמ' קג-קד	11

המולד יהיה בליל שישי, בשעה 5, 18 דקות ו-14 חלקים

אֱמוּנַת חֲכָמִים זוֹ הַהַצָּלָה שֶׁל הָאָדָם !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)